

BERÄTTELSE

till 1946 års lagtima riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit;

given Stockholms slott den 4 januari 1946.

Justitiedepartementet.

Rådhusrätten i Torshälla har upphört med 1945 års utgång, varefter staden i judiciellt avseende förenats med Livgedingets domsaga.

Vattendomstolarnas personal har förstärkts, i samband varmed Norrbygdens vattendomstol från och med den 1 juni 1945 tills vidare uppdelats på två avdelningar.

Å det av svenska diakonissällskapet upplåtna skyddshemmet Solhyddan å Viebäck har inrättats en fångkoloni för kvinnor. Vid Stöpsjön i Färnebo socken har anordnats en fångkoloni, därvid avsetts att sysselsätta fångar med vissa vägarbeten.

Utrikesdepartementet.

Genom ministeriella noter, växlade med Finland den 12 januari 1945, den 28 april 1945 och den 28 maj 1945, har överenskommelse träffats angående utökning av det genom avtalet den 25 oktober 1944 beviljade kreditbeloppet.

Den 6 mars 1945 har i London undertecknats ett svenskt-brittiskt betalningsavtal.

Den 5 april 1945 har i Chungking undertecknats ett avtal med Kina angående upphävande av Sveriges exterritoriella rättigheter i Kina. Avtalet har den 15 juni 1945 av Kungl. Maj:t ratificerats.

Den 7 april 1945 har i Stockholm undertecknats en överenskommelse med Island angående varuutbyte. Överenskommelsen har den 1 juni 1945 av Kungl. Maj:t ratificerats. Ratifikationerna ha utväxlats i Stockholm den 20 juli 1945.

Genom ministeriella noter, växlade med Island den 20 april 1945, har överenskommelse träffats angående luftfart mellan Sverige och Island.

Genom ministeriella noter, växlade med Storbritannien den 21 mars och den 30 april 1945, har överenskommelse träffats angående Sveriges anslutning till överenskommelsen den 5 augusti 1944 angående kontroll av handelsjöfarten.

Den 30 maj 1945 ha i Bruxelles undertecknats en handels- och en betalningsöverenskommelse med den belgisk-luxemburgska ekonomiska unionen.

Den 14 juni 1945 har i Oslo undertecknats ett kreditavtal med Norge.

Den 15 juni 1945 har i Stockholm undertecknats en överenskommelse med De Ryska Rådsrepublikernas Union rörande transitering från Norge genom Sverige av vissa sovjetmedborgare.

Den 21 juni 1945 har i Paris undertecknats ett handels- och betalningsavtal med Frankrike.

Den 29 juni 1945 bar Kungl. Maj:t godkänt den vid den internationella civila luftfartskonferensen i Chicago den 7 december 1944 av åtskilliga makter undertecknade interimsoverenskommelsen angående internationell civil luftfart.

Den 9 juli 1945 har i Warszawa undertecknats en handelsöverenskommelse med Polen.

Den 12 juli 1945 har i Stockholm undertecknats ett kreditavtal med Danmark.

Genom ministeriella noter, växlade med Argentina den 31 juli 1945, har överenskommelse träffats angående handelsutbyte.

Den 31 juli 1945 har i Stockholm undertecknats en överenskommelse med Norge angående varuutbyte under andra halvåret 1945.

Den 8 augusti 1945 har i Köpenhamn undertecknats en överenskommelse med Danmark angående varuutbyte under andra halvåret 1945.

Genom noter, växlade med Finland den 17 augusti 1945, har överenskommelse träffats med Finland angående varuutbyte.

Den 20 augusti 1945 har i Warszawa undertecknats en överenskommelse med Polen angående handelsutbyte och betalningar.

Den 8 november 1945 har i Stockholm undertecknats ett tilläggsavtal till överenskommelsen med Danmark den 8 augusti 1945 angående det svensk-danska varuutbytet under andra halvåret 1945.

Den 15 november 1945 har Kungl. Maj:t godkänt de vid den internationella civila luftfartskonferensen i Chicago den 7 december 1944 av åtskilliga makter undertecknade transitöverenskommelsen angående internationella luftfartslinjer samt överenskommelsen angående internationell lufttrafik.

Genom ministeriella noter, växlade med Tjeckoslovakien den 15 november 1945, har provisorisk överenskommelse träffats angående luftfart mellan Sverige och Tjeckoslovakien.

Den 17 november 1945 ha i Stockholm undertecknats varuutbytes- och betalningsöverenskommelser med Tjeckoslovakien.

Den 24 november 1945 har i Rom undertecknats handels- och betalningsavtal med Italien.

Den 30 november 1945 har i Stockholm undertecknats varuutbytes-, betalnings- och kreditöverenskommelse med Nederländerna.

Den 21 december 1945 har i Oslo undertecknats en överenskommelse med Norge angående varuutbyte under år 1946.

Försvarsdepartementet.

Rörande åtgärder av beskaffenhet att bära omnämnas i denna berättelse hänvisas till behandlingen i 1946 års statsverksproposition av de frågor, som beröra anslagen till försvarsdepartementet.

Socialdepartementet.

Kungl. Maj:t har under tiden från och med den 1 december 1944 till och med den 30 november 1945 förordnat:

att ordningsstadgan för rikets städer samt stadsplanelagens, byggnadsstadgans, brandlagens, brandstadgans och hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad skola gälla inom visst område invid Gällivare kyrkostads municipalsamhälle, inom vissa områden invid Orsa municipalsamhälle, inom visst område i Södra Vi socken samt inom visst område invid Skene municipalsamhälle;

att ordningsstadgan för rikets städer samt stadsplanelagens, byggnadsstadgans, hälsovårdsstadgans och brandstadgans föreskrifter rörande stad skola gälla inom visst område vid Deje i Nedre Ulleruds socken;

att ordningsstadgan för rikets städer samt stadsplanelagens, byggnadsstadgans och hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad skola gälla inom visst område i Munka Ljungby socken;

att ordningsstadgan för rikets städer samt brandlagens, brandstadgans och hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad skola gälla inom viss del av Kiruna municipalsamhälle;

att ordningsstadgan för rikets städer samt hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad skola gälla inom Alvesta köping och inom Klippans köping; samt

att stadsplanelagens och byggnadsstadgans föreskrifter rörande stad skola gälla inom ett område vid Vretstorps järnvägsstation och inom Mölle municipalsamhälle.

Under år 1945 intill utgången av oktober månad ha vid samtliga offentliga arbetsförmedlingsorgan anmälts 1 157 041 lediga platser samt förmedlats 939 153 arbetsanställningar.

Den svenska arbetsmarknaden har, frånsett den fem månader långa arbetsnedläggelsen inom den mekaniska verkstadsindustrien, under år 1945 kännetecknats av fortsatt god sysselsättning inom flertalet näringsområden. Arbetslösheten har varit av ringa omfattning. Antalet hjälpsökande hos arbetslöshetsnämnderna har varit lägre än under år 1944. Flertalet hjälpsökande har beretts sysselsättning i öppna marknaden eller, om detta icke varit möjligt, i statliga och statskommunala beredskapsarbeten. Arbetslösheten inom fackförbunden var under månaderna januari—april mindre än under motsvarande månader år 1944. Från och med maj månad har arbetslöshetsprocenten inom fackförbunden visat en obetydlig höjning jämfört med motsvarande tid under föregående år.

Inom jordbruket har liksom under år 1944 förelegat en avsevärd brist på van arbetskraft ävensom ett stort behov av tillfällig sådan såväl under vårarbetet som vid hö- och stråsädesskördens bärgning. Avvecklingen av den förstärkta försvarsberedskapen medförde visserligen någon lättnad för jordbruket, men denna uppvägdes delvis av att ökningen av antalet skogsarbetare under sommarmånaderna i viss mån skedde på jordbrukets bekostnad.

Efterfrågan på arbetskraft till skogarna har efter det att produktionsplikten i februari månad återinfördes varit betydande, och skogsbruket har kännetecknats av ovanligt livlig sysselsättning.

Industrien har efter verkstadskonfliktens biläggande kännetecknats av en betydande sysselsättningsökning. Sysselsättningen vid skeppsvarven och inom verkstadsindustrien, som redan före konflikten låg på en hög nivå, har där-efter stigit ytterligare. Den under år 1944 inträdda minskningen i sysselsättningen vid exportgruvorna har ägt bestånd även under år 1945. Den del av gruvindustrien, som är inriktad på den inhemska marknaden, har däremot utnyttjat hela sin produktionskapacitet. Vid sågverk, pappersmassfabriker och pappersbruk har sysselsättningen varit mycket god efter exportens återupptagande. Inom textil- och beklädnadsindustrien har produktionen fortfarande begränsats genom brist på arbetskraft, främst kvinnlig. Flyktingarna ha emellertid utgjort ett betydande arbetskrafttillskott för denna industri.

Arbetslöshetsförsäkringen. Under år 1945 ha tillhoppa 33 erkända arbetslöshetskassor varit i verksamhet med sammanlagt omkring 804 000 medlemmar. Jämlikt beslut av 1944 års höstriksdag ha den 1 mars 1945 lagändringar trätt i kraft, innebärande vissa omfattande förbättringar av understödsförmånerna för de arbetslöshetsförsäkrade. Därvid ha bland annat införts förhöjda barn- och hustrutillägg samt ett provisoriskt kristillägg till daghjäpen.

Skyddshemsvården. Skyddshemsegendomen Östra Spång har inlösts av staten. En 20-dagars psykologisk-pedagogisk fortbildningskurs för skyddshemspersonal i ledande ställning har avhållits å riksidrottsförbundets institut Bosön. Under tiden den 1 januari—den 31 oktober 1945 ha 803 ärenden rörande intagning av barn i skyddshem handlagts av skyddshemsinspektören, varav 114 fall hänvisats till andra vårdformer.

Inom den organiserade alkoholistvården voro vid årets början sexton allmänna och en enskild alkoholistanstalt i verksamhet. Antalet allmänna anstalter har under året ökats med en ny anstalt, Lillegården i Eksjö, vilken erkänts som allmän anstalt och trätt i verksamhet från och med den 1 oktober 1945. Denna anstalt är avsedd att vara en lokal central för familjevård av alkoholister. Hela antalet vårdplatser på anstalterna uppgick vid årets början till 1 052 och den 1 november 1945 till 1 074, varav 46 för kvinnor. Under de tio första månaderna av år 1945 ha, efter anvisning av socialstyrelsen av vårdplats i varje särskilt fall, å samtliga alkoholistanstalter intagits tillhopa 1 088 personer — varav 797 tvångsintagna — och utskrivits 926 personer. Antalet på alkoholistanstalterna inskrivna vårdbehövande har under året varit högre än någonsin tidigare; den 1 november 1945 var detta antal 2 015 (mot 1 796 vid motsvarande tidpunkt år 1944), av vilka 853 tillhörde kategorierna farliga, kringflackande, straffriförklarade, åklagaranmälda återfallsfyllerister eller så kallade kvarhållna alkoholister, för vilka statsverket bestrider vårdkostnaden. Av de nämnda dag inskrivna voro 961 närvarande på anstalterna, medan 1 054 voro frånvarande på grund av försökspermission eller annan anledning.

Socialstyrelsen har under de tio första månaderna av år 1945 meddelat 344 beslut i ärenden angående kvarhållande på allmän alkoholistanstalt jämlikt 37 § alkoholistlagen av farliga och straffriförklarade alkoholister samt recidivister, i 283 fall om överflyttning till annan alkoholistanstalt — varav i 58 fall från öppen till slutna anstalt — och i 30 fall om direkt intagning å någon av de slutna anstalterna å Svartsjö och i Karlstad.

Under år 1945 ha de tio nyinrättade ombudsmannabefattningarna med heltidstjänstgöring hos länsnykterhetsnämnder blivit tillsatta. De härav berörda länsnykterhetsnämnderna ha härigenom kunnat utvidga sin verksamhet. I första hand söka länsnykterhetsnämnderna stärka de kommunala nykterhetsnämndernas förmåga till självständigt initiativ i individuella nykterhetsvårdsfall samt inrikta deras intresse på förebyggande individuella åtgärder. I sistnämnda syfte ha länsnykterhetsnämnderna bland annat, ofta i samarbete med länens sammanslutningar av nykterhetsnämnder, anordnat instruktionskurser rörande övervakning av alkoholister för ledamöter av kommunala nykterhetsnämnder och särskilt utsedda övervakare. På grund av den nya bidragsformen Ersättning till övervakning av alkoholister föreligga numera också förutsättningar för en effektivisering av nykterhetsnämndernas individuella förebyggande verksamhet. Under de tio första månaderna av år 1945 har socialstyrelsen meddelat beslut i 466 fall rörande bidrag till kostnader för övervakning av alkoholister.

Familjevård av alkoholister har under året förberetts särskilt genom att skapa förbindelse med enskilda hem, som äro lämpliga för sådan vård. Bland annat har, i samband med upprättande av alkoholistanstalten Lillegården, överenskommelse träffats med 27 lantbrukare- och hantverkarehem i Eksjötrakten att stå till förfogande som familjevårdsgivare.

Utlänningskontrollen. Under tiden den 1 januari—den 31 oktober 1945 utgjorde sammanlagda antalet behandlade ansökningsärenden 149 539, medan motsvarande antal för samma tid föregående år utgjorde 96 192. Antalet skulle blivit större, om icke fram till den 16 augusti 1945 generell förlängning av de danska och norska flyktingarnas uppehållstillstånd varit gällande. Det bör i detta sammanhang erinras om att i ett betydande antal fall arbetstillstånd numera icke erfordras samt att viseringstvånget upphävts för danska, norska och isländska medborgare.

Vid vapenstilleståndet mellan Tyskland och de allierade makterna vistades cirka 195 000 utlänningar i Sverige. I slutet av november året därförut var motsvarande siffra 180 000. Ökningen utgjordes framförallt av norska flyktingar. Vid vapenstilleståndet voro flyktingarna från Norge cirka 44 000. De danska och norska flyktingarna hava till allra största delen lämnat Sverige efter stilleståndet. Genom Röda Korsets och UNRRA's försorg hava under våren och sommaren 1945 till Sverige överförts respektive cirka 20 700 och 10 000 personer från tyska interneringsläger. Av dessa har emellertid ett stort antal utrest ur riket. I mitten av november uppehöll sig här cirka 33 000 baltiska flyktingar, varav cirka 6 000 voro estlandssvenskar. Antalet finska barn utgjorde vid samma tid cirka 25 500 och av de finska evakuerade voro endast cirka 500 kvar i landet. Det sammanlagda antalet utlänningar i Sverige utgjorde vid årsskiftet 1945/46 cirka 115 000.

Från och med den 1 augusti 1945 har inrättats Torsås provinsialläkar-distrikt. Från och med den 1 oktober 1945 ha följande provinsialläkar-distrikt inrättats, nämligen Rottna, Frösö, Vilhelmina norra, Vilhelmina södra, Långele, Dalarö och Roma distrikt.

Inrättande av nya lasarettsläkartjänster har av Kungl. Maj:t medgivits vid lasarettet i Gävle (för den medicinska barnsjukvården), vid lasarettet i Nyköping (för öron-, näs- och halssjukdomar), vid lasarettet i Linköping (som laborator), vid lasarettet i Landskrona (å barnavdelningen) samt vid lasarettet i Umeå (å centrallaboratoriet).

Vidare har Kungl. Maj:t medgivit inrättande av en extra ordinarie överläkartjänst med tjänstgöring som klinisk laborator vid Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm, en extra ordinarie överläkartjänst å patologiska avdelningen vid S:t Görans sjukhus i Stockholm och en överläkartjänst å kvinnokliniken vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 18 maj 1945 hava vissa utbildningskurser för distriktsbarnmorskor beträffande handhavandet av transportabla lustgasapparater anordnats vid barnmorskeläroanstalterna i Stockholm och Göteborg.

Kungl. Maj:t har föreskrivit, att ytterligare ett självständigt apotek skall inrättas i Stockholm, varjämte medicinalstyrelsen beslutat om inrättande av 5 filialapotek därstädes. Beslut ha vidare fattats om inrättande av filialapotek i Grums, Laxå, Limmared, Linköping, Malmö, Mariannelund och Sävedalen.

Apoteket i Hjortkvarn, som förflyttats till Pålsboda, har avsynats och öppnats för allmänheten, varjämte medicinalstyrelsen medgivit inrättande av läkemedelsförråd å ytterligare 14 platser.

Kommunikationsdepartementet.

De fasta postanstalterna ha under år 1945 ökats i antal med 28 till 4 316. — Antalet postgirokonton har under året ökats från 177 838 till omkring 195 000.

Postbefordran flygledes från Sverige ägde vid årets början rum blott å linjer till Tyskland, Finland, Danmark och, med oregelbundna turer, till Storbritannien. Flygtrafiken på Tyskland upphörde emellertid redan den 31 januari och på Finland den 4 mars.

Efter det tyska sammanbrottet öppnades flygförbindelser till ett flertal länder i Europa, nämligen till Frankrike den 18 maj, till Polen den 18 juli, till Nederländerna den 28 juli, till Belgien den 1 augusti och till Schweiz den 6 september. Trafiken å dessa linjer liksom å linjen till Storbritannien var till en början oregelbunden och utfördes i form av kurirflygningar men är numera regelbunden. Slutligen ha svenska provflygningar med gott resultat sedan den 27 juni utförts mellan Stockholm och New York via Reykjavik.

Vad beträffar befordringen av post till utlandet med båt och tåg märkes att postförbindelserna med Tyskland avbrötos den 4 maj. Redan dessförinnan hade postförbindelserna avbrutits med de flesta länderna på kontinenten. Post till Ryssland, Polen, de flesta balkanländerna och vissa länder i Asien och i nordöstra Afrika kunde dock sändas via Finland.

Från den 19 juli kunde post befordras med svenska fartyg till England. Senare tillkommo även postbåtar till Polen och Belgien samt till Nord- och Sydamerika. Postutväxling kunde till följd härav åter öppnas med de flesta länderna i och utom Europa. Numera är sålunda postutväxlingen helt inställd endast med Tyskland, Österrike, Japan och vissa områden i Asien.

Den försökstrafik, som aktiebolaget Aerotransport under år 1944 igångsatte å linjerna Malmö—Stockholm och Stockholm—Luleå, fortgick även under år 1945, nämligen hela året å den förra linjen och fr. o. m. den 1 maj å den senare.

Till statens intressekontor voro vid 1945 års utgång anslutna omkring 101 000 kontoinnehavare, varav ca 50 000 befattningshavare och f. d. befattningshavare i statens tjänst eller i intressekontorshänseende med dem likställda. Under året ha av kontoinnehavarna verkställts sammanlagt omkring 1,6 milj. inbetalningar å tillhoppa ca 123 milj. kronor, varjämte för deras räkning gjorts omkring 1,4 milj. utbetalningar å i runt tal 121 milj. kronor.

Delsträckan Järpen—Storlien av rikskabeln Östersund—Storlien och därmed hela kabeln har under år 1945 färdigställts. — Hela automatisk

drift har införts vid centralstationen i Kristianstad. — Antalet telefonstationer, central-, växel- och fristående samtalsstationer har under år 1945 ökat från 7 356 till omkring 7 410. — Antalet telefonapparater har under år 1945 ökat från 1 146 027 till omkring 1 222 500 eller med omkring 76 500. — Av de i krigets slutskede avbrutna telefonförbindelserna med andra länder än våra nordiska grannländer ha telefonförbindelser kunnat återupprättas med Nederländerna och Schweiz. Med det sistnämnda landet har förbindelsen ordnats med radiotelefon. — Direkta radiotelegrafförbindelser ha — såsom ersättning för avbrutna trådförbindelser eller för att möjliggöra snabbare befordran — under år 1945 öppnats med Belgien, Frankrike, Nederländerna, Siam och Tjeckoslovakien. — Antalet radiolicenser har under år 1945 ökat från 1 784 204 till omkring 1 840 000.

Enligt statsmakternas beslut har staten förvärvat Halmstad—Nässjö, Vetlanda och Eksjö—Österbymo järnvägar, av vilka Halmstad—Nässjö järnvägar äro normalspåriga och de båda andra smalspåriga, ävensom aktiemajoriteten i Nässjö—Oskarshamns nya järnvägsaktiebolag. Stockholm—Västerås—Bergslagens och Halmstad—Nässjö järnvägar hava den 1 juli 1945 införlivats med statens järnvägar. Övriga här ovan omförmälda järnvägar komma att införlivas med statens järnvägar från och med den 1 januari 1946.

Linjen Östersund—Storlien har öppnats för elektrisk drift.

Kraftstationerna vid Torpshammar och Midskogsforsen, vilka tidigare tagits i drift, invigdes den 13 mars respektive 13 juli 1945. Byggnadsarbetena för kraftstationerna vid Nämforsen och Forsmoforsen i Ångermanälven ha under året bedrivits i rask takt. För kraftstationen vid Hölleforsen i Indalsälven ha de egentliga byggnadsarbetena igångsatts. För byggande av en kraftstation vid Harsprånget i Stora Lule älv ha utförts en del förberedande arbeten.

För reglering av vattenföringen i Ångermanälvens flodområde har arbetet med en dammbyggnad vid utloppet från Flåsjön påbörjats.

Distributionsanläggningarna vid statens kraftverk hava ytterligare förstärkts. Den år 1921 utförda och sedermera med 130 kV drivna västra stamlinjen mellan Hallsberg och Västerås har ombyggt till 200 kV. Leveranserna till de elektrifierade banorna ha utvidgats med sådan för statsbanedelen Östersund—Storlien.

Kraftförbrukningen har under året ökat avsevärt, ehuru verkstads-konflikten under första halvåret inverkade hämmande. Vattenkrafttillgången var under första halvåret synnerligen god men har därefter minskat och varit betydligt sämre än normalt. Förbrukningen av kol och olja för elektrisk kraftproduktion har kunnat hållas mycket låg. Betydande kraftbelopp ha kunnat avsättas för elektrisk ånggenerering, varigenom stora mängder bränsle inbesparats. För förbrukningen av kol för kraftproduktion samt för användningen av elektrisk kraft för ånggenerering ha samma reglerande bestäm-

inelser gällt som tidigare. Härutöver ha icke några restriktioner i fråga om kraftförsörjningen behövt tillgripas.

Det vid början av kriget inledda samarbetet mellan de statliga, kommunala och enskilda kraftföretagen för att möjliggöra bästa utnyttjande av landets samlade krafttillgång har fortsatt och det har överenskommits, att samarbete, även sedan kriget nu avslutats, skall bedrivas enligt samma riktlinjer som hittills.

Södertälje kanalverk överfördes den 1 juli 1945 från vattenfallsstyrelsens till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förvaltning.

Av vägförvaltningarna under året utförda nyanlagda vägar uppgå till en sammanlagd längd av 147 km. Omläggningar och förbättringar av vägar hava färdigställts till en längd av 168 km. De permanenta och halvpermanenta beläggningarna hava utökats med 119 km till 4 518 km. Antalet nyuppförda eller ombyggda broar utgör 31.

I städer och stadsliknande samhällen, som själva äro väghållare, hava med statsbidrag utförts nyanläggning av vägar till en längd av 0,4 km, omläggning och förbättring av vägar till en längd av 11 km, belägningsarbeten till en längd av 18 km samt 2 broföretag.

148 i arbetsplaner ingående broförslag hava granskats och godkänts och 38 broförslag upprättats. Arbetsritningar hava godkänts för sammanlagt 55 broföretag. Därjämte har antagits eller godkänts entreprenör för 56 broarbeten samt godkänts tilläggsarbeten för en entreprenadsumma av tillhoppa 5,2 miljoner kronor.

Antalet pågående respektive fullbordade hamn- och farledsarbeten, vatten- och avloppsledningsanläggningar samt drivmedelsanläggningar, vilka utförts genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg eller under dess kontroll, utgör 161 respektive 59.

Från och med den 1 april 1945 är inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen organiserad en särskild avdelning för handläggning jämlikt kungörelsen den 17 november 1944 (Sv. förf.-saml. nr 733) av ärenden rörande vattenförsörjning och avlopp. Till styrelsen har inkommit ett 100-tal ansökningar om statsbidrag till anläggningar av här avsedda slag. I ett 40-tal fall har tillstånd meddelats till påbörjande av dylika arbeten under styrelsens kontroll. Under året har program för generalplaneutredningar för vattenförsörjning och avlopp uppgjorts för 8 län.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen har från och med den 1 juli 1945 inrättats en särskild luftfartsstyrelse, i samband varmed luftfartsavdelningen inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens järnvägs- och luftfartsbyrå upphört.

Under år 1945 ha anläggningsarbeten för nya civila flygplatser fortgått, varjämte vissa befintliga civila flygplatser utvidgats och förbättrats. Å vardera av Norrköpings och Uppsala flygplatser har anlagts en permanentbelagd bana för att erhålla reservlandningsplatser för den interkontinentala lufttrafiken. Arbeten med belysnings- och radioanlägg-

ningar för luftfarten ha fortsatt. 1944 års flygplatsutredning har under året framlagt förslag om ytterligare utbyggnad av vissa flygplatser samt förnyade förslag om anläggande av en storflygplats.

Efter vapenstilleståndet har flygtrafiken på utlandet snabbt utvidgats. Under sommaren och hösten ha svenska trafikflygplan genomfört flygningar av mer eller mindre regelbunden karaktär till Amsterdam, Brüssel, Paris, Genève, Warszawa, Prag och Oslo. Trafiken på Köpenhamn och Storbritannien har fortsatt. Ett antal flygningar till New York och Montreal ha genomförts över Island—Labrador. En flygning Stockholm—Madagaskar och åter till förmån för den skandinaviska missionen har ägt rum med ett svenskt flygplan under hösten. Lufttrafiken Stockholm—Finland har t. v. inställts.

Inhemska lufttrafik har bedrivits i väsentligt större omfattning än föregående år genom dubbling av turerna och genom längre trafikperioder. Det inhemska linjenätet planeras bli ytterligare utvidgat under år 1946.

Utländsk luftfart på Sverige har bedrivits av amerikanska, brittiska, danska, finska, franska, holländska, norska, polska, schweiziska, tjekiska och tyska företag.

Riksdagen har godkänt de vid luftfartskonferensen i Chicago år 1944 under tecknade dokumenten. Sverige har i december 1944 avslutat en luftfartsöverenskommelse med Amerikas förenta stater samt i april 1945 dylika överenskommelser med Island och Kanada.

Årets medeltemperatur var i hela landet omkring 2° högre än normalt.

Vintern 1944—45 var liksom de två föregående vintrarna mild. Visserligen var januari i allmänhet kallare än normalt, särskilt i västra Norrland, men under övriga vintermånader förelåg ett värmeöverskott. Särskilt anmärkningsvärda voro de varma dagar, som förekommo 24—26 mars, då temperaturer mellan + 15° och + 20° C iakttogos på ett flertal platser i landet. Även april var varmare än normalt, medan månaderna maj och juni i stort sett voro normala. I juli och augusti förelåg ett värmeöverskott, och i mitten av den förra månaden rådde stark värme, särskilt i Norrland, där flera värmerekord noterades, bl. a. observerades + 37° C i Norrbottens län. Temperaturförhållandena voro under september ungefär normala. Under oktober var Norrland kallare än normalt, i Göta- och Svealand förelåg däremot ett obetydligt värmeöverskott.

Nederbörden var för hela året och för riket i dess helhet större än normalt. Den relativt sett största nederbördsmängden erhöll Västernorrlands län med 154 % av den normala, den minsta föll i kusttrakterna vid Bottenviken med 91 %. Nederbörden under januari var betydligt rikligare än normalt i större delen av landet, bl. a. kunde nederbördsrekord noteras på en del platser. Även under april föll rikligt med nederbörd, vilken huvudsakligen var koncentrerad till månadens senare hälft. Särskilt i Norrland föll därvid rikligt med nederbörd, och Västernorrlands län erhöll t. ex. mer än

tre gånger så mycket som normalt; även nu noterades ett flertal nederbördsrekord. I juni föll rikligt med nederbörd i större delen av landet, och särskilt Skåne erhöll denna gång mycket regn. I sydöstra Götaland förekom under augusti skyfallsliknande regn; i Kronobergs län föll på en plats under månaden 347 mm, vilket torde vara den högsta månadssumma, som med säkerhet någonsin uppmätts i vårt land.

Isförhållandena vid rikets kuster och i de omgivande haven voro under vintern 1944—45 i likhet med de två närmast föregående vintrarna lindriga. Isläggningen började omkring tre veckor senare än normalt i våra nordligaste farvatten och fortgick därefter långsamt från norr till söder. Vid årsskiftet fanns is praktiskt taget blott utefter norrlandskusten. Först under senare hälften av januari och början av februari blevo en del svenska östersjöhamnar isbelagda. På västkusten fanns is endast kort tid. Isen nådde i allmänhet sin största utbredning i slutet av februari och början av mars. Islossningen fortgick tämligen långsamt men avslutades dock två å tre veckor tidigare än normalt. Isens tjocklek blev icke stor och uppgick i Bottenviken till högst 50 å 60 cm.

Vattentillgången var för årstiden god eller medelgod under årets första månader i hela landet, tidvis under april och maj t. o. m. mycket god i Norrland. Den försämrades något i Götaland under maj och juni men förbättrades åter i juli och särskilt i augusti i samband med de häftiga regn, som då föllo flerstädes i denna landsdel, och förblev sedan som regel god och medelgod. I de oreglerade vattendragen i Norrland återigen vidtog under augusti en fortgående försämring, som under september och oktober även gjorde sig gällande i västra Svea- och Götaland. I övriga delar av Svealand var vattentillgången i allmänhet god eller medelgod hela året.

Regleringsmagasinen fylldes i allmänhet väl, i södra Sverige genom vinterflöden, i Norrland och västra Svealand, där de under vintern tagits i anspråk till ungefär hälften, genom flöden under våren, sommaren och hösten. I södra Sverige togs en del av magasinvolymen i anspråk under sommaren men i större delen av Götaland skedde därefter en viss återfyllnad. I västra Svealand samt i Vänern har urtappningen av magasinerna fortgått även under hösten. Vänern stod över dämmningsgränsen till slutet av maj. Från augusti vidtog en kraftig urtappning så att ungefär halva magasinet återstår i slutet av november. Magasinen äro i slutet av november i Norrland i allmänhet fyllda till omkring 90 %, i Svea- och Götaland till i medeltal ca 55 %. I medeltal för hela landet är fyllnadsgraden ca 75 %.

Bland större byggnadsarbeten, som handhafts av byggnadsstyrelsen och fullbordats under år 1945, må nämnas: nybyggnader för arméförvaltningen, för bujatrisk-obstetrisk institution vid veterinärhögskolan och för skogsförsöksanstalten, nybyggnad för telegrafverket i kvarteret Jericho samt för bangårdspostkontor i Stockholm, första etappen, expeditionsbarracker för utlänningskommissionen på Riddarholmen och i kvarteret Kasernberget i Stockholm samt för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vid

statens historiska museum, bostadshus vid Broby dövstumskola, vissa lägeranläggningar för utlänningskommissionen, betonglaboratorium vid statens provningsanstalt i Stockholm, post- och telegrafbyggnad i Trollhättan, postbyggnader i Östersund och Enköping, stabsbyggnad i Östersund, lantmäterikontorsbyggnad i Örebro, läroverksbyggnad i Haparanda, förrådsbyggnad för telegrafverket i Nynäshamn, telefonstation i Viggbyholm, överdragsstationer för telegrafverket i Järpen och Filipstad, tillbyggnad av telefonstationen i Aspudden, om- och tillbyggnad av folkskolan i Lappträsk, ny- och ombyggnadsarbeten vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg, om- och påbyggnad av länsresidenset i Växjö, vissa om- och nybyggnadsarbeten vid statens bakteriologiska laboratorium, ombyggnad av tandläkarinstitutet i Stockholm samt vissa ledningsarbeten vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala. — Av tidigare igångsatta byggnadsarbeten hava under år 1945 pågått bland andra: nybyggnad för psykiatrisk klinik och institutionsbyggnad för medicinsk kemi och farmakologi i Uppsala, administrationsbyggnad för karolinska institutet i Stockholm, om- och nybyggnadsarbeten vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn, nybyggnader för posthus i Borås, träforskningsinstitut och metallografiskt institut i Stockholm, telefonstation i Lidköping, post- och telegrafhus i Sveg, om- och tillbyggnad av posthus i Umeå samt ombyggnad av lokaler för B-sektionen och järnets metallurgi vid tekniska högskolan. — Under året hava bland annat följande byggnadsarbeten påbörjats: nybyggnader för kanslihusets annex, för centraldepå vid Tomtebodablandinstitut och för bangårdspostkontor i Stockholm, nybyggnader för anatomiska, histologiska, farmakologiska och fysiologiska institutionerna vid Karolinska institutet, grundförstärkningsarbeten för gamla rådhuset i Stockholm, inredning av vindslokaler i statens historiska museum och i gamla Kungshuset i Stockholm, grundläggningsarbeten till nybyggnad för krigsarkivet, ombyggnads- och inredningsarbeten i biblioteksbyggnaden och i institutionen för radioteknik vid tekniska högskolan, ombyggnads- och reparationsarbeten i legationsbyggnaden i Helsingfors, nybyggnader för sjukpaviljonger vid vissa läns-sanatorier, tillbyggnad av landsstatshuset i Göteborg, Malmö, Västerås och Luleå, nybyggnader för posthus i Göteborg, Växjö och Storuman, telefonstationsbyggnader i Värnamo och Saltsjöbaden, om- och tillbyggnad av posthuset i Uddevalla och småskoleseminariet i Lycksele, bostadshus för lärare vid folkskolan i Lappträsk, byggnad för vägförvaltning m. m. i Karlstad, ny- och ombyggnadsarbeten vid veterinärinrättningen i Skara, bostadshus vid radiostationen i Grimeton, ombyggnad av vårdhem i Hammar, byggnad för dövstumskola i Mogård samt magasinsbyggnad och tillbyggnad vid flygtekniska försöksanstalten i Ulvsunda.

Bland större utredningsarbeten, som under år 1945 pågått inom byggnadsstyrelsen, märkas utredningar rörande: uppförande av ett radiohus i Stockholm, nybyggnader för musikaliska akademien och för krigsarkivet, nya lokaler för nedre justitierevisionen, socialstyrelsen, domänstyrelsen, kammarkollegiet, kommerskollegium samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens markfrågor i Stockholm, lokalfrågor för högsta domstolen

och Svea hovrätt, nya hovrättsbyggnader i Göteborg och Sundsvall, om- och tillbyggnad av hovrättsbyggnaderna i Jönköping, Malmö och Umeå, uppförande av nya landsstatshus i Karlskrona och Mariestad, ny- och tillbyggnader för samtliga länsstyrelser i riket för att bland annat bereda utrymme åt de nya folkbokförings- och uppboordsavdelningarna, ny- och tillbyggnader för andra statsinstitutioner såsom vägförvaltningar och lantmäterikontor i flertalet residensstäder, nybyggnader för geotekniska institutet i Stockholm, för vissa institutioner vid universiteten i Uppsala och Lund, vid karolinska institutet och vid lantbrukshögskolan, nybyggnader för försvarets forskningsanstalt, farmaceutiska institutet samt rättskemiska och farmaceutiska laboratorier, om- och tillbyggnad av landsarkivet i Göteborg, nybyggnad för statens brandskola i Stockholm, om- och tillbyggnad av Bulltofta och Torslanda flygplatser, ombyggnad av centralposthuset i Stockholm, om-, till- och nybyggnader för postverkets räkning på ett tiotal och för telegrafverkets räkning på ett femtiotal platser i riket, nybyggnad för seminariebiblioteket i Lund, om- och tillbyggnad av Lycksele seminarium och av småskoleseminarierna i Växjö, Skara och Strängnäs samt nybyggnad för Haparanda småskoleseminarium, utökade lokaler för samtliga folkskoleseminarier, nybyggnader för Skytteanska skolan i Tärna och Mogårds dövstumskola, nya lokaler för ostasiatiska samlingarna i Stockholm, utvidgade och förbättrade lokaler för domkapitlet i Västerås samt standardtyper för polisarrestorer. Dessutom hava i samråd med statens arbetsmarknadskommission pågått utredningar rörande den statliga investeringsreserven.

Finansdepartementet.

Redogörelser för förhållanden av natur att införas i denna berättelse ha lämnats vid anmälan av finansplanen, för flera huvudtitlar gemensamma frågor samt anslagen under sjunde huvudtiteln i 1946 års statsverksproposition, till vilka redogörelser hänvisas.

Ecklesiastikdepartementet.

Löneregleringar hava under år 1945 fastställts för prästerskapet i omkring 40 pastorat.

Föreskrifter hava meddelats rörande undersökning och restaurering av kistorna i Vasagraven (Gustavianska gravkoret) i Uppsala domkyrka liksom undersökning för identifiering av Magnus Stenbocks kista i samma kyrka.

Bidrag har anvisats till vissa ändringsarbeten i Visby domkyrka.

Stadga angående stiftsnämnds förvaltning av ecklesiastik jord (ecklesiastik arrendestadga) har utfärdats den 29 juni 1945 (Sv. förf.-saml. nr 588) och trätt i kraft den 1 augusti 1945.

Ett medicinskt forskningsråd har inrättats från och med den 1 december 1945.

Samrealskolan i Sollefteå har ombildats till högre samläroverk.

Kungl. Maj:t har medgivit, att samrealskolorna i Katrineholm och Trelleborg må förenas med kommunala gymnasier.

Kungl. Maj:t har föreskrivit att följande kommunala mellanskolor skola från och med den 1 juli 1945 under vissa villkor successivt ombildas till statliga samrealskolor, nämligen kommunala mellanskolorna i Emmaboda, Finspång, Höör, Kungälv, Lilla Edet, Mellerud, Mölndal, Nynäshamn, Orsa, Spånga, Stocksund, Storvik, Tierp, Torsby, Årjäng och Åtvidaberg. I fråga om de kommunala mellanskolorna i Fagersta, Nora och Örkelljunga vill Kungl. Maj:t framledes meddela beslut.

Högre folkskolan i Malung har erkänts såsom kommunal mellanskola.

Eskilstuna elementarläroverk för flickor har erkänts såsom kommunal flickskola.

Tekniska skolan i Stockholm har omorganiserats under benämningen Konstfackskolan.

Bestämmelser hava utfärdats om stipendier åt vissa lärjungar för bedrivande av högre studier och om statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor.

Med hänsyn till förutsedd brist på lärare inom folkskoleväsendet hava dels nya avdelningar inrättats vid småskoleseminarierna i Skara, Strängnäs och Växjö samt provisoriska dubbelseminarier upprättats i Falun, Norrköping och Stockholm, dels ock beslut fattats om särskild utbildning av folkskollärare vid en tillfälligt anordnad seminarielinje.

Högre folkskolor hava erkänts i Vansbro, Gravarne, Åseda, Ockelbo, Östra Broby och Vaggeryd.

Centrala verkstadsskolor hava erkänts i Jönköping, Borås, Trollhättan, Uppsala, Mjölby och Östersund.

Arbetena med nomadskolanläggningar i Tärna, Storvallen och Lannavaara hava i huvudsak slutförts.

Stadsbiblioteken i Kalmar, Uppsala, Karlskrona och Umeå hava godkänts som centralbibliotek.

Jordbruksdepartementet.

Årets skörderesultat synes kunna betecknas såsom medelmåttigt för höst-vete och icke obetydligt under medelmåttigt för höstråg. Skördeutfallet blev under medelmåttigt för samtliga vårsädesslag och för vissa av desamma ej obetydligt under medelmåttigt. Den tidigt inbärgade höstsäden blev i allmänhet väl bärgad men den senare inbärgade säden var i betydande omfattning regn- och groddskadad. För rotfrukter och särskilt för potatis blev skördeutfallet under medelmåttigt med undantag dock för sockerbetor vilka lämnade en något över medelmåttig skörd. Höskörden blev i allmänhet riklig och väl bärgad. Skörderesultatet i sin helhet synes kunna betecknas såsom medelmåttigt. Beträffande köksväxterna ha såväl grönsaker som trädgårdsrotfrukter i allmänhet lämnat tillfredsställande och delvis rik skörd. Frukt-

skörden torde kunna betecknas såsom medelgod beräffande plommon, något under medelgod i fråga om äpplen, svag i fråga om päron och dålig i fråga om körsbär. Skörden av trädgårdsbär har varit tillfredsställande och av skogsbären ha lingon och blåbär lämnat medelmåttig skörd.

Till följd av förbättrade betingelser ha kreatursbeståndet och den animaliska produktionen liksom under år 1944 ökat i omfattning. Den animaliska produktionen synes nu ha uppnått ungefärligen samma storlek som under tiden närmast före det andra världskriget.

Tillgången på arbetskraft för jordbrukets behov har i allmänhet varit otillräcklig men dock något bättre än föregående år. Statsmakterna ha, liksom under en följd av år, med ett flertal åtgärder ingripit reglerande i prisbildningen å jordbrukets produkter.

Ehuru en viss knapphet på motorbränsle och fiskredskap även år 1945 vållat vissa olägenheter för fiskerinäringen, har dock tillgången på dessa förnödenheter varit något större än under de närmast föregående åren. Minfaran har alltjämt vållat stora svårigheter för fisket. Sedan de direkta krigshandlingarna inställts och Skagerackspärren hävts, ha emellertid västkustfiskarna åter kunnat uppsöka sina gamla fiskeplatser i västra Skagerack och i Nordsjön, vilket medfört en betydande lättnad för dessa fiskare. Under hösten ha mycket rika fångster särskilt av sill erhållits. Laxfisket i Östersjön har varit osedvanligt rikt givande. I övrigt har havsfisket givit ungefär medelgott fångstutbyte. Sötvattensfisket har bedrivits i vanlig omfattning och givit ett medelgott utbyte, ehuru bristen på finträdig garnredskap dock på flera håll vållat visst avbräck. Fiskpriserna ha delvis varit statligt reglerade.

Kapitalskulden till egnahemslånefonden och till arbetarsmåbrukslånefonden utgjorde den 1 juli 1945 258,1 respektive 36,7 miljoner kronor. Arbetarsmåbruksstatslån ha under år 1945 beviljats 29 kommuner.

Sedan berättelsen till 1945 års riksdag avgavs har för bildande av kronoparker eller utvidgande av redan befintliga kronoparker inköp avslutats beträffande 1 841 hektar mark för en köpeskilling av 819 400 kronor.

Ett jordbrukstekniskt institut och ett jordbrukets forskningsråd ha inrättats.

Handelsdepartementet.

Kungl. Maj:t har den 19 oktober 1945 uppdragit åt kommerskollegium att verkställa en statistisk undersökning rörande industriens kapitalinvesteringar i egna anläggningar under år 1945 samt planerade dylika investeringar under år 1946 m. m.

Sveriges geologiska undersökning har under år 1945 fortsatt det geologiska kartbladsarbetet med rekognoscering på bladen Söderfors, Säter, Uppsala och Halmstad. Sammanlagt har kartlagts en areal av 347 km². Revisionsarbeten ha utförts på bladen Vårvik och Falun. Jordartskarteringen av Kopparbergs län har fortsatt inom området för de topografiska kartbladen Bingsjö, Storejen, Idre, Lillhärda och Tännäs. — Under året har på-

börjats allmän berggrundsrekognoscering av Norrbottens län jämte malmletning. Härvid ha hittills områden inom skilda delar av länet rekognoscerats. Särskild uppmärksamhet har ägnats det förut upptäckta manganförande området i Jokkmokks socken, där också omfattande diamantborrningar utförts för närmare undersökning av den mineraliserade zonen. Inom Västerbottens län ha kompletterande geofysiska mätningar blivit utförda ävensom diamantborrningar inom Kuorbevaréfältet i Malå socken och vid Bjurfors i Norsjö socken. Schaktsänkning på fyndigheten Rudjtebäcken i nämnda fält har fortsatts under året. — Djupborrhålet Höllviken nr 2 har fortsatts, hittills till närmare 1 500 meters djup. Arbetet har lämnat positivt resultat i den mening, att i enlighet med förutberäkningar vatten påträffats med högre salthalt än det, som förekom högre upp. — En viktig nyhet vid arbetena under året har varit påvisandet i Sverige av bentonitlera. Närmare undersökning av denna naturtillgång pågår. — Av Sveriges geologiska undersöknings publikationer ha under året utkommit sex avhandlingar ingående i Årsboksserien.

Fyrbelysningen i farleden Stockholm—Södertälje—Sävösund har kompletterats med tre nya agafyror, och i farleden Arkö-Mem ha uppförts två nya dylika fyror. Bland övriga fyrbyggnader må nämnas en på revet Lilleland söder om Nidingen uppförd fyr. Av lotsverkets större angörings- och kustfyror har fyren Djursten elektrifierats, varjämte fyr-, mist- och radiofyrutrustningen vid Landsorts fyrplats delvis automatiserats. På Gråskälsbådan utanför Gävle och Ängholmen utanför Göteborg ha uppförts nya lotsuppassningshus för Gävle respektive Göteborgs lotsplatser. Vid Ängholmen har därjämte anlagts en ny lotshamn. Restaurering och modernisering av bostadsbeståndet har ägt rum bland annat vid fyrplatserna Draghällan, Björn, Ölands södra udde, Sandhammaren, Ven och Hallands Väderö. En med motorlivbåt utrustad livräddningsstation har anlagts vid Kåseberga på Skånes sydkust. I samband härmed har en äldre livräddningsstation vid Sandhammarens fyrplats indragits.

Patent- och registreringsverket har under tiden 1 januari—31 oktober 1945 beviljat 2 239 patent ävensom registrerat 1 151 varumärken, 51 mönster och modeller samt 1 381 aktiebolag med ett sammanlagt tecknat aktiekapital av nära 80 miljoner kronor.

I en vid denna berättelse som Bil. A fogad sammanställning ha upptagits de bidrag av lotteri medel, som beviljats under år 1945.

Folkhushållningsdepartementet.

Redogörelse för åtgärder av betydelse att böra införas i denna berättelse har lämnats vid behandlingen i 1946 års statsverksproposition av de frågor, som beröra anslagen till fokhushållningsdepartementet, till vilken redogörelse hänvisas.

Kommittéer och sakkunniga samt centrala krisorgan.

I. Kommittéer och sakkunniga.

Justitiedepartementet.¹

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.

1. *Sakkunniga för samråd med byggnadsstyrelsen vid utredning angående lokaler för Högsta domstolen, Nedre justitierevisionen och Svea hovrätt* (1943: I 4; 1944: I 5; 1945: I 7).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 23 maj 1935 och den 5 december 1941:

Ekeberg, B., president;

Gärde, N., f. d. justitieråd;

Vult von Steyern, N., justitieråd;

Wijnbladh, C. M. E., revisionssekreterare, Nedre justitierevisionens ordförande.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1937: Ju 7 och 1942: I Ju 5.

De av byggnadsstyrelsen i skrivelser den 7 december 1944 framlagda förslagen angående anordnande av nya lokaler för Högsta domstolen och lagrådet samt utvidgning av lokalerna för Svea hovrätt ha varit föremål för överarbetning i vissa detaljer, varvid de sakkunniga stått till byggnadsstyrelsens förfogande för samråd. De sålunda överarbetade förslagen ha i proposition nr 98 framlagts för 1945 års riksdag. Riksdagen har med bifall till propositionen anvisat anslag för ändamålet.

De sakkunnigas uppdrag är därmed slutfört.

2. *Stadsplaneutredningen 1942* (1943: I 21; 1944: I 21; 1945: I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 november 1941 för att verkställa utredning av frågan om regionplanelagstiftning och en översyn av gällande lagstiftning för byggnadsverksamheten jämte vad därmed äger samband (se Post- och Inrikes tidn. den 20 december 1941)

¹ Arbetsredogörelse för år 1945 angående lagberedningen är, för att bringas till riksdagens kännedom, bilagd det till årets statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden.

I Ju: 2 dels såsom utredningsmän:
 Elliot, K., häradshövding, *ordförande*;
 Malmberg, H., generaldirektör;
 Wetterling, G. M. W., stadsarkitekt;
 Aurén, N. E. J., kansliråd;

dels ock att deltaga i överläggningar med utredningsmännen:
 Ahlmark, S. A., advokat, ombudsman i Sveriges fastighetsägareförbund;
 Andersson, E. V., byggmästare;
 Bergvall, L., arkitekt;
 Bernhard, H. B., civilingenjör;
 Glimstedt, N. R., fastighetsdirektör;
 Hast, N. B., professor;
 Hedqvist, P. G., professor;
 Häggbom, S., länsarkitekt;
 Janzon, K. A., brandingenjör;
 Lindström, S. A., arkitekt;
 Lundquist, S. V., civilingenjör;
 Mattsson, V. J., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Møller, T., arkitekt;
 Rydberg, J. A., docent;
 Södergren, J. R. A., vägdirektör;
 Sörensen, K., länsarkitekt;
 Wåhlin, P. F., bankdirektör;
 Öberg, Th., f. d. drätselldirektör.

Sekreterare:

Nordenstam, A., hovrättsråd.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1942: I Ju 22.

Den 22 maj 1945 har utredningen avlämnat betänkande III med förslag till byggnadslag m. m. (Statens off. utredn. 1945: 15).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1944 års vallagssakkunniga (1945: I 27).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1944 för att verkställa utredning om underlättande för de röstberättigade att deltaga i allmänna val (se Post- och Inrikes tidn. den 11 maj 1944):

Beskow, E. A., f. d. landshövding, *ordförande*;
 Hall, D. E., ombudsman, led. av II kamm.;
 Kolmodin, L. T., ombudsman;
 Lindblom, E. A., direktör, led. av I kamm.;
 Nordwall, Å., assessor vid Stockholms rådhusrätt;
 Pettersson, A., förbundssekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Ju 27.

De sakkunniga ha den 22 december 1945 avgivit betänkande angående underlättande av deltagandet i allmänna val (Statens off. utredn. 1945: 64).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Förberedande utredning angående utgivande av författningshandböcker I Ju: 5 för förvaltande verk och myndigheter (1945: I 31).*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1944 för att inom departementet verkställa förberedande utredning angående utgivande av en eller flera författningshandböcker för förvaltande verk och myndigheter:

Nothin, T. K. V., överståthållare.

Sekreterare:

Blomqvist, C. G., e. notarie.

Utredningsmannen har den 5 november 1945 avlämnat en promemoria med utlåtande i ämnet.

Uppdraget är därmed slutfört.

5. *Löneutredningen för viss fångvårdspersonal (1945: I 32).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1944 för att inom departementet biträda med utredning rörande frågan om löneställningen för vakt- och arbetsledarpersonalen vid fångvården (se Post- och Inrikes tidn. den 22 december 1944):

Nevrell, B. A., t. f. chef för finansdepartementets löne- och pensionsavdelning, *ordförande*;

Andersson, J. Elon, chefredaktör, led. av I kamm.;

Mårtensson, J. W., led. av II kam.;

Wennerholm, H. A. L., byråchef.

Sekreterare:

Crona, L. B., förste amanuens.

Beträffande omfattningen av det ursprungliga utredningsuppdraget, se 1945: I Ju 32.

Den 22 december 1944 förordnade Kungl. Maj:t, efter föredragning av chefen för socialdepartementet, att utredningsuppdraget skulle avse jämväl frågan om löneställningen för motsvarande personal vid statens alkoholistanstalt å Vennngarn samt statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes.

Den 21 februari 1945 tillkallades representanter för de av utredningsarbetet berörda personalgrupperna för att överlägga med utredningen, nämligen

för Sveriges fångvårdsmannaförbund:

Larsson, B., överkonstapel;

Johnsson, S., vaktkonstapel;

Österberg, E., uppsyningsman;

för Sveriges arbetsledareförbund:

Gustavsson, S., ombudsman;

Norrby, J. A., lärare i yrkesämne;

Axelsson, G., e. vaktkonstapel.

Utredningen, som under år 1945 hållit 21 sammanträden, har den 16 no-

I Ju: 5 vember 1945 avlämnat betänkande med utredning och förslag rörande löneställningen för vakt- och arbetsledarpersonalen vid fångvården m. m. ävensom avlåtitt skrivelse med förslag i ämnet, såvitt angår personalen vid anstalterna å Venngarn och Svartsjö.

Utredningsuppdraget är därmed slutfört.

6. *Sakkunniga för utredning angående vissa ändringar i hyresregleringslagstiftningen m. m.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars 1945 för samråd inom departementet vid utredning angående vissa av statens hyresråd ifrågasatta ändringar i hyresregleringslagstiftningen m. m.:

Bengtsson, O., ombudsman, ordförande i hyresgästernas riksförbund;

Diös, A., byggmästare;

Eriksson, E. G. E., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

von Plomgren, C., advokat;

Rosén, A. J., avdelningschef i statens byggnadslånebyrå.

Förordnad av Kungl. Maj:t att biträda vid utredningen:

Dag, B. H. N:son, hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bl. a.:

I en den 31 januari 1945 dagtecknad framställning angående fortsatt giltighet för hyresregleringslagstiftningen påkallade statens hyresråd jämväl åtgärder för effektivisering av bostadspriskontrollen såvitt angår bostadsrättsföreningar och s. k. bostadsföreningar. I en framställningen bifogad promemoria framhölls, bland annat, att den prövning av ekonomisk plan för bostadsrättsföreningar, som jämlikt stadgande i lagen den 19 juni 1942 om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m. (kontrollagen) skall företagas av hyresnämnderna, merendels komme till stånd alltför sent, varigenom kontrollen bleve ineffektiv. I anledning härav föreslogs vissa ändringar i kontrollagen med syfte att möjliggöra en tidigare skeende granskning. I samband därmed föreslogs vidare — till förhindrande bl. a. av bostadspriskontrollens kringgående genom bildande av bostadsföreningar och liknande företag — införande i både hyresregleringslagen och kontrollagen av bestämmelser, enligt vilka vissa andels- eller aktieförvärv m. m. ej utan hyresnämnds tillstånd finge sättas som villkor för uthyrning resp. bostadsrättsupplåtelse.

De av hyresrådet påtalade förhållandena ha även berörts i en i december 1944 från hyresgästernas riksförbund inkommen skrivelse.

Vid anmälan den 23 februari 1945 av frågan om fortsatt giltighet för hyresregleringslagstiftningen uttalade jag — efter att ha redogjort för i infordrade remissyttranden framförd kritik mot hyresrådets förslag — att jag icke kunde tillstyrka, att de av hyresrådet föreslagna lagändringarna då genomfördes. Jag fann emellertid en skyndsamt utredning rörande lämpligaste sättet

att komma till rätta med de anmärkta missförhållandena böra verkställas inom justitiedepartementet. Vid utredningen borde företrädare för de berörda bostadskooperativa organisationerna erhålla tillfälle att framlägga sina synpunkter. **I Ju: 9**

I samråd med de sakkunniga har inom departementet utarbetats en promemoria med förslag om åtgärder mot vissa missförhållanden med avseende å bostadsrätts- och bostadsföreningar m. m. (stencilerad). Denna promemoria avlämnades i juli 1945.

Utredningsuppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946.

7. *Sakkunniga för utredning rörande åtgärder för att förhindra förorening av vatten och luft samt rörande rätt att utnyttja underjordiska vattentillgångar* (1943: I 5; 1944: I 6; 1945: I 8).

Enligt departementschefens beslut den 23 december 1939 skall den del av de sakkunnigas utredningsuppdrag som icke slutförts, nämligen frågan om lagstiftning beträffande förorening av luften, tills vidare vila.

8. *Sakkunniga för kodifiering av gällande rätt på kyrkolagstiftningens område* (1943: I 6; 1944: I 7; 1945: I 9).

Enligt beslut den 23 december 1939 av departementschefen skall utredningen vila tills vidare.

9. *Straffrättskommittén* (1943: I 7; 1944: I 8; 1945: I 10).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 juni 1937, den 11 oktober 1940 och den 8 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1937 och den 11 oktober 1940):

Ekeberg, B., president, *ordförande*;

Wetter, F., professor;

Bergendal, R., professor;

Strahl, I., revisionssekreterare (t. o. m. den 18 januari 1945);

Beckman, N., hovrättsråd, tillika *sekreterare*.

Biträdande sekreterare:

Petrén, S., hovrättsassessor (fr. o. m. den 15 januari 1945).

Lokal: Östra riddarhusflygeln; tel. 10 54 85.

Jämlikt bemyndigandet den 11 oktober 1940 utsedda sakkunniga att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med kommittén:

Hallgren, E. S., f. d. underståthållare;

Lindqvist, A. A., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Persson, K. G., landsfogde;

Stjernstedt, G. M. V., friherre, advokat;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.;

Linnér, S. N., f. d. landshövding, led. av I kamm.

I Ju: 9

Kommittén, som den 30 november 1944 avgivit betänkande med förslag till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten (Statens off. utredn. 1944: 69), har i anslutning därtill den 15 juni 1945 avgivit *dels* betänkande med förslag till ändringar av strafflagen för krigsmakten i vad den berör brott mot staten och allmänheten (Statens off. utredn. 1945: 28), *dels ock* betänkande med förslag till ändrad lagstiftning om ämbetsbrott av präst (Statens off. utredn. 1945: 29).

Härigenom har kommittén fullgjort sitt tidigare uppdrag. Beträffande riktlinjerna därför, se 1938: Ju 18 och 1941: I Ju 12.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 juni 1945 har kommittén erhållit uppdrag att verkställa en översyn av straffbestämmelserna rörande brott mot person jämte därmed sammanhängande spørsmål samt att framlägga förslag till lagstiftning om de särskilda brotten och därmed sammanhängande allmänstraffrättsliga frågor, ägnad att efter erforderlig överarbetning med avseende å straffskalornas utformning inpassas i en ny strafflag eller i en brottsbalk.

Vid meddelandet av det nya bemyndigandet anförde departementschefen till statsrådsprotokollet:

Vid reformarbetet på straffrättens område har, alltsedan tanken att på en gång tillskapa en ny strafflag övergavs för de partiella reformernas väg, arbetet på en förändrad och förbättrad utformning av straffsystemet samt frågan om en översyn av bestämmelserna om de särskilda brotten bedrivits jämsides.

Vad angår straffsystemet har Kungl. Maj:t den 15 december 1944 uppdragit åt strafflagberedningen att upptaga frågan om en allmän översyn av det straffrättsliga reaktionssystemet i dess helhet. I direktiven för detta utredningsarbete ha angivits åtskilliga spørsmål som vid utredningen borde beaktas, varjämte uttalats, att beredningens förslag till lagstiftning i de ämnen som avsåges borde, om och i den mån det befundes ändamålsenligt, givas sådan form, att de kunde intagas i en ny strafflag eller straffbalk.

Frågan om en reformering av bestämmelserna om de särskilda brotten har varit anförtrödd straffrättskommittén. År 1942 genomfördes på grundval av ett av kommittén avgivet förslag ändrad lagstiftning i fråga om förmögenhetsbrotten, varigenom strafflagens 20—23 kap. erhöilo helt ny lydelse. I ett den 30 november 1944 dagtecknat betänkande har kommittén framlagt förslag till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten, vari föreslagits upphävande av bl. a. 7 kap. strafflagen samt ny lydelse av 8—13, 19, 24 och 25 kap. strafflagen. Förslag till lagstiftning i ämnet bör såvitt möjligt föreläggas 1946 års riksdag. Genomföres en dylik lagstiftning, kommer därmed revisionen av strafflagens speciella del att vara slutförd utom såvitt angår de i 14—18 kap. strafflagen upptagna bestämmelserna, som huvudsakligen avse brott mot person.

Det är uppenbarligen angeläget att jämsides med den åt strafflagberedningen anförtrödda utredningen rörande det straffrättsliga reaktionssyste-

met arbetet på en reformering av straffrättens speciella del slutföres. Sedan I Ju: 9 så skett och ställning tagits jämväl till frågan om straffsystemets utformning och vad därmed sammanhänger, torde det böra övervägas att låta 1864 års strafflag helt avlösas av en modern strafflagstiftning. Det kan därvid ifrågasättas att, liksom i 1734 års lag de straffrättsliga bestämmelserna voro fördelade på en straffbalk och en missgärningsbalk, upptaga föreskrifterna om straffsystemet och dess utformning, å ena, samt bestämmelserna om de särskilda brotten jämte därmed sammanhängande allmänstraffrättsliga bestämmelser, å andra sidan, i var sin lag eller balk.

Enligt min mening bör straffrättskommittén erhålla i uppdrag att, sedan kommittén färdigställt de ändringsförslag i fråga om strafflagen för krigsmakten och i fråga om ämbetsbrott av präst som föranledas av kommitténs senast avgivna betänkande, göra en översyn av straffbestämmelserna i 14—18 kap. strafflagen om brott mot person. Kommittén bör därvid upptaga till övervägande även sådana till strafflagens allmänna del hörande spörsmål, som äga samband med nämnda bestämmelser, exempelvis frågan om s. k. objektiva överskott. I samband härmed torde kommittén böra erhålla uppdrag att framlägga förslag till de ändringar i fråga om den systematiska uppställningen av straffbestämmelserna för såväl ifrågavarande som andra brott, vilka synas önskvärda för bestämmelsernas inpassande i en ny strafflag eller i en ny brottsbalk. I den mån kommittén härvid finner sig böra till behandling upptaga jämväl allmänrättsliga frågor bör kommittén söka samråd med strafflagberedningen angående fördelningen mellan kommittén och beredningen av dylika frågor. Kommittén bör vid upprättandet av sitt förslag vara obunden av den gällande strafflagens uppställning och systematik.

I avbidan å resultatet av strafflagberedningens utredning synes kommittén vid sitt arbete böra bygga på det för närvarande bestående systemet av reaktionsåtgärder. I direktiven för strafflagberedningens fortsatta arbete har jag uttalat bl. a., att beredningen i fråga om de tidsbestämda frihetsstraffen borde undersöka huruvida icke en förenkling med fördel kunde ske genom att fängelse och straffarbete sammanfördes till en straffart samt att det jämväl borde övervägas om skäl funnes att inrätta en särskild straffform med mildare behandling för vissa slags brottslingar (*custodia honesta*). I samband med utredningen angående frihetsstraffen borde vidare jämväl bötesstraffet och dess tillämpningsområde underkastas en omprövning. Det är uppenbart, att resultatet av beredningens arbete i dessa avseenden måste inverka på den slutliga utformningen av straffskalorna för de särskilda brotten. Kommittén synes böra eftersträva att giva de av kommittén utarbetade straffbestämmelserna en sådan form, att ändringar i straffsystemet av nyss antydda innebörd icke i större omfattning återverka på grupperingen eller omfattningen av de olika brottstyperna. Den överarbetning av den nytillkomna lagstiftningen om de särskilda brotten, som med hänsyn till ändringar i straffsystemet kan bli erforderlig innan en ny strafflag eller brottsbalk utfärdas, bör anstå tills frågan om straffsystemets uppbyggnad upptages till avgörande.

I Ju: 9 Till fullgörande av det nya uppdraget har inom kommittén upprättats en översikt över europeisk rätt beträffande brott mot person.

10. *1938 års patentutredning* (1943: I 8; 1944: I 9; 1945: I 11).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1938 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 juni 1938):

Hjertén, K. H. R., f. d. generaldirektör.

Sekreterare:

von Zweigbergk, Å., byråchef.

Hjertén och von Zweigbergk hava tillika utsetts att från svensk sida deltaga i överläggningar mellan representanter för Sverige, Danmark, Finland och Norge i syfte att i väsentliga delar uppnå likformighet i patentlagstiftningens huvudgrunder.

Att på kallelse av utredningsmannen deltaga i överläggningar med honom i frågor, som röra utredningen, hava den 11 september 1941 utsetts, likaledes enligt ovannämnda bemyndigande:

Bergling, N., civilingenjör;

Brahmer, H., överingenjör;

Dahl, G., civilingenjör;

Eriksson, K. E., direktör;

Hasselrot, A., direktör (numera avliden).

Lokal: Patent- och registreringsverket; tel. Patentverket.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1939: Ju 24.

På grund av tidsförhållandena har det nordiska samarbetet på ifrågavarande område måst, liksom under åren 1942—1944, ligga nere även under år 1945. Till följd bland annat härav har den svenska patentutredningens interna arbete under sistnämnda år ansetts böra bedrivas i ganska begränsad omfattning och i stort sett bestått endast i fortsatt övervägande från utredningsmannens sida av vissa speciella lagstiftningsfrågor på området.

11. *Strafflagberedningen* (1943: I 9; 1944: I 10; 1945: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 6 oktober 1938, den 31 december 1942 och den 15 december 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1938, den 12 januari 1943 och den 3 januari 1945):

Schlyter, K., president, led. av I kamm., *ordförande*;

Bergedal, R., professor;

Göransson, H., överdirektör;

Eriksson, G. A., häradshövding;

Heuman, M., borgmästare;

Strahl, I., revisionssekreterare.

Sakkunniga, utsedda att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med beredningen:

Stenberg, S., överläkare (avliden den 5 mars 1945);

Lindberg, H., advokat;

Agge, I., professor;
 Jonsson, G., leg. läkare;
 Kjellgård, S. A., direktör;
 Lindberg, T., e. o. aktuarie;
 Nordlund, Elsa-Brita, leg. läkare;
 Larsson, S., hovrättsassessor (fr. o. m. den 13 april 1945).

Sekreterare:
 Gripmark, W., hovrättsassessor.

Lokal: Östra riddarhusflygeln; tel. 10 54 23.

Beträffande beredningens uppdrag, se 1939: Ju 25, 1943: I Ju 9 och 1945: I Ju 12.

Under 1945 ha hållits 2 plenarsammanträden med beredningens ledamöter och sakkunnig under sammanlagt 20 dagar.

Beredningen har under år 1945 väsentligen ägnat sig åt utredningar rörande grundprinciperna för det straffrättsliga reaktionssystemet.

Beredningen har avgivit infordrade yttranden *dels* den 18 januari 1945 till Kungl. Maj:t över fångvårdsstyrelsens utredning angående fångvårdspersonalens utbildning och rekrytering m. m. (Statens off. utredn. 1944: 60), *dels* den 30 april 1945 till riksdagens andra lagutskott över en inom riksdagen väckt motion angående reformering av lösdriverilagstiftningen, *dels ock* den 27 oktober 1945 till Kungl. Maj:t över en framställning av Sveriges yngre läroverkslärares förening rörande omdaning av undervisningsväsendet vid fångvårdsanstalterna.

12. Auktorrättskommittén (1943: I 10; 1944: I 11; 1945: I 13).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1938 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 november 1938)

dels såsom sakkunniga:

Ekeberg, B., president, *ordförande*;

Eberstein, G., professor;

dels ock såsom representanter för olika intressen, som beröras av utredningen:

Hemming-Sjöberg, A., advokat, förutvarande ordförande i Sveriges författareförening och i Filmförfattareföreningen för Sverige;

Atterberg, K., sekreterare i musikaliska akademien, vice ordförande i Föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stäm, u. p. a.;

Dehlgren, S. F., chefredaktör;

Ahlberg, A., fil. d:r, föreståndare för Brunnsviks folkhögskola;

Grape, A., fil. d:r, överbibliotekarie vid Uppsala universitetsbibliotek;

Flodin, H., advokat, juridisk rådgivare åt Skandinaviska grammophonaktiebolaget m. fl. företag;

Hugo, Y., fil. kand., verkst. direktör i Aktiebolaget Radiotjänst;

Lemon, C. G., direktör, förutvarande ordförande i Svenska musikerförbundet;

Lindberg, E., vice-professor, sekreterare i Akademien för de fria konsterna;

I Ju: 12 Nordenfalk, J., f. d. revisionssekreterare, verkst. direktör i Aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner, vice ordförande i Svenska bokförläggarföreningen; Siljeström, G., häradshövding, ordförande i styrelsen för Aktiebolaget svensk filmindustri; von Konow, U., advokat, ombudsman och sekreterare i Sveriges författareförening och i Föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stim, u. p. a.

Sekreterare:

Zetterberg, H., statsråd (t. o. m. den 2 augusti 1945).

Lokal: Lagberedningen, Rosenbad 2.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1939: Ju 26.

Kommitténs arbete, som enligt direktiven skall bedrivas i samverkan med motsvarande kommittéer från de övriga nordiska länderna, har på grund av tidsförhållandena huvudsakligen legat nere under år 1945.

Något sammanträde med intresserepresentanterna har icke hållits under året.

13. *1943 års sekretessutredning* (1943: I 11; 1944: I 12; 1945: I 14).

Tillkallade den 3 december 1943 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 mars 1939 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1939):

Gärde, N., f. d. justitieråd, *ordförande*;

Beckman, K. E., redaktionschef;

Casparsson, R., pressombudsman;

Hagström, B., borgmästare;

Håstad, E., docent, led. av II kamm.

Sekreterare:

Kjellin, B., hovrättsassessor.

Lokal: Rosenbad 2; tel. 11 53 28 (ordföranden) och 11 53 30 (sekreteraren).

Beträffande direktiven för utredningen, se 1940: Ju 25.

Under år 1945 intill den 1 december ha 7 sammanträden hållits.

Utredningen har den 22 oktober 1945 till Kungl. Maj:t avgivit infordrade utlåtanden dels angående gallring i kyrkoarkiven i riket och dels angående gallring i lantbruksstyrelsens arkiv. Dessutom har utredningen på uppdrag av chefen för justitiedepartementet undersökt frågan om offentliggörande av hemliga protokoll i spionerimål m. m.

14. *Sakkunnig för utredning angående möjlighet för konkursbo att avsluta av konkursgäldenär påbörjat byggnadsföretag* (1943: I 12; 1944: I 13; 1945: I 15).

Enligt beslut av departementschefen den 23 december 1939 skall utredningen vila tills vidare.

15. *Ungdomsvårdskommittén* (1943: I 13; 1944: I 14; 1945: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 9 juni 1939, den 12 december 1941 och den 19 juni 1942 för att *dels* verkställa utredning rörande

åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten och till utredning jäm- I Ju: 15
väl upptaga frågan om de missförhållanden som förefinnas inom det offent-
liga nöjeslivet och om botemedlen däremot, dels ock utreda frågan om åtgärder för en förbättrad ungdomsvård i enlighet med vad riksdagen i skrivel-
else till Kungl. Maj:t den 10 juni 1942, nr 327, hemställt (se Post- och
Inrikes tidn. den 8 augusti 1939 och den 3 juli 1942):

Wangson, O. R., fattigvårdsdirektör, ordförande;

Hässelberg, A., folkskolinspektör;

Ronner, G., redaktör, sekreterare i arbetarnes bildningsförbund;

Råberg, E., major, direktör i svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas
riksförbund;

Dahnberg, E., redaktör;

Elfving, G., redaktör, ordförande i Nordens godtemplares ungdomsförbund;

Beggren, A., byråchef.

Jämlikt bemyndiganden den 12 december 1941, den 19 juni 1942 och den
8 september 1944 utsedda att på kallelse av ordföranden deltaga i överlägg-
ningar med kommittén:

Alm, Ulla, redaktör;

Beckman, Sigrid, advokat (t. o. m. den 5 maj 1945);

Cedergren, C. A. H., generalsekreterare (t. o. m. den 27 juli 1945);

Rosén, Göta, barnavårdsinspektris;

Eriksson, G. T., skyddshemsinspektör;

Sehlstedt, O., chefredaktör;

Hartmann, L., fil. lic., ordförande i folkpartiets ungdomsförbund;

Holmstedt, I., jur. kand., ombudsman i ungsvenskarnas riksförbund;

Eliasson, L., sekreterare i svenska landsbygdens ungdomsförbund;

Jonsson, G., leg. läkare;

Inghe, G., med. lic.;

Kälvesten, Anna-Lisa, fil. kand.;

Sundström, E., sekreterare i svenska missionsförbundets ungdom.

Sekreterare:

von Hofsten, Birgitta, fru.

Biträdande sekreterare:

Essén, E., notarie (fr. o. m. den 15 januari 1945).

Lokal: Östra riddarhusflygeln; tel. 20 71 14 och 20 71 41.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1940: Ju 27 och 1943: I Ju 13.

Kommittén har under år 1945 intill den 1 december hållit 8 plenisamman-
träden. I dessa sammanträden deltaga även de personer, som vore utsedda
att på kallelse av ordföranden deltaga i kommitténs överläggningar. Till full-
följande av kommittéarbetet ha kommittéledamöterna och de med kommit-
tén adjungerade sakkunniga samt sekreterarna under året varit verksamma
i olika delegationer.

Delegationssammanträden ha intill den 1 december 1945 hållits under 22
dagar. Vid åtskilliga av dessa delegationssammanträden ha utomstående sak-
kunniga närvarit och tillhandagått med upplysningar. Särskilda sammanträ-

I Jn: 15 den ha hållits med bl. a. folkbildningsutredningen, Stockholms ungdomskommitté samt riksförbundet Sveriges hemgårdar. Vidare ha vid vissa sammanträden närvarit representanter för åtskilliga statliga och enskilda institutioner och sammanslutningar, såsom socialstyrelsen, befolkningsutredningen, statens byggnadslånebyrå, statens nämnd för samlingslokaler, skid- och friluftsförbundet, A.B.F., K.F.U.M., I.O.G.T., bygdegårdarnas riksförbund samt ordenshusens riksförbund.

Den 7 maj 1945 avlämnade kommittén ett betänkande rörande ungdomens nöjesliv (Statens off. utredn. 1945: 22).

Två skilda betänkanden äro under utarbetande. Det ena avser förslag rörande ungdomens fritidssysselsättning utom föreningslivets ram. I syfte att få denna fråga allsidigt belyst och att ta del av de erfarenheter och åtgärder, som i utlandet vidtagits för att lösa dessa frågor, har sekreteraren under november månad 1945 företagit en studieresa till England. Det andra utredningsavsnitt, som kommittén har under utarbetande och som närmast handhas av fil. kand. Anna-Lisa Kälvesten, behandlar frågan om ungdomens yrkesval, yrkesutbildning och arbetsförhållanden liksom frågan om lämpliga åtgärder till stöd för de ungdomar, som flytta från hemorten.

Kommittén är vidare sysselsatt med en undersökning av den från folkskolan avgående ungdomens yrkesval, arbetsplacering, ekonomi och utbildning m. m. avseende hela landet. Material för undersökningen har införskaffats från landsorten. För Stockholms vidkommande äro uppgifter under insamling i samarbete med ungdomsförmedlingen.

Kommittén har även ägnat uppmärksamhet åt frågan om utbildning av praktiska psykologer och förbättrad utbildning i psykologi för en rad befattningshavare, verksamma i arbete med barn och ungdom. Samråd med olika myndigheter och sammanslutningar har ägt rum i frågan.

Kommittén har under året på begäran avgivit en rad yttranden i olika frågor, bl. a. över ordningsstadgutredningens betänkande, befolkningsutredningens abortbetänkande och 1942 års skyddshemmutredningens betänkande och förslag rörande effektivisering av skyddshemselevernas eftervård. Kommittén har vidare avgivit yttranden till följande av riksdagens utskott, nämligen till andra kammarens första tillfälliga utskott över motion om vissa frågor rörande veckopressen, till samma utskott över motion angående utredning av behovet av ytterligare industrihem eller omskolnings- och träningsanstalter för från fängelser, vissa sjukhus och anstalter utskrivna eller permittierade personer samt till statsutskottet över motioner angående fritidscentrum och samlingslokaler.

16. *Fastighetsbildningssakkunniga* (1943: I 15; 1944: I 15; 1945: I 17).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 juni 1939 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1939):

Malmberg, H., generaldirektör, *ordförande*;

Andersson, J. A., småbrukare, led. av II kamm.;

Berg, N. R., godsägare, ryttmästare;

Jonsson, C. A. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Näslund, P. J., hemmansägare, led. av I kamm.;

Odencrants, J. O., häradshövding;

Palm, G., byråchef;

Quensel, S. G. L., hovrättsråd, tillika *sekreterare*.

Lokal: Lantmäteristyrelsen; tel.: 10 09 03.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1940: Ju 29.

Under år 1945 ha de sakkunniga hållit 7 plenisammanträden.

Arbetet under året har huvudsakligen ägnats skiftesväsendet och fastighetsregistreringen, därvid Malmberg, Quensel och, under några månader, jämväl Palm samarbetat såsom ett arbetsutskott. Även större delen av år 1946 torde komma att ägnas åt dessa mycket omfattande och centrala partier av de sakkunnigas arbetsuppgifter. Ett särskilt betänkande angående principerna för skiftesväsendets omdaning beräknas kunna avlämnas under år 1946.

De sakkunniga ha den 1 december 1944 avgivit utlåtande över vissa framställningar och yttranden rörande lantmätarnas omkostnader i tjänsten och de hos distriktslantmätarna arbetande kontorsbiträdenas anställningsförhållanden. Vidare ha de sakkunniga i skrivelse den 21 mars 1945 till chefen för justitiedepartementet avgivit förslag angående ändringar i lantmäteriets organisation samt i skrivelse den 27 augusti 1945 till chefen för jordbruksdepartementet avgivit yttrande med anledning av promemoria angående provisorisk lagstiftning till förhindrande av sammanslagning av vissa jordbruk.

17. *Sakkunnig för utredning av vissa flottledsfrågors behandling* (1943: I 17; 1944: I 17; 1945: I 18).

Enligt beslut den 23 december 1939 av departementschefen skall utredningen vila tills vidare.

18. *Sakkunnig för en förberedande utredning om det allmännas skyldighet att svara för skada, som uppkommit genom fel eller försummelse av tjänsteman* (1943: I 18; 1944: I 18; 1945: I 19).

Enligt beslut den 23 december 1939 av departementschefen skall utredningen vila tills vidare.

19. *Sakkunniga för kodifiering av ärvdabalken* (1943: I 19; 1944: I 19; 1945: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 oktober 1941 för att biträda med arbetet på ett sammanförande till en eller flera större enheter av det flertal lagar, som bruka sammanföras under beteckningen nya ärvdabalken (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1941):

Ekeberg, B., president, *ordförande*;

Walín, A. G., statssekreterare;

Edling, S. Å., t. f. byråchef för lagärenden (fr. o. m. den 2 november 1945).

- I Ju: 19** *Lokal:* Justitiedepartementet; tel.: Kanslihuset.
 Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1942: I Ju 20.
 Arbetet med författandet av motiv till utkast till föräldrabalk har fortsatt.
 Utredningsuppdraget beräknas bliva slutfört under år 1946.

20. *Fortsatt utredning angående revision av strafflagen för krigsmakten*
 (1943: I 20; 1944: I 20; 1945: I 21).

Tillkallad den 30 oktober 1941 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1936:

Regner, N., hovrättsråd.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 december 1943 tillkallade att såsom sakkunniga, på kallelse av utredningsmannen, delta i överläggningar med honom:

Brinck, G. F., överste (fr. o. m. den 30 maj 1945);

Gezelius, L. E. B., advokat, led. av II kamm.;

Lundström, B., ombudsman;

Montelius, S. C. G., kommandörkapten av 1. graden;

Thunborg, F., direktör;

Wetter, F., professor, krigsdomare;

Wilhelmsson, E. A., rådman, vice krigsdomare;

Öberg, S. E., överste (t. o. m. den 29 maj 1945).

Biträde åt utredningsmannen vid ifrågavarande utredningsarbete enligt Kungl. Maj:ts förordnande den 7 juli 1944:

Henkow, K. H., hovrättsråd.

Lokal: Justitiedepartementet; tel.: Kanslihuset.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I Ju 20.

Under år 1945 ha hållits 4 sammanträden med de tillkallade sakkunniga. Därvid ha behandlats preliminära lagutkast rörande större delen av det militärstraffrättsliga området.

Utredningsuppdraget beräknas bliva slutfört under år 1946.

21. *Sakkunnig för utredning angående statlig kontroll över organisationer, som avse att nyttiggöra auktorrättigheter* (1943: I 24; 1944: I 22; 1945: I 23).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 oktober 1942 för att inom departementet, i samråd med auktorrättskommittén, verkställa utredning angående statlig kontroll över organisationer, som avse att nyttiggöra auktorrättigheter (se Post- och Inrikes tidn. den 2 november 1942):

Nordenfalk, J., f. d. revisionssekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1943: I Ju 24.

Enligt departementschefens beslut den 20 december 1943 skall utredningen vila i avbidan på vunna erfarenheter av den i juni 1943 beslutade omorganisationen av Föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Stim, u. p. a.

22. *Dissenterlagskommittén* (1944: I 26; 1945: I 24).

I Ju: 23

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 för att verkställa utredning rörande ny dissenterlagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 3 november 1943):

Nordenskjöld, H. J., friherre, f. d. hovrättsråd, *ordförande*;

Ljunggren, G., biskop;

Mosesson, G. A., f. d. rektor, led av II kamm.;

Sundqvist, G., rektor;

Westin, G., professor;

Bärg, A. J., led. av I kamm. (för skattefrågor).

Sekreterare:

Eliaeson, Å. T., assessor;

Bodin, N. A., kammarrättsråd (för skattefrågor).

Lokal: Kammarrätten; tel.: 11 48 40.

Beträffande direktiven för kommittén, se 1944: I Ju 26.

Kommittén har under år 1945 till och med den 30 november haft 6 sammanträden, omfattande tillhoppa 30 dagar.

Kommittéarbetet har på grund av inträffade sjukdomsfall legat nere från början av augusti 1945. Under den tid, kommitténs arbeten kunnat pågå, har utarbetats och ingående diskuterats författningstext rörande de flesta frågor beträffande dissenters, så att därutinnan i huvudsak blott återstå vissa speciella frågor. Dessutom ha utarbetats omfattande promemorior, avsedda att tjäna till grundval för kommande meningsutbyte rörande skattefrågorna. Vidare har upprättats och till vederbörande för besvarande utsänts två frågeformulär angående: det ena predikanter utbildning och avlöningsvillkor m. m. samt det andra dissenterssammanlutningarnas ekonomiska förhållanden.

Representanter för Pingstförsamlingen i Stockholm, Mosaiska församlingen därsammastädes och de katolska församlingarna i riket ha hörts av kommittén i vissa frågor, varjämte f. d. undervisningsrådet N. J. F. Almkvist och förste aktuarien L. H. Fredelius var för sig på begäran lämnat kommittén vissa upplysningar.

Kommittén beräknar kunna återupptaga arbetet under våren 1946.

23. *1943 års domarutredning* (1944: I 27; 1945: I 25).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 för att verkställa utredning rörande domarutbildningen jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 8 och den 10 november 1943):

Bendz, G. M. E., president, *ordförande*;

Danielson, G., statsråd;

Eriksson, E. G. E., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Gezelius, L. E. B., advokat, led. av II kamm.;

Laurin, J., borgmästare;

I Ju: 23 Lindqvist, A. A., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;
Rodhe, K., professor;
Siljeström, G., häradshövding.

Sekreterare:

Widegren, B. G., hovrättsassessor.

Lokal: Hovrätten, Jönköping; tel.: 25 50 (ordföranden) och 24 18 (sekreteraren).

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I Ju 27.

Under år 1945 ha sakkunniga hållit 5 sammanträden.

Utredningen har i skrivelse till chefen för justitiedepartementet den 18 juni 1945 framlagt förslag angående förbättring av tingsnotariernas och tingsnotarieaspiranternas ävensom fiskalsaspiranternas löneställning.

Arbetet beträffande övriga av utredningen berörda frågor har under året fortsatts och beräknas kunna avslutas under första halvåret 1946.

24. *Utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen*
(1945: I 26).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 3 september 1943 för att inom departementet biträda med en förberedande utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt därmed sammanhängande spørsmål: von Zweigbergk, Å., byråchef.

Uppdraget beräknas bliva avslutat i början av år 1946.

25. *1944 års tryckfrihetssakkunniga* (1945: I 28).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:t bemyndigande den 30 juni 1944 för att verkställa en allsidig utredning angående revision av tryckfrihetslagstiftningen och därmed sammanhängande ämnen (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1944):

Gärde, N., f. d. justitieråd, *ordförande*;

Brusewitz, A., professor;

Edberg, R., redaktör;

Engzell, G., utrikesråd;

Kjellius, L. E. B., advokat, led. av II kamm. (t. o. m. den 29 september 1945);

Hagberg, E., chefredaktör, led. av II kamm. (fr. o. m. den 30 september 1945);

Petersson, K., fil. d:r, redaktör;

Rising, G. A., rådmän;

Sundell, O., överste;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.;

Wiklund, H., advokat.

Sekreterare:

Kjellin, B., hovrättsassessor.

Lokal: Rosenbad 2; tel.: 11 53 28 (ordföranden) och 11 53 30 (sekreteraren).

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Ju 28.

Under år 1945 ha 2 sammanträden hållits, därvid preliminära utkast till vissa delar av ny tryckfrihetsförordning behandlats.

De sakkunniga ha den 8 november 1945 till Kungl. Maj:t avgivit infortrat utlåtande angående hävande av konfiskation utan rättegång.

26. *Utredning angående reglering av förfarandet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt (1945: I 29).*

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 15 juli 1944 för att, i enlighet med vad riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 maj 1942, nr 236, hemställt, inom departementet verkställa en förberedande utredning angående reglering av förfarandet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt och därmed sammanhängande frågor:

Herlitz, N., professor, led. av I kamm.

Utredningsarbetet har fortsatts och beräknas kunna slutföras under år 1946.

27. *Lufträttssakkunniga (1945: I 30).*

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 8 september 1944 för att inom departementet biträda vid en förberedande utredning rörande nya privaträttsliga bestämmelser på lufträttens område:

Wikander, H. Chr., hovrättsråd;

Folkard von Scherling, F. A. J., häradshövding.

De sakkunnigas arbete har varit inriktat på det ämne, som behandlas i den i Rom den 29 maj 1933 avslutade internationella konventionen rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om skador, som genom luftfartyg tillfogats tredje man på jordytan, och den 29 september 1945 överlämnade de sakkunniga

1:o. översättning av omförmälda konvention ävensom ett i Bryssel den 29 september 1938 upprättat tilläggsprotokoll till samma konvention, avsett att utgöra en integrerande del av konventionen;

2:o. ett förberedande förslag till lag om ansvarighet för skada i följd av luftfart, upprättat med två alternativ och åtföljt av preliminära motiv, innehållande jämväl ett antal till dryftande under nordiskt samarbete framlagda spörsmål; samt

3:o. ett likaledes av sådana motiv åtföljt förberedande förslag till lag om trafikförsäkring å luftfartyg.

Härefter förordnade Kungl. Maj:t den 5 oktober 1945 följande personer att inom departementet fullfölja utredningsarbetet rörande de nya privaträttsliga bestämmelser på lufträttens område, vilka kunna erfordras för avslutning till den år 1933 i Rom avslutade konventionen med tilläggsprotokoll till samma konvention den 24 september 1938, nämligen:

Ekeberg, B., president, *ordförande*;

I Ju: 27 Wikander, H. Chr., hovrättsråd;

Folkard von Scherling, F. A. J., häradshövding, tillika *sekreterare*.

Förordnad att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med de sakkunniga:

Hall, M., direktör.

I oktober 1945 ha hållits sammanträden i Stockholm, i vilka delegerade från Danmark, Finland, Norge och Sverige deltagit. Vid olika tillfällen ha därjämte såväl direktören M. Hall som representanter för utrikesdepartementet och luftfartsstyrelsen deltagit.

De delegerade ha inskränkt sig till att, på grundval av ett av Wikander och Folkard von Scherling utarbetat betänkande, utarbeta översättning av konventionens text, i samband varmed tolkningsfrågor och viktigare lagstiftningsspörsmål dryftats.

De svenska, danska och norska delegerade ha därjämte beslutat ett gemensamt uttalande dels angående av Amerikas Förenata staters regering framlagda förslag till konventioner om luftfartygsregister och om panträtter i luftfartyg, dels ock rörande en av den franska regeringen framställd interimistisk inbjudan till diplomatisk lufträttskonferens i Paris.

28. *Utredning rörande rationalisering av det frivilliga skydds- och hjälparbetet bland villkorligt dömda m. fl.*

Sedan strafflagberedningen i sitt den 14 november 1944 avgivna betänkande angående verkställigheten av frihetsstraff m. m. framhållit såsom önskvärt, att frågan om en rationalisering av de enskilda skyddsföreningarnas organisation gjordes till föremål för utredning, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 2 februari 1945 åt fängvårdsstyrelsen att verkställa utredning angående en rationalisering av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande villkorligt dömda samt från fängvårdsanstalt frigivna eller utskrivna ävensom med dem jämställda hjälpbehövande samt bemyndigade därjämte chefen för justitiedepartementet att tillkalla särskilda, med skyddsarbete och annan social verksamhet förtrogna sakkunniga ävensom annan expertis, som kunde finnas behöflig för utredningens verkställande.

Tillkallade med stöd av förenämnda bemyndigande för att såsom särskilda sakkunniga biträda fängvårdsstyrelsen:

Eriksson, E. G. E., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Hedlund, V. V., fattigvårdskonsulent, led. av II kamm.;

Johnsson, J. W., pastor, led. av II kamm.

Under år 1945 ha hållits ett flertal sammanträden för överläggningar i ämnet.

Utredningsarbetet har fortgått så långt, att ett preliminärt principprogram för omorganisering av det frivilliga skyddsarbetet föreligger. Sedan detaljerade förslag utarbetats, beräknas utredningsuppdraget bliva slutfört under år 1946.

29. 1945 års kommitté för utredning om rätten till anställdas uppfinningar. I Ju: 29

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 mars 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 28 mars 1945):

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Dahlberg, A. B. C., civilingenjör;

Eriksson, K. E., direktör;

Geijer, J. L., ombudsman;

Kjellman, W., överingenjör;

von Zweigbergk, Å. C., byråchef;

Ödeen, S. A. E., generaldirektör.

Sekreterare:

Berglund, K. H. F., byråsekreterare.

Lokal: Patent- och registreringsverket; tel.: Patentverket.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat:

En fråga inom patenträtten som tilldrager sig särskild uppmärksamhet är, vem rätten till en uppfinning skall tillkomma, när uppfinningen gjorts av person i annans tjänst samt uppfinningen står i samband med anställningen. Den svenska patentlagstiftningen innehåller icke några särskilda lagregler angående detta spörsmål. Gällande svensk rätt torde emellertid innebära, att en arbetsgivare icke har någon rätt till en arbetstagares uppfinning, såvida ej sådan rätt uttryckligen överenskommits eller får anses följa av anställningsvillkoren.

Det är tydligt, att i avsaknad av uttryckliga lagregler på området svårigheter ofta möta att avgöra, i vilka fall rätten till den anställdes uppfinning skall tillkomma denne eller när arbetsgivaren har ett rättsenligt anspråk på att helt eller delvis tillgodonjuta resultatet av uppfinningen. Bortsett från svårigheter av sådan art uppställer sig spörsmålet, om det kan anses tillfredsställande från rättvise- och billighetssynpunkter att låta rätten till en uppfinning, som gjorts av en anställd arbetstagar, uteslutande vara beroende av vad som i det särskilda fallet kan anses vara mellan kontrahenterna avtalat. Med hänsyn till beskaffenheten av de mot varandra stridande intressen som härvid göra sig gällande synes kunna ifrågasättas, huruvida det icke vore av värde att på lagstiftningens väg tillskapa regler till ledning för det ifrågasättande spörsmålet.

Frågan om rätten till anställdas uppfinningar har, såvitt angår anställda vid vissa statliga verk och inrättningar, blivit föremål för särskild utredning av en inom handelsdepartementet tillkallad utredningsman, som den 20 juni 1944 framlagt betänkande med förslag i ämnet (Statens off. utredn. 1944: 27).

Under den remissbehandling som förslaget undergått har från flera håll gjorts gällande, att en lagstiftning på området icke borde begränsas till frågan

I Ju: 29 om rätten till uppfinningar som gjorts av statsanställda utan borde avse spörsmålet om förhållandet uti ifrågavarande hänseende mellan arbetsgivare och arbetstagare överhuvud taget. Även enligt min mening tala skäl för att frågan om en laglig reglering av rätten till anställdas uppfinningar i hela sin vidd på en gång upptages till övervägande. Med hänsyn härtill torde en allsidig utredning böra verkställas angående detta spörsmål.

Vid en lagstiftning i ämnet gäller att söka åstadkomma en skälig avvägning mellan den anställdes och arbetsgivarens berättigade intressen. Å ena sidan måste sålunda den synpunkten beaktas, att den anställda som gjort uppfinningen i fråga skäligen bör ha del i den ekonomiska vinsten av densamma. Sådana anställningsvillkor som tillerkänna arbetsgivaren ensamrätt till den anställdes uppfinning kunna med hänsyn härtill i vissa fall innebära en obillighet mot den anställda. Å andra sidan måste uppmärksammas, att arbetsgivaren, i vars tjänst uppfinningen skett, ofta har ett berättigat krav på att rätten till uppfinningen skall övergå till honom. När ett sådant krav kan anses vara för handen är tydligen beroende på uppfinningens art och de omständigheter under vilka den tillkommit. I detta hänseende kunna förhållandena vara synnerligen olika. Vad till en början angår de fall, då uppfinningen saknar egentligt samband med anställningen, synes arbetsgivaren i allmänhet icke böra kunna påfordra någon rätt till uppfinningen. Men även när ett sådant samband finnes är läget självfallet olika, om arbetstagaren anställts helt eller delvis i syfte att för arbetsgivarens räkning ägna sig åt uppfinnarverksamhet eller om anställningen varit sådan, att en uppfinning i samband med densamma endast framstått som en avlägsen möjlighet. Mellan dessa ytterlighetsfall inrymmas tydligen en mängd anställningsförhållanden med skiftande syfte. Vid bedömandet av spörsmålet om arbetsgivarens rätt till anställdas uppfinningar måste tydligen hänsyn tagas ej endast till anställningens syfte utan även till anställningsvillkoren överhuvud taget.

Vid en utredning i ämnet torde alltså i första hand böra undersökas, under vilka omständigheter en arbetsgivare bör äga rätt till arbetstagares uppfinningar. Därjämte torde böra utredas, huru långt denna rätt bör sträcka sig. Jag vill särskilt framhålla, att i fråga om uppfinningar av betydelse för försvaret staten självfallet kan ha ett betydande intresse att erhålla uteslutanderätt till desamma. I fråga om andra uppfinningar kan en intresseavvägning mången gång leda till, att det framstår som skäligt att såväl arbetsgivaren som arbetstagaren erhåller viss rätt till uppfinningen. I en del fall kan det härvid synas rimligt, att en sådan uppdelning mellan arbetsgivaren och arbetstagaren sker genom att den förre tillerkännes rätt att, om han så önskar, mot ersättning förvärva rätten till uppfinningen. I andra fall åter kan arbetsgivarens intresse anses skäligen tillgodosett genom en rätt att begagna uppfinningen i sin egen verksamhet medan i övrigt rätten till uppfinningen tillkommer arbetstagaren.

En synpunkt som vid en utredning i ämnet måste skänkas vederbörligt beaktande är, att en rättslig reglering icke bör ske på sådant sätt att uppfinnarverksamheten hämmas. Behörig hänsyn bör sålunda tagas till det för-

hållandet, att om de anställdas rätt till av dem gjorda uppfinningar i alltför hög grad beskäres, den nödvändiga stimulansen för uppfinnarverksamhet kan tänkas bortfalla. **I Ju: 30**

Plenarsammanträden med kommittén ha hållits sammanlagt 13 dagar.

Inom kommittén har utarbetats ett förslag till betänkande, vilket för närvarande är föremål för justering.

Uppdraget beräknas bli slutfört i början av år 1946.

30. Utredning för översyn av lagstiftningen om ekonomiska föreningar.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 maj 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 29 maj 1945)

dels såsom utredningsman:

Hagbergh, C. E., revisionssekreterare;

dels ock att, på kallelse av utredningsmannen, delta i överläggningar med honom:

Johansson, K. A. A., direktör;

Kilbom, K., redaktör;

Nisell, S., ombudsman;

von Plomgren, C. P. G., advokat;

Stensgård, A. A. H., direktör;

Wijnbladh, C. M. E., revisionssekreterare.

Lokal: Östra Riddarhusflygeln; tel.: 20 64 44.

Riktlinjerna för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av nyssnämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid följande.

Bestämmelserna i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar ansluta sig i åtskilliga hänseenden till motsvarande stadganden i 1910 års aktiebolagslag. Detta förhållande står i samklang med det under förarbetena till 1911 års lag framhållna syftet att ernå, i den mån så syntes lämpligt, överensstämmelse mellan aktiebolags- och föreningslagarna.

Den utveckling på det ekonomiska området, som kännetecknat de senaste årtiondena, har i hög grad berört jämväl sådana företag, som drivas i form av ekonomiska föreningar. Ehuru tid efter annan ändringar vidtagits i 1911 års föreningslag, torde denna lagstiftning i betydelsefulla delar ej motsvara de fordringar som numera böra ställas på densamma från såväl enskild som samhällelig synpunkt. Frågan om behovet av en revision av lagstiftningen har också i skilda sammanhang varit föremål för uppmärksamhet. Sålunda förordade kooperativa förbundets styrelse i en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse den 10 mars 1933 angående förbättrad lagstiftning rörande kapitalbildningen inom ekonomiska föreningar och aktiebolag, att viss begränsning i fråga om rätten för ett företag att till sina delägare betala ränta å gjorda insatser eller utdelning skulle gälla intill dess företagens behov av eget kapital kunde anses fyllt.

Även inom riksdagen har frågan om en revision av föreningslagstiftningen

I Ju: 30 uppmärksammats. I motion vid 1935 års riksdag hemställdes om en allmän revision av föreningslagen, därvid särskilt framhölls att ändrade lagregler syntes påkallade beträffande redovisning och revision. Vid 1937 års riksdag väcktes motion rörande införande av ökat skydd för minoriteten inom en förening. Dessa motioner föranledde icke till åtgärd från riksdagens sida, under åberopande att resultatet av det då pågående arbetet å en ny aktiebolagslag borde avvaktas, innan frågan om revision av föreningslagstiftningen upptoges till närmare övervägande. I anledning av motion vid 1939 års lagtima riksdag om revision av bestämmelserna angående registrering av aktiebolag och ekonomiska föreningar uttalade första lagutskottet, att revisionen av aktiebolagslagstiftningen torde komma att föranleda behov av vissa jämkningar även i lagstiftningen om ekonomiska föreningar samt att frågan om utformningen av bestämmelserna rörande registrering av ekonomiska föreningar icke syntes för det dåvarande böra upptagas till särskild prövning.

Spörsmålet om ändringar i lagen om ekonomiska föreningar står uppenbarligen i visst samband med aktiebolagslagstiftningen. Den nya lagen om aktiebolag, som utfärdades den 14 september 1944, skall träda i kraft den 1 januari 1948. Vid avlåtande till 1944 års riksdag av proposition i ämnet uttalade jag, i fråga om tidpunkten för lagens ikraftträdande, att lämplig tid måste beräknas för de erforderliga ändringarna i annan associationslagstiftning, vilken borde träda i kraft samtidigt med den nya lagen om aktiebolag. Med detta uttalande åsyftades närmast den speciella lagstiftning, som gäller för vissa arter av aktiebolag eller beträffande aktiebolag för verksamhet av visst slag. Arbeta för revision av nu avsedda lagbestämmelser pågår för närvarande. Vid sidan härav har emellertid inom justitiedepartementet till övervägande upptagits frågan om en revidering även av lagstiftningen om ekonomiska föreningar och för detta ändamål ha vissa överläggningar ägt rum med representanter för sammanslutningar, som företräda större grupper av ekonomiska föreningar, såsom de kooperativa föreningarna och ekonomiska sammanslutningar å jordbrukets område.

Under berörda överläggningar ha från olika synpunkter uttalats önskemål om en översyn av lagen om ekonomiska föreningar, dock under samtidigt betonande av angelägenheten att iakttaga varsamhet vid införande av nya lagbestämmelser. Den utredning, som i angivna syfte redan igångsatts inom justitiedepartementet, torde i fortsättningen böra bedrivas under samråd med representanter för de större grupperna av ekonomiska föreningar ävensom andra sakkunniga.

Vid utredningen bör undersökas i vad mån i föreningslagstiftningen bör upptagas motsvarighet till stadgandena i nya aktiebolagslagen. Härvid måste givetvis beaktas den väsentliga skillnad, som förefinnes mellan aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna i fråga om såväl deras allmänna syfte som sättet för deras kapitalanskaffning och deras uppbyggnad. Jag vill särskilt framhålla, att åtskilliga av de kontrollbestämmelser, som intagits i den nya aktiebolagslagen, torde visa sig icke vara erforderliga beträffande ekonomiska föreningar eller kunna förenklas avsevärt. Bland ämnen, som vid denna

undersökning böra behandlas, märkas frågorna om vinstutdelning och åtgärder syftande till företagens konsolidering, om styrelse och revision samt om skärpta regler för redovisningen. Spörsmålen om fusion och förhållandet mellan moder- och dotterföretag böra övervägas. Införande av offentlighet i redovisningen bör tagas under omprövning. Det kan erinras, att en år 1942 inom handelsdepartementet verkställd utredning angående registreringen av landets företagare m. m. upptog förslag rörande viss publicitetsskyldighet beträffande redovisningen inom ekonomiska föreningar.

Härjämte torde böra undersökas, huruvida och i vad mån ändringar i övrigt av de speciellt föreningsrättsliga lagbestämmelserna med hänsyn till vunna erfarenheter på området eller eljest böra vidtagas. Bland spörsmål, som härvid torde få övervägas, må nämnas frågan om ändamålsenligheten av det nuvarande systemet för de ekonomiska föreningarnas registrering samt frågan om införande av möjlighet för föreningar, som icke falla under 1911 års lag, att om de så önska vinna registrering. I detta sammanhang bör även beaktas, att det från skattesympunkt är önskvärt att åstadkomma en gränsdragning mellan de egentliga ekonomiska föreningarna samt övriga föreningar.

Den nya aktiebolagslagen innehåller i olika avseenden skärpta bestämmelser i förhållande till 1910 års aktiebolagslag. Därest en motsvarande skärpning skulle finnas icke böra komma till uttryck i föreningslagstiftningen, torde fall kunna uppkomma, där ett företag, som på grund av ändamål och struktur rätteligen bör ikläda sig aktiebolagets form, i stället anlitar föreningsformen. Det synes angeläget att undersöka de möjligheter, vilka kunna stå till buds för att från föreningsformen utesluta företag av nyss antydd natur.

Då enligt lagen den 25 april 1930 om bostadsrättsföreningar stadgandena i lagen om ekonomiska föreningar i allmänhet gälla även för bostadsrättsföreningar, bör vid utredningen beaktas att ändrade eller nya lagregler för ekonomiska föreningar kunna påkalla jämkningar eller tillägg i förstnämnda lag.

Utredningsarbetet har till en början inriktats på frågor som sammanhånga med föreningsbildningen och organen för de ekonomiska föreningarna. Därjämte ha kapitalbildningen och redovisningen inom föreningarna varit föremål för överväganden. Preliminära utkast till lagbestämmelser om föreningsbildande, om fondavsättningar och vinstutdelning, om styrelse och firmateckning, om räkenskapsföring och årsredovisning, om revision samt om föreningsammansammantråde ha upprättats.

Överläggningar med de sakkunniga ha under juni—november 1945 ägt rum vid 6 tillfällen, varvid omförmälda lagutkast jämte därtill utarbetade anmärkningar genomgåts.

Slutligt förslag till ändringar i föreningslagstiftningen jämte motiv torde kunna färdigställas under år 1946.

31. 1945 års krigsdomstolsutredning.

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1945 för att inom departementet verkställa utredning om krigsdomstolarnas avskaffande i fredstid, fältkrigsrätternas verksamhet samt de militära befälhavarnas judiciella uppgifter (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1945)

dels såsom utredningsman:

Wilhelmsson, E. A., rådman;

dels ock att såsom sakkunniga deltaga i överläggningar med utredningsmannen:

Brinck, G. F., överste;

Olsson, C. P., led. av II kamm.;

Persson, K. G., landsfogde;

Regner, N. I., hovrättsråd;

Rylander, A. O. E., borgmästare;

Siljeström, E. G. H., häradshövding;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.;

Wiklund, H. O. E., advokat.

Sekreterare:

Skarvall, K.-E., amanuens.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av förenämnda bemyndigande. Efter att ha framhållit, att 1945 års riksdag anhållit om framläggande för riksdagen snarast möjligt av förslag i fråga om krigsdomstolarnas avskaffande i fredstid samt att denna fråga vid flera tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet anförde departementschefen därvid bland annat följande.

De allmänna skälen för och emot avskaffandet av särskilda krigsdomstolar ha bland annat framlagts i ett år 1922 avgivet kommittébetänkande samt i propositionen nr 223 till 1933 års riksdag. Under beaktande av de förändringar som processreformen medför och de erfarenheter som vunnits under de senaste åren böra verkningarna av en reform ånyo övervägas i anslutning till att förslag framläggas som visar huru ett överförande av de militära målen till de allmänna domstolarna bäst kan genomföras. I den mån utredningen ger anledning därtill böra även andra möjligheter att lösa frågan beaktas.

Utredningen bör även avse fältkrigsrätternas verksamhet samt de militära befälhavarnas judiciella uppgifter.

Beträffande de särskilda spörsmål som möta vid en utredning av denna omfattning må följande framhållas.

Vad först angår de militära befälhavarnas disciplinära bestraffningsrätt bör — — — undersökas huru en lämplig avvägning bör göras mellan denna bestraffningsrätt och den straffrättsskipning, som skall ankomma på domstol. Med hänsyn till arbetsbelastningen för de allmänna domstolarna är anledning att speciellt pröva huruvida en utökning av den disciplinära bestraffningsrätten är önskvärd och tillräddig. Skulle en utökning anses vara erforderlig, skärpas tydligen kraven på att den disciplinära bestraffningsrätten

handhaves på ett sätt som är ägnat att tillgodose rättssäkerhetens krav, och även om en utökning av bestraffningsrätten icke anses påkallad, böra givetvis formerna därför underkastas granskning. I sistnämnda hänseende föreligger redan viss utredning, bland annat i en år 1936 av en särskild sakkunnig avgiven promemoria (justitiedepartementets promemorior 1936: 2). I samband härmed uppkommer frågan om den medverkan vid bestraffningsrättens utövning som för närvarande lämnas av auditörerna. Då det ej lär kunna ifrågasättas att medverkan av juridiskt kunnig person kan avvaras, knyter sig intresset härvid framför allt till spörsmålen om uppdraget alltjämt bör ankomma å särskilda för ändamålet utsedda auditörer eller utan särskilt förordnande ankomma på befattningshavare vid domstol. Särskilt med hänsyn till behovet av kontinuitet och vana vid ärendenas handläggning, peka otvivelaktigt starka skäl i förstnämnda riktning. Om därjämte auditören kunde erhålla plats såsom ledamot av vederbörande underdomstol, skulle hans insikt i de militära förhållandena komma domstolsrättsskipningen till godo, vilket uppenbarligen skulle var ändamålsenligt. Dessa frågor förtjäna ett noggrant övervägande. Därvid bör även uppmärksammas, att för närvarande medverkan av jurist vid utövande av den disciplinära bestraffningsrätten ej kräves då fältskydd är inrättad, ehuru bestraffningsrätten får antagas då ej sällan tillkomma en befälhavare som tidigare ej varit förtrogenhet med denna uppgift.

I samband med den disciplinära bestraffningsrätten är att märka befälhavarens verksamhet vid utövningen av hans behörighet att ålägga ersättningskyldighet. Den år 1944 genomförda lagstiftningen härom kan givetvis behöva revideras i anledning av nya bestämmelser om bestraffningsrätten. — —

Beträffande huvudfrågan vid reformen eller handläggningen i fredstid av militära mål erinrar jag att tidigare, åren 1922 och 1933, framlagts två lagförslag som innefattade bestämmelser rörande allmän domstols handläggning av dylika mål. Av viss betydelse i detta sammanhang är också det av processlagberedningen år 1944 framlagda förslaget till lag angående ändringar i 1914 års lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes (Statens off. utredn. 1944 nr 9 s. 127 och nr 10 s. 316). Detta förslag, som numera granskats av lagrådet, innebär sådana ändringar av den militära rättegångsordningen som påkallas av den nya rättegångsbalken. Såsom av dessa förslag framgår torde det bliva erforderligt att meddela åtskilliga speciella stadganden rörande handläggningen av militära mål. Bland de frågor som uppkomma är här anledning att dröja vid några.

Det synes uppenbart att spörsmålet om vilken domstol som skall vara behörig att upptaga ett militärt mål icke gärna kan regleras på samma sätt som beträffande vanliga brottmål eller i princip efter platsen för brottets begående. Liksom för närvarande torde det bliva nödvändigt att såsom huvudregel stadga att mål från visst regemente eller annat förband skall gå till viss domstol. Med hänsyn bl. a. till behovet av snabbhet synas härvid rådhusrätterna i första hand böra ifrågakomma och detta även beträffande förband som kunna vara förlagda utanför respektive städer. Så t. ex. synes det böra prä-

I Ju: 31 vas huruvida icke mål från de utanför men i trakten av Stockholm förlagda förbanden böra upptagas av Stockholms rådhusrätt. För de fall, då denna ordning, med hänsyn till avståndet mellan förläggningssorten och närmaste stad med rådhusrätt, icke kan genomföras, bör undersökas om icke särskilda regler påkallas rörande häradsrättens sammansättning.

Beträffande åklagarväsendet bör framför allt undersökas, huruvida behov allttjämt föreligger av särskilda krigsfiskaler eller om åklagaruppgifterna kunna övertagas av de allmänna åklagarna. Möjligt är att i detta hänseende kan befinnas önskvärt att icke överallt hava ensartad organisation.

Särskilda föreskrifter synas vidare kunna bliva påkallade rörande bland annat inledandet av rättegång, ort och plats för domstolarnas sammanträden ävensom sammanträdesordningen i övrigt, beträffande sättet att tillföra domstolarna speciell militär sakkunskap samt angående vad som skall anses såsom militära mål. Beträffande de nu förekommande s. k. undersökningsmålen bör utredas, huruvida icke de uppgifter som i detta avseende nu åligga domstol lämpligen kunna överflyttas på annat organ.

Vid utredningen av de organisatoriska spørsmål som föranledas av reformen måste även kostnadsfrågan beaktas, och härom bör göras en noggrann undersökning, som även avser frågan huruvida städerna kunna anses skyldiga att utan gottgörelse av statsverket svara för kostnaderna för handläggningen av militära mål.

Vad slutligen angår rättsskipningen under krig och förstärkt försvarsberedskap synes det kunna förutsättas, att den nuvarande domstolsorganisationen med särskilda fältkrigsrätter i stort sett måste bibehållas. Sammansättningen av dessa krigsrätter torde emellertid behöva ändras och det synes ej heller vara uteslutet att förutsättningarna för inrättandet av fältkrigsrätt böra jämkas. Med hänsyn till behovet att i fältkrigsrätterna såsom domare anlita jurister som äro förtrogna med dömande verksamhet i allmänhet är det av vikt att — på sätt skett under det senaste världskriget — en planläggning äger rum huru detta behov skall kunna tillgodoses.

Beträffande rättegångsförfarandet vid krigsrätterna torde det komma att visa sig att en tämligen utförlig reglering blir erforderlig.

I det föregående har jag blott berört de frågor som sammanhånga med handläggningen i första instans. Beträffande överdomstolarna torde de särskilda krigsdomstolarnas upphörande såvitt angår fredstid böra medföra, att de nuvarande militära ledamöterna icke bibehållas och målen handläggas av överdomstolarna i vanlig sammansättning. I anledning härav synes det böra undersökas, huruvida i fråga om mellaninstansen särskilda anordningar behöva vidtagas för att bereda målen en sakkunnig, snabb och följdriktig behandling. En annan fråga rörande domstolsorganisationen är behovet av en motsvarighet till överkrigsrätt för upptagande av mål från fältkrigsrätterna eller deras motsvarighet.

Utredningen rörande den militära rättsskipningen synes till en början böra begränsas att avse utarbetandet av ett betänkande rörande principfrågor samt viktigare spørsmål av organisatorisk eller annan art. Det synes nämligen

vara mest ändamålsenligt att statsmakterna på grundval av ett sådant betänkande taga ställning till häri ingående huvudfrågor innan detaljerade lagförslag utarbetas. I Ju: 32

Sammanträde med de sakkunniga har hållits 2 dagar i oktober 1945. Utredningen beräknas vara slutförd under år 1946.

32. *Utredning rörande offentliggörande av hemligstämplade protokoll och handlingar i mål rörande spioneri m. m.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945:
 Alexanderson, K. E., hovrättsassessor, t. f. byråchef;
 Bergström, K., redaktör, led. av II kamm.

Lokal: Birger Jarls torg 2; tel. Socialstyrelsen.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av förenämnda bemyndigande. Efter att inledningsvis ha erinrat om gällande bestämmelser i ämnet anförde departementschefen.

På min anmodan har inom 1943 års sekretessutredning gjorts en undersökning angående den utsträckning i vilken domstolarna i mål om spioneri, olovlig underrättelseverksamhet och vissa andra liknande brott förordnat, att protokollen och handlingarna skola vara hemliga under viss tid. Därvid har det framgått att förhållandena under krigsåren 1939—1945 medfört en vidsträckt tillämpning av de gällande lagbestämmelserna i ämnet. I vissa fall har förordnande om hemlighållande tillkommit på grund av militära behov och i andra fall av utrikespolitiska hänsyn, som avsett båda de krigförande lägren. Därjämte ha dylika förordnanden meddelats för att skydda medborgare i tyskockuperade länder och deras anhöriga mot repressalier från tysk sida. De av domstolarna bestämda tiderna, inom vilka protokoll och handlingar skola hemlighållas, ha i praxis växlat. I intet av de undersökta fallen har tiden understigit 10 år, vanligen har den bestämts till 25 år och i några fall till 50 år.

Sedan kriget avslutats äro förhållandena uppenbarligen så förändrade, att det i flertalet av de fall, där förordnande om domstolshandlingars hemlighållande föranletts av skäl, som sammanhånga med krigsförhållandena, numera icke finnas samma skäl till dylikt hemlighållande som förut. Det finnes också omständigheter, som tyda på att försiktigheten under krigsåren drivits för långt i vissa fall. Både med hänsyn till förtroendet för rättsskipningen och ur allmänt demokratiska synpunkter anser jag det vara av stor vikt, att domstolshandlingar icke hemlighållas i större utsträckning än som är oundgängligen nödvändigt. På grund härav synes det böra övervägas, huru domstolarnas förordnanden om hemlighållande lämpligen skola kunna upphävas, så att de protokoll och handlingar, som kunna frigivas, bliva tillgängliga för offentliggörande. Att helt generellt förordna att handlingarna i alla dessa mål må utlämnas låter sig emellertid ej göra. I vissa fall finnes det nämligen fortfarande giltiga skäl för att handlingarna böra vara hemliga. Fram-

I Ju: 32 förallt måste det uppmärksammas, att en del av de mål, som av hänsyn till rikets säkerhet handlagts inom stängda dörrar, innehålla uppgifter om svenska militära förhållanden, vilka alltjämt böra skyddas. Även om domstolshandlingarna i det stora flertalet av ifrågavarande mål nu skulle kunna offentliggöras, är därför en undersökning och prövning i varje särskilt fall nödvändig.

En möjlighet vore att allenast efter ansökan i varje särskilt fall pröva, huruvida i visst mål meddelat förordnande om handlingarnas hemlighållande lämpligen kan hävas. Det allmänna intresset av att dessa mål kunna offentliggöras synes dock kräva att oberoende av dylika ansökningar låta upphäva förordnande om hemlighållande i alla de fall, där detta utan allvarlig olägenhet kan ske. Antalet mål av ifrågavarande art är emellertid stort och många av dem äro mycket vidlyftiga. Det måste därför med nödvändighet taga tämligen lång tid, innan samtliga mål hunnit bli genomgångna och frågan om upphävande av hemligstämplingen kunnat bli prövad. För att i möjligaste mån söka påskynda denna undersökning och underlätta beredningen av ärendena torde särskilda sakkunniga böra anlitas.

De sakkunniga ha vidtagit åtgärder för åstadkommande av en fullständig förteckning över de mål, vari förordnande om hemlighållande meddelats på grund av förhållandet till främmande makt, av militära skäl eller andra skäl, som sammanhännga med krigsförhållandena.

Uppdraget beräknas bli slutfört under första halvåret 1946.

33. *Utredning angående omorganisation av justitiekanslersämbetet i anledning av processreformen.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1945 för att inom departementet, i samarbete med processreformbyrån, verkställa utredning angående omorganisation av justitiekanslersämbetet i anledning av processreformen jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 17 december 1945):

Stridsberg, E. R., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Alsén, O., justitiekansler;

Gärde, N., f. d. justitieråd.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

Processreformen kommer att medföra en betydande utvidgning av justitiekanslersämbetets uppgifter såsom åklagarmyndighet. Enligt nya rättegångsbalken (7 kap.) är justitiekanslern under Konungen högste åklagare och har i denna egenskap ansvaret för och ledningen av åklagarväsendet i riket. Justitiekanslern skall vara allmän åklagare vid hovrätt i mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av ämbetsbrott av underrättsdomare eller annan ämbets- eller tjänsteman, mot vilken åtal för sådant brott enligt lag eller författning skall väckas i hovrätt. Vid högsta domstolen är justitie-

kanslern allmän åklagare såväl i mål som väckas eller fullföljas i högsta domstolen av allmän åklagare som i mål vilka dit fullföljas av enskild part. Från denna regel gäller dock det undantaget att, om talan till högsta domstolen fullföljts allenast av enskild part, åklagartalan där må efter justitiekanslerns förordnande föras av lägre åklagare. Justitiekanslern må övertaga uppgift som tillkommer lägre åklagare, d. v. s. landsfogdar och distriktsåklagare. Han skall även äga förordna extra åklagare att föra talan vid underrätt eller hovrätt eller, då talan fullföljts allenast av enskild part, vid högsta domstolen. Enligt 8 kap. har justitiekanslern dessutom viss befattning med advokatväsendet. Han äger således att hos styrelsen för advokatsamfundet påkalla åtgärd mot advokat, som åsidosätter sin plikt eller ej längre är behörig att vara advokat. Har styrelsen meddelat beslut i fråga om varning eller erinran åt advokat eller om uteslutning av advokat ur samfundet, må talan mot beslutet av justitiekanslern föras genom besvär till högsta domstolen.

Justitiekanslern har för närvarande jämväl till uppgift att bistå Kungl. Maj:t med juridiska utredningar eller utlåtanden och att å Kungl. Maj:ts vägnar utöva tillsyn över tjänstemännens förvaltning. Ämbetets sammanlagda arbetsbörda är redan för närvarande mycket tyngande och vid flera tillfällen hava förslag framkommit att söka åstadkomma lättnad häri. Några åtgärder hava emellertid icke blivit vidtagna, huvudsakligen av det skälet att man ej velat föregripa den omorganisation av ämbetet som skulle bliva erforderlig i samband med den väsentliga utvidgning av justitiekanslerns åklagaruppgifter som processreformen måste medföra. Såsom lagrådet framhållit i sitt yttrande över förslaget till ny rättegångsbalk måste justitiekanslern beredas tillfälle att personligen på ett effektivt sätt utöva ledningen av åklagarverksamheten, för detta ändamål äga översikt över det hela samt kunna anslå erforderlig tid för undersökningar på eget initiativ och följa lagstiftning, doktrin och praxis. Detta låter sig ej göra om justitiekanslerns tid splittras på ett flertal uppgifter av så olikartad natur som för närvarande är fallet. Det skulle visserligen kunna övervägas att delegera beslutanderätten i vissa frågor av mindre vikt och därigenom vinna en viss lättnad för justitiekanslern personligen. Nya rättegångsbalken förutsätter att justitiekanslern skall äga befogenhet att för fullgörande av viss åklagaruppgift anlita biträdande åklagare som är anställd hos honom. Att han skulle helt överlämna vissa ärenden till biträden låter sig dock svårligen förena med ämbetets hitillsvarande natur och jag är icke beredd att föreslå någon ändring härutinnan.

Av de skäl som nu anförts synes det påkallat att överväga en omorganisation efter andra linjer. Olika förslag härtill ha tidigare diskuterats. En utväg som ligger nära till hands är att överlämna vissa av ämbetets uppgifter till andra myndigheter, som äro mindre arbetstyngda än justitiekanslersämbetet eller kunna på lämpligt sätt utvidgas. De uppgifter som därvid närmast komma i fråga äro de vilka åligga ämbetet i dess egenskap av remissinstans åt Kungl. Maj:t i ärenden, vilka ej röra åklagarväsendet, jämte vad

I Ju: 33 i övrigt hänför sig till justitiekanslerns ställning som kronjurist. En annan lösning, som utgår från samma tankegång, har diskuterats av 1937 års sakkunniga för utredning angående justitiekanslerns, justitieombudsmannens och militieombudsmannens allmänna ämbetsställning m. m. i deras den 16 mars 1939 avgivna betänkande (Statens off. utredn. 1939: 7). Den skulle innebära att justitiekanslersämbetet delas i två ämbeten och att således ett nytt ämbete tillskapas för att övertaga en del av göromålen. Det är uppenbart, att vilkendera lösningen man än väljer gynnsamma betingelser skulle erbjudas ämbetets innehavare att odelat ägna sina krafter åt den krävande uppgiften som högste åklagare. Vilket alternativ som är det lämpligaste fordrar emellertid noggrant övervägande.

I samband med ståndpunktstagandet till frågan om justitiekanslersämbetets organisation efter processreformen bör även utredas vilken biträdeshjälp som erfordras inom det blivande ämbetets kansli. Under förarbetena till processreformen har processlagberedningen förutsatt, att hos justitiekanslern skulle finnas anställda biträdande åklagare med åliggande att utföra på justitiekanslern ankommande uppgifter. Beredningen erinrade därvid om processkommissionens förslag att ett antal ämbetsmän, benämnda kanslersråd, skulle hava till uppgift att tillhandagå justitiekanslern i hans ämbete och efter förordnande av honom utföra åklagartalan i högsta domstolen. Biträdesfrågan berördes jämväl av föredragande departementschefen i proposition nr 5 till 1942 års riksdag med förslag till ny rättegångsbalk. Han framhöll däri, att en viss personalförstärkning vore påkallad för justitiekanslersämbetets del, närmast som en följd av de uppgifter som skulle tillkomma ämbetet med avseende å åtal i hovrätt och högsta domstolen. — — —

Av betydelse för frågan om storleken av den erforderliga förstärkningen av arbetskrafterna inom ämbetets kansli är tydligen bl. a. i vilken omfattning underordnade åklagare, främst landsfogdar, kunna komma att utföra åklagartalan för justitiekanslern. Dessa frågor böra tydligen bliva föremål för övervägande.

I den mån göromål överflyttas till andra ämbetsverk eller till ett nytt ämbete, bör det utredas, vilka arbetskrafter som i så fall erfordras för att övertaga göromålen.

Den utredning som sålunda bör äga rum torde böra begränsas till de frågor som äga nödvändigt samband med de av mig berörda organisatoriska spörsmålen. Däremot torde frågorna om justitiekanslerns ställning som förtroendeämbetsman och om justitiekanslerns befattning med tryckfrihetsärendena ej nu böra ånyo upptagas.

34. *Utredning rörande frågan om säkerställande av byggnadsarbetares lönefordringar m. m.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1945 för att inom departementet biträda med utredning rörande frågan om säkerställande av byggnadsarbetares lönefordringar och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1945):

Bergquist, Th. E. N., generaldirektör, led. av I kamm., *ordförande*;
Cavallin, S., bankdirektör;
Eriksson, J. A., tekn. d:r;
Johansson, J. E., ombudsman;
Lindblom, E. A., direktör, led. av I kamm.;
Sölvén, K. O. A., advokat.

Sekreterare:

Svennegård, C. J., hovrättsråd.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av förenämnda bemyndigande. Departementschefen redogjorde därvid inledningsvis för de gällande bestämmelserna i ämnet samt lämnade en översikt över frågans tidigare behandling i skilda sammanhang, varvid bl. a. berördes riksdagens skrivelser den 5 juni 1935, nr 287, rörande utredning om ökat skydd för byggnadsarbetares lönefordringar och den 12 mars 1938, nr 96, rörande utredning om revision av de i 17 kap. 4 § handelsbalken givna föreskrifterna om förmånsrätt för arbetare m. fl. Vidare erinrades bl. a. om att i april 1944 uppdragits åt en särskild utredningsman inom departementet att verkställa en förberedande undersökning av hithörande spörsmål, vilken utredningsman våren 1945 avlämnat preliminära förslag i ämnet. Härefter anförde departementschefen följande.

Enligt min mening bör det sålunda påbörjade utredningsarbetet snarast fullföljas. Gällande bestämmelser i 17 kap. 4 § handelsbalken äro — — — icke ägnade att giva ett tillfredsställande skydd för byggnadsarbetares lönefordringar. För ett stärkande av deras rättsliga ställning kunna vägande skäl anföras. De sociala skälen äro påtagliga; de arbetare varom här är fråga äro regelmässigt för hela sin existens beroende av sin arbetsinkomst. Någon möjlighet för arbetarna att på förhand bedöma arbetsgivarens solvens finnes i regel ej. Det kan ej heller anses tillfredsställande, att arbetarna, på grund av lagstiftningens brister, nödgats att i vissa fall för tillvaratagande av sin rätt anlita självhjälp i form av indrivningsblockader. Dessa brister böra i stället såvitt möjligt botas.

Vid en lagstiftning i ämnet möter i första hand frågan, om denna bör omfatta ej endast byggnadsarbetare utan även andra byggnadsborgenärer. Det måste vid övervägande av detta spörsmål beaktas, att de skäl som tala för ökat rättsskydd för byggnadsarbetare icke i allo äga tillämpning å övriga byggnadsborgenärer. De sociala skälen äro sålunda i regel ej för handen eller äga i vart fall ej samma styrka med avseende å de senare. Dessa ha i regel även bättre möjlighet än byggnadsarbetarna att bedöma byggherrens solvens samt kunna i viss utsträckning sätta priser och betalningsvillkor därefter. Krav på tryggande av nu avsedda byggnadsborgenärens rätt kunna emellertid — liksom fallet även är beträffande byggnadsarbetarna — grundas därpå, att de genom lämnande av materialier på kredit eller annorledes bidragit till att åstadkomma ett förmögenhetsobjekt, som kan utnyttjas till säkerställande av deras fordringar. Det torde få ankomma på den tillärnade utredningen att

I Ju: 34 efter prövning av samtliga frågan påverkande omständigheter i första hand taga ställning till spørgsmålet om lagstiftningens omfattning med avseende å skilda borgenärskategorier.

Såsom förut antytts ligger det nära till hands att bygga en lagstiftning i ämnet på den principen, att byggnadsborgenärerna, vilka genom arbete eller tillhandahållande av materialier bidragit till att fastigheten ökat i värde, i första hand böra njuta säkerhet i själva fastigheten för sina fordringar. I de förslag till frågans lösning som hittills framkommit i vårt land har denna princip tjänat som utgångspunkt. I överensstämmelse härmed skulle byggnadsborgenärerna, sedan deras fordringar erhållit publicitet i viss ordning, enligt förslagen erhålla panträtt i fastigheten. Härigenom skulle de vid fastighetens exekutiva försäljning framför flertalet andra fordringsägare få rätt till betalning ur köpeskillingen eller den del därav som belöper å det värdetillskott som tillkommit genom fastighetens bebyggande. Jämväl i de främmande länder, där frågan om byggnadsborgenärernas rättsställning regleras av lagstiftningen, har den lösts i huvudsaklig anslutning til dessa riktlinjer, om ock lagstiftningen i de olika länderna företer väsentliga skiljaktigheter. De invändningar som riktats mot bestämmelser av nu antydd innebörd ha huvudsakligen grundats därpå, att andra borgenärs rätt till betalning ur egendomen skulle kunna trädas för nära. Särskilt har härvid avsetts inteckningshavarnas rätt, varvid man gjort gällande att en dylik lagstiftning skulle strida mot grunderna för vårt fastighetskreditväsen, enligt vilka inteckningar i princip äga företrädesrätt till betalning ur fastigheten. Såsom förut nämnts har även den nu i 17 kap. 4 § handelsbalken stadgade förmånsrättens inverkan på inteckningshavarnas rätt uppmärksamats och givit anledning till kritik. I själva verket torde de konkurrensspörsmål som sålunda måste uppkomma i och med att byggnadsborgenärer erhålla rätt till betalning ur byggherrens fasta egendom vara det föreliggande lagstiftningsproblemets egentliga kärnpunkt. Lösningen måste tydligen bli beroende på en avvägning mellan de olika borgenärsintressen som stå emot varandra. Härvid måste självfallet beaktas, att tilltron till vårt fastighetskreditväsen icke rubbas. Ett allvarligt osäkerhetsmoment, som för närvarande skadar fastighetskrediten, skulle kunna undanröjas, om byggnadsborgenärernas rätt begränsades i så måtto, att de skulle få hålla sig endast till den fastighet till vilken deras fordringar hänförde sig. Denna begränsning som vid flera tillfällen har förordats synes också naturlig ur den synpunkten, att byggnadsborgenärernas rätt då skulle direkt anknytas till det genom deras medverkan skapade kapitalvärdet.

Därest lagstiftningen anses böra omfatta icke endast byggnadsarbetare utan även andra byggnadsborgenärer, måste ställning tagas till spørgsmålet om alla borgenärer böra äga samma rätt eller om företräde bör tillerkännas byggnadsarbetarnas fordringar. En annan fråga är, vilka byggnadsarbeten som böra hänföras under lagstiftningen. Att denna bör omfatta, förutom nybyggnader, även mer genomgripande om- och tillbyggnader förefaller naturligt. Däremot synes det kunna ifrågasättas, om under lagstiftningen böra

inbegripas jämväl reparationsarbeten i inskränkt bemärkelse. En gränsdragning efter dessa linjer kan emellertid bli svår att genomföra i praktiken. I Ju: 35

Den nuvarande förmånsrätten enligt 17 kap. 4 § handelsbalken tillhör de s. k. tysta förmånsrätterna, vilkas tillvaro icke framgår av något besittningsförhållande och varom ej heller upplysning kan inhämtas ur offentliga register. En lagstiftning som tillerkänner byggnadsborgenärer ökade möjligheter att erhålla betalning ur fast egendom synes såvitt möjligt böra förbindas med regler som i en eller annan form giva publicitet åt de prioriterade fordringarna. Det är emellertid angeläget, att det förfarande som finnes erforderligt för vinnande av detta syfte göres så enkelt som möjligt, så att icke lagstiftningens praktiska användbarhet förhindras eller försvåras.

35. Utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen.

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1945 för att inom departementet biträda med utredning rörande ändringar i vattenlagen i syfte att vinna snabbare prövning av frågor om tillämnade utbyggnads- eller regleringsföretags tillåtlighet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1945):

Walín, A. G., statssekreterare, *ordförande*;
 Andersson, K. J. B., led. av II kamm.;
 Berggren, N. C. W., advokat;
 Jönsson, N. O., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Kleman, C. F., direktör;
 Riben, K. O., hovrättsassessor, tillika *sekreterare*;
 Rusck, J. Å., driftdirektör;
 Skoglund, G. T., led. av II kamm.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av förenämnda bemyndigande. Under hänvisning till en av vattenfallsstyrelsen i skrivelse den 27 augusti 1945 gjord framställning i ämnet samt efter redogörelse för olika myndigheters utlåtanden i fråga om de av vattenfallsstyrelsen framlagda förslagen anförde departementschefen därvid följande.

Den av vattenfallsstyrelsen upptagna frågan om ett snabbare och enklare förfarande vid prövning av kraftverks- eller regleringsföretags tillåtlighet får ökad aktualitet, om 1939 års lag med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering upphäves och de lättnader med avseende å vattenregleringar för kraftändamål, som beretts genom denna lag, icke längre stå till buds. Av den lämnade redogörelsen torde framgå, att prövningen enligt vattenlagen av ett företags tillåtlighet är förenad med avsevärd tidsutdräkt. Att, såsom i vattenfallsstyrelsens framställning anföres, betydande olägenheter kunna uppkomma av ett alltför långvarigt dröjsmål med tillståndsbeslutet i själva byggnadsfrågan har vitsordats från skilda håll. Då vidare planeringen av dylika företag icke alltid kunnat ske på så lång sikt, att den med domstolsprövningen förenade tidsomgången ansetts kunna godtagas ur national-

I Ju: 35 ekonomisk synpunkt, har stundom inträffat att företag igångsatts utan föregående prövning av vattendomstolen. Ett sådant förfarande är uppenbarligen icke tillfredsställande. Med hänsyn till vad sålunda anförts och då det är av vikt, att en snabb ökning av kraftproduktionen i görlig mån underlättas, synes det föreligga starka skäl för en översyn av vattenlagens bestämmelser i detta ämne för att utröna, om icke medgivande till utbyggnads- eller vattenregleringsföretag skulle kunna meddelas efter ett snabbare förfarande utan att motstående intressen trädas för nära. Härvid torde särskild uppmärksamhet böra ägnas möjligheten att tillämpa deldom i ansökningsmål. Det synes vara en framkomlig väg att under vissa förutsättningar meddela preliminärt tillstånd till kraftverks- eller regleringsföretag. Uppenbarligen skulle det vidare vara till fördel för vattenkraftindustrin, om de krav på ansökningshandlingarnas innehåll som uppställas i 11 kap. 27 § vattenlagen kunde i viss utsträckning eftergivnas och preliminärt tillstånd således kunde meddelas på en mindre fullständig utredning som sedermera finge kompletteras. Det bör undersökas, i vad mån en sådan eftergift kan ske utan att därigenom enskilda parter intressen skadas eller målets slutliga behandling uppskjutes alltför länge. I samband med den nyss angivna frågan om deldomsinstitutet bör även utredas det av vattenöverdomstolen väckta spörsmålet om deldom beträffande rättegångskostnad i vattenmål.

Vid utredningen torde ledning kunna hämtas av de erfarenheter som vunnits vid tillämpningen av 1939 års lag. Såsom förut angivits erbjuder förfarandet enligt denna lag den fördelen, att kännedom erhålles om verkningarna av ett regleringsföretag, innan de därmed förenade villkoren slutgiltigt fastställas. Ur denna synpunkt skulle en inarbetning av 1939 års lag i vattenlagen måhända i viss utsträckning kunna anses ändamålsenlig. I sådant fall bör också prövas, huruvida särskilda regler erfordras rörande provisoriska anordningar till skydd för fiske och flottning eller beträffande vintervägar och iordningställande av andra kommunikationsleder m. m.

Den ifrågasatta utredningen torde böra verkställas genom särskilda sakkunniga. Det bör ankomma på dessa att i första hand till behandling upptaga frågan om upphävande av 1939 års lag jämte därav föranledda spörsmål samt att utan dröjsmål framlägga särskilt förslag härom.

Under år 1945 har hållits ett sammanträde.

36. *Utredning rörande särskilda för fredstid avsedda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret eller folkförsörjningen.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 november 1945 för att inom departementet biträda med utredning rörande behovet och utformningen av särskilda för fredstid avsedda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret eller folkförsörjningen (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1945):

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;
Sundfeldt, B., överingenjör;

Widell, G. A., t. f. byråchef;
von Zweigbergk, Å. C., byråchef;
Ödeen, S. A. E., generaldirektör.

Sekreterare:

Berglund, K. H. S., byråsekreterare.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av förenämnda bemyndigande. Under hänvisning till en av granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m. i skrivelse den 29 oktober 1945 gjord hemställan om utredning samt efter redogörelse för gällande bestämmelser i ämnet m. m. anförde departementschefen därvid följande.

Granskningsnämnden har i sin skrivelse yttrat, att starka skäl syntes tala för att särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för försvaret gällde jämväl i fredstid. Ej minst den senaste tidens utveckling på det krigstekniska området gjorde, att det syntes betänkligt att släppa möjligheten att även i framtiden med hänsyn till det allmännas intresse utöva kontroll på detta område. Nämnden, som icke ansåg sig böra framlägga något eget förslag till nya bestämmelser, förordade att hela frågan om behovet och den lämpliga utformningen av särskilda stadganden om uppfinningar av betydelse för försvaret och folkförsörjningen m. m. upptoges till förutsättningslös utredning. Därvid borde bl. a. undersökas, huruvida för framtiden en särskild granskningsnämnd erfordrades eller om dess funktioner kunde övertagas av annat statsorgan.

I likhet med granskningsnämnden finner jag vägande skäl kunna anföras till stöd för den uppfattningen, att det allmänna även under fredstid bör äga möjlighet till viss kontroll över sådana uppfinningar varom här är fråga, särskilt såvitt angår uppfinningar av betydelse för rikets försvar. Liksom fallet är under krig eller av krig föranledda utomordentliga förhållanden, kan staten även eljest ha intresse av att på ett tidigt stadium få kännedom om tekniska nyskapelser av hithörande slag. Vidare kan det vara nödvändigt att trygga hemlighållandet av dylika nyskapelser av större militär betydelse. Även för fredsförhållanden kan slutligen föreligga behov för det allmänna att, där frivillig överenskommelse ej kan träffas på skäligen villkor, expropriera rätt till uppfinning. Dessa synpunkter ha, såsom granskningsnämnden framhållit, fått ökad betydelse genom den senaste utvecklingen på det krigstekniska området. Å andra sidan är det av vikt att ej för normala förhållanden meddela lagregler som medföra för stora inskränkningar i näringslivets rörelsefrihet.

Med hänsyn till det anförda vill jag förorda, att frågan om behovet och utformningen av en dylik lagstiftning nu upptages till utredning. — — —

Önskvärt är, att utredningen bedrivs med sådan skyndsamhet, att förslag till de bestämmelser i ämnet, som kunna finnas erforderliga, kan föreläggas 1946 års riksdag. Under förutsättning att 1942 års lag, vars giltighetstid utgår den 30 juni 1946, icke behöver förlängas, vore det nämligen lämpligt att de nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 juli 1946.

I Ju: 37 37. *Utredning angående utformningen av administrativa föreskrifter rörande förundersökningsförfarandet i brottmål enligt nya rättegångsbalken m. m.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945:
 Persson, K. G., landsfogde;
 Wadenius, S. R., landsfiskal;
 Fahlander, N. L., kriminalöverkonstapel.

Riktlinjerna för utredningsarbetet framgå av departementschefens anfö-
 rande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen
 anförde därvid.

Enligt nya rättegångsbalken skola åtskilliga bestämmelser till komplette-
 ring av balkens stadganden utfärdas i administrativ ordning. Bland annat
 skola enligt 23 kap. 24 § närmare föreskrifter om undersökningsledares verk-
 samhet samt om protokoll och anteckningar vid förundersökning meddelas
 av Konungen. Utredning erfordras angående det närmare utformandet av
 dessa föreskrifter. I samband med denna utredning synas jämväl vissa and-
 ra spörsmål som hänföra sig till förundersökningsförfarandet i brottmål
 eller äga samband därmed böra övervägas.

Ifrågavarande utredning synes böra verkställas inom departementet i sam-
 råd med av departementschefen utsedda sakkunniga.

38. *Förberedande utredning rörande ökad offentlig redovisning av
 driftföretags ekonomiska förhållanden.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1945
 för att i anledning av riksdagens skrivelse den 2 maj 1945, nr 169, inom de-
 partementet biträda med en förberedande utredning rörande ökad offentlig
 redovisning av driftföretags ekonomiska förhållanden:

Nial, S. H., professor;
 Karleby, O., sekreterare.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anfö-
 rande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departe-
 mentschefen erinrade därvid inledningsvis om gällande bestämmelser i äm-
 net samt redogjorde för frågans tidigare behandling vid såväl 1944 som 1945
 års riksdagar. Departementschefen anförde därefter:

Riksdagens skrivelse rör ett för näringslivet och arbetsmarknaden synner-
 ligen betydelsefullt ämne. Det möter emellertid stora svårigheter att angiva
 de utvägar som kunna ifrågakomma för att tillgodose de önskemål som avses
 med skrivelsen. För att vinna erforderlig överblick av de problem som här
 möta synes till en början lämpligen böra verkställas en förberedande under-
 sökning i ämnet. När en sådan undersökning ägt runi, torde bättre möjlighe-
 ter föreligga att bedöma, vilka huvudpunkter som böra upptagas till mera
 ingående utredning. För det fortsatta arbetet torde bliva erforderligt att till-
 kalla en representativ kommitté för närmare prövning av hithörande frågor
 såväl från näringslivets som från det allmännas synpunkt.

Utrikesdepartementet.

Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946.

1. *Understödsnämnden för rysslandssvenskar* (1943: I 2; 1944: I 1; 1945: I 1).

Tillsatt genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1934.

Ledamöter:

Engzell, G., utrikesråd, *ordförande*;

Corin, G. E. M., kansliråd, tillika *sekreterare*;

Johnsson, B. E., statskommissarie;

Carlsund, A., ingenjör.

Beträffande nämndens uppdrag, se 1936: U 1.

Nämnden har under år 1945 intill den 1 december hållit omkring 60 sammanträden.

2. *Sakkunniga för utredning rörande Sveriges kommersiella och kulturella förbindelser med transoceana länder (Amerikautredningen)* (1944: I 2; 1945: I 2).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1943:

Boheman, E. C:son, envoyé, *ordförande*;

Sahlin, S. E. G., envoyé;

Johnsson, A. A:son, generalkonsul;

Lamm, O. H., generalkonsul;

Jonsson, P. C., landshövding;

von Heidenstam, R. M., kabinettskammarherre;

Vinell, K. T., handelsråd;

Myrdal, K. G., professor, statsråd, led. av I kamm. (t. o. m. den 8 november 1945);

Öste, A., redaktör.

Sekreterare:

Rydbeck, O., andre legationssekreterare.

Lokal och tel.: Utrikesdepartementet.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1944: I U 2.

Sakkunniga ha under år 1945 icke hållit något sammanträde.

3. *Repatrieringskommittén 1945.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 juni 1945:

Frisell, E. G., direktör, ordförande i statens trafikkommission, *ordförande*;

Bernadotte af Wisborg, F., greve, major;

von Horn, C. C:son, överstelöjtnant;

Kjebon, E., major;

Lundborg, L. Ö. M., t. f. byråchef.

Kommitténs uppgift är enligt departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande att i samråd med utländska myndig-

I U: 3 heter planlägga transporter av sovjetryska och tyska medborgare från Norge genom Sverige till respektive hemland. Beträffande de allmänna förutsättningarna för dylika transporter hänvisas till de uppgifter därom, som lämnats i proposition nr 332 till 1945 års riksdag.

På grundval av överenskommelser, som genom kommittén träffats med allierade militärmyndigheter i Norge samt med Sovjet-Unionens legation i Stockholm, ha under året omkring 66 000 ryska och 53 000 tyska medborgare genom vederbörande svenska militärmyndigheters försorg på järnväg transiterats från Norge till svenska hamnar för vidare befordran till hemlandet.

Kommitténs arbete beräknas kunna avslutas under år 1946.

4. *Redaktionsnämnden för utgivandet av en framställning över Sveriges utrikespolitik under det andra världskriget.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 augusti 1945:

Sjöborg, A. E. M., f. d. envoyé;

Bolin, A. S. R., professor;

Thermænius, J. E. F., docent.

Den 12 juni 1943 tillkallade statens informationsstyrelse docenten vid Stockholms högskola, lektorn, fil. dr J. E. F. Thermænius såsom sakkunnig inom styrelsen för att fr. o. m. den 18 i samma månad t.v. biträda vid arbeten inom styrelsens sektion för kulturell folkberedskap. Enligt ett mellan nämnda sektion och Thermænius den 9 juli 1943 upprättat avtal skulle Thermænius författa en framställning över Sveriges utrikespolitik under det andra världskriget. Sedermera förordnade Kungl. Maj:t, att Thermænius skulle fr. o. m. den 1 januari 1945 i egenskap av sakkunnig inom utrikesdepartementet fortsätta det honom av informationsstyrelsen lämnade uppdraget att utarbeta nyssberörda framställning.

Den 23 augusti 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t ministern för utrikes ärendena att tillkalla två sakkunniga för att jämte Thermænius utgöra en redaktionsnämnd för utgivandet av en framställning över Sveriges utrikespolitik under det andra världskriget. På grund av detta bemyndigande tillkallades såsom sakkunniga f. d. envoyén A. E. M. Sjöborg och professorn A. S. R. Bolin.

5. *Sakkunniga för beredande av frågan angående Sveriges anslutning till Förenta Nationerna.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 september 1945 med uppdrag att inom departementet biträda vid beredande av frågan angående Sveriges anslutning till Förenta Nationerna:

Herlitz, N., professor, led. av I kamm.;

Tingsten, H. L. G., professor.

Sekreterare:

Lundborg, L. Ö. M., t. f. byråchef.

De sakkunniga sammantråda i utrikesdepartementet under ordförandeskap av utrikesrådet och chefen för departementets politiska avdelning S. Hj:son Grafström samt med deltagande av kanslirådet och chefen för departementets arkiv K. S. T. N. Gihl och departementets sakkunnige i folkrätt amanuensen G. A. Sandberg.

De sakkunniga ha intill utgången av november 1945 hållit 4 sammanträden.

Uppdraget avses bliva slutfört senast under första kvartalet 1946.

Försvarsdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.

1. *Försvarets forskningsnämnd* (1944: I 20; 1945: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1943 för att verkställa utredning rörande den militärtekniska forskningsverksamhetens framtida ställning och organisation samt verka för att, intill dess en slutgiltig organisation av den naturvetenskapliga och tekniskt vetenskapliga forskningen för militära ändamål kan genomföras, den pågående militärtekniska forskningsverksamheten samordnas, effektiviseras och bedrivs med erforderlig skyndsamhet:

Odqvist, F. K. G., professor, *ordförande*;

Ericson, S. H:son, konteramiral;

Granström, G. E., kommandör;

Ljunggren, G. A. C:son, professor;

Norén, K. G., flygdirektör av 2. graden;

Sievert, R. M., professor;

Swedlund, N. P. R., överste.

Sekreterare:

Lemmel, C. F. R., överstelöjtnant.

Expert:

Jentzen, C. H., överstelöjtnant.

Nämndens verksamhet övertogs den 1 april 1945 av försvarets forskningsanstalt.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. *1943 års utredning rörande sjökrigsmaterielen* (1944: I 25; 1945: I 22).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1943 för att biträda med fortsatt utredning rörande sjökrigsmaterielen (se Post- och Inrikes tidn. den 1 oktober 1943):

Bjurner, K. G., konteramiral.

Att såsom sakkunniga biträda vid utredningen ha tillkallats överstelöjtnanten S. E. Haglund, kommandörkaptenen av 1. graden O. H. L. Hammargren samt översten K. J. A. Silfverberg.

I Fö: 2

Experter:

Berthelsson, A. E. B., kommandörkapten av 2. graden (tillika sjömilitär sekreterare);

Hult, I. S., marindirektör av 2. graden.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I Fö 25.

Utredningsmannen har den 8 augusti 1945 överlämnat betänkande med utredning och förslag angående sjökrigsmaterielens sammansättning m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Försvarets upplysningsutredning (1945: I 25).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1944 för att verkställa utredning rörande upplysningsverksamhet inom och om försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 23 mars 1944):

Holmquist, C. A. F. I., generallöjtnant, *ordförande*;

Grafström, A. V. F., kapten;

Heckscher, G. E., docent;

Lagerberg, S. P. E., major;

Lund, R. F., rektor.

Sekreterare:

Bergström, S., jur. och fil. kand.

Utredningen har enligt särskilda medgivanden biträtts av ett flertal experter.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 25.

Utredningen har den 1 maj 1945 överlämnat betänkande med förslag rörande upplysningsverksamhet om och inom försvaret (Statens off. utredn. 1945: 21).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen (1945: I 28).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1944 för att biträda med utredning rörande organisationen av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 maj 1944):

Levinson, K. S., landshövding, *ordförande*;

Lindh, E., byggnadschef;

Lundberg, N. R. W., byråchef;

Magnell, K. J. T., överste;

Nilsson, G. V., stadsbibliotekarie, led. av II kamm.;

Sandberg, A. E., direktör;

Swedlund, N. P. R., överste.

Sekreterare:

Nordberg, L. F. G., krigsråd.

Biträdande sekreterare:

Höijer, G., e. o. byråsekreterare;

Experter:

Bergquist, E. V., specialingenjör av 1. graden;

Raab, G. A., friherre, kapten.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 28.

Utredningen har den 27 december 1945 överlämnat betänkande med förslag angående omorganisation av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret m. m. (Statens off. utredn. 1945: 65).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. 1944 års utredning rörande försvarets läkemedelsförsörjning (1945: I 30).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1944 för att biträda med fortsatt utredning rörande organisationen av försvarsväsendets läkemedelsförsörjning (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1944):

Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförande*;

Björkquist, E. G. A., byråchef;

Ekman, N. G. M., förste byråläkare;

Svensson, S. E., apotekare;

Wilund, A. O., byråchef.

Sekreterare:

Holmqvist, S. E., t. f. förste revisor.

Expert:

Natt och Dag, B. H., överstelöjtnant.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 30.

Utredningen har den 14 juni 1945 överlämnat en promemoria rörande vård och omsättning av försvarets läkemedel.

Uppdraget är därmed slutfört.

6. Utredning rörande inkallad personals återförande till civil verksamhet (1945: I 31).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1944 för att biträda med omprövning av uppkommande frågor om till beredskaps-tjänstgöring inkallad personals återförande till civil verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 15 september 1944):

Gärde, A. B., f. d. landshövding, *ordförande*;

Brandberg, K. G., kapten;

Carlsson, O. H., förste postiljon;

Ericsson, J. A., led. av II kamm.

Sekreterare:

Karén, H. V., sekreterare.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 31.

Den 31 januari 1945 avgav utredningen betänkande rörande särskilda åtgärder vid återförandet till civil verksamhet av till beredskaps-tjänstgöring inkallad personal (Statens off. utredn. 1945: 3).

Uppdraget är därmed slutfört.

I Fö: 7 7. *Utredning rörande återförande till näringslivet av ianspråktagna hästar, fordon och fartyg* (1945: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1944 för att biträda med utredning rörande riktlinjerna för återförande till näringslivet av under den förstärkta försvarsberedskapen ianspråktagna hästar, fordon och fartyg med därtill hörande utrustning (se Post- och Inrikes tidn. den 15 september 1944):

Bergvall, J. H., direktör, led. av I kamm., *ordförande*;

Gewert, G. I. V., generalmajor;

Throne-Holst, H., disponent.

Sekreterare:

Lagercrantz, M. H., förste amanuens.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 32.

Utredningen har den 19 februari 1945 överlämnat en promemoria angående försäljning av kronans vid avveckling av beredskapen övertaliga motorfordon, cyklar, bilbatterier och reservdelar.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Utredning rörande förfogandelagstiftningens fortsatta tillämpning* (1945: I 33).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1944 för att biträda med omprövning av frågan om formerna för fortsatt förfogande under erforderlig tid efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande över olika slag av ianspråktagen egendom (se Post- och Inrikes tidn. den 15 september 1944):

Öhman, F. K. I., revisionssekreterare, *ordförande*;

Lindell, I., byråchef för lagärenden.

Utredningsmännen ha den 15 maj 1945 avgivit betänkande angående den militära förfogandelagstiftningens tillämpning under tiden för försvarsberedskapens avveckling.

Uppdraget är därmed slutfört.

9. *1944 års manskapsutredning* (1945: I 34).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1944 för att biträda med utredning av frågan om nedbringande av antalet kontraktsanställda i manskaps grad inom försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 13 november 1944):

Giron, M. E., konteramiral, *ordförande*;

Falk, K. B. G. F. H:son, major;

Hall, D. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Karén, H. V., sekreterare, tillika *sekreterare*;

Wiklund, T. K. E., major.

Experter:

Bengtsson, K. B., major;

Montelius, S. C. G., kommandörkapten av 1. graden;

Beskow, C. A., kommandörkapten av 1. graden;

Widner, A. Å., kapten;

Wrede, C. H. A., friherre, kapten.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 34.

Utredningen har den 29 december 1945 avgivit betänkande med förslag rörande begränsning av kontraktsanställt manskap inom krigsmakten.

Uppdraget är därmed slutfört.

10. 1944 års uniformspliktskommitté (1945: I 35).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1944 för att biträda med utredning rörande skyldighet för viss personal inom försvarsväsendet att bära uniform och i samband därmed stående spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 25 november 1944):

Giron, M. E., konteramiral, *ordförande*;

Birath, B. K., tygverkmästare;

Norberg, R. E., statskommissarie.

Sekreterare:

af Sandeberg, G. W. D., förste amanuens.

Beträffande direktiven för kommittén, se 1945: I Fö 35.

Kommittén har den 27 december 1945 avgivit betänkande i ämnet.

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946.

11. Försvarsdepartementets granskningsnämnd för byggnadsarbeten (1944: I 21; 1945: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1943 med uppdrag att, på sätt i statsverkspropositionen till 1943 års riksdag förutsetts, inom försvarsdepartementet biträda vid prövning av skäligheten av från myndigheterna inkommande framställningar rörande anvisande av tilläggsanslag för mötande av prisstegring å byggnadsföretag eller markförvärv inom försvaret samt öva tillsyn över byggnadsföretagens överensstämmelse med fastställda ritningar och byggnadsnormer:

Wittrock, K. J. P., förste byrådirektör, *ordförande*;

Cederwall, G. F. E., fil. lic.;

Suwe, E. G., civilingenjör, tillika *sekreterare*.

Nämnden har sedan den 1 december 1944 hållit 5 sammanträden och besvarat 5 remisser angående framställningar från myndigheter rörande anvisande av tilläggsanslag för mötande av prisstegring å byggnadsföretag eller markförvärv för försvaret samt utfört för besvarandet erforderliga utredningar.

I Fö: 11 Dessutom har granskningsnämnden utfört besiktning vid Älvsborgs kustartilleriregemente och Nya Varvet i Göteborg.

Nämndens uppdrag beräknas komma att kvarstå under den tid, som åtgår för utförandet av de i 1942 års försvarsbeslut förutsedda byggnadsarbetena.

12. *Arméns officersutbildningskommitté* (1944: I 26; 1945: I 23).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 november 1943 för att biträda med utredning rörande officersutbildningen inom armén m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 november 1943):

Douglas, W. A., greve, generallöjtnant, *ordförande*;

Edenman, R. H., fil. lic.;

Ekelöf, J. A. A. S., professor;

Granat, H. A., lektor;

Tamm, V. S. H:son, överste;

Wassberg, L. F. S., överstelöjtnant.

Sekreterare:

Almgren, C. E. Å., kapten.

Lokal: Arméinspektionen, Östermalmsgatan 87^v; tel.: Militärstaberna 333.

Kommittén har enligt särskilda förordnanden och medgivanden biträts av vissa experter.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I Fö 26.

Kommittén har under år 1945 hållit omkring 50 sammanträden samt avlagt studiebesök vid militära skolor och kurser. Särskilda subkommitterade och delegerade för detaljfrågor ha därjämte sammanträtt vid ett stort antal tillfällen. Såväl genom gemensamma sammanträden som genom särskilda delegationer eller representanter har kontakt upprätthållits och samarbete skett med andra utredningar. Utredningen har vidare avgivit utlåtanden i anledning av remisser.

Uppdraget beräknas kunna slutföras under första kvartalet 1946.

13. *1944 års militärsjukvårdskommitté* (1945: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 december 1943 för att verkställa utredning rörande militärsjukvårdens organisation och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 17 januari 1944):

Bredberg, A., generalmajor, *ordförande*;

Asplund, E. G., överläkare;

Byttner, J. T., medicinalråd;

Fast, J. E. G., led. av II kamm.;

Strömberg, O. A. E., fältläkare;

Westring, L., förste flygläkare.

Sekreterare:

Wikland, L. E., förste byråsekreterare.

Lokal: Försvarets sjukvårdsförvaltning; tel.: 23 00 80.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 24.

Kommittén har den 22 december 1944 avgivit betänkande del I rörande den militära sjukvårdens ledning, utbildningsfrågor samt personalorganisation.

Efter remissbehandling av detta betänkande har detsamma anmälts i statsrådet den 29 juni 1945, varvid Kungl. Maj:t godkänt av chefen för försvarsdepartementet i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer för militär-sjukvårdskommitténs fortsatta arbete. Ytterligare undersökningar och klarlägganden borde äga rum beträffande utformningen av det centrala militära lednings- och förvaltningsorganet — försvarets sjukvårdsstyrelse — i organisatoriskt och personellt avseende. Garantier borde skapas för att med olika militärmedicinska förhållanden förtrogen personal komme att stå till de ledande militära chefernas förfogande i erforderlig utsträckning. Slutligen borde övervägas huru på försvarsgrensöverläkarna för närvarande ankommande arbetsuppgifter borde fördelas. En enhetlig kårorganisation för de militära läkarna borde eftersträvas.

Kommittén har under år 1945 hållit 16 sammanträden samt avlagt studiebesök vid Älvsborgs regemente i Borås och de militära organisationerna i Göteborg. Med biträde av personal ur statens organisationsnämnd ha arbets- och organisationsundersökningar bedrivits och avslutats vid Älvsborgs regemente. Resultatet härav — vilket kommer att redovisas av organisationsnämnden i dess slutrapport rörande dess arbete vid nämnda regemente — avses skola läggas till grund för de fortsatta undersökningarna av arbets- och organisationsförhållanden inom militärsjukvården, vilka för närvarande pågå inom III. militärområdet. Likaledes med personal ur organisationsnämnden bedrivs för närvarande en organisationsundersökning inom försvarets sjukvårdsförvaltning.

De nämnda undersökningarna avses skola bilda underlaget för militär-sjukvårdskommitténs bedömanden av de spörsmål, som enligt de för kommittén meddelade direktiven utgöra kommitténs återstående arbetsuppgifter.

Kommittén har vidare under året avgivit utlåtande i anledning av vissa remisser.

Uppdraget beräknas kunna slutföras under första halvåret 1946.

14. *Utredning rörande Sveriges försvarsberedskap (1945: I 26).*

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 14 april 1944 för att biträda med utarbetande av historik rörande de åtgärder som vidtagits för stärkande av Sveriges försvarsberedskap under det då pågående kriget och rörande därunder ur militär synpunkt gjorda iakttagelser och erfarenheter:

Thörnell, O. G., general.

Officer till förfogande:

Rosengren, E. O., kapten (t. o. m. den 30 september 1945);

Schildt, G., major (fr. o. m. den 16 november 1945).

Beträffande planen för arbetet, se 1945: I Fö 26.

I Fö: 14 Den översiktliga kronologiska sammanfattningen av händelseförloppet — huvudredogörelsen — har beträffande den högsta ledningen, armén samt marinen med vissa undantag framförts till våren 1944; beträffande flygvapnet återstå betydande kompletteringar för tiden fr. o. m. 1941. Specialredogörelserna rörande dels vissa högre militära myndigheter, dels försvarsgrensförvaltningarna samt civila verk och myndigheter, vilka redogörelser mer eller mindre fullständigt författas av myndigheterna själva och i varje fall vila på därifrån inkommet material, äro under arbete under samverkan med utredningsmannen, men endast i ett mindre antal fall färdiga. Planen för specialredogörelserna har enligt anvisning av departementschefen utvidgats att omfatta även de delar av länsstyrelsernas verksamhet, som direkt berört den militära försvarsberedskapen. Specialredogörelser äro även under utarbetande för vissa särskilda verksamhetsområden, exemplvis krigslagstiftningen och rättsväsendet.

Samlingsverket av expeditionshandlingar m m., berörande vissa högre arméförband, har varit föremål för fortsatt komplettering.

Beträffande historiken över gjorda iakttagelser har den första avdelningen, innefattande allmänna iakttagelser och erfarenheter, den 28 februari 1945 avlämnats till chefen för försvarsdepartementet. Den andra avdelningen avses innehålla iakttagelser och erfarenheter beträffande särskilda myndigheters verksamhetsområden. I den mån specialredogörelserna bliva färdiga och bearbetats, sammanställas successivt de i sistnämnda del ingående avsnitten.

15. *Fortsatt utredning rörande sjukhusfrågornas lösande vid vissa truppförband (1945: I 27).*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1944 för att biträda med fortsatt utredning rörande de sjukhusfrågor vid arméns truppförband, som finnas vara av sådan angelägenhetsgrad, att de böra upptagas till prövning samt att, efter samråd med försvarets sjukvårdsförvaltning, till Kungl. Maj:t inkomma med av kostnadsberäkningar åtföljda förslag i ämnet: Fast, J. E. G., led. av II kamm.

Sekreterare:

Melén, O. F. R., t. f. förste byråsekreterare.

Experter, tillkallade enligt förenämnda bemyndigande:

Axén, T. R., arkitekt;

Clason, P., arkitekt;

Groth, C. E. L., förste byråläkare;

Löfström, F., arkitekt;

Molin, F., arkitekt;

Stade, K. Y., överstelöjtnant.

Genom beslut den 23 februari och den 13 april 1945 har Kungl. Maj:t medgivit, att det lämnade uppdraget må utsträckas att omfatta jämväl undersökning och prövning av de frågor, som röra garnisonssjukhusets i Sollefteå framtida ställning, respektive de vid marinen och flygvapnet förelig-

gande sjukhusfrågorna av sådan beskaffenhet som nyss nämnts beträffande I Fö: 17 arméns truppförband.

Utredningen har under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945 sammanträtt 11 gånger samt företagit ett flertal studieresor.

Efter samråd med försvarets sjukvårdsförvaltning och arméns fortifikationsförvaltning har utredningen avlåtit skrivelser den 8 och den 21 februari 1945 med förslag angående sjukhusfrågans lösande vid Bohusläns regemente.

16. Försvarets sakanlagsutredning (1945: I 29).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1944 med upp-
gift att inom departementet biträda med viss omprövning av frågan om be-
hovet av icke-ordinarie personal inom försvarsväsendet och om bestridande
av kostnaderna för sådan personal samt därmed sammanhängande spörsmål
(se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1944):

Stridsberg, E. R., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Aste, J. G., generaldirektör;

Bredberg, A., generalmajor;

Curtman, C. W., byråchef.

Sekreterare:

Rydbeck, A. V. L., t. f. byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Hallin, G. E., t. f. förste byråsekreterare.

Lokal: Allmänna lönenämnden, Västra Trädgårdsgatan 4; tel.: 11 63 81.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Fö 29.

Utredningen har under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945
hållit 29 sammanträden samt avlagt besök vid centrala flygverkstaden å
Malmen och arméförvaltningens tygavdelning.

17. 1945 års hemvärnskommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 februari 1945 för
att biträda med utredning rörande hemvärnets organisation m. m. (se Post-
och Inrikes tidn. den 27 februari 1945):

Petri, G. V., generalmajor, *ordförande*;

Holmberg, S., major;

Lindberg, C. A. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Persson, F. J. H., ombudsman, led. av II kamm.;

Persson, I., agronom, led. av I kamm.;

Skogh, B. V., överste.

Sekreterare:

Ekeberg, L.-O., kanslisekreterare (t. o. m. den 30 september 1945);

Källenius, S. I. R., sekreterare (fr. o. m. den 1 oktober 1945).

Expert:

Källenius, S. I. R., sekreterare (t. o. m. den 30 september 1945);

Ekeberg, L.-O., t. f. förste kanslisekreterare (fr. o. m. den 1 oktober 1945).

I Fö: 17 Lokal: Hemvärnsstaben, Drottninggatan 82; tel.: 10 59 38.

Av de för kommittén meddelade direktiven framgår bl. a., att vid utredningen skulle förutsättas, att hemvärdnet liksom nu skall i princip vila på frivillighetens grund. Utredningen borde dock taga under omprövning om och i vad mån särskilda åtgärder kunde vara erforderliga till förhindrande av nedgång i hemvärdnets numerär. I anslutning härtill skulle undersökas, om de i hemvärnsorganisationen ingående reservhemvärnsmännen borde bibehållas. En samordning av den på olika håll bedrivna lantmilitära utbildningen bland ynglingar under värnpliktsåldern borde om möjligt åvägbringas, varför det borde övervägas, huruvida icke all lantmilitär utbildning för ynglingar under värnpliktsåldern skulle kunna koncentreras till hemvärdnet, som därigenom sannolikt skulle erhålla visst stöd i sitt rekryteringsarbete. Det borde vidare övervägas, huruvida icke under fredsförhållanden även vissa värnpliktiga, utan att bli va krigsplacerade vid hemvärdnet, borde beredas tillfälle att ingå däri. Utredningsmännen ägde även upptaga de med driftvärdnets inordnande i hemvärnsorganisationen sammanhängande spörsmålen. Av överbefälhavaren den 29 september 1944 framlagda förslag om beväpning av bl. a. uppskovsmännen skulle prövas och konsekvenserna i organisatoriskt och ekonomiskt hänseende allsidigt belysas. Frågan om hemvärnsmännens ställning i straffrättsligt hänseende och därmed sammanhängande spörsmål borde beaktas. En översyn av bestämmelserna angående hemvärnsmännens förmåner skulle jämväl äga rum. Av arméchefen framlagt förslag att hemvärnsmän, som ansluta till fält- eller lokalförsvarsförband m. m., finge antagas till krigsfrivilliga och avlönas i likhet med värnpliktiga, borde tagas under omprövning. Slutligen skulle utredningen bygga sina förslag på att hemvärnsförbanden skulle kunna snabbt och under enkla former uppsättas och inriktas på hembygdens försvar och att de måste kunna uppträda självständigt och icke finge tyngas av någon vidlyftigare organisation. Dessa grunddrag i hemvärdnets organisation och verksamhet skulle om möjligt ytterligare markeras. De sakkunniga ägde avgiva förslag rörande hemvärnspersonalens ekonomiska förmåner m. m., innan slutligt förslag kunde avgivas i anledning av utredningsarbetet i övrigt.

Utredningen har under år 1945 intill den 1 december sammanträtt i sin helhet 23 gånger samt företagit ett antal studieresor. Samråd med olika av utredningsarbetet berörda myndigheter och organisationer har förekommit.

Under arbetets gång har kommittén den 25 juli och den 3 september 1945 avlåtit särskilda framställningar jämte författningsförslag om *dels* rätt för vissa kommuner att anslå medel till hemvärdnets verksamhet m. m., *dels* vissa ändringar i hemvärnskungörelsen, innebärande förbättrade förmåner för hemvärnsmännen, ävensom den 3 september 1945 avlåtit särskild framställning angående hemvärdnets utrustande med fältuniform m/39, kappor och marschskodon.

Utredningen beräknar kunna slutföra sitt uppdrag i början av år 1946.

18. 1945 års utredning rörande åtgärder för ridhästavelns befrämjande. I Fö: 20

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 maj 1945 för att biträda med utredning rörande särskilda åtgärder för främjande av ridhästaveln (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juni 1945):

Carlström, O. L., lantbrukare, led. av II kamm., *ordförande*;

Aaby-Ericsson, A. V., med. lic., legitimerad läkare;

Wilhelmson, J. F., fältveterinär på fältveterinärkårens reservstat.

Sekreterare:

Britth, L. G., förste byråsekreterare.

I de för utredningen meddelade direktiven har anförts att behovet av åtgärder för att säkerställa tillgången på för krigsbruk lämpade ridhästar under senare år i olika sammanhang varit på tal, särskilt vid beräkningen av medelsbehovet för reparation. Från skilda håll hade framhållits, att den nuvarande hästrekryteringen vore otillfredsställande ur försvarssynpunkt, och olika åtgärder i syfte att avhjälpa bristen på för armén lämpliga hästar hade varit under diskussion. Utredningens uppgift vore att närmare bedöma dessa förslag och de andra utvägar, som kunde komma i fråga, samt väga kostnaderna för åtgärder, som utredningen funne erforderliga och lämpliga mot den sannolika nyttan därav.

Utredningen har intill den 1 december hållit 12 sammanträden samt företagit ett antal studieresor.

Uppdraget beräknas kunna slutföras under första halvåret 1946.

19. 1945 års elektronrörsutredning.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1945 för att inom departementet biträda med utredning rörande tillverkning inom landet av elektronrör samt därmed sammanhängande frågor:

Ödeen, S. A. E., generaldirektör.

Sekreterare:

Yngström, N. G., byråsekreterare.

Utredningsarbetet har under år 1945 huvudsakligen omfattat undersökning av vissa för utredningen grundläggande frågor. Förberedande diskussioner ha förts med sakkunniga hos olika myndigheter och företag. Under arbetsåret har avhållits ett sammanträde med representanter för civila myndigheter.

Uppdraget beräknas kunna slutföras under år 1946.

20. 1945 års försvarskommitté.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 för att avgiva förslag rörande försvarsorganisationens gestaltning efter budgetåret 1946/47 (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1945)

Bihang till riksdagens prot. 1946. 1 saml.

Riksdagsberättelsen.

I Fö: 20 såsom ledamöter:

Levinson, K. S., landshövding, *ordförande*;
Andersson, J. E., chefredaktör, led. av I kamm.;
Andersson, S., partisekreterare;
Bjelle, E., direktör;
Ewerlöf, K. G., direktör, led. av I kamm.;
Geijer, A., förbundssekreterare;
Hagberg, K. H., redaktör, led. av II kamm.;
Hall, D. E., ombudsman, led. av II kamm.;
von Heland, K. E. H., godsägare, led. av I kamm.;
Törnkvist, A. Å:son, redaktör, led. av II kamm.;
Wallenberg, J., bankdirektör;

såsom sakkunniga:

Backlund, G. I., överste;
Ehrensward, C. A., greve, generalmajor;
Ericson, S. H:son, konteramiral;
Lundberg, E. F., professor;
Malcolm, R. A., överingenjör;
Silfverberg, K. J. A., överste;
Ström, E. T. H., krigsråd.

Experter:

Ahlgren, N., kapten;
Löfgren, S. A. L., kapten;
Holmin, G. H., major;
Berg, B. G. A., kapten;
Söderbom, Å. H., kapten;
Berthelsson, A. E. B., kommendörkapten av 2. graden;
Bergelin, S. O., kommendörkapten av 2. graden;
Larsson, B. G. A., kapten;
Segrell, K. G., kommendörkapten av 2. graden;
Möller, N. K. S., kapten;
Hansson, N. O., kapten;
Berglund, K. G. H., flygingenjör av 1. graden;
von Porat, S. A., byrådirektör.

Generalsekreterare:

Lundberg, N. R. W., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Söderberg, G., förste byråsekreterare.

Lokal: Mästersamuelsgatan 10; tel.: Krigsmaterielverket (växel).

I de för kommittén meddelade direktiven hänvisas till en början till vissa allmänna riktlinjer för utredningsarbetet, vilka angivits i det vid propositionen nr 45 till 1945 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet och i riksdagens skrivelse den 13 juni 1945, nr 368. Därvid hade framhållits, bl. a., att erfarenheterna från det andra världskriget, vilket inneburit en delvis genomgripande utveckling av krigstekniken, måste i skilda hänseenden

påverka även den nu gällande så sent som år 1942 beslutade försvarsorganisationen. En viktig uppgift för kommittén bleve att söka ytterligare anpassa försvarets organisation och inriktning efter dessa erfarenheter. Ifrågasvarande erfarenheter, som ofta icke vore entydiga, måste granskas och sovras. De måste bedömas med hänsyn tagen till vårt lands speciella förhållanden och ekonomiska möjligheter. De rön, som särskilt under beredskapstiden gjorts inom vårt land, måste beaktas och resultatet av den forskningsverksamhet på det militära området, som under denna tid energiskt bedrivits, tillvaratagas i den mån så borde ske. Målet måste vara en ytterligare effektivisering och modernisering av försvarsmedlen och försvarsorganisationen inom ramen för våra ekonomiska möjligheter och med aktgivande på att försvarsorganisationen — exempelvis genom långt driven motorisering — icke bleve i så hög grad beroende av tillförsel från utlandet eller av industriell kapacitet, att den vid avspärning icke kunde effektivt under längre tid fungera. Denna del av utredningen måste ske förutsättningslöst även i den meningen att utredningen icke finge tveka att slopa eller med andra försvarsanstalter ersätta sådana delar av försvarsorganisationen, som till äventyrs kunde finnas icke längre ha berättigande. Krigserfarenheterna utvisade nödvändigheten för en försvarsorganisation att äga en effektiv och modern utrustning och den snabba utvecklingen under de senare åren hade framkallat behov av en komplettering av försvarets materielutrustning med nya försvarsmedel. Även de taktiska metoderna och därmed de krav, som ställdes på de särskilda försvarsenheternas organisation och sammansättning, hade påverkats av den senaste tidens utveckling. De sålunda refererade synpunkterna borde uppmärksammas av kommittén. Dess uppgift bleve att noggrant beakta de vunna erfarenheterna vid övervägandena rörande försvarsorganisationens utformning men även tillse, att möjligheter skapades för att så skulle kunna ske även successivt i fortsättningen.

Med avseende å övningstiden för de värnpliktiga hade riksdagen framhållit, att några delade meningar icke rådde därom att, såsom krigserfarenheterna också bestyrkt, en god utbildning vore en viktig förutsättning för att ett försvarsväsende skulle kunna effektivt fylla sina uppgifter. Frågan om övningstidens längd borde, erinrade riksdagen, givetvis bedömas från denna utgångspunkt och med hänsyn tagen till den skärpning i olika hänseenden av de krav, som det moderna kriget ställde på den enskilde soldaten. Riksdagen hade tillika framhållit, att vid utredningsarbetet hänsyn även borde tagas till att den minskning i värnpliktskontingenterna, som bleve en följd av nativitetsminskningen under 1920-talet och någon tid därefter, nödvändiggjorde en utbildning av alla vapenföra. Dessa synpunkter borde vid utredningsarbetet uppmärksammas. Vid utredningen borde även övervägas lämpliga åtgärder i syfte att undvika att värnpliktiga, utbildade i vapentjänst, i så relativt stor utsträckning som nu vore fallet toges i anspråk för andra uppgifter i krigstid. Såsom riksdagen anført borde uppmärksamhet jämväl ägnas frågan om de inskrivningsskyldigas uttagning till värnpliktstjänstgöring, så att befogade invändningar ur hälsosynpunkt icke kunde framställas.

I Fö: 20 Vid utredningen måste de ekonomiska synpunkterna noga beaktas. En ingående granskning av organisationen borde ske i avsikt att i den mån så vore möjligt förenkla densamma och skära bort alla kostnader, som icke vore strängt nödvändiga. Resultatet av det genom olika organ pågående rationaliseringsarbetet borde härvid utnyttjas.

Kommittén syntes vid sin översyn av försvarsorganisationen ur dessa synpunkter komma att stöta på vissa svårigheter i arbetsorganisatoriskt hänseende. Då det vore angeläget, att pågående besparingssträvanden inom försvaret icke försvårades, finge det förutsättas, att kommittén sökte lägga sitt arbete så att det rationaliseringsarbete, som bedreves av förvaltningsmyndigheterna och av statens organisationsnämnd, kunde i möjligaste mån ostört fortgå. Lämpligen borde utredningen använda dessa organ för de rationaliseringsundersökningar, som funnes påkallade, och borde eftersträva att samordna dessa undersökningar med de nu pågående.

Det borde vara möjligt att på denna väg, genom en rationaliserad och förenklad organisation ernå åtskilliga besparingar och påtagligt minska försvarets andel i de totala statsutgifterna. Om så icke prövades möjligt i tillräcklig omfattning och förhållandena syntes möjliggöra fredens bevarande i vår närmaste omgivning, kunde det — med hänsyn till vårt lands ansträngda finansiella läge efter försvarsberedskapens avveckling — bliva erforderligt att åstadkomma kostnadsminskningar genom justeringar i den organisationsram, som genom 1942 års försvarsbeslut avsetts för försvaret. Härvid borde iakttagas, att den blivande försvarsorganisationen kunde effektivt fungera och från fred snabbt omställas till att slagfärdigt möta angreppsföretag mot vårt land. Det bleve utredningens uppgift att med beaktande härav framlägga förslag till den avvägning som i dessa hänseenden kunde bliva erforderlig.

Skulle det vid bedrivandet av utredningen rörande försvarsorganisationen visa sig påkallat och lämpligt att till särskild utredning utbryta vissa spörsmål, som tillhöra det kommittén givna uppdraget, borde det vara kommittén obetaget att göra framställning i sådant hänseende.

Kommittén borde vidare, i den mån så prövades erforderligt, före det slutliga ståndpunktstagandet i uppkommande personalfrågor av större betydelse träda i kontakt med de civila och militära personalsammanslutningar, som berördes av dylika frågor.

Det borde åligga kommittén att utarbета fullständiga och noggranna beräkningar rörande kostnaderna för den försvarsorganisation, som av densamma förordades, såväl övergångskostnader som slutliga kostnader. Kommittén borde vidare ha att framlägga förslag rörande sättet för genomförandet av de åtgärder som funnes böra vidtagas. Huruvida det förslag som av kommittén framlades borde begränsas till att avse viss tidsperiod — exempelvis ytterligare en femårsperiod — eller kunde utformas att omspänna en längre tid, lämnade departementschefen öppet i avbidan på den bedömning av läget och möjligheterna i berörda hänseende, som i första hand borde verkställas genom kommitténs försorg.

Utredningen borde om möjligt vara slutförd hösten 1946 på det att det I Fö: 21
förslag, vari utredningen utmynnade, skulle kunna föranleda framställning
till riksdagen före utlöpanDET av femårsperioden 1942/43—1946/47.

Kommittén har intill den 1 december 1945 hållit 17 sammanträden samt
företagit en studieresa till Göteborg med omnejd.

21. 1945 års militärutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 för att
verkställa utredning rörande förhållandet mellan befäl och meniga inom
krigsmakten m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1945):

Salander, S. P., generalmajor, *ordförande* (t. o. m. den 26 december 1945);
Dyrssen, G. P. W., generalmajor, *ordförande* (fr. o. m. den 27 december
1945);

Bolin, H. M., överstelöjtnant;

Brundell, A., montör (fr. o. m. den 21 december 1945);

Gustafson, M., redaktör;

Heckscher, G. E., docent;

Lund, R. F., rektor (t. o. m. den 20 december 1945);

Petersson, O., ombudsman;

Schmidt, M. H. L., fanjunkare.

Sekreterare:

Ersman, S., jur. kand.

Utredningen har enligt särskilda medgivanden biträttats av ett antal experter.

I de för utredningen meddelade direktiven erinras, att frågan om förhål-
landet mellan befäl och meniga inom krigsmakten och i samband därmed
stående spörsmål vid skilda tidpunkter tilldragit sig intresse och på senare
tiden i olika sammanhang uppmärksammas. Den spänning mellan militärt
och civilt tänkesätt, som alltjämt kvarstode i fråga om inställningen till de
särskilda militära formerna, skulle emellertid avsevärt kunna minskas om
man i samband med en bearbetning av erfarenheterna från de krigförande
staterna och från vårt land under beredskapstiden skulle kunna enas om
riktlinjer för en yttre disciplin inom krigsmakten, anpassad såväl efter de
militära behoven som efter svenska förhållanden och vårt folks kynne.

Bland de huvudsakliga problem, som i främsta rummet borde upptagas
till bedömande vid utredningen, nämndes hävdandet av individens männi-
skovärde, likheten inför lagen och bevarandet av envars åsiktsfrihet i den
mån dessa spörsmål icke voro föremål för särskilda utredningar. Även de
medborgerliga rättigheter, som avsågo självstyrelse och församlingsfrihet,
vore aktuella, särskilt i samband med vissa frågor rörande den allmänna
trivseln vid truppförbanden. En omprövning av föreskrifterna rörande öv-
ningstidens omfattning per vecka borde vidare ske för hela försvarsväsendet
med sikte på att ernå en fastare reglering av tjänstgöringen i fredstid för de
värnpliktiga. Vad man skulle kunna kalla den yttre disciplinen påkallade
även uppmärksamhet. Det kunde sålunda sättas i fråga, om samma stränga

I Fö: 21 lydtnadsförhållande behöfve tillämpas på fritid och utom den egentliga tjänsten. Det borde övervägas i vad mån ytterligare jämkningar i de disciplinära bestämmelserna och ett ytterligare uppmjukande av den militära traditionen på detta område kunde vålla svårigheter då det gällde disciplinen i tjänsten eller i fält. Ledning borde vid dessa överväganden mera sökas i faktiska erfarenheter inom och utom landet än i principiella meningsyttringar rörande fördelar och nackdelar av olika system.

Utredningen, som höll sitt första sammanträde den 4 september 1945, har intill den 1 december 1945 hållit 11 sammanträden.

22. Utredning rörande provisoriska åtgärder till förbättring av utgående ersättningar i anledning av olycksfall m. m. under beredskapstjänstgöring.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 för att inom försvarsdepartementet biträda med utredning rörande provisoriska åtgärder till förbättring av de ersättningar, som utgå i anledning av olycksfall m. m. under beredskapstjänstgöring (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1945): Östrand, D. O., byråchef.

Sekreterare:

Engström, E. M., e. o. förste byråsekreterare.

Av de för utredningen meddelade direktiven framgår bl. a. att utredningen bör begränsas till att avse de kroppsskador som inträffat under beredskapstjänstgöring. Vid utredningen bör övervägas, huruvida förbättringar böra ske genom allmänt verkande bestämmelser eller genom prövning i varje särskilt fall eller genom en kombination av dessa system. Även bör beaktas att ogifta personer hittills i relativt mindre grad fått del i de hittills genomförda förbättringarna av ersättningsgrunderna och att i dessa fall — särskilt då fråga är om en högre grad av invaliditet — ett starkt behov av förbättrade försörjningsmöjligheter kan föreligga. Vid utredningen bör vidare undersökas, huruvida icke betingelser kunna skapas för en ur individens synpunkt i ersättningshänseende mjukare övergång från en högre invaliditetsgrad till en lägre. I övrigt synes utredningen böra ske förutsättningslöst.

Utredningen, som bör ske i samråd med socialvårdskommittén, bör bedrivas med skyndsamhet och på sådant sätt, att i vart fall ett första förslag till provisoriska åtgärder kunna föreläggas riksdagen i början av år 1946. Vid utredningen böra uppgöras fullständiga författningsförslag och, i den mån så kan ske, verkställas beräkningar rörande merkostnaderna för de åtgärder, som av utredningen förordas.

Utredningsarbetet synes lämpligen böra bedrivas i två etapper. I första hand bör uppdragas åt en särskild utredningsman att belysa de tekniska förutsättningar för provisoriska åtgärder på detta område och de möjligheter till lösningar av frågan, som erbjuda sig. Resultatet av denna förberedande utredning bör därefter hänskjutas till särskilda sakkunniga, vilka böra ha till uppgift att från allmänare utgångspunkter bedöma de förslag, som vid den grundläggande utredningen framkommit.

Efter det en förberedande utredning verkställdes av utredningsmannen har den 12 december 1945, jämlikt förenämnda bemyndigande, tillkallats följande sakkunniga för överläggningar rörande de förslag som vid den grundläggande utredningen framlagts: **I Fö: 24**

Östrand, D. O., byråchef, *ordförande*;

Curtman, C. W., byråchef;

Hægglom, E. E., rektor, led. av II kamm.;

Sandberg, J. M. V., överlärare, led. av I. kamm.;

Svensson, W., agronom, led. av II. kamm.

Sekreterare:

Engström, E. M., e. o. förste byråsekreterare.

23. *Utredning av vissa vid sjökarteverket aktuella lönefrågor.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 för att inom departementet biträda med i propositionen nr 170 till 1945 års riksdag (s. 384) omförmäld utredning av vissa vid sjökarteverket aktuella lönefrågor: Lindbergson, K. A., t. f. statskommissarie.

Sekreterare:

Stiernstedt, L. J. T., e. o. byråsekreterare.

Utredningsmannen har under november 1945 påbörjat arbetet. Uppdraget beräknas bli slutfört under januari 1946.

24. *Utredning rörande avveckling av övertaliga baracker.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945 för att biträda med utredning av vissa med avvecklingen av övertaliga baracker sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 28 december 1945): Sundström, N. W., folkskollärare, led. av II kamm., *ordförande*;

Carpelan, I. B. T., överste;

Gabrielsson, L. A., t. f. förste kanslisekreterare;

Jacobson, J. E. K. G., byråchef;

Johansson, B., sektionschef i statens arbetsmarknadskommission;

Thorsell, E. G., kapten;

Åsbrink, P. V., sekreterare.

Direktiven för utredningen framgick av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid inledningsvis, att baracker under beredskapsåren i betydande omfattning anskaffats såväl av de militära myndigheterna som av statens arbetsmarknadskommission, statens utlänningskommission och civilförsvarsstyrelsen samt att ett överskott av baracker i stallig ägo nu föreläge eller vore att förvänta inom olika verksamhetsområden samtidigt som stalliga myndigheter anmält behov av baracker och olika institutioner, föreningar och enskilda gjort framställningar att få köpa eller på annat sätt övertaga ledigblivna baracker. Departementschefen anförde vidare.

I Fö: 24 Ett avsevärt antal av de övertaliga barackerna hade på sistone överförs till Danmark och ytterligare ett antal baracker hade försålts. Vid den avveckling av barackbeståndet i övrigt, som inom den närmaste framtiden bleve aktuell, framstode det som angeläget att åstadkomma en samordning olika myndigheter emellan icke blott i fråga om barackernas eventuella fortsatta utnyttjande för annan statlig myndighets räkning utan även beträffande utnyttjandet av därefter återstående baracker. En del av barackerna syntes väl lämpa sig för tillgodoseende av lokalbehov inom föreningslivet. Vidare kunde man räkna med att planer förelåge att utnyttja baracker såsom semestergårdar, för koloniändamål eller såsom sport- och sommarstugor. Naturligt vore att i de fall, då en barack vore uppmonterad på arrenderad mark, markägaren kunde önska övertaga dispositionsrätten.

Inför de önskemål som framträtt uppstode frågan, huruvida barackerna skulle kunna överlåtas för vissa ändamål till priser, som understeg dem, som kunde väntas framkomma vid ett öppet anbudsförfarande. Om denna fråga besvarades jakande borde principerna för värdering av barackerna utredas. Då konkurrerande intressen kunde framträda i samband med avvecklingen, vore det vidare önskvärt att få belyst om och i vad mån på förhand kunde uppställas vissa regler för den inbördes företrädesrätten dessa intressen emellan. Formerna för överlåtelse eller måhända endast upplåtelse och därmed sammanhängande ekonomiska problem syntes vidare böra ägnas uppmärksamhet liksom också de spörsmål med avseende på markfrågor som kunde uppkomma för det fall att barack eventuellt avsåges skola kvarligga å kronan tillhörig eller av kronan arrenderad mark. Vid dessa överväganden måste självfallet statsverkets intresse av skälig ersättning vid barackbeståndets avveckling beaktas.

Enligt departementschefens uppfattning borde det icke, åtminstone ej i första hand, ankomma på utredningsmännen att utreda i vilken utsträckning under beredskapen anskaffade baracker borde bibehållas inom försvaret samt inom arbetsmarknadscommissionens, utlänningscommissionens och civilförsvarsstyrelsens förvaltningsområden. Uppgifter i dessa hänseenden avses skola tillhandahållas utredningsmännen av vederbörande myndigheter.

25. *Utredning rörande ett för försvaret och jordbruket avsett motorfordon.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1945 för att verkställa utredning rörande konstruktion av ett drag-, last- och släp motorfordon av beskaffenhet att kunna utgöra såväl standardmotorfordon inom försvaret som hästersättande fordon inom det svenska jordbruket samt rörande i samband därmed uppkommande spörsmål av ekonomisk, teknisk och administrativ natur (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1945):

Ödeen, S. A. E., generaldirektör, ordförande;

Berggren, S. N. W., överstelöjtnant;

Hackelius, A., godsägare;

Moberg, H. A:son, agronom.

Sekreterare:

Palme, E. R. C., e. o. förste byråsekreterare.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Efter att ha inledningsvis bland annat anmält, att inom både försvaret och jordbruket i stort sett överensstämmande behov föreligger av ett motorfordon, som är robust, lättskött, lätt reparabelt, användbart för person- såväl som för materieltransport på landsväg såväl som i terräng med god dragförmåga, anpassbart för olika uppgifter, konstruerat för svenska förhållanden och tillverkat inom landet anför departementschefen vidare.

Ehuru det är för tidigt att ännu bestämt yttra sig om möjligheterna att frambringa ett sådant fordon, finner jag dock de resultat som hittills vunnits tala för att en närmare undersökning av förslagets möjligheter bör ske. Denna undersökning bör i första hand avse att under medverkan av experter från försvaret och jordbruket söka få till stånd en lämplig konstruktion för ett fordon av angivet slag. Sedan konstruktionen färdigställts, torde ett antal provexemplar böra tillverkas och under olikartade förhållanden prövas inom såväl försvaret som jordbruket. Sedan proven pågått viss tid, förslagsvis ett år, torde konstruktionen med de modifikationer, som påkallas av proven, kunna göras till föremål för serietillverkning. Parallellt med konstruktionsarbetet och provtillverkningen synas planer för tillverkningens uppläggning samt kostnadskalkyler böra uppgöras. Därjämte bör företagas en utredning angående dels försvarets och jordbrukets behov av ett motorfordon av ifrågasvarande typ, dels vilka behov som i övrigt skulle kunna på denna väg tillgodoses, dels ock de spörsmål av ekonomisk, teknisk och administrativ natur, som sammanhånga med fordonets tillverkning och dess ställande till försvarets och jordbrukets förfogande.

Vid utredningsarbetet blir en viktig uppgift att undersöka på vad sätt fordonen böra ställas till förfogande. En utväg synes vara att uthyra de fordon, som icke erfordras för försvarets fredsmässiga organisation, till enskilda och därvid i första hand till jordbrukare men även till företagare inom skogsbruk, industri, transportväsendet o. dyl. Även andra former, exempelvis fordonens överlåtande med äganderätt efter viss tid, torde emellertid böra övervägas. Därest uthyrning finnes böra ske, synas i hyran böra ingå förräntning och amortering av anskaffningskostnaden samt visst pålägg för täckande av administrationskostnaderna. Upplåtelse bör vidare ske på det villkoret, att staten vid krig eller krigsfara efter viss uppgjord plan äger disponera fordonen för försvarets räkning, varvid emellertid uppskovsrätt för ett visst antal fordon torde böra förutses. Utredningen torde även böra beakta behovet såväl av en för ändamålet lämpad service- och reparationstjänst som av ökad motorteknisk skolning av jordbrukets personal. Det torde därvid bl. a. böra undersökas om och i vad mån försvarets fabriker och verkstäder kunna tagas i anspråk för periodiska besiktningar liksom för reparation av fordonen, varigenom dessa verkstäders och fabrikers sysselsättningsproblem i fred i viss utsträckning skulle kunna lösas.

I Fö: 25 Vilken form för fordonens tillhandahållande som än väljes är det av vikt att verksamheten organiseras affärsmässigt under central ledning, varvid bör eftersträvas, att redan befintliga centrala och lokala organ, som äro därför lämpade, i första hand tagas i anspråk. Det torde därvid även böra undersökas, huruvida icke den lokala organisationen skulle kunna anslutas till jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse, hushållningssällskapen eller liknande.

I den mån ytterligare ekonomiskt stöd till motorisering av det mindre jordbruket anses önskvärt, bör övervägas huruvida detta bör ske genom bidrag till eller rabattering av hyresbeloppen efter lämplig behovsprövning.

Socialdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.

1. *Hembiträdesutredningen* (1943: I 14; 1944: I 11; 1945: I 7).

Utredningen, som enligt beslut den 30 december 1939 skulle vila tills vidare, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 7 december 1945 upphört.

2. *Sakkunnig för översyn av gällande föreskrifter angående länskungörelserna* (1943: I 29; 1944: I 23; 1945: I 17).

Tillkallad — efter hemställan av riksdagen i skrivelse den 26 juni 1941, nr 405 — av Kungl. Maj:t den 11 juli 1941 med uppdrag att verkställa översyn av gällande föreskrifter angående länskungörelserna samt att till Kungl. Maj:t avgiva de förslag, vartill nämnda översyn kan föranleda:
Åkesson, N. O., landssekreterare.

Sekreterare:

Lundborg, S., länsnotarie.

Genom beslut den 31 december 1945 har Kungl. Maj:t förordnat, att utredningen skall upphöra.

3. *Sakkunnig för undersökning rörande kommissionärsväsendet hos statens förvaltningsmyndigheter* (1943: I 30; 1944: I 24; 1945: I 18).

Tillkallad — efter hemställan av riksdagen i skrivelse den 26 juni 1941, nr 405 — av Kungl. Maj:t den 11 juni 1941 med uppdrag att verkställa undersökning rörande kommissionärsväsendet hos statens förvaltningsmyndigheter samt att till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill nämnda undersökning kan föranleda:

Åkesson, N. O., landssekreterare.

Sekreterare:

Lundborg, S., länsnotarie.

Den sakkunnige har den 20 juli 1945 avgivit betänkande med förslag angående kommissionärsväsendet vid statens förvaltningsmyndigheter m. m. (Statens off. utredn. 1945: 34). **I S: 5**

Uppdraget är därmed slutfört.

4. 1941 års reumatikervårdssakkunniga (1943: I 34; 1944: I 27; 1945: I 21).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 oktober 1941 med uppdrag att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om reumatikervårdens utbyggande och vidtagande i övrigt av åtgärder för de reumatiska sjukdomarnas bekämpande (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1941):

Höjer, J. A., generaldirektör, *ordförande*;

Edström, G., docent;

Lindberg, E. H., landshövding;

Nilsson, P. B., f. d. domänintendent, led. av I kamm.;

Petterson, A., med. d:r;

Svartz Malmberg, Nanna, professor.

Sekreterare:

Runald, M., förste amanuens.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1942: I S 40 och 1943: I S 34.

De sakkunniga, som efter den 30 november 1944 hållit 27 sammanträden, ha den 18 oktober 1945 avlämnat betänkande del 3 med utredning om reumatikervårdens utbyggande och vidtagande i övrigt av åtgärder för de reumatiska sjukdomarnas bekämpande (Statens off. utredn. 1945: 41).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. 1942 års skyddshemsutredning (1943: I 38; 1944: I 30; 1945: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 juni och den 18 december 1942 med uppdrag att inom departementet verkställa utredning rörande möjligheterna till effektivisering av skyddshemselevernas eftervård jämte därmed sammanhängande spørsmål ävensom framlägga de förslag, till vilka utredningen kan föranleda (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juni 1942):

Weijne, J. J. E., t. f. statssekreterare, *ordförande*;

Forssell, E. G. B., direktör för statens uppfostringsanstalt å Bona;

Eriksson, G. T., skyddshemsinspektör;

Nilsson, G. V., stadsbibliotekarie, led. av II kamm.

Sekreterare:

Grenander-Pehrling, Greta, byråinspektör hos socialstyrelsen.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1943: I S 38.

Utredningen har den 4 januari 1945 till chefen för socialdepartementet överlämnat betänkande och förslag rörande effektivisering av skyddshemselevernas eftervård m. m. (Statens off. utredn. 1945: 10).

Uppdraget är därmed slutfört.

I S: 6   6. 1942 års semesterkommitté (1943: I 39; 1944: I 31; 1945: I 25).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1942 för att verkställa en allmän förutsättningslös översyn av lagen om semester och framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1942):

Hesselgren, O., häradshövding, *ordförande*;

Adamsson, H., ingenjör;

Jansson, A. F., f. d. riksdagsman;

Odholm, C. G. A., direktörsassistent;

Sölvén, K. O. A., advokat;

Wikander, R., jägmästare (avliden den 22 juni 1945);

Elfström, N. G., direktör (fr. o. m. den 29 juni 1945).

Sekreterare:

Samuelsson, G. Y., hovrättsassessor (t. o. m. den 1 juni 1945);

Rune, I. F., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 2 juni 1945).

Experter:

Ahlmark, A. K. I., e. o. laborator (fr. o. m. den 19 januari 1945);

Samuelsson, G. Y., hovrättsassessor (fr. o. m. den 2 juni 1945).

Beträffande kommitténs ursprungliga uppdrag, se 1943: I S 39.

Kommittén har därjämte haft att verkställa den omprövning av frågan om differentiering av den lagstadgade semesterns längd för olika grupper av arbetstagare med hänsyn till deras semesterbehov, om vilken riksdagen hemställt i skrivelse den 4 mars 1944, nr 48, ävensom att enligt Kungl. Maj:ts uppdrag den 6 april 1945 verkställa utredning av frågan om utvidgning av ungdomens semestertid och dess förläggning till den därför lämpligaste tidpunkten.

Kommittén har den 15 december 1945 avlämnat betänkande med förslag till lagstiftning om längre semester för vissa arbetstagare (Statens off. utredn. 1945: 59).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Sakkunnig för utredning rörande åtgärder för erhållande av vikarier å landsfiskals- och landsfiskalsassistenttjänst m. m.* (1944: I 33; 1945: I 26).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 22 januari 1943 för att inom departementet biträda med utredning *dels* rörande åtgärder för erhållande av vikarier å landsfiskals- och landsfiskalsassistenttjänst, *dels* rörande en jämnare fördelning de olika länen emellan av landsfiskalsaspiranter och landsfiskalselever, *dels ock* rörande vidtagande av särskilda ågärder i avlöningshänseende beträffande vissa landsfiskalselever och landsfiskalsbiträden, ävensom för undersökning av möjligheterna att rationalisera arbetet å landsfiskalskontoren och i samband därmed översyn av biträdestilldelningen å landsfiskalskontoren:

Stiernström, M., landsfogde.

Den sakkunnige har inom departementet biträtt vid utarbetandet av propo-

sitionen nr 235 till 1945 års riksdag angående anslag till landsfiskalerna m. fl. I samband därmed har en översyn av biträdestilldelningen å landsfiskalskontoren verkställt. **I S: 9**

Vidare har den sakkunnige avgivit yttranden och promemorior i anledning av ett flertal remisser.

Utredningen är därmed slutförd.

8. *Kommunindelningskommittén* (1944: I 38; 1945: I 29).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 med uppdrag att utreda frågan om åstadkommande av en mera rationell kommunal indelning och framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1943):

Jacobsson, M. F., landshövding, *ordförande*;

Fast, J. E. G., led. av II kamm.;

Nilsson, G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;

Olsson, A., redaktör;

Persson, I., agronom, led. av I kamm.;

Schalling, E. H., kammarråd;

Weijne, J. J. E., t. f. statssekreterare;

Sekreterare:

Nilsson, S. J., landssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Kilander, E. T. E., länsassessor.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1944: I S 38.

Kommittén har den 26 september 1945 avlämnat betänkande med förslag till riktlinjer för en revision av rikets indelning i borgerliga primärkommuner (Statens off. utredn. 1945:38). Vid betänkandet har fogats ett särskilt häfte med redogörelser för vissa av kommittén gjorda undersökningar rörande större och mindre kommuners lämplighet såsom förvaltningsenheter för särskilda grenar av kommunalförvaltningen m. m. (Statens off. utredn. 1945:39).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Sakkunnig för utredning angående kontrollen över samfärdseln med utlandet m. m.* (1945: I 33).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 14 januari 1944 med uppdrag att såsom sakkunnig inom departementet verkställa utredning angående kontrollen vid krig eller krigsfara över samfärdseln med utlandet ävensom över samfärdseln inom riket samt att avgiva förslag till erforderliga författningsbestämmelser:

Sjöholm, B. E., landsfogde.

Utredningsmannen har i februari 1945 till socialdepartementet överlämnat ett av honom och kammarskrivaren S. L. Malmberg utarbetat förslag till »Handledning för gränsövervakningspersonal», avsedd att utgivnas genom departementets försorg.

Uppdraget är därmed slutfört.

I S: 10

10. *Sakkunnig för översyn av vapenkungörelsen* (1945: I 34).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 27 oktober 1944 för att såsom sakkunnig inom departementet verkställa översyn av vapenkungörelsen den 22 juni 1934 (Sv. förf.-saml. nr 315) samt avgiva det förslag, som därav föranledes: Sjöholm, B. E., landsfogde.

Den sakkunnige har med skrivelse den 30 november 1945 överlämnat betänkande med förslag till vapenkungörelse.

Uppdraget är därmed slutfört.

11. *Sakkunnig med uppdrag att biträda vid utredning rörande biträdespersonalens å härads-skrivarkontoren avlöningsförhållanden* (1945: I 35).

Tillkallad — efter hemställan av riksdagen i skrivelse den 22 mars 1944, nr 5, punkten 153 — av Kungl. Maj:t den 21 juli 1944 med uppdrag att inom departementet biträda vid utredning rörande biträdespersonalens å härads-skrivarkontoren avlöningsförhållanden:

Britth, L. G., sekreterare.

Den sakkunnige har den 22 januari 1945 till chefen för socialdepartementet avlämnat utredning jämte förslag till åtgärder till förbättrande av löneställningen för biträdespersonalen å härads-skrivarkontoren.

Uppdraget är därmed slutfört.

12. *Sakkunniga för undersökning rörande övertagande av vissa norska förläggningar.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1945 för att inleda förhandlingar med vederbörande norska myndigheter om övertagande från svenska statens sida av förläggningar, vilka tidigare använts för utbildning av norsk polispersonal eller som mottagningscentral för norska flyktingar, ävensom verkställa värdering av förläggningarna samt till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för angivna undersökning om värdering jämte härav föranledda förslag, däribland förslag till avtal rörande förläggningarnas övertagande:

Bexelius, E. G., byråchef, ordförande i statens utlänningskommission, *ordförande*;

Granström, M., byggnadskontrollant;

Jacobson, J. E. K. G., byråchef;

Sundelin, Å., byråintendent.

Sekreterare:

Vogel, L. W., sekreterare.

Experter:

Hollander, H. Å. V., förste inspektör;

Bäcklund, E. G., kontrollant;

Jalme, S. E., assistent.

De sakkunniga ha den 15 augusti 1945 avlämnat betänkande med utredning och förslag angående inköp av vissa norska förläggningar.

Uppdraget är därmed slutfört.

13. *Kommittén rörande huselement.*

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 13 juli 1945 med uppdrag att, efter samråd med vissa myndigheter m. fl., verkställa utredning rörande den närmare organisationen och planläggningen av ifrågasatta utrednings- och experimentarbeten rörande mekaniserad tillverkning av huselement:

Johansson, A., byråchef, ordförande i statens byggnadslånebyrå, *ordförande*;
 Friberger, E. G., länsarkitekt;
 Markelius, S. G., stadsplanedirektör;
 Grewin, J., ordförande i svenska byggnadsträarbetareförbundet.

Genom beslut den 19 september 1945 har Kungl. Maj:t förordnat sekreteraren i svenska byggnadsträarbetareförbundet I. Olsson att under den tid då Grewin på grund av närvaro vid internationella kongresser kan bli förhindrad deltaga i kommitténs arbete vara suppleant för honom i kommittén.

Kommittén har den 16 oktober 1945 avlämnat betänkande med förslag angående utredning och experimentverksamhet rörande mekaniserad tillverkning av bostadshus.

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946.14. *Bostadssociala utredningen* (1943: I 15; 1944: I 12; 1945: I 8).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 oktober 1933 för att biträda med utredning rörande omfattningen och beskaffenheten av städers och stadslänkande samhällens slumbostadsbestånd ävensom rörande åtgärder ägnade att undanröja missförhållanden i sådant hänseende:

Nyström, B. A. E., byråchef, *ordförande*;
 Engkvist, O., byggmästare;
 Myrdal, K. G., statsråd, led. av I kamm. (t. o. m. den 8 november 1945);
 Wallander, S., arkitekt;
 Westholm, S., f. d. stadsarkitekt;
 Åhrén, U., arkitekt.

Sekreterare:

Johansson, A., byråchef, ordförande i statens byggnadslånebyrå.

Biträdande sekreterare:

Holm, P., pol. mag.

Lokal och tel.: Socialstyrelsen.

Såsom exepert har under år 1945 medverkat hovrättsassessorn E. W. Z. Göransson.

Utredningen har under år 1945 intill den 1 december hållit 4 sammanträden.

Den i 1945 års riksdagsberättelse omförmälda specialundersökningen av vissa saneringsproblem har slutförts.

Utredningen har i april 1945 avgivit infordrade utlåtanden till riksdagens andra kammars andra tillfälliga utskott över de inom nämnda kammare väckta motionerna angående dels utredning rörande statens medverkan till en

I S: 14 lösning av industriens arbetarbostadsfråga, dels åtgärder för likviderande av bostadsbristen vid vissa bruk i Värmlands m. fl. län och dels en ingående undersökning av landsbygdens bostadsstandard.

Kungl. Maj:t har till utredningen överlämnat ett flertal framställningar i bostadssociala frågor att tagas under övervägande vid fullgörande av utredningens uppdrag.

Utredningen har den 28 december 1945 avlämnat första delen av sitt slutbetänkande, innehållande bland annat allmänna riktlinjer för den framtida bostadspolitiken samt förslag till förenhetligade låne- och bidragsformer (Statens off. utredn. 1945: 63).

Andra delen av slutbetänkandet, vari avses att till behandling upptaga frågor om sanering av det undermåliga bostadsbeståndet, beräknas föreligga färdig under första kvartalet 1946.

15. *Fritidsutredningen* (1943: I 16; 1944: I 13; 1945: I 9).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 maj 1937 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juni 1937):

Kjellman, H., landshövding, *ordförande*;

Ekstam, A., föreståndare för statens järnvägars resebyrå;

Gustafson, Ruth, fru, led. av II kamm.;

Horney, N., redaktör;

Nordenson, C., f. d. sekreterare;

Svenson, Gärda, fru, led. av I kamm.

Sekreterare:

Montell, E., förste kanslisekreterare.

Lokal: Socialdepartementet; tel. Kanslihuset 138.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1938: S 25.

Kommittén har dels den 12 oktober 1945 efter remiss från jordbruksdepartementet avgivit yttrande över ett av 1940 års sportstugekommitté avgivet betänkande med förslag rörande sportstugebebyggelsen ovan odlingsgränsen i Norrbottens län och dels genom sin delegation för husmoderssemestern även under sommaren 1945 omhänderhaft den statligt understödda husmoderssemesterverksamheten.

Enligt beslut den 30 december 1939 av Kungl. Maj:t skall kommitténs återstående arbete vila tills vidare.

16. *Socialvårdskommittén* (1943: I 18; 1944: I 14; 1945: I 10).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1937 (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1938):

Eriksson, J. B., f. d. landshövding, *ordförande*;

Bexelius, E. G., byråchef, ordförande i statens utlänningskommission;

Hagård, S. A. A., lasarettssyssloman, led. av II kamm.;

Hartmann, L., fil. lic.;

Höjer, K. J., generaldirektör;

Nordgren, Olivia, fru, led. av II kamm.;
Olsson, E., direktör, stadsfullmäktiges i Malmö ordförande;
Skoglund, J. M., hemmansägare, led. av II kamm.;
Wallén, O. A., lantbrukare;
Wangson, O. R., fattigvårdsdirektör.

Sakkunniga vid verkställande av en av kommittén anförtrodd utredning rörande arbetslöshetsförsäkring och kontantunderstödsverksamhet för arbetslösa, tillkallade av departementschefen den 18 mars och den 7 april 1941:

Jerneman, T. G., t. f. byråchef;
Larsson, L., ordförande i svenska beklädnadsarbetareförbundet;
Sten, H., redaktör, led. av II kamm.;
Brodén, E. H., direktör i svenska arbetsgivareföreningen;
Sölvén, K. O. A., advokat.

Såsom sakkunniga att biträda kommittén vid utredning av frågan om samordnande av sjukkasseverksamheten och den sociala olycksfallsförsäkringen har departementschefen den 4 september 1942 tillkallat:

Behring, I. A., lasarettsläkare;
Bergström, G., direktör i arbetsgivarnas ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag;
von Schulzenheim, C. H. J., f. d. byråchef;
Östrand, D. O., byråchef.

Att såsom sakkunniga biträda kommittén vid utredning av frågan om revision av den allmänna folkpensioneringen tillkallade av departementschefen

dels den 9 oktober 1943:

Östlind, A. J., byråchef;
Parenius, M. F., förste byråsekreterare;

dels den 15 april 1944:

Tegendal, O. E., byråchef;

och dels den 25 april 1945:

Jonsson, E., docent, biträdande lasarettsläkare;
Wickbom, H., förste provinsialläkare, t. f. byråchef.

Den 1 augusti 1945 har departementschefen åt ledamoten K. J. Höjer uppdragit att såsom sakkunnig beträffande de frågor, som stå i samband med en omarbetning av 1918 års fattigvårdslag, för kommitténs räkning verkställa utredning rörande nämnda frågor.

Sekreterare:

Larsson, S. O., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Broberg, R., byråchef (sjukförsäkrings- och folkpensioneringsfrågor);
Hessler, J. T. H., förste byråsekreterare (arbetslöshetsförsäkringsfrågor);
Engström, E. M., e. o. förste byråsekreterare (vid behandling av vissa frågor rörande den sociala olycksfallsförsäkringen).

Lokal: Torsgatan 4; tel. 10 83 22.

I S: 16 Beträffande kommitténs uppdrag, se 1939: S 19.

Kommittén har under år 1945 intill den 1 december hållit 32 plenisammanträden, varjämte särskilda delegationer hållit ett stort antal sådana. I vissa frågor har samråd ägt rum med bland annat 1941 års befolkningsutredning samt kommittén för partiellt arbetsföra.

Den i föregående riksdagsberättelse omförmälda redogörelsen för en av kommittén verkställd statistisk undersökning angående folkpensionärernas bostadsförhållanden m. m. framlades i maj 1945 såsom kommitténs betänkande X (Statens off. utredn. 1945: 23).

Sedan den kommittén anförtrodda översynen av lagen om folkpensionering fullföljts, avlämnade kommittén i november 1945 sitt betänkande XI med utredning och förslag angående revision av lagen om folkpensionering (Statens off. utredn. 1945: 46) jämte en av kommittén utarbetad kortfattad redogörelse för betänkandet. Frågan om folkpensioneringens administrativa handhavande samt ordningen för pensionernas utbetalande är föremål för fortsatt utredning; förslag i dessa ämnen torde kunna avlämnas under första hälften av år 1946.

Den i föregående riksdagsberättelse omförmälda utredningen angående införande av obligatorisk moderskapsförsäkring har under år 1945 fullföljts, och kommittén beräknar kunna framlägga förslag i ämnet i början av år 1946.

Utredningsarbetet angående införande av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring har fortsatt under år 1945. Med hänsyn till de ändringsförslag, som framlagts i anledning av kommitténs tidigare avgivna förslag till allmän sjukförsäkring, har kommittén tilldelats vissa utvidgade arbetsuppgifter i fråga om arbetslöshetsförsäkringen. Förslag till lagstiftning angående obligatorisk arbetslöshetsförsäkring torde emellertid kunna framläggas under första halvåret 1946.

Utredningsarbetet på den sociala olycksfallsförsäkringens område, vilket jämväl är beroende av den obligatoriska sjukförsäkringens utformning, har fullföljts under året. Det torde kunna slutföras med utgången av år 1946.

Arbetet med en revision av fattigvårdslagstiftningen har återupptagits under senare delen av år 1945. Bearbetningen av det statistiska material, som inkommit i samband med den i föregående riksdagsberättelse omförmälda undersökningen angående löne- och anställningsförhållanden för vissa befattningshavare inom socialvården, pågår.

Under år 1945 har kommittén på anmodan av Kungl. Maj:t avgivit åtskilliga yttranden i sociala spörsmål.

17. 1938 års arbetarskyddskommitté (1943: I 19; 1944: I 15; 1945: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1938 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1938):

Nordin, J. V., generaldirektör, chef för arbetsrådet, *ordförande*;

Ericsson, J. A., statsråd, led. av II kamm. (t. o. m. den 20 augusti 1945);

Andersson, G. L., pappersbruksarbetare, led. av II kamm. (fr. o. m. den 21 I S: 17 augusti 1945);

Fischer, Ida, yrkesinspektris;

Söderbäck, C. F., verkst. direktör i svenska arbetsgivareföreningen;

Hultman, G., verkst. direktör i pappersmassedeförbundet;

Löfvander, A., lantbrukare, led. av I kamm.;

Yllner, C. A. T., förste provinsialläkare;

Olovson, O. E., redaktör, led. av II kamm.;

Vahlberg, G. E., förste sekreterare i landsorganisationen.

Teknisk sekreterare, tillika föredragande:

Starland, H., yrkesinspektör.

Experter:

Alling, K. G., f. d. provinsialläkare;

André, L., yrkesinspektör;

Bergwall, G., bergmästare;

Christenson, A., e. o. förste byråsekreterare;

Fahlman, T., ingenjör;

Gabrielson, E. V., byråchef;

Hansen, F. H. R., kapten i väg- och vattenbyggnadskåren;

Karlsson, K. V., gruvarbetare, led. av II kamm.;

Kvist, S., gruvarbetare;

Odholm, A., direktörsassistent i svenska arbetsgivareföreningen;

Saemund, G., verkst. direktör i svenska lantarbetsgivareföreningen;

Welin-Berger, J., yrkesinspektör;

Östergren, T., krigsråd.

Lokal: Arbetsrådet, Kungsgatan 2; tel. 10 29 34 (ordföranden) och 11 29 33 (sekreteraren).

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1939: S 20.

Kommittén har under år 1945 intill den 1 december sammanträtt 27 dagar. Med kommitténs experter ha dessutom under samma tid hållits sammanträden under sammanlagt 57 dagar.

Kommittén har under år 1945 varit sysselsatt med att ytterligare överarbeta förslaget till ny arbetarskyddslag. I samband därmed har utarbetats förslag till anvisningar till lagtexten. Inom kommittén har vidare behandlats förslag till lag angående förbud mot minderårigs användande vid offentliga tillställningar och till viss försäljning ävensom förslag till lag om ändring i vissa delar av gruvlagen respektive lagen om stenkolsfyndigheter m. m. Dessutom har inom kommittén utarbetats och framlagts förslag till ett flertal nya eller ändrade författningar, som sammanhånga med föreliggande förslag till arbetarskyddslag.

Kommittén har därjämte under året förehaft till behandling frågan om organisation av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad och därvid behandlat olika framlagda förslag. I anslutning härtill ha upprättats förslag till personal- och avlönings- samt omkostnadsstater.

Kommitténs sekreterare har under senare delen av året varit sysselsatt

I S: 17 med att utarbeta och sammanställa motivering till de inom kommittén behandlade författnings- och organisationsförslagen.

Kommitténs allmänna experter jämte sekreteraren ha under året ytterligare granskat och överarbetat de av kommittén utarbetade författningsförslagen. Vissa specialförfattningar ha dessutom varit föremål för närmare granskning och överarbetning. Inom expertkommittén ha därjämte utarbetats förslag till kungörelser angående lyftanordningar, gasbehållare och övriga tryckkärl. Över samtliga dessa författningsförslag ha under året vissa därav särskilt berörda parter beretts tillfälle att till kommittén avgiva yttrande.

Kommittén har vidare under år 1945 slutfört arbetet med att sammanställa och bearbeta de av kommittén införskaffade statistiska och andra uppgifter angående arbetsförhållandena vid de industriella och därmed likställda arbetsställen, som finnas registrerade hos samtliga yrkesinspektörer och bergmästare.

Slutligen har kommittén under år 1945 avgivit utlåtanden dels till riksdagens andra kammares första tillfälliga utskott över en inom nämnda kammare väckt motion angående utredning om anordnande av hygieniska inrättningar på arbetsplatserna, dels till Kungl. Maj:t i anledning av besvär av tidningen Hallandsposten över ett av riksförsäkringsanstalten meddelat beslut rörande kvinnors användande till visst nattarbete, dels ock till Kungl. Maj:t över en av styrelsen för statens institut för folkhälsan gjord framställning angående behov av utvidgade lokaler för institutets yrkeshygieniska avdelning.

Kommitténs arbetsuppgifter beräknas bliva slutförda under år 1946.

18. 1944 års kommitté för kommunal samverkan (1943: I 20; 1944: I 16; 1945: I 12).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 11 november 1938 och den 3 mars 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 18 november 1938):

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Andersson, C. A., direktör, ordförande i Stockholms stadsfullmäktige;

Ekemar, K. E., kanslidirektör;

Larsson, Y. G. R., borgarråd;

Thun, F. W., poststationsföreståndare, ordförande i Stockholms läns landsting;

Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.;

Åhrén, U. E., arkitekt;

Wigert, A. G. A., landskamrerare.

Sekreterare:

Törngren, C. E. G., sekreterare.

Lokal: Svenska stadsförbundet; tel.: 23 34 60.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1939: S 22 och 1945: I S 12.

Kommittén har under år 1945 hållit 2 sammanträden in pleno. Härjämte har ett arbetsutskott inom kommittén sammanträtt 12 gånger.

Arbetsutskottet har under år 1945 utarbetat en utredning med förslag angående samarbete mellan Stockholms stad och Stockholms läns landsting, vilken utredning för närvarande är under behandling av kommittén in pleno.

Kommitténs arbete beräknas bliva avslutat i slutet av år 1946 eller under första hälften av år 1947.

I S: 21

19. *1939 års stadsläkarutredning* (1943: I 23; 1944: I 19; 1945: I 13).

Enligt beslut den 30 december 1939 av Kungl. Maj:t skall utredningen vila tills vidare.

20. *Sakkunniga för granskning av planer för beredskapssjukhus m. m.* (1943: I 24; 1944: I 20; 1945: I 14).

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 16 februari 1940 för att i egenskap av sakkunniga inom medicinalstyrelsen biträda vid handläggning av ärenden rörande beredskapssjukhusens planläggning, upprättande och drift:

Fast, J. E. G., led. av II kamm.;

Dahlgren, I. J. G., sekreterare.

De sakkunniga ha under år 1945 under hand avgivit yttranden i vissa frågor rörande flyktingssjukvården samt deltagit i några sammanträden i medicinalstyrelsen vid behandling av frågor rörande den allmänna sjukvårdens utbyggnad.

21. *Sakkunnig för utredning rörande åtgärder för uppnående av största möjliga enhetlighet och rationalisering i fråga om länsstyrelsernas verksamhet och arbetssätt* (1943: I 25; 1944: I 21; 1945: I 15).

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 4 oktober 1940:

Åkesson, N. O., landssekreterare.

Sekreterare:

Lundborg, S., länsnotarie.

Lokal: Kanslihuset; tel.: Kanslihuset 264.

Beträffande den sakkunniges uppdrag, se 1941: I S 22.

Efter därom av den sakkunnige gjord framställning har departementschefen den 22 juni 1945 tillkallat länsassessorn O. G. Harvard att såsom expert beträffande frågor rörande modernisering och förenkling av länsstyrelsernas inkomst- och utgiftsbokföring m. m. biträda utredningen.

Det insamlade arbetsmaterialet har bearbetats och utkast till vissa delar av ett blivande betänkande har utarbetats. Därjämte har den sakkunnige biträtt vid handläggning inom socialdepartementet av en del ärenden rörande länsstyrelserna. Vidare har den sakkunnige avgivit yttranden i anledning av ett flertal remisser från social- och finansdepartementen.

Slutbetänkande beräknas föreligga under loppet av första kvartalet 1946.

I S: 22 22. *Kommittén för estlandssvenskarna* (1943: I 27; 1944: I 22; 1945: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 september 1940:
Sandström, A. E. F., f. d. justitieråd, ordförande i utlandssvenskarnas förening, *ordförande*;

Curman, J. S., riksantikvarie, ledamot av överstyrelsen för Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet, *vice ordförande*;

Forslund, J. A., led. av I kamm.;

Hellstedt, E. S., legationsråd;

Kuylentierna, G. W. G., f. d. generaldirektör;

Lindeberg, E. F. L., landshövding;

Skogh, S. A., byråchef;

Ytterborn, G. R., överdirektör;

Svedelius, E., direktör i utlandssvenskarnas förening;

Höjer, K. J., generaldirektör (t. o. m. den 30 juni 1945);

Bergquist, Th. E. N., generaldirektör, led av I kamm. (fr. o. m. den 1 juli 1945);

Hafström, A. G. G:son, fil. lic., jur. kand.;

Östberg, L. F. P., advokat;

Bexelius, E. G., byråchef, ordförande i statens utlänningskommission.

Sekreterare:

Ohlson, S., jur. kand.

Expert för fiskerifrågor:

Hessle, Chr. W., byråchef;

Expert för mottagande och inkvartering:

Cronwall, M., kontorsassistent vid Sabbatsbergs vård- och ålderdomshem.

Expert för befolkningsstatistiska utredningar:

Hyrenius, H. fil. d:r.

Lokal: Stockholmsföreningen av riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet, Tunnelgatan 23; tel.: 11 35 00, 11 57 21, 11 57 22.

Angående kommitténs uppdrag, se 1941: I S 26.

För närvarande finnas i kommitténs förteckning över estlandssvenskar i Sverige upptagna cirka 7 200 personer. Samtliga arbetsföra av dessa ha utplacerats i arbete här i landet. Utplacering av estlandssvenskar, som äro åldringar, å olika ålderdomshem och hos anhöriga här i landet har under år 1945 pågått och fortsätter alltjämt. Cirka 300 åldringar äro för närvarande intagna å svenska ålderdomshem.

23. *1941 års befolkningsutredning* (1943: I 31; 1944: I 25; 1945 I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 september 1941 för att inom departementet verkställa utredningar rörande vissa befolkningspolitiska spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 september 1941):

Erlander, T. F., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Gyllenswärd, C., professor;

Johansson, A., byråchef, ordförande i statens byggnadslånebyrå;

Wahlund, S. G. W., professor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Cederwall, C. F. E., fil. lic.

Biträdande sekreterare:

Tegner, G., pol. mag.;

Eckerberg, P., fil. kand. (fr. o. m. den 1 maj 1945).

Lokal: Fredsgatan 2; tel.: 10 32 02, 10 22 01, 10 22 03.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1942: I S 35.

Befolkningsutredningen har under tiden den 1 december 1944—30 november 1945 hållit 37 sammanträden. Liksom tidigare under åren ha vissa betydelsefulla frågor varit föremål för specialbehandling inom utredningens olika delegationer.

Frågor av betydelse för de i hemmen arbetande kvinnorna ha fortlöpande upptagits till behandling av utredningens den 12 september 1941 tillsatta delegation för hem- och familjefrågor.

Delegationens ledamöter:

Höjer, Signe, fru, *ordförande*;

Collin, Karin, fröken;

Osvald, Ingrid, fröken, inspektris för statens lanthushållsskolor;

Rydh-Munck af Rosenschöld, Hanna, fil. d:r;

Wallentheim, Annie, fru;

Wiklund, Gertrud, fru.

Sekreterare:

Åkerman Johansson, Brita, fru, fil. lic.

Delegationen har under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945 hållit 6 sammanträden samt dessutom deltagit i befolkningsutredningens samtliga sammanträden. Delegationens huvudsakligaste arbetsuppgifter, sedan delegationens förslag rörande den husliga utbildningen behandlats, ha varit att till behandling upptaga frågor rörande hembiträdesbristen och därmed sammanhängande problem samt frågor rörande organisation av vissa grenar av yrkesutbildningen på det husliga området. I samverkan med husmodersorganisationer, Hemmens forskningsinstitut och Aktiv hushållning, har delegationen låtit företaga olika statistiska och arbetstekniska undersökningar, avsedda att ligga till grund för dess utlåtanden rörande hemarbetets rationalisering.

Efter anmodan av utredningen har delegationen den 26 maj 1945 avgivit utlåtande över ett till socialdepartementet inkommet förslag om kvinnlig samhällstjänst.

Utredningens den 20 oktober 1943 tillsatta delegation för den halvöppna barnavården har fortsatt sina undersökningar rörande småbarnsinstitutionerna samt därmed sammanhängande problem.

Delegationens ledamöter:

Elmgren, B., överlärare, led. av I kamm., *ordförande*;

Arnesen, Märta, lektugeinspektris, fru;

Gustafsson, Gunvor, fröken;

Lindblom, Helena, sjuksköterska;

I S: 23 Myrdal, Alva, rektor, fru;
 Nordenfelt, P., leg. läkare;
 Höjer, Signe, fru (tillkallad den 16 december 1944);
 Olsson, Gertrud, konsulent (tillkallad den 16 december 1944);
 Ahnsjö, S., docent (tillkallad den 6 april 1945).

Delegationen har under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945 hållit 21 sammanträden. Sedan delegationen i december 1944 slutbehandlat frågorna om utbildningen av personal till förskoleinstitutionerna, har delegationen till slutgiltig behandling upptagit frågan om samhällets inställning till daghemmen och lekskolorna i framtiden. I samarbete med statens institut för folkhälsan utfördes dessutom av delegationen olika undersökningar för att söka bekämpa infektionsriskerna och smittospridningen på småbarnsinstitutionerna.

I oktober 1945 har delegationen dessutom jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t verkställt en undersökning av landets småbarnsinstitutioner för att klarlägga den utveckling, som försiggått på den halvöppna barnvårdens område de senaste åren och för att närmare söka utröna behovet av en ytterligare utbyggnad.

Under tiden den 9 november—den 26 november 1945 har delegationens ordförande och två delegationsledamöter samt en representant från 1940 års skolutredning enligt Kungl. Maj:ts uppdrag företagit en resa till England för studium av de erfarenheter, som vunnits vid den snabba expansion, som förskoleinstitutionerna i detta land undergått de senaste åren.

Utredningens socialpedagogiska delegation, som tillsattes den 27 november 1943, har företrädesvis varit sysselsatt med utarbetandet av förslag rörande skolmältidernas utbyggnad.

Delegationens ledamöter:

Lindén, L. V., folkskollärare, led. av I kamm., *ordförande*;

Boalt, Carin, fil. mag., fru;

Herlitz, C. W., skolöverläkare, docent;

Arrhén, E., lektor, led. av I kamm.;

Bäckström, F. E., f. d. folkskolinspektör;

Nygren, Hildur, överlärare, led. av II kamm.;

Persson, I., agronom, led. av I kamm.;

Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.

Delegationen har under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945 hållit 14 sammanträden samt dessutom deltagit i flera av befolkningsutredningens sammanträden. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har delegationen företagit vissa studieresor till olika delar av landet för att studera möjligheterna att anordna skolmältider inom olika skolor och delegationens utredningar och förslag härutinnan ha framlagts för befolkningsutredningen. Under ledning av några arkitekter pågå dessutom omfattande undersökningar angående skolmältidlokalernas inredning, planmässiga disposition etc. Detta utredningsmaterial beräknas kunna publiceras i början av år 1946.

Den socialpedagogiska delegationen har dessutom diskuterat frågorna om

skolbad. Efter vissa förberedande undersökningar har delegationen dock kommit till den uppfattningen, att det icke synes lämpligt att lösa skolbadsfrågan skild från det stora problemet om beredande av bättre badmöjligheter för hela folket. Befolkningsutredningen har icke ansett, att utarbetandet av ett allmänt folkbadsprogram tillhör utredningens arbetsuppgifter, varför den socialpedagogiska delegationen inskränkt sig till att ta initiativet till en allmän konferens om folkbad. Socialpedagogiska delegationens arbetsuppgifter ha därmed slutförts.

Utredningens den 27 november 1943 tillsatta delegation för förlossningsvården har slutfört sina arbetsuppgifter.

Delegationen har bestått av följande ledamöter:

Gyllenswärd, C., professor, *ordförande*;

Dahlgren, I., sekreterare;

Hagård, S. A. A., lasarettssyssloman, led. av II kamm.;

Lundquist, B., professor;

Wallentheim, Annie, fru;

Wickbom, H., förste provinsialläkare, t. f. byråchef;

Viklund, K. G., folkskollärare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Hedberg, E., förste byråsekreterare;

Holmén, F. E., direktörsassistent.

Delegationen har under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945 hållit 14 sammanträden, varjämte ett av delegationen tillsatt arbetsutskott sammanträtt ett flertal gånger. Dessutom har delegationen deltagit i flera av befolkningsutredningens sammanträden.

På anmodan av befolkningsutredningen har delegationen den 22 februari 1945 till medicinalstyrelsen avgivit yttrande över en hemställan, att den skyldighet, som åvilade i avgångsförhör vid barnmorskeläroanstalt godkänd elev att anskaffa för barnmorskeyrket erforderlig utrustning, skulle bliva föremål för utredning i syfte att få bestämmelsen upphävd eller dess tillämpning ändrad.

Såsom särskilt tillkallad utredningsman har arkitekt N. Halla i egnahemsstyrelsen lett utredningens undersökningar angående inrättandet av kollektiva tvätterier för att underlätta husmödrarnas arbetsbörda. Dessa undersökningar ha till större delen kunnat färdigställas.

Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag har arkitekt N. Halla, ingenjör N. Cederquist, fil. lic. fru Brita Åkerman Johansson och inspektrisen fröken Ingrid Osvald under tiden den 8—den 22 juli 1945 besökt Danmark samt där studerat tvätterindustriens nuvarande läge samt tvättmaskinstillverkningen.

Befolkningsutredningen har icke kunnat avsluta sitt utredningsarbete under 1945, men en väsentlig del av utredningens arbetsuppgifter har dock kunnat fullföljas under det senaste verksamhetsåret. Den 8 december 1944 framlades sålunda förslag om anslag för bestridande av upplysningsverksamhet till vägledning av sökande av bosättningslån, den 8 januari 1945 förslag om statsunderstöd för utbildningen av personal vid institutioner inom den

I S: 23 halvöppna barnavården, den 26 januari förslag om fria eller rabatterade resor för barn, vårdare och husmödrar budgetåret 1945/46, den 15 februari betänkande angående den husliga utbildningen (Statens off. utredn. 1945: 4), den 16 mars förslag om särskild utredning om behovet av gemensamhetsanläggningar och fritidscentra, den 9 april skrivelse till chefen för finansdepartementet med hemställan om att barnmorskornas lönefrågor måtte upptagas till behandling av 1944 års kommitté för sjukhus- och ekonomipersonal, den 20 april betänkande om socialpolitikens ekonomiska verkningar (Statens off. utredn. 1945: 14), den 16 november betänkande om skolmåltiderna (Statens off. utredn. 1945: 47), den 22 november betänkande om förlossningsvården (Statens off. utredn. 1945: 50), den 26 november betänkande om akademikernas amorteringsproblem (Statens off. utredn. 1945: 51), den 3 december betänkande om »Statistiska undersökningar kring befolkningsfrågan» (Statens off. utredn. 1945: 53) samt den 11 december betänkande om åtgärder för beredande av vila och rekreation åt mödrar och barn (Statens off. utredn. 1945: 55).

Utredningen har den 21 december 1944 avgivit utlåtande över en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria angående ändrade bestämmelser rörande rätt för sinnessjuka och sinnesslöa att ingå äktenskap, den 27 februari 1945 över föreningen för rationell textiltvätt till Kungl. Maj:t ingivna ansökan om statsbidrag för anordnande av kurser i hand- och maskintvätt, den 7 mars utlåtande till riksdagens första kammars första tillfälliga utskott och riksdagens andra kammars andra tillfälliga utskott över motioner om utredning angående statens medverkan vid upprättandet av barnkolonier, den 28 februari till riksdagens andra kammars första tillfälliga utskott över motion om samhällliga åtgärder i och för att minska enskildas kostnader för att häva ofrivillig sterilitet, den 7 mars till riksdagens första kammars andra tillfälliga utskott över motion om samhällliga åtgärder i och för att minska enskildas kostnader för att häva ofrivillig sterilitet, den 16 mars till riksdagens första kammars andra tillfälliga utskott över motioner om åtgärder för planläggning av det fortsatta utredningsarbetet på socialpolitikens och socialvårdens områden, den 16 april till riksdagens första kammars andra tillfälliga utskott över motion om en utredning angående befolknings- och näringsförhållanden i Sverige, den 15 oktober till Kungl. Maj:t över norrlandskommitténs betänkande om yrkesutbildningen i Norrland.

Frågorna om samhällets ekonomiska hjälpåtgärder vid havandeskap och barnsbörd ha diskuterats gemensamt med socialvårdskommittén, vilken underställt utredningen kommitténs förslag till moderskapshjälp. Med anledning härav har befolkningsutredningen i skrivelse till socialvårdskommittén av den 16 oktober 1945 deklarerat sin principiella syn på utformningen av de samhällliga stödåtgärderna vid havandeskap och barnsbörd.

Utredningens i betänkandet om förlossningsvården redovisade undersökningar om vårdtidens längd vid förlossningsanstalterna år 1942 och första halvåret 1943 har utredningen ansett böra kompletteras med undersökningar

även för tiden den 1 juli 1943—den 30 juni 1945. Resultatet av dessa undersökningar kommer att framläggas i början av år 1946. I S: 24

Befolkningsutredningens huvudbetänkande med de olika förslagen till utjämning av barnkostnaderna har varit föremål för ingående diskussioner under hela år 1945. Ett ställningstagande till de däri framförda förslagen har utredningen icke ansett vara möjligt förrän slutgiltig ståndpunkt kunnat tagas även till övriga under året av utredningen utarbetade specialförslag på olika områden.

Av befolkningsutredningens arbetsuppgifter återstå därefter dels det inom delegationen för den halvöppna barnavården utarbetade betänkandet om »Barnen i förskoleinstitutionerna», vilket beräknas kunna publiceras i maj—juni 1946, betänkande om kollektiva tvätterier samt de inom delegationen för hem- och familjefrågor utarbetade betänkandena om hemhjälsfrågan och kvinnorna i hemmen och på arbetsmarknaden, vilka samtliga beräknas kunna avlämnas under våren 1946.

Slutligen har utredningen för avsikt att framlägga förslag om inrättandet av ett permanent organ för att kontinuerligt följa befolkningsfrågan och befolkningsutvecklingen.

Befolkningsutredningens arbetsuppgifter beräknas kunna vara avslutade före den 1 juli 1946.

24. Statens flyktingsnämnd (1943: I 32; 1944: I 26; 1945: I 20).

Enligt kungörelse den 12 september 1941 (Sv. förf.-saml. nr 753) om statlig och statsunderstödd flyktingshjälp skall från och med den 1 oktober 1941 en särskild nämnd, kallad statens flyktingsnämnd, finnas för handläggning av ärenden om bidrag av statsmedel till flyktingskommittéer samt om direkt understöd av statsmedel åt utlänning, som icke erhåller hjälp genom flyktingskommitté.

Genom beslut den 26 september 1941 fastställde Kungl. Maj:t instruktion för statens flyktingsnämnd samt förordnade ledamöter och ersättare i nämnden för en tid av ett år, räknat från och med den 1 oktober 1941.

För tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946 har nämnden följande sammansättning.

Ledamöter:

Bexelius, E. G., byråchef, ordförande i statens utlänningskommission, *ordförande*;

Andersson, Ebon, bibliotekarie, led. av II kamm.;

Hagelin, N., inspektör;

Skogh, S. A., byråchef;

Wahlberg, E., direktör i svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.

Ersättare:

Schmidt, C. C., byråchef (t. o. m. den 31 december 1945);

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;

Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.;

I S: 24 Granath, A., sekreterare;

Hagård, S. A. A., lasarettssyssloman, led. av II kamm.

Enligt instruktionen skall socialstyrelsens avdelning för utlänningsförläggningar — numera statens utlänningskommissions sociala byrå — tjänstgöra såsom nämndens kansli.

Lokal: Statens utlänningskommission; tel.: 67 93 00 (växel).

Nämnden har under år 1945 sammanträtt 21 gånger.

Under tiden den 1 januari—den 30 september 1945 har genom nämnden utbetalats understöd med sammanlagt 2 334 111 kronor. Härav ha 371 707 kronor beviljats i bidrag åt flyktingskommittéerna och 1 962 404 kronor såsom direkt understöd åt enskilda flyktingar.

25. *Medicinalstyrelseutredningen* (1943: I 36; 1944: I 28; 1945: I 22).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 januari 1942 för att inom departementet biträda med utredning rörande organisationen av den centrala förvaltningen för medicinal- och veterinärväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 3 februari 1942):

Tiseliuss, K. E., f. d. landshövding, *ordförande*;

Bager, E. B. E., lasarettsläkare;

Borg, A. W., länsveterinär;

Fast, J. E. G., led. av II kamm.;

Hesselgren, O., häradshövding;

Thunberg, T. L., professor emeritus;

Höglund, H. H., sjukhusdirektör.

Sekreterare:

Björkquist, E. G. A., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Mac Dowall-Pihlström, G. H., t. f. förste kanslisekreterare (fr. o. m. den 5 november 1945).

Lokal: Medicinalstyrelsen, Vallingatan 2; tel.: Medicinalstyrelsen.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1943: I S 36.

Under år 1945 ha hållits 5 plenisammanträden. Arbetsutskottet har sammanträtt tillhopa 12 gånger.

Utredningen har till följd av remiss avgivit yttranden rörande *dels* medicinalstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1946/47, i vad angår styrelsens avlöningsanslag, *dels ock* förslag till civil beredskapsorganisation på sjukvårdens område.

Utredningsarbetet torde kunna slutföras under början av år 1946.

26. *Sakkunnig för revision av »handbok» rörande länsstyrelsernas och dem underlydande myndigheters åligganden vid krig eller krigsfara* (1943: I 37; 1944: I 29; 1945: I 23).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 17 april 1942 med uppdrag att inom departementet biträda med revision av den år 1940 genom departementets försorg

av trycket utgivna handboken rörande länsstyrelsernas och dem underlydande myndigheters åligganden vid krig eller krigsfara:

I S: 27

Sjöholm, B. E., landsfogde.

Lokal: Socialdepartementet; tel.: Kanslihuset.

Arbetet har vilat under år 1945.

27. Statens sjukhusutredning av år 1943 (1944: I 36; 1945: I 27).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 maj 1943 för att biträda med fortsatt utredning rörande möjligheterna att — utan försämring av vårdresultatet — genom rationalisering begränsa driftkostnaderna vid sådana sjukhus, för vilkas drift staten, landstingen eller städerna utanför landsting i sista hand svara (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juni 1943):

Ljungdahl, M. J. J., professor, *ordförande*;

Björkquist, E. G. A., byråchef;

Goldkuhl, A. E., docent, t. f. överläkare;

Hagård, S. A. A., lasarettssyssloman, led. av II kamm.;

Olsson, C. P., led. av II kam.;

Höglund, H. H., sjukhusdirektör;

Odelberg, A. A., lasarettsläkare;

von Hofsten, S. E. C., landstingsdirektör.

Sekreterare:

Blom, S. D., byrådirektör.

Experter:

Assarsson, S., t. f. kamrerare, för frågor rörande arbetsstudier och patientarbetet inom sinnessjuk- och sinnesslövvården;

Berg, A. E., civilingenjör, för frågor rörande arbetsstudier;

Böckert, Signe, första föreståndarinna, } för frågor rörande revision av in-
Dagberg, E. O., överläkare, } om sinnessjukvården använda blan-
kettformulär;

Hakeman, Elin, husmoder, för frågor rörande rationalisering av sjukhusdriftens olika grenar;

Jönsson, R. W., civilingenjör, } för frågor rörande rationalisering av sjukhu-
Köhler, S., avdelningschef, } sens tvättavdelningar;

Ström, G., syssloman, för frågor rörande sjukhusens driftsekonomi.

Lokal: Hamngatan 14; tel.: 11 15 95.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I S 36.

Plenisammanträden ha hållits sammanlagt 24 dagar under år 1945.

För utförande av arbetsstudier å vissa sjukhus har utredningen jämlikt medgivande av departementschefen haft, förutom civilingenjören Berg, sex ingenjörer anställda.

Jämlikt medgivande av Kungl. Maj:t den 31 augusti 1945 ha ledamöterna Björkquist, Goldkuhl, Hagård, von Hofsten och Odelberg, utredningens sekreterare samt experterna Assarsson och Berg under tiden den 16—den 24

I S: 27 september 1945 företagit en resa till Danmark för studier av sjukvård och förvaltning vid danska sinnessjukhus.

Utredning rörande sjukhusväsendets utbyggnad med sjukhus eller sjukhusavdelningar av s. k. B-typ har bedrivits under år 1945.

Den utredning rörande personalförhållanden vid lasarett, sanatorier och sinnessjukhus, som sjukhusutredningen i samarbete med centrala sjukvårdsberedningen igångsatt, har slutförts under året.

Frågan om en effektivisering i olika avseenden av sinnessjukvården i landet har omhänderhaft av särskild subkommitté. Härvid hava i synnerhet frågor rörande B-platser vid sinnessjukhusen, läkarnas expeditjonsarbete, arbetsterapien, revision av blankettväsendet m. m. varit föremål för behandling.

Arbetsstudier ha under året bedrivits *dels* vid lasaretten i Värnamo, Sala och Örebro samt Allmänna sjukhuset i Malmö, *dels* vid hemmet för kroniskt sjuka i Jönköping, *dels* vid Sidsjöns sjukhus, S:t Maria sjukhus och Lillhagens sjukhus *dels ock* vid centraltvättinrättningen vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Fortsatta arbetsstudier beräknas komma att taga även år 1946 i anspråk.

Utredningen beräknas kunna slutföra sitt arbete under år 1947.

28. 1943 års sockersjukutredning (1944: I 37; 1945: I 28).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 för att inom departementet biträda med av riksdagen i skrivelse den 20 maj 1943, nr 223, begärd utredning rörande åtgärder för att förbättra förhållandena för de sockersjuka:

Sandén, J. E., redaktör, led. av I kamm., *ordförande*;

Byttner, J. T., medicinalråd;

Möllerström, J. V. S., med. d:r, docent;

Restad, E. H., landstingsdirektör.

Tillkallad att såsom expert biträda de sakkunniga:

Cramér, C. H., professor.

Sekreterare:

Wistrand, A. D. H., byråchef.

Lokal: Kontrollstyrelsen, Näckströmsgatan 2; tel.: 23 05 60.

Under år 1945 hava 4 sammanträden hållits, varjämte överläggningar ägt rum mellan ordföranden och enskilda ledamöter samt sekreteraren.

Utredningen har under år 1945 slutfört bearbetningen av de under föregående år från landets sjukvårdsanstalter insamlade registerkorterna över ålder, yrke, vårdtid, sjukdomskomplikationer m. m. för samtliga sockersjuka, som vårdats å nämnda anstalter under åren 1931—1943. Väsentliga delar av utredningens blivande betänkande ha utarbetats och varit föremål för överläggningar mellan utredningen och experter på olika områden.

Utredningen har under året haft att besvara vissa remisser.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1946.

29. Sakkunnig för översyn av bestämmelserna rörande arbetsdomstolens, arbetsrådets och försäkringsrådets sammansättning (1944: I 39; 1945: I 30). **IS: 30**

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 för att inom departementet verkställa översyn av bestämmelserna rörande arbetsdomstolens, arbetsrådets och försäkringsrådets sammansättning samt till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill denna utredning kan föranleda: Nordin, J. V., generaldirektör.

Sekreterare:

Rune, I. F., förste byråsekreterare.

Lokal: Kungsgatan 2; tel.: 10 29 33.

Beträffande den sakkunniges uppdrag, se 1944: I S 39.

Uppdraget beräknas bliva slutfört omkring den 1 april 1946.

30. Jordbrukets byggnadsstudiekommitté (1944: I 40; 1945: I 31).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 med uppdrag att anordna arbetsstudier beträffande byggnadsarbete för jordbrukets behov (se Post- och Inrikes tidn. den 15 oktober 1943):

Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;

von Bergen, J. A., byrådirektör;

Björkman, V., ordförande i svenska murareförbundet;

Eriksson, G., ombudsman;

Grewin, J., ordförande i svenska byggnadsträarbetareförbundet;

Nilson, Hj. R., hemmansägare, led. av II kamm.;

Saemund, G., direktör;

Sjögren, E., direktör;

Strandberg, E., ombudsman;

Örborn, A., agronom.

Sekreterare:

Junaeus, H., byrådirektör.

Arbetsstudieavdelning:

Kindstrand, C. A., civilingenjör (arbetsstudiechef);

Wale, H., civilingenjör, (vice arbetsstudiechef);

Karlén, F. I. G. D., civilingenjör (fr. o. m. den 15 januari 1945);

Brinkmar, A., ingenjör (assistent);

Bryntse, I., (assistent fr. o. m. den 24 juli 1945);

Enervald, G., ingenjör (assistent fr. o. m. den 1 april 1945);

Fasth, E. L. byggnadsarbetare (assistent);

Hermansson, T., ingenjör (assistent);

Johansson, H., byggnadsarbetare (assistent);

Lindgren, B. E., ingenjör (assistent fr. o. m. den 1 mars 1945);

Rohlin, A. U., byggnadsarbetare (assistent);

Stenholm, S., ingenjör (assistent t. o. m. den 31 juli 1945).

Expert:

Eidenstam, S., intendent.

Lokal: Torstenssonsgatan 12; tel.: 62 43 40, 62 43 50.

I S: 30 Beträffande kommitténs uppdrag, se 1944: I S 40.

Under år 1945 ha intill den 1 december 4 sammanträden hållits med hela kommittén. Dessutom har ett flertal mindre sammanträden och konferenser ägt rum.

Bearbetning av arbetsstudiematerialet från år 1944 har verkställts. Därvid ha framkommit vissa erfarenheter rörande de spilltider, som ha den största betydelsen vid detta slag av byggnadsföretag. På så sätt ha synpunkter erhållits rörande byggnadsarbetets ledning och organisation samt i fråga om yrkesutbildningens betydelse, varjämte uppslag givits till nya arbetsmetoder och hjälpmedel.

Arbetsstudier ha under år 1945 bedrivits vid fyra olika arbetsplatser i södra och mellersta Sverige. Samtliga ha gällt ladugårdsbyggnader. Huvudintresset har därvid koncentrerats till ett byggnadsföretag, vilket projekterats av kommittén och domänstyrelsen i samarbete. Det erhållna arbetsstudiematerialet är under bearbetning.

Förutom ovannämnda arbetsstudier ha beträffande enstaka arbetsoperationer och grupper av arbetsoperationer försöksmässiga studier gjorts för utrönande av olika arbetsmetoders lämplighet.

På initiativ av kommittén har överenskommelse träffats mellan de myndigheter, institutioner och företag, som syssla med jordbrukets byggnadsfrågor, att tills vidare gemensamt tillämpa vissa enhetliga konstruktionsberäkningsgrunder. Dessa beräkningsgrunder ha av kommittén sammanställts och publicerats i en stencilerad upplaga under rubriken »Rekommendationer för konstruktiv beräkning av jordbruksbyggnader».

En fortsatt omprövning av gängse byggnadskonstruktioner har ägt rum, syftande till att på detta område åstadkomma lägre byggnadskostnader genom material- och arbetsbesparing. Kommittén har uppehållit kontakt med befintliga organ för forskning, planläggning och standardisering på byggnadsområdet. En viss arbetsfördelning har därigenom kunnat åstadkommas.

Utredningsarbetet beräknas icke komma att bli slutfört under de närmaste två åren.

31. *Kommittén för partiellt arbetsföra* (1944: I 42; 1945: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 med uppdrag att verkställa utredning av de partiellt arbetsföras problem (se Post- och Inrikes tidn. den 25 oktober 1943):

Kjellman, H., landshövding, *ordförande*;

Cederström, H., ingenjör;

Hedkvist, C., sekreterare;

Larsson, K., sekreterare;

Larsson, M., direktörsassistent (fr. o. m. den 9 november 1945);

Myrdal, Alva, rektor, fru;

Rehn, G., sekreterare (fr. o. m. den 2 november 1945);

Rülcker, A., stadsdistriktsläkare;

Sterner, R., statssekreterare (t. o. m. den 1 november 1945);

Thorelli, H., överingenjör;

Thornander, T., direktör (t. o. m. den 8 november 1945);

Sekreterare:

Ström, N., revisor.

Biträdande sekreterare:

Almqvist, Marja, D. S. I. (t. o. m. den 22 juli 1945);

Lundquister, G., fil. kand. (fr. o. m. den 1 november 1945);

Rehnberg, B., förste assistent, D. S. I. (fr. o. m. den 8 oktober 1945).

Tillkallade sakkunniga:

Knutsson-Hall, N. A., överste;

Malcolm, R. A., överingenjör.

Tillkallade experter:

Bergh, A., förste inspektör;

Ericson, F. C. W., förste kanslisekreterare;

Montell, E., förste kanslisekreterare (kommitténs sekreterare t. o. m. den 1 november 1945);

Söderqvist, C., byrådirektör (biträdande sekreterare i kommittén t. o. m. den 1 november 1945).

Lokal: Birger Jarlsgatan 13; tel.: 11 78 04.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1944: I S 42.

Under tiden den 1 december 1944—30 november 1945 har kommittén hållit 9 plenisammanträden, varjämte de särskilda delegationerna hållit ett antal sammanträden.

Tre ledamöter och två sekreterare ha den 26—28 november 1945 företagit en studieresa för att studera Invalideforsikringsrettens invaliditetsförebyggande verksamhet och Arbejdsskolen på Amager i Köpenhamn, vissa industriföretag i Malmö och vanföoreanstalten i Hälsingborg.

Kommittén har arbetat på sex delegationer med följande utredningsuppgifter:

1. de partiellt arbetsföras anställning i allmän och enskild tjänst;
2. arbetsvårdens organisation;
3. yrkesutbildning för partiellt arbetsföra;
4. eftervård och arbetsterapi;
5. socialväsandets forskningsorganisation;
6. arbetsvård åt beredskapsinvalidier.

Vid sammanträde den 10 september 1945 har kommittén inom sig utsett en delegation för samarbete med socialvårdskommittén i för kommittéerna gemensamma frågor.

Av delegationerna har delegation 6 slutfört sitt arbete och avlämnat ett betänkande den 10 februari 1945. Kommittén har därefter genom beslut den 25 maj 1945 befriats från det jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 7 juli 1944 kommittén åliggande uppdraget att verkställa fortsatt utredning i ärendet.

Kommittén har den 17 februari 1945 avlämnat en bilaga till betänkande

I S: 31 med förslag till »Riktlinjer för skapande av socialväsendets forskningsorganisation» (Statens off. utredn. 1945: 26), utarbetat av ledamoten, ingenjör H. Cederström.

I övrigt har kommitténs arbete koncentrerats på frågan om effektivisering av arbetsförmedlings- och kuratorsverksamheten för partiellt arbetsföra, och betänkande i detta ämne beräknas kunna framläggas i början av år 1946. Betänkanden torde vidare kunna avlämnas under år 1946 beträffande de partiellt arbetsföras anställning i allmän tjänst samt beträffande yrkesutbildning för partiellt arbetsföra.

I anledning av remisser har kommittén avgivit utlåtanden över utredningar och skrivelser beträffande dess arbetsområde angränsande frågor.

32. *Parlamentariska undersökningskommissionen angående flyktingärenden och säkerhetstjänst.*

Tillsatt genom Kungl. Maj:ts beslut den 12 januari 1945 med uppdrag att verkställa en allsidig undersökning rörande vissa förhållanden i samband med uppdragandet att e. o. byråinspektören i statens utlänningskommission R. Paulson tillhandahållit en svensk medborgare, som bedrivit olovlig underrättelseverksamhet, vissa uppgifter (se Post- och Inrikes tidn. den 16 januari 1945).

Ledamöter:

Sandler, R. J., landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Branting, G., advokat, led. av I kamm.;

Hedlund, G., jur. d:r, led. av II kamm.;

Mosesson, G. A., f. d. rektor, led. av II kamm.;

Sefve, S. I., rektor, led. av II kamm.

Sekreterare:

Romanus, S. E., lagbyråchef.

Förhørsledare m. m.:

Lindskog, A. G., borgmästare;

Tammelin, N. E., rådmän;

von Sydow, G., e. o. hovrättsfiskal.

Notarier (biträdande sekreterare):

Munthe, R. E. L., revisor;

Eberhardt, G., amanuens;

Åqvist, N. E., extra fiskal;

Cruse, K.-E., extra notarie (fr. o. m. den 19 maj 1945);

Lindström, E., stadsfiskal (fr. o. m. den 14 augusti 1945);

Lindencrona, L. G., extra fiskal (fr. o. m. den 1 oktober 1945).

Biträdande tjänstemän för särskilda uppdrag:

Mehr, Hj. L., vice stadssekreterare (fr. o. m. den 20 februari 1945);

von Hartmansdorff, C.-H., förste kanslisekreterare (fr. o. m. den 1 november 1945).

Härjämte har kommissionen med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande så-

som biträden under vissa tidsperioder eller för särskilda utredningsuppdrag I S: 32
anlitat sex personer.

Lokal: Rosenbad 2; tel.: 20 29 75, 20 28 94, 20 28 61.

Direktiven för utredningen framgå av statsrådet Erlanders anförande vid meddelandet av Kungl. Maj:ts beslut den 12 januari 1945. Statsrådet yttrade därvid följande.

I samband med uppdragandet nyligen att en svensk medborgare bedrivit en omfattande olovlig underrättelseverksamhet, närmast riktad mot flyktingar här i landet, framkom jämväl, att e. o. byråinspektören i statens utlänningskommission R. Paulson sedan år 1942 tillhandahållit denne sådana uppgifter om dessa flyktingar, till vilka Paulson på grund av sin tjänstställning hade tillgång. I den allmänna diskussion som föranletts därav har gjorts gällande att Paulson haft en politisk inställning, som gjort honom ovänligt sinnad mot stora grupper flyktingar, samt att detta borde ha varit känt av dem, vilka ägt möjlighet att följa Paulsons verksamhet i tjänsten. Då Paulson vid sidan av sin tjänst tagits i anspråk av säkerhetstjänsten för särskilda uppdrag, har denna kritik riktat sig jämväl mot denna myndighet.

Därjämte har i diskussionen gjorts gällande att de svenska myndigheter, vilka haft att i olika avseenden meddela beslut eller vidtaga åtgärder, som berörde flyktingarna i vårt land, understundom intagit en ståndpunkt, som från flyktingarnas sida tett sig oförklarlig och därför föranlett klagomål, vilka enskilda svenska medborgare funnit vara berättigade. Vidare har uppgivits, att hemliga handlingar rörande flyktingar kommit utländsk polismakt till handa ävensom att handlingar, som haft avseende å flyktingar, förkommit. Nu angivna förhållanden ha satts i samband med den gjorda upptäckten av Paulsons förhållanden, och det har alltså ifrågasatts, huruvida Paulson i fall av angiven art kunnat öva inflytande på meddelade beslut eller på sättet för behandlingen av flyktingar ävensom huruvida han brutit mot gällande sekretessbestämmelser eller undanskaffat handlingar, som han mottagit i tjänsten.

Då de av anmärkningarna berörda myndigheterna ha sådana åligganden, att ett orubbat förtroende från allmänhetens sida för myndigheternas oväld är oeftergivligt synes en undersökning av nu angivna förhållanden vara påkallad. Hemställan om sådan undersökning för säkerhetstjänstens del har gjorts av säkerhetschefen i skrivelse den 11 januari 1945. Undersökningen bör anförtros åt en av Kungl. Maj:t utsedd kommission. Dess uppgift bör sålunda vara att verkställa utredning huruvida missförhållanden av sådan beskaffenhet som ovan antytts förekommit i de berörda myndigheternas verksamhet och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de åtgärder, som i anledning av resultatet av utredningen må finnas påkallade. I den mån flyktingar, som anse sig ha anledning till missnöje med de svenska myndigheternas åtgärder mot dem, tro sig kunna sätta arten av dessa åtgärder i samband med Paulsons tjänstverksamhet, böra de äga möjlighet att framlägga sina angelägenheter för kommissionen, som därest skäl finnas för klagomålen, bör till vederbörande myndigheter göra därav påkallad hemställan.

I S: 32 Kommissionen bör vara oförhindrad att till granskning under sitt utredningsarbete upptaga jämväl andra frågor rörande svenska myndigheters behandling av flyktingar eller angående säkerhetstjänstens verksamhet än sådana som äga samband med Paulsons förhävanden.

Kommissionen har under tiden den 19 januari—den 30 november 1945 hållit 98 sammanträden.

Kommissionen, som slutfört sina utredningar rörande flyktingars behandling och angående utlämnande av uppgifter om flyktingar m. m., beräknas komma att avsluta sina undersökningar rörande säkerhetstjänstens verksamhet och därmed sammanhängande spörsmål under första halvåret 1946.

33. 1945 års skogshärbärgesutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 januari 1945 med uppgift att inom departementet biträda med utredning angående förbättrande av skogsarbetarnas och dem närstående arbetargrupper bostadsförhållanden på arbetsplatserna (se Post- och Inrikes tidn. den 31 januari 1945): Wallner, K. O. G., skogs- och flottledsinspektör, e. jägmästare, *ordförande*; Sten, H., redaktör, led. av I kamm.; Sahlin, O., disponent.

Sekreterare:

Broström, S., forstmästare (fr. o. m. den 19 februari 1945).

Lokal: Kungsgatan 55; tel.: 11 78 30.

Direktiven för utredningen framgå av statsrådet Erlanders anförande vid meddelande av förenämnda bemyndigande. I anförandet framhölls bland annat:

De brister som föreligga i fråga om arbetarnas inom det mindre skogsbruket bostäder ha föranlett riksdagen att i skrivelse den 16 maj 1944, nr 279, anhålla om utredning av frågan om förbättrande av skogsarbetarnas bostadsförhållanden på arbetsplatserna.

Kravet på åtgärder på detta område torde bland annat ha aktualiserats därigenom att statens arbetsmarknadskommission såsom ett led i sin verksamhet under krigsåren för överflyttning av arbetskraft till skogsbruket från andra yrkesområden anskaffat bostadsbaracker, vilka utlånats till skogsägare, för vilka inkvarteringssvårigheter förelegat. — — — Den tanken ligger nära till hands att dessa baracker skulle, då de icke längre äro erforderliga för sitt ursprungliga ändamål, kunna överlåtas till skogsägare för stadigvarande användning såsom skogsarbetarbostäder. Med hänsyn till sin storlek torde barackerna, därest de skola kunna utnyttjas inom det mindre skogsbruket, få tagas i anspråk såsom gemensamma bostäder för skogspersonal på varandra närbelägna avverkningsplatser, tillhöriga olika skogsägare. Måhända blir det, för att befrämja avsättningen av barackerna, erforderligt att skogsvårdsstyrelser eller skogsägareföreningar medverka genom att antingen ställa sig såsom köpare av barackerna och därefter på skäligen villkor upplåta dem till skogsägarnas disposition eller förmedla kommissionens

försäljningar direkt till skogsägarna. För att härmed sammanhängande problem emellertid skola vara fullt klarlagda vid den tidpunkt, då de av kriget föranledda svårigheterna i avseende å bränsleförsörjningen äro överståndna, torde den härför erforderliga utredningen nu böra igångsättas.

Denna utredning bör — utöver frågan under vilka former arbetsmarknads-kommissionens baracker kunna överlåtas för att användas till förbättrande av skogsarbetarnas bostadsförhållanden — upptaga till granskning de materiella bestämmelserna i skogshärbärgeslagen och lagen om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna och däri föreslå de ändringar som på grund av de gångna årens erfarenheter må finnas påkallade. Vid utredningen bör härjämte uppmärksammas, huruvida det må vara erforderligt att staten även i andra fall än sådana som avses i kungörelsen den 16 september 1933, nr 549, angående statsbidrag till vissa väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo i dess lydelse enligt kungörelsen den 6 juni 1941, nr 493, ger bidrag åt skogsägare, som på grund av svag ekonomi kunna antagas icke vara i stånd att utan sådant bidrag bära kostnaden för anskaffande av härbärgen av föreskriven beskaffenhet.

Utredningen har under år 1945 hållit 5 sammanträden. De sakkunniga ha därjämte företagit tre studieresor inom Norrbottens, Jämtlands, Kopparbergs och Värmlands län. Under studieresorna ha anordnats konferenser dels med representanter för bondeskogsbruket inom vissa av de av resorna berörda trakterna, dels med andra kategorier arbetsgivare inom skogshanteringen, dels ock med länsjägmästare och skogsägareföreningar inom vart och ett av de sju nordliga länen. Överläggningar ha därjämte vid olika tillfällen ägt rum med representanter för statens arbetsmarknadskommission, norrlands-utredningen samt Sveriges skogsägareföreningars riksförbund.

Verksamheten under året har huvudsakligen omfattat planläggning av utredningsarbetet, införskaffande av material för belysande av bostadsfrågans nuvarande läge å bondeskogarna samt behovet av åtgärder av olika slag för bostadsbeståndets förbättrande och komplettering. Vidtagna åtgärder och i samband därmed gjorda överväganden ha redovisats i en promemoria av den 30 juli 1945. Utredningen har vidare behandlat bl. a. frågan om tillskapande av de ekonomiska förutsättningarna för erforderlig sanering av bostadsförhållandena i hemmansskogarna. Under 1946 avses att avgiva utredning och förslag rörande försäljning av SAK-baracker och därmed sammanhängande spörsmål.

34. Sakkunniga för utredning beträffande erforderliga åtgärder vid överflyttning från socialstyrelsen till statens arbetsmarknadskommission av ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring.

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 26 januari 1945 med uppdrag att inom departementet biträda med utredning rörande vilka åtgärder, som behöva vidtagas vid en överflyttning från socialstyrelsen till statens arbetsmarknadskommission av ärenden rörande arbetslöshetsförsäkring samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen må föranleda:

I S: 34 Thomson, A. N., landshövding, ordförande i statens arbetsmarknadskommis-
sion, *ordförande*;

Jerneman, T. G., t. f. byråchef.

Sekreterare:

Ringenson, S., t. f. byrådirektör (fr. o. m. den 27 april 1945).

Lokal och tel.: Arbetsmarknadskommisionen (ordföranden) och tel.:
21 18 08 (sekreteraren).

De sakkunniga ha intill den 1 december 1945 hållit 2 sammanträden.

Redogörelse avseende vissa spörsmål av juridiskt-administrativ och kame-
ral natur att böra beaktas vid en överflyttning av ifrågavarande ärenden
till arbetsmarknadskommisionen har utarbetats av de sakkunniga.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under första halvåret 1946.

35. 1945 års vårdhemssakkunniga.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 februari 1945 med
uppdrag att inom departementet biträda med verkställande av överarbet-
ning av ett av 1940 års civila byggnadsutredning den 15 februari 1943 av-
givet betänkande (Statens off. utredn. 1943: 10), i vad betänkandet avser
förslag till föreskrifter rörande planläggning och utförande av byggnader
för ålderdomshem, hem för kroniskt sjuka, vårdhem för lättskötta sinnes-
sjuka samt lokaler för folktandpolikliniker:

Fast, J. E. G., led. av II kamm., *ordförande*;

Dahlgren, I. J. G., sekreterare, tillika sekreterare;

Hamrin, Greta, kursledarinna;

Myrgård, A., provinsialläkare;

Molander, M. E., arkitekt.

Lokal: Svenska landstingsförbundet, Slussplan 9. Stockholm; tel.: 10 05 70.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1945 hållit 4 sammanträden, var-
vid lämpliga normer för planläggning och utförande av byggnad för vissa
vårdanstalter och folktandpolikliniker diskuterats i samråd med tillkallade
experter. Inom statens institut för folkhälsan har på sakkunnigas begäran
igångsatts utredning rörande risken för kvicksilverförgiftning i operations-
rum och laboratorium vid folktandpoliklinik.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under första hälften av år 1946.

36. Sakkunnig för utredning av vissa i samband med en avveckling av den allmänna säkerhetstjänsten uppkommande spörsmål.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 16 mars och den 27
september 1945 för att inom departementet biträda med utredning av vissa
i samband med en avveckling av den allmänna säkerhetstjänsten uppkom-
mande spörsmål:

Mossberg, H. K. E., statsråd (t. o. m. den 26 september 1945);

Wahlbäck, J. M., underståthållare (fr. o. m. den 27 september 1945).

Sekreterare.

Lindblad, C. W., sekreterare (fr. o. m. den 13 april 1945).

Lokal och tel.: Överståthållarämbetet.

Utredningsmannen har i en promemoria av den 23 maj 1945 avgivit förslag rörande förmåner åt den personal, som komme att entledigas i samband med urkraftträddandet den 1 juli 1945 av lagen den 9 januari 1940 (Sv. förf.-saml. nr 3) om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara m. m.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1946.

37. Sakkunniga för utredning rörande behovet av landsfogdeassistenter i länen m. m.

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 med uppdrag att inom departementet verkställa utredning rörande behovet av landsfogdeassistenter i länen m. m. samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet:

Thulin, G. Å. L., statspolisintendent;

Enhörning, H. A., landsfogde.

Lokal: Polishuset; tel.: Polisen.

Utredningen beräknas bliva slutförd under början av år 1946.

38. Byggnadsäsongutredningen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1945 för utredning angående överföring av viss del av den nuvarande byggnadsregleringen att gälla även under normala tider (se Post- och Inrikes tidn. den 21 september 1945):

Thomson, A. N., landshövding, ordförande i statens arbetsmarknadskommision, *ordförande*;

Björkman, V., förbundsordförande;

Gustafson, D., byggmästare;

Holmén, F. H., direktör;

Johansson, A., byråchef, ordförande i statens byggnadslånebyrå;

Olsson, I., sekreterare.

Sekreterare.

Lindblad, C. W., sekreterare.

Lokal och tel.: Arbetsmarknadskommissionen.

Direktiven för utredningen framgår av statsrådet Danielsons anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. I anförandet framhölls bland annat:

Enighet torde råda därom att byggnadstillståndslagstiftningen i dess nuvarande form icke bör bibehållas. Uppenbart är vidare att den angelägenhetsprövning mellan olika byggnadsobjekt, som nu förekommer, icke kan vara berättigad i ett beträffande tillgången på material och arbetskraft normalt försörjningsläge. Det vore dock stor skada om man icke för framtiden sökte tillvarataga de goda följdverkningar, som byggnadsregleringen medfört.

Det torde med anledning härav böra undersökas, huru man med hänsyn till verkningarna på den allmänna arbetsmarknaden samt önskemålet att be-

I S: 38 vara den nu åstadkomna säsongutjämnningen inom byggnadsindustrien skall kunna överföra viss del av den nuvarande byggnadsregleringen att gälla även under normala tider. Den lagstiftning, som skulle erfordras för detta ändamål, synes under hänvisning till vad som anförts kunna givas en avsevärt enklare form än den nu gällande.

För utredning av de nu angivna spörsmålen torde böra tillsättas en särskild utredning med uppdrag att överväga och föreslå den lagstiftning, som kan bli erforderlig för förverkligande av här angivna syften.

Utredningen har intill den 1 december 1945 hållit 2 sammanträden.

Uppdraget beräknas bli slutfört under första hälften av år 1946.

39. 1945 års civilförsvarsutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1945 för att verkställa översyn av gällande anordningar för civilförsvaret och framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 13 oktober 1945):

Bergquist, Th. E. N., generaldirektör, led. av I kamm., *ordförande*;

Håstad, E. W., docent, led. av II kamm.;

Lemmel, C. F. R., överstelöjtnant;

Linderot, S. H., redaktör, led. av I kamm.;

Lundquist, S. V., byråchef;

Svenson, Gärda, fru, led. av I kamm.;

Thapper, G. F., led. av II kamm.;

Öberg, Märta, kassörska, led. av II kamm.

Sekreterare:

Widmark, G. F. S., civilförsvarsdirektör.

Lokal och tel.: Socialstyrelsen.

Direktiven för utredningen framgår av statsrådet Mossbergs anförande vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Statsrådet yttrade därvid följande.

Vid tillkomsten av gällande civilförsvarslag av den 15 juli 1944 (nr 536) och uppbyggnaden av den därå grundade organisationen betonades, att det moderna krigets totala karaktär medförde, att försvarsanordningarna på det civila området icke finge stå de militära föranstaltningarna efter. Riktigheten av denna uppfattning har vunnit stöd av erfarenheterna icke minst under slutskedet av stormaktskriget. Av samma anledning som vi i fortsättningen icke kunna undvara ett militärförsvar måste vi därför allt fortfarande räkna med nödvändigheten av att upprätthålla ett civilförsvar av viss omfattning.

I enlighet med riksdagens beslut äger civilförsvarslagen endast en till fem år begränsad giltighet. Anledningen till denna tidsbegränsning var att riksdagen hyste den uppfattningen, att en omprövning efter nämnda tids förlopp borde företagas såväl av lagbestämmelsernas innehåll som av organisationens omfattning. Av olika anledningar, vilka jag i det följande kommer att närmare beröra, synes emellertid angeläget, att en omprövning verkställas redan nu.

Redan det förhållandet, att världskriget upphört, motiverar, att gällande I S: 39
civilförsvsansordningar bliva föremål för översyn. Vid uppbyggandet av
civilförsvarets nuvarande organisation har givetvis de under kriget aktuella
omedelbara beredskapskraven i första hand tillmätts beaktande. Det är
därför naturligt, att de förhållanden, som äga samband med civilförsvarets
organisation under en fredsperiod, nu påkalla större uppmärksamhet än
tidigare.

Det är av synnerlig vikt, att civilförsvaret åtnjuter förståelse och intresse
från allmänhetens sida. Medan det under krigstid och vid krigsfara torde
vara självfallet att påfordra ett aktivt deltagande i civilförsvaret från stora
delar av den civila befolkningen, måste under fredstid förutsättningarna här-
för anses vara mindre. Ett civilförsvaret, som under fredstid pålägger med-
borgarna plikter, vilkas betydelse icke är omedelbart påtaglig, torde löpa
fara att icke vinna den förankring i de stora medborgarskikten, vilken är
en förutsättning för dess effektivitet. Under en fredsperiod torde därför ci-
vilförsvaret böra planläggas så, att allmänhetens aktiva insatser begränsas
så långt detta är möjligt med hänsyn till kravet på erforderlig beredskap,
samtidigt som organisationen besitter en sådan elasticitet, att den vid ett
skärpt läge snabbt kan utbyggas och bringas upp till önskvärd styrka.

Krigsteknikens utveckling kräver en fortlöpande anpassning från civilför-
svarets sida. Det är sannolikt, att de praktiska erfarenheterna i detta avse-
ende givit de krigförande ländernas civilförsvaret ett försprång framför det
svenska. Ökade möjligheter att tillgodogöra sig denna utveckling torde er-
bjuda sig i och med att kriget upphört. Det är därför angeläget, att en un-
dersökning nu göres, huruvida de under de sista krigsåren vunna erfarenhe-
terna kunna föranleda mera genomgripande omläggningar av civilförsvaret
i organisatoriskt eller tekniskt avseende.

Ur de nu anförda synpunkterna bör uppmärksamhet ägnas bland annat
utbildnings- och övningsfrågorna. Det gäller härvidlag dels att bilda sig ett
omdöme om huruvida utbildnings- och övningsverksamheten under de gång-
na åren kan sägas motsvara de förväntningar, som man med hänsyn till
storleken av nedlagda kostnader och olägenheterna för de enskilda deltagar-
na kan ha rätt hysa, dels att söka bedöma i vilken omfattning denna verk-
samhet bör upprätthållas under en fredsperiod. Det förefaller antagligt, att
vid nu antydda bedömanden slutsatserna kunna bliva olika beträffande de
särskilda grenarna av civilförsvaret (allmänt civilförsvaret, verkskydd, hem-
skydd). Då det av skäl som ovan anförts är angeläget, att de civilförsvars-
pliktiga medborgarnas övningar under fredstid icke erhålla större omfatt-
ning än som oundgängligen erfordras, böra undersökningarna inriktas på hu-
ruvida den sänkning av beredskapen, som ett minskat övningsprogram inne-
bär, kan kompenseras genom åtgärder, som äro ägnade att säkerställa en
relativt god tillgång å befäl och specialister för det allmänna civilförsvaret och
verkskyddet samt å instruktörer för hemskyddet eller motsvarande organi-
sationer. Möjligheterna att inom civilförsvaret tillgodogöra sig det frivilliga

I S: 39 försvarsintresset böra särskilt uppmärksammas. I samband därmed bör riksluftskyddsförbundets framtida ställning och uppgifter övervägas.

Därjämte torde utredningen böra upptaga till prövning frågan om omfattningen i olika hänseenden av de skyldigheter beträffande civilförsvarets upprätthållande, som åvila kommuner och enskilda, ävensom frågan om fördelningen av härav föranledda kostnader. Därvid bör uppmärksamhet särskilt ägnas möjligheten att under fredstid begränsa kostnaderna för de enskilda.

Beträffande den tekniska sidan av civilförsvaret bör en principutredning kunna göras av de erfarenheter, som vunnits i de krigförande länderna under de sista krigsåren. Då sannolikt utvecklingen på detta område kommer att fortgå, bör vid planläggningen av civilförsvarets fredsorganisation beaktas, att civilförsvarets centralmyndighet organiseras på sådant sätt att erforderlig planerings- och experimentverksamhet kan äga rum i samarbete med vederbörande militära organ.

Den sakkunnigutredning, som utarbetade förslaget till gällande civilförsvarslag, ägnade ett ingående studium åt frågan, huru sambandet skulle upprätthållas mellan å ena sidan civilförsvaret och å den andra sidan övriga myndigheter och organisationer, som beröras av ifrågavarande verksamhet eller planeringsarbete. På denna punkt kunna säkerligen erfarenheterna från kriget lämna nya synpunkter. Övergången till mera fredsmässiga förhållanden måste även återverka på lösningen av förevarande problem. Särskilt beaktande bör skänkas frågan, huru under fredsförhållanden sambandet skall upprätthållas mellan civilförsvaret samt brand- och polisväsendet. Spörsmålen om bevakningstjänstens ordnande och landstormspolisens ställning böra även uppmärksammas.

Behovet av evakueringsåtgärder samt åtgärder av social natur till civilbefolkningens skydd bör under utredningsarbetet övervägas under hänsynstagande till erfarenheterna på detta område i de länder, som varit indragna i kriget.

Vid bedömandet av den organisatoriska sidan av problemet bör även uppmärksammas frågan om den framtida organisationen av den s. k. ekonomiska försvarsberedskapen. Utredning härom verkställes för närvarande av särskilda sakkunniga, tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1944 (ekonomiska försvarsberedskapsutredningen). Det bör härvid undersökas, huruvida sådana planläggningsuppgifter som undanförsel av varuförråd och evakuering av industrier eller andra anläggningar lämpligen böra i fortsättningen handhas av civilförsvaret eller överflyttas till ett blivande organ för den ekonomiska försvarsberedskapen. Frågan om möjligheten av ett gemensamt centralorgan för civilförsvaret och för den ekonomiska försvarsberedskapsplaneringen bör jämväl beaktas.

Utredningen har under år 1945 intill den 1 december hållit 4 sammanträden.

Till utredningen har för avgivande av utlåtande eller för att tagas i övervägande vid fullgörandet av utredningen lämnat uppdrag överlämnats ett

flertal framställningar, däribland civilförsvarsstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1946/47. **I S: 40**

Utredningen har i första hand inriktat sitt arbete å en undersökning, hurvida några civilförsvarsåtgärder, som för närvarande innebära förpliktelse för kommuner och enskilda, lämpligen böra inskränkas eller uppskjutas i avbidan å det slutliga resultatet av utredningen. Härvid har utredningen närmast tagit sikte å frågorna om utbildnings- och övningsverksamheten, bygandet av skyddsrum samt anskaffning och förvaring av materiel. Förslag i anledning av denna undersökning avser utredningen framlägga i januari 1946.

Utredningen beräknas bliva slutförd under senare delen av år 1946.

40. *Sakkunniga för utredning rörande vissa frågor angående försäljning av egna hem och bostadsrättslägenheter i samband med innehavarens avflyttning till annan ort m. m.*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945 för att inom departementet verkställa utredning rörande vissa frågor angående försäljning av egna hem och bostadsrättslägenheter i samband med innehavarens avflyttning till annan ort i arbetsmarknadsreglerande syfte ävensom angående betalning av förfallande annuiteter och räntor å bostadslån vid inkomstbortfall till följd av arbetslöshet och arbetskonflikt (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1945):

Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;

Tunhammar, E., direktör i Sveriges industriförbund;

Gonäs, E., ombudsman i svenska gruvindustriarbetareförbundet;

Persson, F. J., ombudsman, led. av II kamm.

Direktiven för utredningen framgå av statsrådet Mossbergs anförande vid meddelande av ovannämnda bemyndigande. Statsrådet anförde därvid bland annat:

En rationell reglering av arbetsmarknaden förutsätter bl. a. en viss rörlighet hos arbetskraften, såväl mellan olika branscher som mellan olika orter. Stundom förekomma dessa rörlighetsanspråk kombinerade med varandra.

De förhållanden, som bidraga till att binda arbetskraft på en ort eller inom ett yrke, där den icke längre kan nyttjas i full utsträckning samtidigt som det kanske annorstädes visar sig förenat med svårigheter att tillgodose behovet av arbetskraft, måste uppenbarligen vara föremål för statsmakternas intresse och föranleda åtgärder, som kunna vara ägnade att underlätta en önskvärd rörlighet hos arbetskraften.

Trots de fördelar som i allmänhet ett eget hem eller en bostadsrättslägenhet erbjuder den enskilde, är ägaren dock i regel, om han blir arbetslös, mera bunden vid en ort eller ett företag än den, som icke investerat kapital i en bostad. En egna hems- eller lägenhetsägare vill ogärna utsätta sig för den kapitalförlust som kan uppstå, om han på grund av avflyttning från orten tvingas realisera sin bostad. Om bostadsägande i den ena eller andra formen

I S: 40 bidrar till att minska arbetskraftens rörlighet, bör det av arbetsmarknads-politiska skäl vara angeläget att söka att neutralisera detta tröghetsmoment. Vikten härav har nu senast påtalats av kommissionen för ekonomisk efter-krigsplanering i ett betänkande angående vissa arbetsmarknadsfrågor (Statsens off. utredn. 1945: 36).

Efter att ha erinrat om att denna fråga var föremål för övervägande av 1936 års rationaliseringsutredning och föranledde vissa förslag från utredningens sida, vilka emellertid icke lett till någon statsmakternas åtgärd, föreslår kommissionen att frågan snarast upptages till ny prövning. Det förslag från 1936 års rationaliseringsutredning, till vilket kommissionen hänvisar, framfördes i ett av utredningen den 10 juni 1939 avgivet betänkande (Statens off. utredn. 1939: 13) och avsåg olika åtgärder för underlättande av egnahemsägares rörlighet på arbetsmarknaden.

Bostadsägandet som bidragande orsak till en minskad rörlighet på arbetsmarknaden har även berörts i en av industriens utredningsinstitut innevarande år publicerad utredning om industriens arbetarbostäder. Där uttalas bl. a. att egnahemsbyggnadsverksamhet eller föreningshusrörelse ej kan drivas hur långt som helst på en ort. Arbetarna bli bundna genom att själva äga sina bostäder och tvingas på grund härav att i första hand söka sin utkomst inom orten eller i närheten därav. Nödvändiga inskränkningar i företagets arbetsstyrka genom rationalisering, koncentration av driften till annan ort etc. komma härigenom att möta ökat motstånd och betecknas som social hänsynslöshet. Enligt institutet bör detta vara särskilt värt att beakta för den kommande efterkrigstiden, då sannolikt inom vissa branscher icke obetydliga strukturförändringar torde komma att inträffa.

Frågan om vad som kan och bör åtgöras i de avseenden som berörts i de av mig återgivna uttalandena synes mig böra bli föremål för en närmare prövning.

Statens byggnadslånebyrå och egnahemsstyrelsen ha i sina yttranden över det av kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering avgivna betänkandet tillstyrkt att en utredning i ämnet kommer till stånd.

Det bör vid en dylik utredning vara angeläget att pröva icke endast huruvida och på vilket sätt det allmänna bör medverka till svårigheternas övervinnande utan också vad som skäligen bör ankomma på vederbörande företag i detta hänseende. Förslag i dessa ämnen böra i göriligaste mån vara åtföljda av utkast till de författningstexter eller normer för frivilliga överenskommelser, som kunna föranledas av förslagen.

Utredningen bör även taga under övervägande, huruvida någon form av anstånd med erläggande av förfallande annuiteter och räntor bör tillämpas i samband med ett mera betydande inkomstbortfall för egnahemsägare och innehavare av bostadsrättslägenheter till följd av temporär arbetslöshet eller arbetskonflikt. En prövning av de speciella förhållanden som i sistnämnda fall förekomma synes mig vara motiverad av det skälet att situationen kan bli betydligt mera kritisk och ekonomiskt ödeläggande för en skuldsatt egnahemsägare än för en vanlig hyresgäst i samma ekonomiska belägenhet.

Det är icke möjligt att med ledning av tillgänglig statistik bilda sig en bestämmd uppfattning om hur många anställda inom våra mest konjunkturkänsliga områden av näringslivet, som äro ägare av egna hem eller lägenheter med bostadsrätt. — — —

Tillgängliga statistiska uppgifter ge dock vid handen, att en situation på arbetsmarknaden, som utlöser av mig i det föregående omnämnda förhållanden, kan, i de fall statlig kredit beviljats, tillskynda även det allmänna icke obetydliga förluster. Riskerna härför ökas i den mån ställda säkerheter icke äro betryggande.

Vissa ekonomiska och administrativa olägenheter ge sig även till känna för de lånebeviljande instanserna i de fall då erläggande av förfallande annuiteter och räntor icke kan ske efter vid lånets beviljande fastställda regler. I detta avseende torde nu i vissa fall träffade dispositioner i fråga om tillfälliga uppskov eventuellt behöva ersättas med ett författningsmässigt reglerat förfarande.

De åtgärder, som på förevarande område kunna vidtagas av det allmänna, böra enligt min mening utformas på ett sådant sätt att de i skälig utsträckning skydda lägenhetsinnehavaren mot ekonomiska skadeverkningar, oavsett om anskaffandet av bostaden skett med anlitande av lån eller helt finansierats med egna medel. Givet är dock att även långgivarens rätt och intressen skola beaktas.

Det bör även ankomma på utredningen att pröva, huruvida eventuella av utredningen föreslagna åtgärder påkalla särskilda organisatoriska och administrativa anordningar för att verksamheten skall kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt.

Kommunikationsdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.

1. 1940 års civila byggnadsutredning (1943: I 7; 1944: I 4; 1945: I 6).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 augusti 1940 för verkställande av utredning angående erforderliga åtgärder för förenkling och standardisering av nybyggnader för civilförvaltningens räkning (se Post- och Inrikes tidn. den 20 augusti 1940):

Björck, K. A. W., generaldirektör, *ordförande*;

Lindh, E., överste, byggnadschef;

Markelius, S. G., stadsplanedirektör;

Jonson, B. G., arkitekt;

Diös, A. V., ingenjör.

Tillkallade experter:

Berggren, A. B., byråchef;

Edén, E., medicinalråd;

I K: 1 Björck, P., medicinalråd;
 Maunsbach, A. B., byrådirektör;
 Lichtenstein, A., professor;
 Åkerlund, Å. O., professor;
 Odin, M., professor;
 Westman, A., professor;
 Bergman, R., överläkare;
 Bohmansson, G., lasarettsläkare;
 Sundelin, F., överläkare;
 Vidfelt, G., lasarettsläkare;
 Lundquist, J., sanatorieläkare;
 Sjunnesson, N. S., syssloman;
 Dahlberg, E., arkitekt;
 Lindh, A. V., landstingsdirektör;
 Wetterling, G. M., stadsarkitekt;
 Birch-Lindgren, G. M., arkitekt.

Sekreterare:

Lindegren, S. G., arkitekt.

Biträdande sekreterare:

Holmqvist, S. E., t. f. förste revisor.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1941: I K 12.

Utlåtanden ha under året 1945 avgivits rörande ett mindre antal remitterade byggnadsförslag.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Nämnden för granskning av vägdistriktens förvaltning (1945: I 14).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 28 januari 1944.

Ledamöter:

Meurling, C. H. F., f. d. regeringsråd, *ordförande*;

Bexelius, T. A., revisionssekreterare;

Eklund, J. A., led. av I kamm.;

Hjort, K.-G. M., överdirektör;

Johansson, J. B., lantbrukare, led. av I kamm.;

Wallgren, T. O., byråchef.

Sekreterare:

Önnesjö, K. E., revisor.

Beträffande nämndens uppdrag, se 1944: I K 14.

Enligt Kungl. Maj:ts medgivanden den 26 maj och den 27 oktober 1944 har nämnden anlitat sakkunniga personer för utredning rörande dels vissa av vägdistriktet träffade pensionsavtal, dels ock den lämpliga ordningen för uttagande av särskild vägs katt. Granskningsarbetet och nämndens sammanträden ha varit förlagda till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Liksom under år 1944 har granskningsarbetet och den förberedande utredningen närmast letts av ett arbetsutskott, bestående av ordföranden samt

ledamöterna Bexelius och Wallgren. Arbetsutskottet har under år 1945 sammanträtt 17 gånger och nämnden in pleno 13 gånger. **I K: 4**

Utredningsarbetet har huvudsakligen omfattat fortsatt genomgång av vägdistriktens räkenskaper och förvaltning. Resultatet av den förebragta utredningen har sammanfattats i en den 25 juni 1945 till Kungl. Maj:t överlämnad granskningsberättelse, daterad den 15 juni 1945. Nämnden har därvid förordat uttagande av särskild vägskatt av tre vägdistrikt, varjämte i ett fall rättelse i särskild ordning av vidtagna åtgärder föreslagits.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Sakkunniga för upprättande av förslag till normalbrandordningar* (1945: I 18).

Sedan Kungl. Maj:t den 14 september 1944 uppdragit åt riksbrandinspektören att utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till bland annat normalbrandordningar samt bemyndigat chefen för kommunikationsdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga för att biträda vid upprättandet av nämnda förslag ha såsom sakkunniga tillkallats:

Janzon, K. A., brandinspektör;
Lindroth, S., länsjägmästare;
Mattsson, V. J., led. av II kamm.;
Petri, B. A. W., t. f. expeditionschef.

I början av år 1945 framlades förslag till normalbrandordningen (Statens off. utredn. 1945: 18, 19 och 20).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Sakkunniga för samråd med byggnadsstyrelsen vid utarbetande av anvisningar till byggnadsstadgan.*

Genom beslut den 15 juni 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i närmare angiven omfattning utarbeta och underställa Kungl. Maj:ts prövning anvisningar till byggnadsstadgan. Kungl. Maj:t förordnade samtidigt *hovrättsrådet B. A. Nordenstam* att såsom sakkunnig inom byggnadsstyrelsen biträda med utarbetandet av ifrågavarande anvisningar samt föreskrev, att byggnadsstyrelsen skulle, i den omfattning styrelsen funne erforderligt, vid anvisningarnas utarbetande samråda med särskilda sakkunniga, som utsåges av chefen för kommunikationsdepartementet.

Tillkallade enligt förenämnda bemyndigande:

Boalt, Carin, fru, fil. mag.;
Chatillon-Winbergh, G., överingenjör;
Diös, A. V., byggmästare;
Fischer, G. A. V., professor;
Hansson, G. H., civilingenjör;
Stoltz, C.-A., stadsarkitekt;
Strokirk, E., civilingenjör;
Wetterling, G. M. W., stadsarkitekt;
Wretling, K. I., stadsarkitekt.

- I K: 4** Den 15 november 1945 har byggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t för godkännande överlämnat byggnadstekniska anvisningar till byggnadsstadgan. Uppdraget är därmed slutfört.

5. Sakkunniga för viss utredning rörande förläggningen av en storflygplats.

Tillkallade den 20 juni 1945 för att såsom led i den inom departementet pågående beredningen av frågan om anläggande av en storflygplats (se I K: 12) biträda med utredning rörande vissa särskilda förhållanden, som kunna vara ägnade att påverka valet av förläggningsplats:

Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;

Börjeson, B. B., t. f. byråchef;

Delin, T. Y., direktör.

Enligt av departementschefen meddelade direktiv skulle de sakkunniga verkställa undersökningar *dels* rörande den inverkan beträffande bostadsanskaffning och andra anordningar av samhällsbildande natur m. m., som förläggning av storflygplatsen till Väsby respektive Grillby kan väntas medföra, samt därav föranledda ekonomiska konsekvenser, *dels ock* beträffande de skiljaktigheter, som en förläggning av flygplatsen enligt det ena eller det andra av dessa alternativ skulle medföra i fråga om förvaltningsorganisation samt möjligheter till ett samarbete mellan storflygplatsen och Bromma flygfält.

De sakkunniga ha den 24 oktober 1945 avgivit redogörelse för de resultat, som framkommit av de begärda undersökningarna.

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946.

6. 1939 års traktorsutredning (1943: I 5; 1944: I 2; 1945: I 4).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 juli 1939 (se Post- och Inrikes tidn. den 20 augusti 1939)

dels såsom utredningsman:

Berglund, H., kansliråd;

dels ock i egenskap av särskilda sakkunniga att överlägga med utredningsmännen:

Björklund, L. A., led. av II kamm.;

Elliot, C. W., besiktningsman för motorfordon i Stockholm, major;

Lindberg, C., ordförande i svenska lasttrafikbilägareförbundet;

Sjögren, C. E., verkst. direktör i Sveriges lantbruksförbund;

Svensson, G. Hj., lantbrukare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Schwartz, V. A. O., t. f. förste byråsekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. Kanslihuset.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1940: K 10.

Av utredningens uppdrag återstår att avgiva yttrande över en från jordbruksdepartementet överlämnad, till nämnda departement ingiven framställning om undantagande av bensin, avsedd att användas i jordbruksdrift, från särskild skatt. Med hänsyn till under krigsåren rådande förhållanden på bensinmarknaden har med uppdragets utförande i denna del fått anstå. I slutet av år 1945 har emellertid arbetet återupptagits. I K: 8

Utredningens uppdrag beräknas vara slutfört under år 1946.

7. *Nämnden för behandling av vid statsinlösen av enskild järnväg uppkommande tvistefrågor om järnvägsegendomens värde m. m.* (1943: I 6; 1944: I 3; 1945: I 5).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 4 augusti 1939.

Ledamöter:

Leo, H. V., generaldirektör, *ordförande*;

Bolinder, N. L., generaldirektör;

Westman, K.-A., lantbrukare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Gemzell, Chr., häradshövding.

Beträffande nämndens uppdrag, se 1940: K 16.

Nämnden har icke haft något sammanträde under år 1945.

8. *1942 års järnvägskostnadsutredning* (1943: I 8; 1944: I 5; 1945: I 7).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 januari 1942 för verkställande av utredning om principerna för statens järnvägars självkostnadsberäkningar i syfte att erhålla möjligast tillförlitliga grunder för de kostnads kalkyler, på vilka taxesättningen bygger (se Post- och Inrikes tidn. den 26 januari 1942):

Ohlin, B. G., professor, led. av II kamm., *ordförande*;

Lundvik, V. G., landshövding;

Malmkvist, E. V., byråchef;

Palander, T. F., professor (t. o. m. den 14 oktober 1945);

Rapp, Y., civilingenjör (fr. o. m. den 1 januari 1945);

Sällfors, C T., generaldirektör.

Tillkallad expert:

Sjöberg, E. A., förste aktuarie, tillika *sekreterare*.

Lokal: Järnvägsstyrelsen; tel.: Järnvägen 436.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1943: I K 8.

Utredningen har under 1945 intill den 1 december hållit 26 sammanträden. Mellan sammanträdena ha vissa utredningsarbeten utförts av utredningens expert och av olika organ inom järnvägsstyrelsen.

Utredningens arbete har i huvudsak varit inriktat på en undersökning av statens järnvägars kostnadsbetingelser. Härvid har utredningsarbetet avsett dels att klarlägga kostnadsberäkningarnas uppgifter och användningssätt för

I K: 8 taxepolitiken, rationaliseringsarbetet inom driften och resultatredovisningen, dels att precisera de kostnadsteoretiska och prispolitiska grundbegreppen i fråga om järnvägarnas taxeväsen. I syfte att belysa olika för kostnadsberäkningarna för taxeändamål viktiga kostnadssamband inom järnvägarnas gods- trafik har ett flertal specialundersökningar påbörjats och delvis slutförts inom utredningen eller — efter framställning från utredningen — inom järnvägsstyrelsen.

Utredningen beräknar att i slutet av år 1946 kunna avgiva principbetänkande angående statens järnvägars kostnadsberäkningar för taxeändamål.

9. 1943 års rundradioutredning (1944: I 7; 1945: I 8).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 juli 1943):

Sävström, A. V., ombudsman, led. av II kamm., *ordförande*;

Berger, O. A., t. f. kansliråd, tillika *huvudsekreterare*;

Hugo, Y., verkst. direktör i Aktiebolaget Radiotjänst;

Hökerberg, Eva, chefredaktör, fru;

Johansson, J., rektor;

Linder, E. H., redaktör;

Sterky, H. K. A., generaldirektör.

Sekreterare:

Hahr, H., intendent.

Biträdande sekreterare:

von Schéele, C.-A., t. f. andre kanslisekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel.: Kanslihuset.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I K 7.

Utredningen har under 1945 hållit 19 sammanträden samt företagit studiebesök vid telegrafstyrelsens trådradioanläggningar å Gotland samt vid Aktiebolaget Radiotjänsts studilokaler i Visby.

Utredningen har i skrivelse den 7 februari 1945 framlagt förslag till ett radiohus i Stockholm.

Utredningens uppdrag beräknas vara slutfört vid årsskiftet 1945/1946.

10. 1943 års järnvägskommitté (1944: I 9; 1945: I 9).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 28 september 1943):

Forslund, J. A., led. av I kamm., *ordförande*;

Johnsson, P. A., lantbrukare, led. av II kamm.;

Malmkvist, E. V., byråchef;

Palander, T. F., professor;

Sandström, K. H., byråchef;

Sundberg, C. G., disponent, led. av I kamm.;

Söderling, E. G., direktör;

Blomberg, A. M. R., distriktschef.

Huvudsekreterare:

Gemzell, Chr., häradshövding.

Biträdande sekreterare:

Svensson, J. S., byråsekreterare.

Lokal: Järnvägsstyrelsen; tel.: Järnvägen 977.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I K 9. Därutöver har kommittén sedermera fått i särskilt uppdrag att överväga bland annat följande frågor.

Fortsatt utbyggnad av järnvägen mellan Visby och Lärbro fram till Fårösund.

Fortsatt utbyggnad av järnvägen mellan Mönsterås och Fagerhult fram till lämplig station på järnvägen mellan Växjö och Hultsfred.

Återupptagande av trafiken på den nedlagda järnvägen mellan Lidköping och Tun.

Under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945 har kommittén hållit 18 sammanträden, därav ett gemensamt med 1944 års trafikutredning.

Studieresor hava företagits på de smalspåriga järnvägarna i Västergötland samt av ordföranden och sekreterarna på de smalspåriga järnvägarna i Småland. En grupp av kommittén har besökt Gotland för studium av järnvägsprojektet Lärbro—Fårösund.

Kommittén har den 9 januari 1945 avgivit betänkande rörande allmänna synpunter på frågan om ombyggnad av smalspåriga järnvägar till normalspår (Statens off. utredn. 1945: 7), samt betänkande med förslag till ombyggnad m. m. av de till det s. k. Blekingenätet hörande järnvägarna (Statens off. utredn. 1945: 8).

Utredningsarbetet har under året i första hand omfattat de smalspåriga järnvägarna i Småland samt frågan om förlängning av järnvägen Visby—Lärbro till Fårösund. I sistnämnda fråga har kommittén för avsikt att vid årsskiftet 1945/1946 avlämna sitt utlåtande.

11. *Utredning rörande revision av gällande regler om järnvägs ansvar för skada å gods m. m.* (1944: I 11; 1945: I 10).

Tillkallad med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1943 (se Post- och Inrikes tidn. samma dag) för att verkställa av riksdagen i skrivelse den 1 juli 1943, nr 440, begärd utredning i ämnet:

Bagge, A. J. F., f. d. justitieråd.

Angående direktiven för utredningen, se 1944: I K 11.

Utredningsmannen har under år 1945 trätt i förbindelse med standardiseringskommissionens emballageavdelning och därvid diskuterat det nuvarande tillverknings sättet och användningen i Sverige av pappemballage samt möjligheten att uppställa och i lagstiftningen formulera sådana krav på tillverkningen och kontrollen därav, som kunde anses tillfredsställande för tillverkare, trafikanter och transportörer. På utredningsmannens anmodan har

I K: 11 statens provningsanstalt påbörjat vissa hållbarhets- och stadighetsprov å pappemballage.

Utredningsmannen har i övrigt varit sysselsatt med att bearbeta redan insamlat material.

12. 1943 års flygplatsutredning (1944: I 12; 1945: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1943 för att verkställa utredning rörande behovet av civila flygplatser och därmed sammanhängande förhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1943):

Gärde, A. B., f. d. landshövding, *ordförande*;

Delin, B. G., kapten;

Jung, E. S., överlantmätare;

Ljungberg, C. R., byråchef;

Lundqvist, R., byråchef;

Wirseen, Å., kansliråd.

Tillkallade experter:

Lignell, K., överingenjör;

Ångström, T. K., luftfartsinspektör.

Sekreterare:

Liljevall, B. G:son, förste byråsekreterare.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; tel.: Väg- och vatten.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I K 12.

Utredningen har intill den 1 december 1945 hållit 43 sammanträden, varjämte utredningen företagit fyra resor till olika delar av landet för studier av föreslagna flygplatsanläggningar.

Utredningen har den 10 mars 1945 avgivit infordrat utlåtande över möjligheterna att begränsa de av utredningen i betänkande den 25 november 1944 föreslagna banlängderna och antalet banor för storflygfält ävensom i anslutning härtill dels upprättat förnyad kostnadsberäkning för anläggning av storflygplats vid Väsby respektive Grillby, dels ock framlagt driftskalkyl för storflygplats.

Genom beslut den 29 juni 1945 har Kungl. Maj:t uppdragit åt utredningen att verkställa utredning angående en eventuell begränsning av den första utbyggnadsetappen för en blivande storflygplats. Utredningen har den 24 september 1945 avlämnat betänkande i ämnet.

Utredningen har vidare den 25 september 1945 avgivit betänkande med förslag till vissa flygplatsarbeten, vilka ansetts erforderliga för säkerställande av den nu pågående inhemska, reguljära lufttrafiken.

Utredningen har i anledning av remisser avgivit ett flertal utlåtanden.

Utredningen beräknas bliva slutförd under år 1946.

13. 1944 års fiskehamnsutredning (1944: I 13; 1945: I 12).

I K: 14

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1943 för att verkställa utredning rörande planläggning av statliga och statsunderstödda fiskehamnsbyggnader (se Post- och Inrikes tidn. den 30 december 1943):

Hansén, D., landshövding, *ordförande*;

Hessle, Chr. W., byrådirektör;

Hällgren, E. W., led. av II kamm.;

Stenberg, S. J., byråchef;

Utbutt, B., affärsföreståndare, led. av II kamm.;

Sekreterare:

Hall, G. V., förste byråingenjör.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. Kanslihuset 251.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I K 13.

Utredningen har under år 1945 fortsatt bearbetningen av de uppgifter om behoven av anläggningsarbeten i fiskehamnarna utmed rikets kuster och vid stränderna av de insjöar, i vilka fiske av någon betydelse bedrivs, vilka uppgifter tidigare införskaffats från länsstyrelserna, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, fiskeriintendenterna m. fl. Vidare har utredningen under ett flertal studieresor fortsatt besiktningarna av sådana fiskelägen, beträffande vilka önskemål om hamnförbättringar framställts. Initiativ har tagits till upprättande av arbetsplaner och preliminära kostnadsberäkningar för de hamnar, i vilka förbättringsarbeten synts vara motiverade. Dessa hamnar uppgå till ett antal av omkring 250. Arbetsplanerna förväntas bli färdigställda omkring den 15 januari 1946, och utredningen avser att därefter söka slutföra sitt uppdrag i så god tid att proposition med förslag till fortsatt utbyggnad av fiskehamnarna m. m. kan föreläggas 1946 års riksdag.

I övrigt har utredningen under året avgivit utlåtanden i anledning av remisser angående ansökningar om statsbidrag till fiskehamnsarbeten, varjämte granskning utförts och yttranden avgivits beträffande uppgjorda förslag till investeringsplaner och statliga och statsunderstödda fiskehamnar m. m.

14. *Kraftlednings-skadeersättnings-sakkunniga* (1945: I 13).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 januari 1944):

Quennerstedt, N. H., f. d. vattenrättsdomare, *ordförande*;

Edén, J. A., jägmästare;

Hagberg, A. E., biträdande jägmästare;

Hagberth, N. E., domänintendent;

Herlitz, N., verkst. direktör;

Streyffert, K. T., professor;

Pontén, S., föreståndare för lantbruksskola.

Lokal: Vattenfallsstyrelsen; tel. Vattenfall 352.

I K: 14 Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I K 13.

De *åkernormssakkunniga* ha under år 1945 hållit 3 sammanträden. Tre studieresor ha företagits.

Med ledning av tabeller, innefattande resultatet av förut utförda arbetstidsstudier, ha beräkningar verkställt för utrönande av med vilka belopp ersättning bör utgå för merkostnad, förorsakad av intrång av kraftledning i åker och därmed jämförlig mark. Under senare halvåret 1945 har förslag till betänkande i fråga om åkernormer varit under utarbetande. Detta förslag beräknas kunna framläggas i början av år 1946.

De *skogsnormssakkunniga* ha under året hållit 1 sammanträde. Vissa av de sakkunniga ha företagit resor i studiesyfte.

Ledamoten Hagberg har utarbetat en promemoria angående vissa moment vid värdering av skador vid framdragande av kraftledningar i skogsmark.

För att kunna avge betänkande angående nya skogsnormer äro de sakkunniga i behov av moderna produktionstabeller. Sådana utarbetas för närvarande av statens skogsforskningsinstitut och väntas bli tillgängliga under år 1946.

15. 1944 års hamnutredning (1945: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1944 för att, i enlighet med i riksdagens skrivelse den 21 juni 1943, nr 375, gjord hemställan, utreda frågan om större planmässighet i den svenska hamnbyggnadspolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 17 mars 1944):

von Sneidern, A., f. d. landshövding, *ordförande*;

Berger, T., byråchef;

Dieden, G., f. d. hamndirektör, överstelöjtnant;

Eneborg, H., förste aktuarie, tillika *sekreterare*;

Enström, A., direktör;

Flink, A., kassör;

Lundblad, N., f. d. hovrättsassessor, direktör (t. o. m. den 16 juni 1945);

Sandström, B., direktör;

Sundin, T. W., tullpackhusförman;

Sylwan, E. C., fil. lic., *sekreterare* (fr. o. m. den 16 juni 1945).

Lokal: Kommerskollegium.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1945: I K 15.

Utredningen har i maj, juni och september 1945 besökt ett stort antal svenska hamnar och avhållit sammanträden med hamnmyndigheterna samt trafikanter. Härvid har utredningen dels kunnat taga närmare del av föreliggande utbyggnadsprojekt och deras förutsättningar med hänsyn till föreliggande förhållanden, dels inhämtat upplysningar om motiven till samt den ekonomiska bärigheten av desamma.

Utredningen har under året verkställt undersökningar angående nyanläggningar i svenska hamnar och deras finansiering genom statsbidrag, lånemedel, skattemedel och tillgängliga hamnmedel. Utredningen har vidare bedri-

vit undersökningar angående hamnarnas upplandsförhållanden och arten I K: 16
av deras trafik. Vidare ha olika undersökningar, sammanhängande med frå-
gan om en koncentration av viss trafik till en eller ett fåtal större hamnar,
verkställt. Sålunda ha vissa undersökningar angående tomdragningen av
tonnage utförts till komplettering av tidigare utförda undersökningar av
tomvagnsdragningen å järnvägarna. Utredningen har även undersökt mer-
kostnaderna för utnyttjande av tomvagnsöverskottet för vissa slag av trans-
porter vid olika transportalternativ. Utredningen har slutligen studerat frå-
gan om statens ställning till hamnbyggnadsverksamheten i vissa länder, var-
vid särskild uppmärksamhet ägnats Amerikas förenta stater.

Utredningsarbetet beräknas taga hela år 1946 i anspråk.

16. 1944 års trafikutredning (1945: I 16).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1944 (se
Post- och Inrikes tidn. den 17 april 1944):

Rausing, A. R., direktör, *ordförande*;

Grill, C. L. C. C., konsul, verkst. direktör;

Huss, E., verkst. direktör, tillika *huvudsekreterare*;

Olsson, O. L., ombudsman;

Palander, T. F., professor;

Simonsson, Y. A., verkst. direktör;

Sylwan, E. C., sekreterare.

Tillkallade experter:

Forsblom, E., åkeriägare;

Källberg, H., åkeriägare;

Ljunggren, Th., ingenjör;

von Matern, N., överingenjör;

Sjöberg, E. A., förste aktuarie;

Svennberg, T., civilingenjör.

Biträdande sekreterare:

Lindahl, B. G., sekreterare.

Lokal: Regeringsgatan 31^{III}; tel. 10 94 50.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I K 16.

Utredningen har under 1945 intill den 1 december hållit 10 sammanträden.

Utredningen har sysslat med vissa frågor rörande omfattningen och in-
riktningen av investeringarna i trafikväsendets fasta anläggningar. Vidare
ha frågor rörande trafikverkens organisation berörts samt den statliga trafik-
administrationen i övrigt. Utredningen har även ingående behandlat lagstift-
ningen rörande yrkesmässig biltrafik och vissa därmed sammanhängande
problem. I anslutning till sistnämnda båda frågekomplex ha behandlats vissa
spörsmål rörande trafikmedlens företagsstruktur.

Utredningen har avgivit utlåtanden rörande tvenne betänkanden av 1943
års järnvägskommitté samt över ett antal riksdagsmotioner.

Uppdraget beräknas vara slutfört under år 1946.

I K: 17 17. *Utredning rörande organisation och personalbehov för vissa avdelningar inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. (1945: I 17).*

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juni 1944):

Sahlin, O. E., direktör, *ordförande*;

Braune, E. G., byråchef;

Sundström, E. V., avdelningschef;

Wittrock, E. J. P., förste byrådirektör.

Sekreterare:

Hagstrand, E. F., förste byråsekreterare.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; tel.: Väg och Vatten 185.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I K 17.

Under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945 ha de sakkunniga hållit 48 sammanträden.

De sakkunniga ha den 24 januari 1945 avgivit betänkande med förslag till organisation av en luftfartsstyrelse m. m. (Statens off. utredn. 1945: 2) samt ha den 24 oktober 1945 avgivit utlåtande över en framställning av luftfartsstyrelsen om viss personalförstärkning.

Den återstående delen av utredningsarbetet beräknas bliva slutförd i början av år 1946.

18. *1944 års trafikförfattningssakkunniga (1945: I 19).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1944 (se Post- och Inrikes tidn. samma dag):

Löfgren, T. E., landshövding, *ordförande*;

Berglund, H., kansliråd (t. o. m. den 23 mars 1945);

Elliot, C. W., överstelöjtnant, länsbesiktningsman;

Forselius, E. J. E., trafikpolisintendent;

Hagardt, S. A. O., advokat;

Rapp, F., droskägare;

Rimby, Hj., folkskollärare;

Christensson, J., ombudsman (fr. o. m. den 9 februari 1945);

Sekreterare:

Beskow, B. G., hovrättsassessor.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. Kanslihuset.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I K 19.

Under tiden från och med den 1 december 1944 till och med den 30 november 1945 ha de sakkunniga sammanträtt 66 dagar. Mellan de sakkunnigas sammanträden ha utredningsarbeten utförts, förutom av de sakkunnigas sekreterare, av vissa av ledamöterna. De sakkunniga, vilka samrått med representanter för ett flertal intressegrupper, ha uppgjort preliminära utkast till författningstext, motsvarande bl. a. vissa delar av motorfordonsförordningen och vägtrafikstadgan.

Då de sakkunnigas arbete i vissa väsentliga delar är beroende på de ut-

redningar, som bedrivs av 1945 års trafiksäkerhetskommitté och 1945 års bilbesiktningsutredning, har tiden för arbetets slutförande ej kunnat närmare beräknas. **I K: 20**

19. *1944 års telefonkommitté* (1945: I 20).

Genom beslut den 13 oktober 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t telegrafstyrelsen att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom styrelsen verkställa utredning i fråga om åtgärder till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden.

Tillkallade med stöd av nämnda bemyndigande:

Lundgren, J. A., f. d. överdirektör, *ordförande*;

Heimbürger, H. A., byråchef;

Sigmar, E. R. J. K., trafikinspektör;

Nehrfors, A. E. L., linjeingenjör;

Lindblad, K. F. T., telegrafkommissarie.

Sekreterare:

Nygren, T. G., förste byråsekreterare.

Lokal: Telegrafstyrelsen; tel.: Telegrafstyrelsen 357.

Kommittén har under år 1945 genomarbetat problemet angående åtgärder för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden, varvid kommittén närmare behandlat.

dels frågan om telegrafverkets övertagande av kostnaderna för anläggning och underhåll av samtliga telefonledningar i landet mellan abonnentens huvudapparat och telefonstationen,

dels frågan om telegrafverkets övertagande av kostnaderna för lokal och betjäning vid de s. k. taxa II-stationerna, d. v. s. växeltelefonstationer, vid vilka abonnenterna ha att själva svara för dessa kostnader,

dels frågan om en översyn av frisamtalsförhållandena i landet i syfte att införa de förbättringar, vilka kunna finnas lämpliga och möjliga med hänsyn till de tekniska och ekonomiska förutsättningarna.

Den sistnämnda frågan har i alldeles särskilt hög grad tagit kommitténs tid i anspråk.

Utöver ovanstående har kommittén sysslat med en del ytterligare frågor, som sammanhånga med åtgärder för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden.

Kommittén beräknas kunna avsluta sitt arbete i början av år 1946.

20. *1945 års markkommission.*

Av Kungl. Maj:t den 26 januari 1945 tillförordnad ordförande (se Post- och Inrikes tidn. den 9 februari 1945):

Nothin, T. K. V., överståthållare.

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande nämnda dag såsom *statens representanter*:

Heiding, G. A., godsägare, led. av I kamm.;

Leo, H. V. generaldirektör;

I K: 20 Malmberg, O. H. generaldirektör;
 Ward, K. S. V., redaktör, led. av II kamm.
 Utsedda av Stockholms stadskollegium såsom
representanter för Stockholms stad:

Göransson, K. H. borgarråd;
 Höglund, C. Z. K., borgarråd;
 Larsson, Y. G. R., borgarråd;
 Sandberg, H. K. A., borgarråd;

Sekreterare:

Joachimsson, N., t. f. revisionssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Blomqvist, C. G., notarie.

Lokal: Överståthållarämbetet.

Kommissionens arbetsuppgifter framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat:

Mellan staten och Stockholms stad föreligga åtskilliga olösta frågor rörande byte eller köp av mark, rörande exploateringen av staten tillhöriga markområden samt rörande därmed sammanhängande stadsplaneproblem m. m. Av dessa markfrågor hava vissa berörts av förhandlingar mellan representanter för staden samt djurgårdskommissionen, medan åter andra på statens sida höra under annan myndighets handläggning. Det torde även föreligga vissa svävande frågor, vilka ej för närvarande äro direkt hänfödda under viss statlig myndighets ämbetsbefogenhet. Här avsedda markfrågor äro i åtskilliga fall av invecklad beskaffenhet och sammantagna av mycket betydande ekonomisk räckvidd. I det läge vari dessa frågor kommit, torde skäl föreligga för ett sammanförande av dem i syfte att åvägabringa en uppgörelse i ett sammanhang. För ändamålet synes en lämplig utväg vara att, liksom tidigare i ett liknande fall skedde åren 1939—1940, förhandlingar under ledning av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande föras genom särskilt utsedda delegerade för staten och staden — — —

Såsom exempel på frågor, vilka torde böra upptagas av kommissionen, kan här endast nämnas, hurusom från stadens sida för vissa fall ifrågasatts, att till staden skulle på en gång försäljas vissa större områden av kronan tillhörig, inom staden belägen mark. Djurgårdskommissionen har hittills haft i uppdrag främst att efter stadsplanläggning iordningställa och å statens vägnar exploatera tomtmark för bostadsändamål. För djurgårdskommissionen har det varit naturligt och med statsmakernas direktiv överensstämmande att därvid bedriva en ekonomiskt sett så fördelaktig exploatering av de av kommissionen förvaltade markområdena, som ansetts försvarlig med nutida krav på stadsplanen. För staden kan det emellertid måhända synas önskvärt, att staden får förvärva råmark för en exploatering till bostadsändamål i stadens egen regi. Till äventyrs kan det också befinnas lämpligt, att större områden avsättas för allmän nytta och trevnad än eljest skulle vara på-

kallat. Ur statens synpunkt behöver invändning ej resas mot att tillmötesgå dylika önskemål, självfallet dock under förutsättning att erforderlig mark reserveras för statliga behov på lång sikt och att en godtagbar ekonomisk uppgörelse kan träffas mellan kronan och staden såväl i detta avseende som beträffande andra mellan parterna föreliggande markfrågor, vilka kunna vara av natur att lämpligen böra behandlas i ett sammanhang. I K: 20

Med hänsyn till att staden av nyss antydda och andra skäl torde hava intresse av att förvärva i statens hand befintliga, för bostadsbebyggelse särskilt lämpliga områden, vilka måhända icke fullt ut lika väl lämpa sig för statliga behov som vissa andra områden, samt till att befintliga markområden eller byggnader, vilka ägas eller kunna komma att förvärfvas av staden, i vissa fall på grund av sitt läge skulle kunna vara ägnade att tillgodose statliga behov, synes det icke uteslutet att fördelar för båda kontrahenterna skulle stå att vinna genom en del fastighetsbyten. Tydligt är att, innan försäljningar eller byten i större omfattning kunna föreslås, tidskrävande värderingar och utredningar måste ske å ömse håll. För statens del är det av särskild vikt att tillse, att kronan icke avhänder sig sådana i dess ägo nu varande markområden, vilka under överskådlig tid kunna erfordras för statliga ändamål.

Av det anförda framgår, att de frågor, som kommissionen skulle få att behandla, delvis kunna befinna sig i ett inre sammanhang, vilket svårigen kan överblickas, innan kommissionen planlagt sitt arbete. För statens representanter i kommissionen synas därför icke nu böra utfärdas några närmare direktiv vare sig i fråga om avgränsning av kommissionens undersökningar eller till bindande av dess handlingsfrihet beträffande de delproblem, som visa sig böra ingå i frågekomplexet. Kommissionens uppgift bör sålunda närmast bliva att efter en allmän inventering av mellan staten och staden föreliggande markfrågor undersöka möjligheterna att åvägabrinda en plan för lösning av de svävande markfrågorna, på vars grundval närmast aktuella spörsmål kunna vinna ett snabbt avgörande utan att sammanhanget med den på längre sikt lagda planen brytes. Om alltså med hänsyn till frågornas art och inbördes förhållande bindande direktiv icke nu kunna givas för statens representanter i kommissionen, böra emellertid dessa under förhandlingarnas gång upprätthålla kontakt med chefen för kommunikationsdepartementet samt, i den mån så kan anses erforderligt, efter hand av denne erhålla närmare direktiv, såväl när det gäller att avgöra, vilka spörsmål som böra upptagas till förhandling, som beträffande huvudgrunderna för en uppgörelse. Kommissionen bör upprätthålla förbindelse med de myndigheter å respektive sidor, som besitta speciell sakkunskap rörande skilda delproblem eller hava med frågorna sammanhängande särskilda intressen att bevaka, samt av dessa myndigheter erhålla nödigt bistånd med de utredningar, som kunna vara påkallade. På statens sida ankommer i främsta rummet på byggnadsstyrelsen att medverka vid de utredningar, vilka erfordras för säkerställande av statens mark- och byggnadsbehov för framtiden — — —

I K: 20 Kommissionen har till en början inhämtat upplysningar från staden och från fastighetsförvaltande statliga verk och inrättningar i Stockholm om deras innehav av mark ävensom om vardera sidans önskemål om förvärv av mark från motsidan. Vidare har på hemställan av kommissionen byggnadsstyrelsen låtit utreda behovet att reservera statens mark för statliga ändamål. Det har visat sig, att frågan i vad mån de skilda önskemålen om markförvärv skola kunna tillgodoses i betydande omfattning förutsätter tillgång till dispositionsplaner och i vissa fall även stadsplaner. Särskilt gäller detta Norra Djurgården, men även i andra fall har utarbetandet av förslag till stadsplaner blivit nödvändigt av det skäl att sådana erfordras såsom utgångspunkt för värdering av marken. På grund härav har kommissionens arbete i betydande omfattning måst inriktas på förberedandet av dispositionsplaner och stadsplaner. Beträffande åtskilliga väckta frågor om markförvärv, huvudsakligen avseende redan stadsplanelagda områden, ha likväl värderingar kunnat ske och förhandlingar förts, vilka i några fall resulterat i samförstånd om förslag till överlåtelse.

21. *Vägmarksersättningssakkunniga.*

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juli 1945):

Quennerstedt, N. H., f. d. vattenrättsdomare, *ordförande*;

Bexelius, T. A., revisionssekreterare;

Hedlund, G., jur. d:r, led. av II kamm.;

Håård, K. H., byggnadschef;

Hagberth, N. E., domänintendent, för utarbetande av åkernormerna;

Pontén, S., föreståndare för lantbruksskola, för utarbetande av åkernormerna;

Herlitz, N. A., direktör, för utarbetande av skogsnormerna;

Streyffert, K. T., professor, för utarbetande av skogsnormerna.

Sekreterare:

Önnesjö, K.-E. A., revisor.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Direktiven för de sakkunniga, vilka tillkallats efter hemställan av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat:

Enligt 19 § lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar är fastighetsägare berättigad till ersättning av väghållaren för upplåtelse med vägrätt av mark till väg ävensom för annat intrång, som orsakas av vägens byggande eller begagnande. Denna regel gäller för det fall, att det ej avtalats eller uppenbarligen förutsatts, att ersättning ej skall lämnas. Å ersättningen skall utgå sex procent årlig ränta från den dag, då marken togs i anspråk. Enahanda rätt till ersättning för intrång tillkommer innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt i avseende å fastigheten, som upplåtits innan marken

togs i anspråk. Om vägens framdragande jämväl medför nytta för fastigheten eller för särskild rätt i avseende å denna, skall ersättningen jämkas med hänsyn därtill. Liknande bestämmelser gälla enligt expropriationslagen för de fall, då vägmark undantagsvis förvärfvas med äganderätt.

Det allmännas kostnader för nu ifrågavarande ersättningar äro av betydande storleksordning. Bestämmandet av ersättningarna så att de bliva skäliga och rättvisa är redan enligt sakens natur förenat med avsevärda svårigheter. Den uppgift, som numera åligger vägförvaltningarna att söka träffa avtal med vederbörande markägare eller annan rättsinnehavare, är särskilt vanskelig av den anledningen att enhetliga värderingsnormer icke finnas. Än mer bidrager detta förhållande att försvåra den granskningsverksamhet i för-enhetligande syfte, som bör bedrivas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Vad nu sagts gäller givetvis även i de fall, där ersättningsskyldigheten åvilar annan än kronan.

Med hänsyn till de skiftande förhållandena är det givetvis förenat med svårigheter att fastställa enhetliga normer för ersättning i nu förevarande fall. Ett försök bör dock göras att uppställa vissa på objektiva grunder baserade regler att tjäna till ledning vid ersättningarnas fastställande. Särskilda värderingsnormer böra därvid utarbetas beträffande ersättning för upplåtelse av eller intrång å skogsmark samt beträffande dylik ersättning i fråga om åkermark, ängsmark eller därmed jämförlig mark samt tomtmark. Önskvärt är att kunna uppställa normalgrunder i fråga om ersättning för häckar, frukt-träd o. s. v. Det är sannolikt, att geografiskt skiftande förhållanden kunna påkalla variationer i värderingsnormerna för olika delar av landet.

I samband med behandlingen av värderingsnormerna böra uppmärksammas vissa andra spörsmål, som erfarenhetsmässigt visat sig kunna uppkomma vid ianspråktagande av mark för vägändamål. Detta gäller exempelvis frågan, hur mycket mark som bör lösas i de olika fallen, ett problem som sammanhänger med spörsmålet, hur långt från släntkant stängsel bör placeras. Till övervägande bör även upptagas frågan, vilka åtgärder som kunna vara ägnade att minska olägenheterna av att brukandet av ägoskiften i samband med nyanläggning eller omläggning av väg i vissa fall försvåras. Härmed sammanhänger i viss mån frågan, om och i vilken ordning markägare bör få taga i anspråk samfällad vägmark, som ej längre användes för vägändamål. Det kan förtjäna övervägas, om och på vad sätt möjligheterna att genom ägoutbyten motverka de i samband med väganläggning uppkommande olägenheterna av brukningsdelarnas splittring kunna underlättas. — — —

De sakkunnigas arbete har hittills huvudsakligen omfattat organiserandet av utredningsarbetet, varvid de haft att särskilt taga del av de resultat, som hittills vunnits av kraftlednings-skadeersättnings-sakkunniga. De sakkunniga komma närmast att inrikta sitt arbete på utarbetandet av åkernormer, och i detta avseende ha förberedande undersökningar verkställt rörande möjligheterna att utnyttja de vid 1945 års allmänna fastighetstaxeringar gjorda

I K: 21 värderingarna. För erhållande av erforderligt material för bedömande av med utredningen sammanhängande frågor ha vidare uppgifter infordrats från landets vägförvaltningar rörande de ersättningsfall, som varit föremål för bedömande sedan vägväsendets förstatligande.

22. 1945 års skärgårdsutredning.

Tillkallade på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1945):

Nylander, O. E., landshövding, *ordförande*;

Böös, C. C., marindirektör;

Eckerberg, E. L., statssekreterare (t. o. m. den 6 september 1945);

Engelstedt, E. C. L., expeditiöschef (fr. o. m. den 7 september 1945);

Lindencrona, A., byråchef;

Martin, K. A. M. J., disponent;

Södergren, J. R. A., vägdirektör;

Thorburn, B., direktör.

Sekreterare:

Winberg, A. H., t. f. andre kanslisekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel.: Kanslihuset 233.

Direktiven för utredningens arbete framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelande av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat:

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 21 juli 1938 givna bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning rörande skärgårdarnas behov av förbättrade kommunikationer och möjligheterna för tillgodoseende av detta behov. Dessa sakkunniga, vilka antogo benämningen 1938 års skärgårdsutredning, avgåvo sedermera ett betänkande i två delar med förslag i fråga om förbättrade kommunikationer i skärgårdarna (Statens off. utredn. 1939: 34 och 1940: 15).

Skärgårdsutredningens förslag i fråga om anläggningar och anskaffningar för nya eller förbättrade kommunikationer torde i huvudsak kunna läggas till grund för den fortsatta prövningen av här avsedda kommunikations-spörsmål. Vissa kompletteringar och utslutningar torde emellertid påkallas med hänsyn till de senaste årens utveckling. För ett ståndpunktstagande till frågan om tidpunkten för utförandet av de enskilda förslagen är vidare en åtminstone ungefärlig gradering ur angelägenhetssynpunkt av de olika företagen önskvärd. Med hänsyn till de prisstegringar, som ägt rum under kriget, tarvas jämväl en revision av utredningens kostnadsberäkningar.

Jämväl i vissa andra avseenden är en översyn av skärgårdsutredningens förslag påkallad. På grund av vägväsendets förstatligande och tillkomsten av den nya väglagstiftningen har frågan om finansieringen av utredningens förslag, i vad desamma direkt beröra vägväsendet, kommit i ett delvis nytt läge. Vid den omprövning av finansieringsfrågan, som med hänsyn härtill

måste ske, böra även den enskilda väghållningens särskilda problem uppmärksammas liksom även spørgsmålet om bestridandet av kostnaderna för anordnande av sådana kommunikationsleder, vilka icke direkt kunna hänföras till vägväsendet. I sistnämnda avseende bör framför allt undersökas, i vad mån bidrag kunna vara att påräkna från kommuner och landsting, eventuellt även från postverket och andra intressenter, ävensom huru grunderna för eventuella statsbidrag lämpligen böra utformas. Huvuddragen av de med kommunikationsledningarnas underhåll och drift sammanhängande organisatoriska spørgsmålen böra även utredas.

Innan ståndpunkt tages till de i andra delen av skärgårdsutredningens betänkande framlagda förslagen torde en överarbetning böra ske med beaktande av de synpunkter, som framkommit under remissbehandlingen, samt med hänsyn tagen till de erfarenheter som sedermera vunnits rörande tillståndsgivningen för den yrkesmässiga automobiltrafiken. Vidare bör såsom ett alternativ till utredningens förslag undersökas, i vad mån och med vilka kostnader trafiken i olika skärgårdsområden — särskilt vintertid — kan upprätthållas genom anlåtande av ett subventionsförfarande. — — —

Utredningen har intill den 1 december 1945 sammanträtt 11 gånger samt företagit sammanlagt 4 studieresor inom Stockholms, Göteborgs och Bohusläns skärgårdar.

De sakkunniga avse att slutföra uppdraget under år 1946.

23. 1945 års trafiksäkerhetskommitté.

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1945):

Ekblom, O., landshövding, *ordförande*;

Bennich, L., direktör;

Bång, O. G. M., rådman;

Ekberg, K. G., vägtrafikinspektör;

Hagardt, S. A. O., advokat;

Helgesson, H. I. R., förbundsordförande, led. av I kamm.;

Holmstedt, E. W. A., rektor;

Håstad, E. W., docent, led. av II kamm.;

Nilsson, C. O., trafikförman, led. av II kamm.;

Rimby, Hj., folkskollärare;

Wallenberg, C. O., direktör;

Ygberg, N. H., leg. läkare.

Experter:

Cassler, A. L., kapten;

Fellenius, V., fil. lic.;

Kugelberg, I. F. R., docent;

Norström, K., ombudsman;

Nyström, E. V., förste flygläkare;

Rylander, C. G., docent;

I K. 23 Wassén, K. E. docent;
Wold, H. O. A., professor.

Sekreterare:

Cassel, L. D., länsnotarie.

Biträdande sekreterare:

Salomonson, C. S. R., jur. kand.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel.: Kanslihuset.

Direktiven för kommitténs arbete framgå av departementschefens anföran-
de till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande.
Departementschefen anförde därvid bland annat:

I skrivelse den 18 april 1945 (nr 6, punkten 44) har riksdagen i samband
med behandlingen av frågan om statsbidrag för budgetåret 1945/46 till natio-
nalföreningen för trafiksäkerhetens främjande anhållit, att Kungl. Maj:t
måtte föranstalta om skyndsamt utredning rörande möjligheterna att genom
lämplig upplysningsverksamhet m. m. höja den allmänna trafiksäkerheten
och åstadkomma en bättre trafikkultur.

Riksdagens anhållan ävensom de motioner, vilka närmast föranlett denna,
äro betingade bland annat av den allvarliga tendens, som i statistiken över
trafikolyckorna framträtt även under de senaste årens begränsade trafik, samt
av farhågor beträffande utvecklingen i detta avseende vid en återgång till
trafik av normal omfattning och vid en framtida ytterligare trafikökning.

I riksdagsskrivelsen framhålles, hurusom trafikolyckorna draga med sig
ofantliga kostnader för sjukvård, polisövervakning och domstolsarbete. Även
humanitära skäl anses påkalla kraftiga åtgärder för att bringa nödig upp-
lysning om trafikens vådor. Vid den begärda utredningen förtjänar enligt
riksdagens mening särskilt att uppmärksammas en motionsvis framförd tanke
att bilda ett centralt trafiksäkerhetsorgan inom väg- och vattenbyggnadssty-
relsen. Detta ämbetsverk handhaver redan nu vägtrafikinspektionen, och det
åligger styrelsen att fullgöra sådana med trafiksäkerhetsarbetet nära sam-
manhängande uppgifter som exempelvis handläggning av körkorts- och bil-
besiktningsärenden samt av de frågor, vilka röra säkerhetsanordningar på vä-
garna. Även andra utvägar för hithörande uppgifters lösande anses böra klar-
läggas. En ledande synpunkt vid utredningsarbetet bör emellertid enligt riks-
dagens mening vara att söka bättre än för närvarande tillvarataga möjlig-
heterna att genom skolorna meddela ungdomen ökade insikter om trafikens
faror och i övrigt bibringa den en erforderlig bättre trafikultur.

Trafiksäkerhetsarbetet är för närvarande splittrat på ett flertal myndig-
heter, institutioner och föreningar. I och för sig är detta naturligt med hänsyn
till de i viss mån väsensskilda metoder, vilka kunna avändas vid strävandena
att åstadkomma ökad trafiksäkerhet. Det fortgående arbetet på vägarnas för-
bättring utgör en av dessa metoder. Härvid är särskilt att märka uträtning av
farliga kurvor, undanröjande av hinder för fri sikt vid korsningar, anord-
nande av planskilda korsningar mellan järnväg och väg, anbringande av
varningsmärken, signalanordningar och skyddsräcken m. m. Det synes rik-

tigt, att detta arbete handhaves av vederbörande tekniska myndigheter, sålunda främst väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och järnvägsstyrelsen samt kommunala tekniska organ. För att åtgärder av nu avsedd art skola kunna utan dröjsmål vidtagas där de bäst behövas erfordras, att orsakerna till trafikolyckorna liksom dessas frekvens på olika platser genom en tillförlitlig statistik snabbt bringas till vederbörandes kännedom. På en dylik statistik måste icke blott ställas krav på fullständighet och aktualitet, utan den måste även uppläggas på sådant sätt, att en tillförlitlig analys av trafikolyckornas orsaker är möjlig. Det kan enligt min mening ifrågasättas, huruvida nuvarande resurser för detta ändamål äro tillräckliga eller utnyttjade på bästa sätt.

En annan form av trafiksäkerhetsarbete av teknisk art utgör tillsynen över att motorfordonen befinna sig i ett ur trafiksäkerhetssynpunkt tillfredsställande skick. Närmast åvilar denna uppgift dels bilbesiktningsmännen med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen såsom chefsmyndighet och dels polismyndigheterna. Frågan om besiktningsväsendets organisation kommer att göras till föremål för särskild utredning. Denna får dock i huvudsak annat syfte än att öka bilbesiktningsväsendets effektivitet ur trafiksäkerhetssynpunkt, varemot någon erinran av vikt icke synes kunna göras. Sätillvida har emellertid frågan om bilbesiktningsmännens framtida ställning och uppgifter särskilt intresse ur trafiksäkerhetssynpunkt, som besiktningsmännen hava särskilda uppgifter med avseende å övervakningen av den utbildning i körskolor, som i regel föregår avläggande av körkortsprov. Några enhetligt preciserade krav på förmåga och insikter hos körskollärare torde icke för närvarande uppställas. Den enda organiserade utbildning av dylika lärare, som förekommer, torde vara de kurser, vilka tid efter annan anordnas av nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande. Det kan ifrågasättas, huruvida icke rätten att meddela undervisning i förande av bil bör knytas till uppfyllandet av vissa bestämda kompetensfordringar. Vidare kunna skäl anföras för att körskolornas verksamhet ställes under inspektion av statlig myndighet.

Det område, där det största behovet av en intensifiering av verksamheten torde föreligga men där också påtagliga resultat på mera lång sikt böra kunna vinnas, utgör, såsom i riksdagens skrivelse antydes, trafikundervisningen för barn och ungdom. På vad sätt en dylik intensifiering skall kunna åstadkommas och vilka organ, som därvid böra medverka, måste bliva en viktig uppgift för utredningen att pröva. Jämsides därmed torde på kortare sikt krävas en utvidgning och måhända även en samordning av den allmänna trafiksäkerhetspropaganda, som för närvarande bedrives av nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande och ett flertal andra sammanslutningar. En dylik propaganda måste inriktas på alla trafikantgrupper och anpassas efter de förändringar i trafikens struktur, som ägt rum under senare år, icke minst genom den stora ökningen av cykeltrafiken. Jämte anordnande av trafikdagar m. m. synes en sådan utvidgad propaganda böra utnyttja moderna reklammetoder, — — — på sätt redan för närvarande i viss mån sker.

I K: 23 Det kan ifrågasättas, huruvida sådan propaganda lämpligen bör direkt bedrivas av ett statligt ämbetsverk. Självfallet är, att olika statliga och kommunala organ böra medverka i densamma, men det synes även nödvändigt att söka medverkan av olika enskilda sammanslutningar och organisationer, även om dessa icke hava trafiksäkerhetsarbete till sin egentliga uppgift. Övervägas bör, om propagandaverksamheten bör stå under överinseende av ett statligt organ samt huruvida åt ett statligt organ bör anförtros uppgiften att samordna trafiksäkerhetsarbetet såväl i propagandahänseende som i övrigt även som att på detta område taga erforderliga initiativ. I riksdagens skrivelse har ifrågasatts, att denna verksamhet skulle handhavas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Förslag har emellertid på sin tid (Statens off. utredn. 1940: 30) väckts om inrättande av en direkt under kommunikationsdepartementet ställd statens trafiksäkerhetsbyrå. Vidare har nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande föreslagit inrättande av en fristående statlig trafiksäkerhetsinspektion. Även dessa uppslag böra prövas. — — —

Kommittén in pleno har intill den 1 december 1945 haft 3 sammanträden, därav ett gemensamt med 1944 års trafikförfattningssakkunniga. Inom kommittén arbeta flera subkommittéer, vilka haft ett betydande antal sammanträden. Vissa studieresor ha företagits. För att få olika delar av arbetsområdet belysta ha uppgifter infordrats från olika myndigheter.

24. 1945 års bilbesiktningsutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1945):

Nylander, K. A. S., civilingenjör, *ordförande*;

Braune, E. G., byråchef (t. o. m. den 7 december 1945);

Elliot, C. W., överstelöjtnant, länsbesiktningsman;

Klackenberg, O. H., byråchef;

Hellbacken, G. K., hemmansägare, led. av II kamm.;

Ekberg, K. G., vägtrafikinspektör (fr. o. m. den 8 december 1945).

Sekreterare:

Nilsson, C. E., förste byråsekreterare och ombudsman.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Direktiverna för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande.

Utredningen har att underkasta hela besiktningsmannainstitutionens för motorfordon ställning och uppgifter en omprövning i syfte att utröna den lämpligaste organisationsformen och med hänsyn därtill avväga anställningsformer och ersättningsgrunder på ett ur såväl personalens som det allmännas synpunkter tillfredsställande sätt.

Utredningen har intill den 1 december 1945 sammanträtt sammanlagt 8 dagar samt företagit en studieresa.

25. *Utredning rörande förhållandet mellan löneställningen för däck- och maskinbefälet vid statens järnvägars tågfarjor.* I K: 26

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945:

Löfgren, T. E., landshövding, *ordförande*;

Eggert, E. A. F., f. d. byrådirektör;

Johnsson, B. E., statskommissarie.

Sekreterare:

Anderson, F. V., byråsekreterare.

Lokal: Järnvägsstyrelsen; tel.: Järnvägen 540.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Efter att inledningsvis ha erinrat om frågans tidigare behandling, varom en redogörelse lämnats i propositionen nr 206 till 1945 års riksdag, anförde departementschefen bland annat följande.

Järnvägsstyrelsen har vid sin prövning av den här ifrågavarande personalens lönefråga ansett den nuvarande lönegradsplaceringen av förste styrmännen av klass 1 och övermaskinisterna lämpligt avvägd. Allmänna lönenämnden åter förordar en uppflyttning av övermaskinisterna till samma lönegrad som förste styrmännen av klass 1. Däcksbefälet och Sveriges fartygsbefälsförening ha anslutit sig till styrelsens ståndpunkt, medan svenska maskinbefälsförbundet såsom företrädare för maskinbefälet förordat avsevärda löneförbättringar för maskinpersonalen i dess helhet. Sålunda föreslås, att övermaskinist placeras å ångfärja i 24 och å motorfärja i 25 lönegraden.

Problemet om avvägning av löneställningen för ifrågavarande befattningshavare är svårbedömligt. Mot varandra stå de uppfattningar, som representeras å ena sidan av verksstyrelsen, däcksbefälet och fartygsbefälsföreningen samt å andra sidan av lönenämnden och maskinbefälet. Riksdagen anslöt sig år 1942 till järnvägsstyrelsens ståndpunkt men ansåg år 1944 frågan så pass tveksam, att en utredning förordades. För min del är jag icke beredd att med ledning av det föreliggande utredningsmaterialet tillstyrka vare sig den ena eller den andra lösningen. Spörsmålet bör därför hänskjutas till förnyad utredning, därvid bör övervägas att även anlita särskild sakkunskap beträffande tjänste- och lönerelationerna mellan tågfarjebefälet och motsvarande befattningshavare vid handelsflottan. Den fortsatta utredningen bör så bestrivas, att resultatet av densamma kan föreläggas 1946 års riksdag.

De sakkunniga ha före den 1 december 1945 hållit 4 sammanträden. Vid det sista av dessa sammanträden höllos överläggningar med representanter för Sveriges fartygsbefälsförening och svenska maskinbefälsförbundet samt för till dessa organisationer ansluten tågfarjepersonal.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1946.

26. *Verkstadskommittén 1945 för väg- och vattenbyggnadsväsendet.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1945):

I K. 26 Granholm, A., f. d. generaldirektör, *ordförande*;
 Hallgren, H. H., fabrikör;
 Hedqvist, A. S., metallarbetare, led. av II kamm.;
 Malcolm, R. A., överingenjör;
 Nelander, J. E., förrådsdirektör;
 Norinder, T. E., verkstadsdirektör.

Expert:

Belz, F. A. A., ingenjör.

Sekreterare:

Laurin, L. E., överingenjörsassistent.

Biträdande sekreterare:

Hård af Segerstad, N. J. G., amanuens.

Lokal: Statens sakrevision, Smålandsgatan 14; tel.: 23 53 40.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat:

För översyn och reparation av vägväsendets maskinpark stå till förfogande dels de från vägdistrikten övertagna verkstäderna, vilka i regel äro ganska små, och dels större eller mindre privata verkstäder. En sådan organisation av verkstadsväsendet, som möjliggör rationalisering med avseende å utnyttjandet av maskinella resurser, är önskvärd och kunna kostnadsbesparingar vinnas genom en centralisering av verkstadsväsendet för åtminstone väg- och flygfältsunderhållet. Härvid bör beaktas, att ett bottenbehov av verkstadsresurser i varje fall föreligger och måste tillgodoses vid vägväsendets garagegårdar för den dagliga skötseln och vården samt det löpande mekaniska underhållet av arbetsmaskinerna ävensom för brådskande reparationer å desamma, så att dessas kontinuerliga utnyttjande ej äventyras eller en förtidig förstöring av desamma riskeras. Dessa verkstäder äga en viss elasticitet i kapacitet som bör tillvaratagas för att verkställa även underhålls- och revisionsarbeten vid garagegårdarna under sådana vid det säsongbetonade vägbyggnads- och underhållsarbetet förekommande perioder, då garagegårdarnas verkstadspersonal och verkstadsapparat ej äro så hårt tagna i anspråk för den yttre byggnads- och underhållstjänsten. Det bör emellertid förutsättningslöst prövas, huruvida och i vilken utsträckning enskilda verkstäder kunna och lämpligen böra anlitas i stället för eller vid sidan av statliga verkstäder för att upptaga toppbelastningar vid dessa verkstäder eller eljest.

Ehuru vägväsendets maskin- och bilpark, sedan underhålls- och vägbyggnadsarbeten återtagit normal omfattning, kan beräknas bliva tämligen omfattande, kan det ifrågasättas, om densamma är av sådan storleksordning, att den kan möjliggöra ett utnyttjande i önskvärd grad av stordriftens fördelar samtidigt med tillgodoseende av önskemålet om låga transportutgifter och därmed följande begränsade spiltidskostnader. Om en statlig verkstadsrörelse för den väsentliga delen av vägväsendets reparationsbehov anses böra upprättas, bör därför till övervägande upptagas frågan, om det kan vara ändamålsenligt, att väg- och vattenbyggnadsväsendets verkstadsrörelse sam-

ordnas med en eller flera av de verkstadsorganisationer som för reparationer av motorfordon och arbetsmaskiner finnas inom andra statliga institutioner, t. ex. statens järnvägar, statens vattenfallsverk, telegrafverket, postverket och försvarsväsendet. Fördelar och olägenheter med en dylik samordning mellan verkstadsrörelsen vid väg- och vattenbyggnadsväsendet samt vid andra statliga verk böra prövas. **I K: 27**

Nu berörda spörsmål torde böra göras till föremål för en utredning, vilken bör taga sikte på att framlägga av kostnadsberäkningar åtföljda alternativa förslag till organisation av och investeringsbehov för en verkstadsrörelse antingen i större eller mindre grad samordnad med annan statlig verkstadsdrift eller avsedd enbart för väg- och vattenbyggnadsväsendets samt luftfartsväsendets behov. Förslag bör även framläggas till lämplig organisation och omfattning av den varvs- eller sliporganisation, som må anses påkallad av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens befattning med byggnads- och underhållsarbeten för hamnar och farleder.

Vidare bör vid utredningsarbetet beaktas ett av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1944 berört önskemål om samordning med verkstadsarbetet av de styrelsen åliggande nitrevisionerna å de i det allmänna vägnätet ingående järnbroarna.

Kommittén har intill den 1 december 1945 sammanträtt 2 gånger in pleno för principdiskussioner samt beslut om ledande linjer för utredningsarbetet. Ett flertal sammanträden har ägt rum mellan kommitténs ordförande och enskilda ledamöter samt experter och sekreterare i och för utredningsförloppet planläggning och bedömningsmaterials anskaffande och tillgodogörande. I syfte att erhålla bedömningsmaterial avseende, bland annat, bruket av privata bilverkstäder och andra privata mekaniska verkstäder har kommitténs sekreterare företagit en längre studieresa i Norrland. Ordföranden, ledamöter av kommittén samt sekreteraren ha studerat typiska liknande anläggningar i huvudstaden.

Kommittén beräknar att kunna slutföra sitt arbete under de första månaderna av år 1946.

27. Utredningen om Säffle kanal.

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 för att verkställa utredning och med vederbörande föra förhandlingar beträffande ombyggnad och förbättring av Säffle kanal samt beträffande kanalens framtida förvaltning och drift ävensom att till Kungl. Maj:t inkomma med det utlåtande och förslag, vartill utredningen och förhandlingarna kunna föranleda:

Malm, C. G. O., f. d. generaldirektör.

Sekreterare:

Ekeberg, L.-O., t. f. förste kanslisekreterare (t. o. m. den 12 oktober 1945);
Fröman, K. A., byråchef (fr. o. m. den 13 oktober 1945).

Lokal: Vattenfallsstyrelsen.

Till utredningsmannen har för övervägande vid uppdragets fullgörande överlämnats ett antal till Kungl. Maj:t ingivna framställningar.

I K: 27 Utredningsmannen har den 28 oktober—den 1 november 1945 verkställt inspektion av Säffle kanal och i samband härmed hållit vissa sammanträden för inhämtande av upplysningar och uppgifter.

Vidare ha genom hänvändelse till olika av trafiken på Säffle kanal intresserade företag och personer skriftligt och muntligt inhämtats material till underlag för utredningen.

Utredningen beräknas bliva slutförd under första kvartalet 1946.

28. Utredning rörande förbättring av statens järnvägars bostadsbestånd.

Tillkallade av järnvägsstyrelsen med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1945):

Gärde, A. B., f. d. landshövding, *ordförande*;

Johansson, K. A., trafikbiträde;

Jonson, B., arkitekt;

Poring, A. A., förste baningenjör;

Strokirk, E., civilingenjör.

Sekreterare:

Genborg, H. I., bokhållare.

Lokal: Järnvägsstyrelsen.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat:

Enligt av järnvägsstyrelsen till investeringsutredningen lämnade uppgifter utgöres cirka en tredjedel av de omkring 2 500 tjänstebostäderna för banbevakningspersonal av lägenheter om endast 1 rum och kök. Av de omkring 6 300 tjänstebostäderna för övriga befattningshavare är omkring en fjärdedel av denna typ. Bostadsbeståndet är delvis av otidsenlig beskaffenhet även i andra avseenden.

Enligt en inom järnvägsstyrelsen i november 1942 företagen preliminär utredning beräknades kostnaderna för utvidgning av de för banbevakningspersonal avsedda enrumslägenheterna till lägenheter om två rum och kök, för anordnande av tvättstugor, vatten- och avloppsledningar samt värmeledning i de fall, där dylika anordningar saknas, ävensom för erforderliga reparationer och moderniseringar i övrigt av banbevakningspersonalens bostäder till i runt tal 12 miljoner kronor vid 1939 års prisnivå. Motsvarande kostnader för modernisering av statens järnvägars övriga tjänstebostäder hava av investeringsutredningen uppskattats till i runt tal 20 miljoner kronor. Med nuvarande prisnivå kunna kostnaderna beräknas bliva väsentligt högre.

Under senare år hava för förbättring av ifrågavarande bostäder anvisats 1 300 000 kronor för budgetår, därav 300 000 kronor för utvidgning av enrumslägenheter och 1 000 000 kronor för andra moderniseringsarbeten.

Det är enligt min mening önskvärt, att den mindre tidsenliga delen av statens järnvägars bostadsbestånd så snart ske kan försättes i ett skick, som kan anses motsvara skäligen krav på utrymme och standard i övrigt. Detta är

tydligt icke möjligt utan en väsentlig höjning av medelsanvisningen för **I K: 28** ändamålet.

Investeringsutredningen har i sitt betänkande med förslag till investeringsreserv av statliga och statsunderstödda anläggningsarbeten för budgetåret 1944/45 (Statens off. utredn. 1944: 12, s. 73) upplyst, att kostnaderna för förbättring av ett stort antal banvaktsboställen av järnvägsstyrelsen beräknats till 15 à 20 000 kronor för varje bostad och, i nordligaste Sverige, i ett flertal fall till icke mindre än 23 000 kronor per byggnadsföretag. Enligt utredningens mening framstode dessa belopp som oproportionerligt höga, icke minst med hänsyn till att hyran för en banvaktslägenhet i allmänhet icke plägade uppgå till mer än 450 à 500 kronor för år.

Investeringsutredningen har framhållit såsom angeläget, att en planläggning komme till stånd beträffande modernisering inom en begränsad tid av statens järnvägars bostadsbestånd i hela den omfattning, som betingades av numera vedertagen bostadsstandard. Planlägningsarbetet vore så mycket mera påkallat som en rationalisering och koncentrerering i tiden av bostadsförbättrandet syntes kunna medföra ej oväsentliga kostnadsbesparingar.

Vid utredningsarbetet bör till en början övervägas, huruvida det är påkallat, att statens järnvägars befattningshavare bebo särskilda tjänstebostäder i den omfattning, som hittills varit fallet. Det är måhända icke uteslutet, att en avveckling av tjänstebostadssystemet i viss utsträckning kan ske. Detta måste dock bli en fråga på lång sikt. Under alla förhållanden är det på grund av järnvägstjänstens särskilda förhållanden sannolikt, att tjänstebostäder alltjämt måste tillhandahållas i betydande omfattning. Det bör vid sådant förhållande övervägas, om och på vad sätt en begränsning av kostnaderna kan vinnas utan åsidosättande av kraven på skälig standard. Normaltyper för nya bostäder för olika befattningshavargrupper böra utarbetas. Det bör prövas, om det icke i vissa fall kan vara ändamålsenligt att slopa äldre bostäder och ersätta dem med seriebyggda eller s. k. monteringsfärdiga hus. Jämväl i de fall, där ombyggnad befinnes vara den bästa lösningen, kan det måhända vara möjligt att genom samtidiga beställningar av inredningsdetaljer och dylikt nedbringa kostnaderna. På basis av dessa och andra undersökningar bör en av kostnadsberäkningar åtföljd plan för arbetets bedrivande framläggas tillika med förslag om den takt, vari byggnadsarbetet bör bedrivas, och den därav beroende frågan om storleken av de årliga anslag, som böra anvisas. Nämda plan torde av praktiska skäl få inskränkas till en upplägning i stora drag, medan av lokala förhållanden betingade detaljfrågor torde få hänskjutas till de reguljära utrednings- och beslutsorganen. Den avsedda utredningen, vilken berör ett antal svårbedömliga problem och därför måhända kan bli tidskrävande, bör självfallet ej få förhindra en fortgående förbättring av bostadslägenheter i fall, där sådan förbättring enligt hittillsvarande bedömningsgrunder finnes påkallad.

Samråd bör vid utredningen äga rum med statens arbetsmarknadskommision för beaktande av frågan om den inverkan på omfattning och takt för

I K: 28 bostadsförbättrandets bedrivande, vartill arbetsmarknadspolitiska överväganden böra föranleda. Åt materialtillgångarnas betydelse för planläggningen bör självfallet också ägnas uppmärksamhet.

Under år 1945 ha vissa förberedande planlägnings- och utredningsarbeten utförts.

29. *Utredning rörande vissa ersättningsspörsmål m. m. vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.*

Tillkallad med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945: Edsberg, P. G. H. L., assessor.

Lokal: Krigsmaterielverket, Mäster Samuelsgatan 6; tel.: Krigsmaterielverket.

Den sakkunnige har i uppdrag att, med beaktande av vad till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1945 (sjätte huvudtiteln s. 128—172) samt i riksdagens skrivelse den 18 april 1945 nr 6 (punkten 45) anförts i ämnet, inom departementet biträda med utredning och förslag i fråga om de löneställnings- och ersättningsspörsmål m. m. vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, vilka i samband med ämbetsverkets omorganisation lämnats öppna.

Överläggningar ha ägt rum mellan utredningsmannen samt institutsledningen och institutets personalförening, varvid dryftats vissa löneställningsfrågor samt rekryterings- och befordringsförhållanden för av utredningen berörda personalgrupper. I anslutning härtill ha från personalföreningens sida till utredningsmannen överlämnats vissa konkreta förslag i ämnet.

Uppdraget beräknas vara slutfört i början av år 1946.

30. *Utredning angående översyn av bestämmelserna rörande postverkets ensamrätt till befordran av brev och brevkort m. m.*

Genom beslut den 29 juni 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt generalpoststyrelsen att företaga en översyn rörande bestämmelserna om postverkets ensamrätt till befordran av brev och brevkort samt framlägga förslag till ändringar i nuvarande kungörelse om postmonopolet. Styrelsen skulle därvid biträdas av sakkunniga, tillkallade av departementschefen. Med stöd härav ha såsom sakkunniga tillkallats:

Hagberg, E. R., chefredaktör, led. av II kamm.;

Hellquist, C. G. I., justitieråd;

Olsson, G. A., redaktör, led. av II kamm.;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.

Lokal: Generalpoststyrelsen; tel: Posten 200.

Inom generalpoststyrelsen ha utarbetats redogörelser dels för tillkomsten och den vidare utvecklingen av det svenska postmonopolet,

dels ock för de bestämmelser, som i liknande hänseende gälla i främmande länder.

Uppdraget torde kunna slutföras under år 1946.

31. 1945 års Gotlandskommitté.

I K: 32

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 oktober 1945):

Malmkvist, E., byråchef, *ordförande*;

Pettersson, G., expeditör;

Svennberg, T., civilingenjör;

Wahlgren, Å., direktör.

Sekreterare:

Lemne, M., sekreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel.: Kanslihuset 338.

I direktiven för utredningen, som återfinnas i departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande, erinras till en början om riksdagens skrivelse den 30 juni 1945, nr 441, vari riksdagen anhållit om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande sjöfartsförbindelserna mellan Gotland och det övriga Sverige.

Departementschefen framhöll vidare:

Den av riksdagen sålunda begärda utredningen bör nu komma till stånd. Det utredningsmateriel, som redan förebragts under frågans riksdagsbehandling, och de därunder gjorda uttalandena i olika riktningar synas utgöra ett gott underlag för utredningsarbetet, vilket i enlighet med riksdagens önskan bör bedrivas utan direktiv rörande slutresultatet. Olika tänkbara alternativ till frågans lösning böra således ingående prövas.

Om det därvid befinnes önskvärt att staten svarar för sjötrafiken på Gotland, bör det tillika utredas under vilka förutsättningar, i vilken form, på vilka linjer och med vilken fartygsmateriel samt i vilken omfattning i övrigt detta lämpligen bör ske ävensom huruvida den statliga rederirörelsen bör kombineras med sådana åtgärder till främjande av turistväsendet, vilka Ångfartygsaktiebolaget Gotland vidtagit genom dotterföretag eller på annat sätt. Även kostnadsfrågan bör givetvis beaktas. Då det sannolikt kommer att visa sig, att utrymme icke finnes för två konkurrerande företag att bedriva en lönande linjetrafik på Gotland, är det angeläget att utröna huruvida, i vilken omfattning och på vilka villkor nyssnämnda bolag är villigt att överlåta sin rörelse på staten.

Kommittén har intill den 1 december 1945 hållit 5 sammanträden samt företagit en studieresa till Visby. Ledamöterna Svennberg och Wahlgren ha därjämte företagit en resa till Danmark för studerande av vissa samtrafikproblem.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1946.

32. *Djurgårdskommissionen.*

Ledamöter:

Malmberg, H., generaldirektör, *ordförande*;

Grönvall, S. I., kammarråd, tillika *ombudsman*;

Heiding, G. A., godsägare, led. av I kamm.;

<i>Inkomster:</i>	Ladugårdsgärdes- området kronor	
1. a) Influtna köpeskillingar för tomter under budget- året	17 000:—	
b) Köpeskillning för stadsägorna n:ris 24 E och 17 B till folkskola på Ladugårdsgärdet	1 848 062: 50	
c) Köpeskillning för område av fotgärdesregemente- nas tomter jämlikt K. br. den ²² / ₆ 1945	27 910:—	
d) Köpeskillingsandel för fastigheter, försälda un- der budgetåret, som skall erläggas budgetåret 1945/46	320 000:—	2 212 972: 50
2. a) Å reverser, avlämnade som köpeskillingslikvid för tomter, på budgetåret belöpande räntor ..	2 654: 51	
b) Ränta å köpeskillning m. m. för skoltomt å Ladugårdsgärdet	38 433: 90	36 088: 41
3. Arrenden och hyror m. m. för områden		91 005: 39
4. Inkomster av administrationstillägg		3 996: 83
5. Inkomster från fastighetsägare för gårdsutrym- menas inom kvarteren iordningställande:		
a) för inteckningar	—	
b) » planteringsarbeten	23 475: 10	23 475: 10
6. Inkomst av förskotterad kostnad för expenser, ren- hållning och fastighetsbildning		5 567: 85
7. Inkomster för förskotterade gatukostnader:		
a) Kostnader att helt återgäldas kommissionen...	16 982: 49	
b) Kostnader för breddning av Valhallavägen öster om Värtavägen	10 000:—	
c) Kostnader för breddning av Värtavägen	—	
d) Övriga gatuanläggningskostnader	18 353: 24	45 335: 73
Summa inkomster		2 418 441: 81
<i>Utgifter:</i>		
1. Förvaltningskostnader:		
a) Avlöningar och expenser	22 451: 31	
b) Renhållning, vägunderhåll och tillsyn	22 189: 92	
c) Skatter	19 340: 36	
d) Kostnader för fastighetsbildning	—	
e) Övriga förvaltningskostnader	7 070: 98	71 052: 57
2. Stadsplanearbete och kartläggning		3 150: 33
3. 1945 års markkommission		6 195: 25
4. Flyttning och iordningställande av militära och övriga anordningar m. m.		129: 82
5. Kostnader för gatuarbeten:		
a) att helt återgäldas kommissionen	14 568: 03	
b) för breddning av Valhallavägen öster om Värta- vägen	—	
c) för breddning av Värtavägen	—	
d) övriga gatuanläggningskostnader	145 613: 70	160 181: 73
6. Utgifter för gårdsutrymmenas inom kvarteren iord- ningställande:		
för inteckningar	30:—	
» planteringsarbeten	47 488:—	47 518:—
Summa utgifter		288 227: 70

kommissionens förvaltningsverksamhet budgetåret 1944/45.

I K: 32

Johanneshov— Kvarnängen kronor		Marieberg—Konrads- bergsområdena kronor		Årsta—Bellevue- områdena kronor		Summa kronor
442850:—		100 000:—		—		
—		—		—		
—		—		—		
2 992 000:—	3 434 850:—	—	100 000:—	—		5 747 822: 50
11 001: 98		22 533: 33		—		
—	11 001: 98	—	22 533: 33	—		69 680: 18
	150:—		1 175:—	—		92 330: 39
	32 323: 45		376: 13	—		36 696: 91
169: 50		—		—		
153 990: 46	154 159: 96	71 855: 20	71 855: 20	—		249 490: 16
	4 698: 05		1 724: 30	—		11 990: 20
91 606: 76		1 836: 24		—		
—		—		—		
—		—		—		
268 168: 66	359 775: 42	1 984: 94	3 821: 18	—		408 932: 33
	3 996 958: 86		201 485: 14	—		6 616 942: 17
22 451: 31		22 451: 31		22 451: 31		—
5 756: 80		1 876: 90		—		—
5 356: 07		578: 57		—		—
3 500:—		—		—		—
—	37 064: 18	—	24 906: 78	—	22 451: 31	155 474: 84
	1 739: 73		3 855: 33	—	280:—	9 025: 39
	—		—	—	—	6 195: 25
	68 700:—		22 235: 39	—	—	91 065: 21
27 655: 23		6 398: 03		—		
—		—		—		
—		—		—		
349 778: 79	377 434: 02	248 147: 01	254 545: 04	—	—	792 160: 79
170: 25		—		—		
197 141: 70	197 311: 95	67 000:—	67 000:—	—	—	311 829: 95
			872 542: 54		22 731: 31	1 865 751: 48

I K: 32 Persson, J. A. L., led. av II kamm.;
Schönmeyr, L. J., major, tillika *verkställande direktör*;
Sjöwall, H. E. J., advokat (fr. o. m. den 16 mars 1945).

Sekreterare:

Grönvall, S. I.

Ingenjör:

Frölén, G. H. F., kapten.

Lokal: Blasieholmstorg 11 C; tel., 10 55 91, 10 38 04 och 11 46 88.

Beträffande kommissionens allmänna uppgifter samt huvudsakliga förvaltningsuppgifter, se 1937 s. 60 och 1942: I K 11.

A. Exploateringsverksamheten å Ladugårdsgärdet.

Under budgetåret 1944/45 har ingen tomt för bostadsändamål kunnat bli disponibel för försäljning, då kvarvarande tomtmark enligt 1931 års stadsplan icke kan exploateras på grund av att densamma antingen disponeras för statliga ändamål eller är beroende av vissa stadsplanefrågors lösande. Av de i kvarteret Tegeludden befintliga tomterna för kontors-, lager- och liknande ändamål ha emellertid under budgetåret tomterna nr 4 och 5 försålts för sammanlagt 337 000 kronor.

Sedan statsmakterna beslutat att visst område om cirka 20 000 kvadratmeter, utgörande delar av kvarteren Batteriet, Regimentet och Divisionen ävensom viss staden tillhörig gatemark å Ladugårdsgärdet, utan avgift skulle ställas till Stockholms stads förfogande såsom tomt för statens normalskola, har Kungl. Maj:t den 16 februari 1945 uppdragit åt djurgårdskommissionen att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Stockholms stad angående erforderlig ändring i 1931 års Ladugårdsgärdesavtal samt att under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande, sluta det avtal med staden rörande den stadsplaneändring, som må föranledas av ifrågavarande områdets användning såsom byggnadsmark för statens normalskola.

I anledning av beslutad förläggning av ett radiohus till området norr om Valhallavägen mellan Grevturegatan och Sibyllegatan å Ladugårdsgärdet, i areal innehållande cirka 32 000 kvadratmeter, har Kungl. Maj:t den 22 juni 1945 ävenledes uppdragit åt djurgårdskommissionen att å statens vägnar upptaga förhandlingar med Stockholms stad angående erforderlig ändring av stadsplanen för kvarteren Artilleristen och Fyrverkaren samt angränsande områden vid Valhallavägen samt att, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande, sluta det avtal med staden rörande sagda stadsplan, som må föranledas av ifrågavarande områdets användning såsom byggnadsmark för radiohuset.

Inom det vid Frihamnen belägna industriområdet i kvarteret Tegeludden har för en tid av 25 år utarrenderats ett område till Aktiebolaget C. W. Schumacher om ca 1 200 kvadratmeter.

Budgetårets gatuarbeten inom det stadsplanelagda Ladugårdsgärdesområdet hava huvudsakligast omfattat fortsatt iordningställande av gatudelarna med ytbeläggning med smågatsten och cementplattor kring kvarteren Oporto, Lissabon, London och Tegeludden.

B. Verksamheten för exploatering av Marieberg-Konradsbergsområdena. I K: 32

Med anledning av pågående förhandlingar mellan kronan och staden genom 1945 års markkommission har den fortsatta exploateringen av de områden av Marieberg och Konradsberg, vilka ställts under djurgårdskommissionens vård och förvaltning, uppskjutits.

Arbetena för iordningställande av gator med ledningar ha fortsatt under budgetåret och omfattat gatudelarna inom exploateringsområdet, där försäljningen av tomter ägt rum.

C. Exploateringsverksamheten inom Johanneshov-Kvarnängen.

Under budgetåret har tomtförsäljningen inom dessa områden fortsatt. Därvid ha försålts 14 tomter för låghusbebyggelse och 11 tomter för höghusbebyggelse. Sammanlagt hava köpeskillingarna uppgått till 3 434 850 kronor.

Arbetena med iordningställande av gator och ledningar ha fortsatt under budgetåret å gatudelarna inom de exploateringsområden, där tomtförsäljningarna ägt rum.

Årstaområdet.

Med anledning av stadens framställning hösten 1943 om förvärv av visst område för skoländamål ha under budgetåret förhandlingarna med staden beträffande stadsplaneändring för området och därav föranlett stadsplaneavtal blivit slutförda.

Den med staden träffade överenskommelsen innebär i huvudsak ett markbyte, varigenom kronan av staden förvärvat stadens tomtmark i kvarteren Kinnevik och Ymsen, mot det att kronan till staden avstått kvarteren Rungeln, Ringsjön och Rymmen, vilka tillsammans med annan staden tillhörig mark skola utgöra tomt för folkskola. Vidare ha vissa kronan tillhöriga tomtområden utlagts till park. Det sammanlagda värdet av eldstäderna inom kronans markinnehav har bibehållits ungefär oförändrat.

Stadsplaneändringen och stadsplaneavtalet ha godkänts av stadsfullmäktige den 18 juni 1945.

Kungl. Maj:ts beslut i markbytesärendet meddelades den 23 augusti 1945.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 2 november 1944 uppdragit åt djurgårdskommissionen att i samråd med domänstyrelsen upptaga förhandlingar med Stockholms stad om reglering av mark- och stadsplanefrågor rörande de inom Stockholms stad öster om Roslagsvägen belägna delarna av kronoegendomen Bergshamra nr 1 samt Torphagen under kronoegendomen Sveden nr 1 och 2.

Stadsplaneutredningarna för områdena ha under budgetåret påbörjats.

I Fi: 1

Finansdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.

1. *Folkbokföringskommittén* (1943: I 31; 1944: I 5; 1945: I 17).

Besparingsberedningen beslöt den 26 september 1941 att jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 november 1940 föranstalta om särskild sakkunnigutredning angående folkbokföringen.

Den 10 december 1943 förordnade Kungl. Maj:t i samband med beslut om besparingsberedningens upphörande i övrigt, att nämnda utredning skulle fullföljas.

Av besparingsberedningen tillkallade sakkunniga:

Höijer, E. J., överdirektör;

Rylander, A. O. E., borgmästare, led. av II kamm.;

Wahlund, S. G. W., professor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Olsson, A. E., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Hammarberg, J. C., aktuarie.

Aktuarien N. W. A. Romberg har biträtt kommittén med vissa utredningar och inom sekretariatet förekommande göromål.

Kommittén har därjämte biträttts av följande särskilt tillkallade experter, nämligen prosten P. D. G. Bergfors, riksarkivarien S. B. Boëthius, aktuarien N. A. Lagerström, kyrkoherden J. E. Lindholm, förste postassistenten A. H. Lindström, kontraktsprosten J. A. Nordberg, kontraktsprosten K. G. A. Qvarnström, civilingenjören O. Rimér, föredraganden i regeringsrätten S. Sjöberg, häradskrivaren B. F. Steen, byråchefen I. T. Uhnбом, kyrkoherden A. Wihlborg samt kronouppbörds-kassören A. E. Winnermark.

Kommittén, som i november 1944 avlämnade betänkande med förslag till omorganisation av folkbokföringen (Statens off. utredn 1944: 52), har den 25 januari 1945 avlämnat en promemoria med visst detaljmateriel.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. *1943 års dyrortskommitté* (1944: I 30; 1945: I 21).

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni (se Post- och Inrikes tidn. den 7 augusti 1943) och den 1 oktober 1943:

Linnér, S. N., f. d. landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Andersson, J. Elon, led. av I kamm.;

Ekegård, E. A., lektor;

Ericsson, C. H., led. av I kamm.;

Mårtensson, J. W., led. av II kamm.;

Nilsson, Hj. R., led. av II kamm.;

Ohlon, S. J. E., rektor;

Rosberg, K.-G., folkskollärare;

Rundlöw, H. N., stationsmästare.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 25 februari 1944:

IFi: 4

Höijer, E. J., överdirektör.

Sekreterare:

Soop, E., t. f. aktuarie.

Biträdande sekreterare:

von Euler, R., fil. kand.

Expert:

Berggren, G. R. V., förste aktuarie.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I Fi 30.

De sakkunniga, som sedan arbetets början hållit sammanträden under 39 dagar, ha den 5 maj 1945 avgivit betänkande angående dyrortsgrupperingen (Statens off. utredn. 1945: 32).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1944 års uppbördsberedning (1945: I 27).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 januari 1944:

Wigert, A. G. A., landskamrerare, *ordförande*;

Sivert, E. D., f. d. kammarrättsråd;

Jarnerup, S. E., assessor, tillika *sekreterare*.

Biträdande sekreterare:

Edström, K. S., länsbokhållare av första klass.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I Fi 27.

Efter chefens för finansdepartementet medgivande har t. f. kanslirådet N. M. af Malmborg biträtt beredningen vid behandlingen av frågor, som röra löneregleringen av häradsskrivarna och deras biträden.

Under år 1945 har beredningen sammanträtt under 47 dagar.

Beredningen har den 8 juni 1945 avgivit betänkande med förslag till omläggning av uppbördsförfarandet (Statens off. utredn. 1945: 27).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. Kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering (1945: I 28).

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 februari och den 13 oktober 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 23 februari 1944):

Myrdal, K. G., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Andersson, J. A., småbrukare, led. av II kamm.;

Andersson, S. O. M., partisekreterare i socialdemokratiska partistyrelsen;

Bonow, K. D. M., fil. lic., organisationschef i kooperativa förbundet;

Ericsson, J. A., statsråd, led. av II kamm.;

Fredriksson, K., redaktör;

Grewin, J., ordförande i svenska byggnadsträarbetareförbundet;

Gustafson, E. A., lantbrukare, led. av II kamm.;

von Heland, K. E. H., kapten, led. av I kamm.;

Hèrnod, T. R., direktör;

Kock, Karin, professor, tillika *huvudsekreterare*;

Fi: 4 Liedberg, C. G., godsägare, led. av II kamm.;
 Lilliehöök, Eleonor, fru;
 Lindberg, K. A., förste ordförande i landsorganisationen;
 Nordenson, H., direktör, led. av I kamm.;
 Sandberg, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Sandler, R. J., landshövding, led. av I kamm.;
 Söderlund, G., direktör, ordförande i svenska arbetsgivareföreningen;
 Wehtje, E. J., direktör, led. av I kamm.;
 Westerlund, E. O., ordförande i svenska metallindustriarbetareförbundet;
 Åselius, K. Hj., disponent.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 februari 1945 har sekreteraren Arne Lundberg förordnats som suppleant för landshövdingen R. J. Sandler. Genom beslut den 16 februari och den 14 september 1945 har Kungl. Maj:t förordnat sekreteraren i landsorganisationen G. E. Vahlberg och byggnadsarbetaren I. Olsson som suppleanter för förste ordföranden K. A. Lindberg och ordföranden J. Grewin under deras frånvaro på grund av utrikes resor, Vahlberg för Lindberg och Olsson för Grewin.

Sekreterare:

Björnberg, B. A., fil. d.r.

Biträdande sekreterare:

Browaldh, T., sekreterare;

Westerlind, E., pol. mag.;

Åmark, S. O. F., jur. och fil. kand.

Experter:

Sterner, R. M. E., statssekreterare;

Svennilson, S. I., docent.

Genom beslut den 11 februari 1944 hade Kungl. Maj:t förklarat, att statssekreteraren D. H. A. C. Hammarskjöld, vilken erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att biträda vid planläggningen och samordnandet av fredsutredningarna, för fullgörande av detta uppdrag ägde delta i kommissionens överläggningar.

Genom senare beslut under 1944 hade Kungl. Maj:t lämnat motsvarande medgivande att delta i kommissionens överläggningar åt statssekreteraren N. A. E. Malmfors, statssekreteraren B. A:son Fallenius och statssekreteraren E. L. Eckerberg.

Efter därom av kommissionen gjord framställning hade chefen för finansdepartementet genom beslut den 13 april 1944, medgivit att bankdirektörerna E. Browaldh, E. C:son Herslow och J. Wallenberg finge adjungeras en inom kommissionen tillsatt delegation för penningpolitiska frågor. Genom beslut den 8 maj 1944 hade departementschefen lämnat motsvarande medgivande att adjungera Wallenberg samt vice riksbankschefen K. Böök och utrikesrådet R. Sohlman en inom kommissionen tillsatt delegation för utrikesfrågor. Genom beslut den 24 maj, den 29 juni och den 11 september 1944 hade professorn E. Lundberg (för frågor angående investeringsavvägningen), byråchefen A. Johansson (för bostadsfrågor) och t. f. byråchefen

T. Jerneman (för arbetsmarknadsfrågor) adjungerats inom kommissionen tillsatta delegationer. Departementschefen hade vidare den 21 november 1944 förordnat, att andre ordföranden i landsorganisationen G. A. Andersson, professorn E. R. Lindahl och professorn G. A. Montgomery skulle för vissa överläggningar adjungeras en inom kommissionen tillsatt delegation för finans- och penningpolitiska frågor. Genom beslut den 11 och 21 december 1944 hade departementschefen förordnat bergsingenjören B. H. Dahlerus, direktören J. L. Ekman, direktören G. Fredlund, kabinettskammarherren R. M. von Heidenstam, konsult Th. Lundgren, direktören L. Lundquist, generaldirektören S. E. G. Sahlin, direktören A. A. H. Stensgård, handelsrådet K. T. Vinell samt direktören G. N. Österdahl att adjungeras den inom kommissionen tillsatta delegationen för utrikeshandelsfrågor. Vidare hade direktören G. C. A. Settergren (för frågor angående monopolkontroll och organisationsrationalisering m. m.), direktören E. R. Kördel (för utrikeshandelsfrågor) samt sekreteraren G. Cederwall (för frågor angående monopolkontroll) adjungerats inom kommissionen tillsatta delegationer. Den 27 januari 1945 förordnade departementschefen direktören R. Sachs att adjungeras delegationen för utrikeshandelsfrågor.

Angående för kommissionen gällande direktiv, se 1945: I Fi 28.

Kommissionen har under tiden den 1 december 1944—den 1 december 1945 sammanträtt in pleno 15 gånger.

Under året har kommissionen avgivit följande betänkanden: den 2 mars 1945 angående vissa åtgärder för att under en depressionsperiod stimulera avsättningen av varaktiga konsumtionsvaror; den 16 maj 1945 angående den svenska handelspolitiken efter kriget, den 29 juni 1945 angående vissa arbetsmarknadsfrågor, den 21 september 1945 angående övervakning av konkurrensbegränsade företeelser inom näringslivet.

Kommissionen har vidare i en skrivelse den 28 maj 1945 till chefen för finansdepartementet uttalat sig angående frågan om den ekonomiska statistiken.

Dessutom har kommissionen under år 1945 beretts tillfälle att genom remissyttranden framföra sina synpunkter på följande frågor, vilka äro av betydelse för efterkrigsplaneringen: den 7 februari 1945 angående frågan om den fortsatta driften vid skifferoljeverken i Kvarntorp och Kinnekleva, den 9 mars 1945 angående 1944 års skattekommittés betänkande med förslag till förfarande vid avvecklingen av krigskonjunkturbeskattningen och den 30 april 1945 angående utrednings- och experimentarbeten rörande mekaniserad serietillverkning av huselement. Vidare har kommissionen avgivit utlåtanden över ett antal riksdagsmotioner m. m.

Kommissionens kansli har fortsatt de tidigare i samarbete med statliga organ och vissa näringsorganisationer igångsatta utredningarna för komplettering av tidigare gjorda undersökningar rörande arbetsmarknaden och har publicerat dessa i en volym i serien Utredningar angående ekonomisk efterkrigsplanering under titeln Sysselsättningsundersökningar. Vidare har kom-

I Fi: 4 missionen låtit utarbета en sammanfattning och analys av samtliga sysselsättningsundersökningar under titeln Sysselsättningen under och närmast efter kriget.

Kommissionen har i skrivelse den 21 december 1945 anmält, att dess uppdrag vore slutfört.

5. *1944 års restaurangsakkunniga* (1945: I 35).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 oktober 1944):

Wetter, F., professor, *ordförande*;

Andersson, J. Elon, chefredaktör, led. av I kamm.;

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;

Hammarlund, N., lantbrukare, led. av II kamm.;

Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Nitelius, H. V., hovrättsråd.

Beträffande utredningsuppdraget, se 1945: I 35.

De sakkunniga ha den 31 januari 1945 avlämnat promemoria med förslag till omorganisation av de allmänna restaurangbolagens verksamhet.

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *1944 års nöjesskatteutredning* (1945: I 36).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 oktober 1944 med uppdrag att inom departementet biträda med utredning om revision av gällande bestämmelser rörande nöjesskatten (se Post- och Inrikes tidn. den 26 oktober 1944):

Laurin, J., borgmästare, *ordförande*;

Lundberg, A. N. V., uppbördsintendent;

d'Ailly, S. A. H., regissör, *ordförande* i svenska teaterförbundet.

Sekreterare:

Rappe, N. J. assessor.

Beträffande utredningsmännens uppdrag, se 1945: I Fi 36.

Utredningsmännen, som under tiden den 1 december 1944—den 10 februari 1945 hållit tre sammanträden, ha sistnämnda dag till chefen för finansdepartementet avlämnat en P. M. angående ändrade bestämmelser om nöjesskatt.

Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Sakkunniga för översyn av gällande bestämmelser rörande kommunal fondbildning* (1945: I 37).

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 oktober 1944 ha såsom sakkunniga tillkallats (se Post- och Inrikes tidn. den 20 oktober 1944):

Holmbäck, Å., professor, led. av I kamm., *ordförande*;

Jungen, E. B., ordförande i Göteborgs stadsfullmäktige, överlärare;
Larsson, S., direktör i svenska landskommunernas förbund.

Sekreterare:

Törngren, C. E. G., andre sekreterare i svenska stadsförbundet.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I Fi 37.

De sakkunniga, som under år 1945 hållit 3 sammanträden, ha den 22 september 1945 avgivit betänkande angående revision av kommunala fond-
bildningslagen (Statens off. utredn. 1945: 37).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Sakkunniga för översyn av lagstiftningen om investeringsfonder m. m.*
(1945: I 38).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november
1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 6 december 1944):

Rosander, K. E., borgmästare, *ordförande*;

Bengtsson, T., e. o. hovrättsnotarie, lantbrukare;

Brandt, E. R., pappersbruksarbetare, led. av II kamm.;

Holdo, S. H., taxeringsinspektör;

Sivert, E. D., f. d. kammarrättsråd;

Waldenström, M. E., direktör.

Experter:

Persson, E., länsjägmästare;

Kellgren, M. S. E., lektor.

Sekreterare:

Elfving, F. R. A., taxeringsintendent.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I Fi 38.

De sakkunniga sammanträdde första gången den 19 januari 1945 och hava
hållit 22 plenissammanträden.

De sakkunniga hava den 7 november 1945 avgivit utlåtande i anledning
av en framställning den 29 januari 1945 av Sveriges redareförening angående
ändrade bestämmelser i fråga om avsättning till investeringsfond för fartyg.

Den 22 november 1945 ha de sakkunniga överlämnat betänkande med för-
slag till förordning om vissa investeringsfonder m. m. (Statens off. utredn.
1945: 49).

De sakkunniga hava därmed slutfört sitt uppdrag.

9. *Sakkunniga för undersökning rörande taxering av jordbruksfastighet vid*
1945 års allmänna fastighetstaxering.

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1944:

Lindeberg, E. F. L., landshövding;

Höijer, E. J., överdirektör.

Uppdraget innebar verkställande av sådan undersökning med avseende å
1945 års allmänna fastighetstaxering, som avses i 71 § taxeringsförordningen,

I Fi: 9 för utrönande huruvida vid taxeringen av jordbruksfastigheter å landsbygden jämnhet och likformighet de olika länen emellan blivit uppnådd.

De sakkunniga ha den 23 maj 1945 avgivit redogörelse för sin undersökning, varmed uppdraget slutförts.

10. Järnvägspensionsutredningen.

Sedan 1943 års järnvägspensionsutredning den 25 november 1944 avlämnat betänkande angående reglering av tjänste- och familjepensioneringen beträffande personal vid av staten övertagna enskilda järnvägar och deras uppdrag därmed slutförts (se 1945: I Fi 8), uppdrog Kungl. Maj:t den 16 mars 1945 åt de sakkunniga i nämnda utredning att jämväl verkställa utredning och inkomma med förslag angående reglering av tjänste- och familjepensioneringen för personal vid Halmstad—Nässjö och Nässjö—Oskarshamns järnvägar i anslutning till dessa järnvägars förstatligande.

Tillkallade såsom sakkunniga i 1943 års järnvägspensionsutredning:
Lindstedt, S., f. d. direktör för statens pensionsanstalt, *ordförande*;
Gemzell, Chr., häradshövding;
Ruist, G. F., byråchef i järnvägsstyrelsen.

De sakkunniga ha den 13 september 1945 avgivit förslag i ämnet (stencilerat).

Utredningsuppdraget av den 16 mars 1945 är därmed slutfört.

11. 1945 års bensinskattesakkunniga.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 september 1945 ha såsom sakkunniga tillkallats (se Post- och Inrikes tidn. den 28 september 1945):

Petersson, T. P. J., generallotsdirektör, *ordförande*;
Sundström, E. V., byråchef;
Wahlstedt, G. V. R., direktör.

Sekreterare:
Odén, C. Å., kanslichef.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda beslut. Därvid erinrade departementschefen inledningsvis, att inkomsterna av automobilskattemedlen, d. v. s. dels skatter å bensin och brännolja och dels den egentliga automobilskatten eller fordonsskatten, användes för vägväsendets behov. Den beräknade avkastningen av automobilskattemedlen täckte för det dåvarande — på grund av den starka nedgången i bensinförsörjningen — endast en mindre del av de utgifter för vägväsendet, som skulle avräknas mot automobilskattemedlen. Departementschefen framhöll vidare.

Sedan krigshandlingarna upphört både i Europa och Fjärran Östern, syntes kunna antagas, att oljeimporten till vårt land successivt kunde ökas till mera normal omfattning. I och med att så skedde, förbättrades skatteunderlaget för finansieringen av vägväsendet och kunde utrymme tänkas uppkomma för en skattereduktion. Med hänsyn till den grundläggande

betydelse för transportkostnaderna, som bensinpriset efter en återgång till mera normala förhållanden ägde, vore det angeläget, att de möjligheter till skattelättnader, som sålunda kunde komma att inträda, utan dröjsmål tillvaratoges. Departementschefen ville av dessa skäl förorda, att frågan om beskattningen av bensin och andra flytande drivmedel för automobiler bleve föremål för en omprövning i syfte att förbereda en senare skattelindring. När — och i viss mån även på vad sätt — skattelättnaderna lämpligen borde genomföras bleve främst beroende på utvecklingen av försörjningen på flytande bränslen men påverkades även av hur importpriserna komme att gestalta sig.

Vid den förordade omprövningen av beskattningen av flytande bränslen borde utgångspunkten vara, att den under kriget införda särskilda tilläggs-skatten skulle borttagas. Samtidigt borde en förnyad avvägning ske av den ordinarie skatten å bensin. Därest en ändring av fordonsskatten i det förevarande sammanhanget skulle finnas önskvärd, borde detta anmälas i samband med framläggande av utredningsresultatet i övrigt.

De sakkunnigas arbete fortgick under tiden den 26 september—17 oktober 1945, vilken sistnämnda dag de sakkunniga avlämnade betänkande i ämnet.

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946.

12. *Sakkunnig för utredning av frågan om den rättsliga vården och förvaltningen av kronans fasta egendom* (1943: I 19; 1944: I 17; 1945: I 11).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1935: Berglöf, L., f. d. generaldirektör.

Utredningsarbetet, som försenats på grund av andra brådskande arbeten, avses att bli slutfört i början av år 1946.

13. *1938 års tulltaxerevision* (1943: I 23; 1944: I 18; 1945: I 12).

Enligt departementschefens beslut är de sakkunnigas verksamhet sedan juli 1940 tills vidare inställd.

14. *Sakkunniga för utredning av frågan om malmexportens fördelning mellan Luleå och Narvik* (1943: I 24; 1944: I 19; 1945: I 13).

Enligt departementschefens beslut den 30 december 1939 skall utredningen vila tills vidare.

15. *1939 års sulfitspritsakkunniga* (1943: I 25; 1944: I 20; 1945: I 14).

Enligt departementschefens beslut den 30 december 1939 skall utredningen vila tills vidare.

- I Fi: 16** 16. *Sakkunniga för fortsatt utredning av frågan om arbetstidsreglering för personal vid tullverkets kust- och gränsbevakning* (1943: I 28; 1944: I 22; 1945: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1939:
Larsson, A. S. E., generaldirektör, led. av I kamm., *ordförande*;
Lindberg, P. H., byråchef;
Mårtenson, C., tullkontorist.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1940: Fi 26.

I samband med beslut om utredningsarbetets återupptagande entledigade departementschefen den 23 november 1945 generaldirektören A. S. E. Larsson från honom meddelat förordnande att vara sakkunnig, tillika ordförande, samt utsåg i Larssons ställe ordföranden och chefen för arbetsrådet, generaldirektören J. V. Nordin.

Utredningen, som enligt departementschefens beslut den 30 december 1939 tills vidare uppskjutits, har efter det Kungl. Maj:t genom beslut den 15 november 1945 förordnat därom ånyo upptagits.

17. *1941 års lärlönesakkunniga* (1943: I 32; 1944: I 24; 1945: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1941 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1941):

Weijne, J. J. E., t. f. statssekreterare, *ordförande*;
Andersson, D. E., undervisningsråd;
Arvidsson, K. A. V., byråchef;
Swartling, A. E. V., expeditionschef;
Tamm, K. G. L. H., jägmästare.

Tillkallad med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1943.
Källquist, K. G. E., undervisningsråd.

Sekreterare:

Ulne, J. O., e. o. förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Öhman, B., e. o. förste kanslisekreterare.

Lokal och tel.: Skolöverstyrelsen.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1942: I Fi 25.

De sakkunniga ha avgivit ett flertal utlåtanden i anledning av remisser samt under december 1945 betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare. Vidare räkna de sakkunniga med att framlägga

betänkande med förslag till reglering av övningsläraernas m. fl. anställnings- och avlöningsförhållanden våren 1946,

betänkande med förslag till bestämmelser om statsbidrag till folkskolans och de högre kommunala skolornas lärlöner under senare delen av 1946 samt

betänkande angående anställnings- och avlöningsförhållanden för fortsättnings- och ersättningsskolans lärare likaledes under senare delen av

1946, därest 1940 års skolutredning dessförinnan framlagt förslag om dessa skolformers framtida organisation. **I Fi: 19**

Hittills ha de sakkunniga hållit omkring 330 sammanträden.

18. *Sakkunnig angående hyressättningen i staten tillhöriga fastigheter*
(1944: I 5; 1945: I 18).

Tillkallad av besparingsberedningen den 8 oktober 1941 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 november 1940:

Löhr, B. A. H., kamrer.

Enligt departementschefens beslut är den sakkunniges verksamhet sedan april månad 1943 tills vidare inställd.

19. *Utredningar angående ekonomiska efterkrigsproblem.*

Kungl. Maj:t har den 19 mars 1943 bemyndigat chefen för finansdepartementet att föranstalta om vissa utredningar rörande de ekonomiska problem, som möta vid omställningen efter ett vapenstillestånd. Direktiven för nämnda utredningar ha återgivits i propositionen nr 365 till 1943 års riksdag.

Angående de med stöd av nämnda bemyndigande under år 1943 lämnade utredningsuppdragen, se 1944: I Fi 26.

Under år 1944 färdigställda utredningar ha redovisats under 1945: I Fi 19. 1945 års utredningar redovisas nedan under respektive utredningsorgan.

Arbetsmarknadskommisionen. Kommissionen har under år 1945 med nedan angivna dagar daterade skrivelser till chefen för finansdepartementet överlämnat följande utredningar:

1. Den 10 januari en undersökning rörande stuveriarbetarnas sysselsättningsförhållanden under krigsåren.

2. S. d. en statistisk undersökning av yrkes- och utbildningsförhållanden m. m. beträffande långtidstjänstgörande lottor och övriga kvinnliga krigsfrivilliga.

3. Den 25 maj promemoria angående sysselsättningsförhållandena inom sjöfartsnäringsen under och närmast efter kriget (nr 1—3, Statens off. utredn. 1945: 31).

4. Den 5 november en statistisk undersökning rörande extra och arvodesavlönad civil tjänstemannapersonal vid försvarsväsendet (ej publicerad).

Dessutom har kommissionen med skrivelse den 26 mars till kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering överlämnat en statistisk undersökning rörande arbetskraften inom större järn- och verkstadsindustriföretag, som kunde befaras få minskad sysselsättning efter kriget (Statens off. utredn. 1945: 31).

Investeringsutredningen. Se nedan I: Fi 20.

Överstyrelsen för yrkesutbildning. Påbörjade utredningar ha under året i viss omfattning fortsatt och närmast inriktats på frågan om möjligheterna att skapa former för yrkesutbildning av arbetslösa i företag, vilkas drift nedlägges eller inskränkes i samband med en arbetsmarknadskris.

- I Fi: 19** *Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation*, se nedan I: Fi 21.
Kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering, se ovan I: Fi 4.

20. *Investeringsutredningen* (1944: I 27; 1945: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 mars 1943):

Thomson, A. N., landshövding, ordförande i statens arbetsmarknadskommis-
sion, *ordförande*;

Westling, E. A., landshövding;

Sundström, E. V., avdelningschef i statens arbetsmarknadskommision;

Mossberg, H. K. E., statsråd.

Särskilda experter:

Blomberg, D. A:son, gatuinspektör;

von Hartmansdorff, C.-H., förste kanslisekreterare.

Sekreterare:

Gustafsson, T. B., civilingenjör;

Klintstedt, H. G., byråingenjör;

Petrelius, B., byråingenjör.

Lokal: Statens arbetsmarknadskommision; tel.: »Arbetsmarknadskommis-
sionen».

Beträffande utredningens uppdrag, se 1944: I Fi 27.

Under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945 har utredning-
en sammanträtt 3 dagar.

Utredningen har den 28 februari 1945 avgivit betänkande med förslag till
investeringsreserv för budgetåret 1945/46 av statliga, kommunala och stats-
understödda anläggningsarbeten (Statens off. utredn. 1945: 12, 13). Därjämte
har utredningen under år 1945 avgivit utlåtande i ett 10-tal ärenden.

Utredningen har för avsikt att under januari månad 1946 avgiva betän-
kande med utredning rörande personal och materielresurser m. m. för ge-
nomförande av en investeringsreserv.

21. *Sakkunniga angående arbetsförmedlingens organisation* (1944: I 32;
1945: I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1943 (se Post- och Inrikes Tidn. den 30 mars 1943):

Thomson, A. N., landshövding, ordförande i statens arbetsmarknadskommis-
sion, *ordförande*;

Höjer, K. J., generaldirektör (t. o. m. den 22 augusti 1945);

Lindberg, A., förste ordförande i landsorganisationen;

Söderlund, G., direktör, ordförande i svenska arbetsgivareföreningen;

Bergquist, Th. E. N., generaldirektör, led. av I kamm. (fr. o. m. den 23 au-
gusti 1945).

Sekreterare:

Jönsson, O., kontorschef hos arbetsnämnden i Stockholm.

Biträdande sekreterare:

Kellgren, N., amanuens.

Lokal: Statens arbetsmarknadskommision; tel.: Arbetsmarknadskommisionen.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I Fi 32 och 1945: I Fi 22.

De sakkunniga ha under år 1945 hållit 12 sammanträden.

Enligt direktiven skulle de sakkunniga i första hand utreda de frågor beträffande arbetsförmedlingens organisation m. m., som kunde väntas bli aktualiserade efter ett vapenstillestånd. Under utredningsarbetet, vilket utförts i nära samråd med arbetsmarknadskommisionen, har en förskjutning av problemställningen ägt rum. För arbetsförmedlingens vidkommande medförde näringslivets övergång från krigs- till fredsförhållanden icke några meruppgifter av sådan storleksordning, att speciella organisatoriska åtgärder behövde vidtagas. Som huvudproblem under utredningsarbetets första etapp har i stället framstått frågan om behovet av åtgärder för att effektivisera arbetsförmedlingen vid en arbetsmarknadskris med vikande arbetstillgång. De sakkunniga ha utarbetat förslag till olika organisatoriska åtgärder och sammanfattat dessa i ett betänkande, som beräknas kunna slutjusteras under januari 1946.

De sakkunniga ha senare även erhållit i uppdrag att utreda frågan om arbetsförmedlingens framtida organisation. Vissa hithörande problem ha av de sakkunniga upptagits till behandling parallellt med ovannämnda utredningsuppdrag. Då enligt sakkunnigas uppfattning den framtida organisationen i vidsträckt omfattning måste utformas efter samma linjer som varit normerande vid förmedlingens utbyggande efter dess provisoriska förstatligande den 20 maj 1940, ha de sakkunniga låtit utarbета en redogörelse för arbetsförmedlingens organisation och uppgifter efter nämnda tidpunkt. Redogörelsen är intagen i ett betänkande, som beräknas kunna slutjusteras omkring årsskiftet 1945/46. På grundval av bl. a. detta betänkande komma de sakkunniga att fortsätta utredningsarbetet angående arbetsförmedlingens framtida organisation och beräkna att kunna slutföra utredningsuppdraget under år 1946.

22. *Tullverkets redovisningskommision* (1945: I 23).

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 november 1943:

Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförande*;

Dahlberg, G. W., kanslichef;

Dahlstedt, R. G. A., tullförvaltare.

Sekreterare:

Bergström, S., e. o. förste byråsekreterare.

Expert:

Tammelin, P. A. V., förste distriktsingenjör.

Lokal: Generaltullstyrelsen; tel: 11 14 93.

Angående kommissionens uppdrag och tidigare arbete, se 1945: I Fi 23.

I Fi: 22 Kommissionen har, sedan prov med av besparingsberedningen föreslaget ändrat redovisnings- och journaliseringsförfarande i tullverket slutförts, den 29 december 1944 till generaltullstyrelsen avgivit yttrande och förslag i anledning av vad som framkommit vid proven.

Praktiska prov för utrönande av ändamålsenligheten av besparingsberedningens förslag till omreglering av vissa arbetsmetoder på tulltaxeringsområdet, för vilka prov kommissionen till generaltullstyrelsen framlagt förslag till plan m. m. och beträffande vilka prov vissa förarbeten verkställdes under slutet av år 1944 och början av år 1945, ha på grund av den starkt minskade utrikestrafiken icke kunnat igångsättas. Kommissionens arbete har därför legat nere sedan början av år 1945 och beräknas icke kunna återupptagas förrän under år 1946.

Kommissionen har under år 1945 hållit 2 sammanträden.

23. 1943 års jordbrukstaxeringssakkunniga (1944: I 35; 1945: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 27 november 1943):

Rietz, A. T., landskamrerare, *ordförande*;

Andersson, K. A. M., hemmansägare, led. av II kamm.;

Janson, S., agronom, led. av II kamm.;

Lodenius, V. G., lantbrukare, led. av I kamm.;

Svensson, W., agronom, led. av II kamm.

Sekreterare:

Baekkevold, A. F., länsassessor.

Bokföringssakkunnigt biträde:

Elvefors, B. E., taxeringsintendent.

Efter därom av de sakkunniga gjord framställning har departementschefen den 10 mars 1945 förordnat professorn L. Nanneson att biträda de sakkunniga i vissa frågor rörande avdrag vid inkomsttaxeringen för värdeminskning å inventarier och byggnader i jordbruk och skogsbruk.

Lokal: Storkyrkobrinken 4, Stockholm; tel.: Kanslihuset.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I Fi 35.

De sakkunniga ha under december 1944 och intill utgången av november 1945 sammanträtt 29 dagar.

De sakkunnigas arbete under år 1945 har i huvudsak inriktats på frågorna om taxering av inkomst av skogsbruk efter bokföringsmässiga grunder samt om avdrag för reparation och underhåll av jordbrukets driftsbyggnader och av täckdikningsanläggning.

De sakkunniga ha den 24 januari 1945 avgivit infordrat yttrande över en i riksdagen framställd interpellation rörande rätt för jordbrukare att vid taxering avskriva kostnader för anskaffande av jordbruksinventarier.

Utredningen avser att slutföra sitt uppdrag under början av 1946.

24. *Sakkunnig för fortsatt utredning angående rationalisering av den statistiska statistiken* (1944: I 36; 1945: I 25). **I Fi: 26**

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 december 1943:
Höijer, E. J., överdirektör.

Angående den sakkunniges uppdrag, se 1945: I Fi 25.

Utredningsarbetet har under år 1945 kunnat bedrivas endast i mindre omfattning.

25. *1944 års skattesakkunniga* (1944: I 37; 1945: I 26).

Tillkallade av chefen för finansdepartementet den 23 december 1943:

Bärg, A. J., led. av I kamm.;

Bergstedt, C. J., landskamrerare, tillika *sekreterare*.

Statistiker:

Östman, O., taxeringsrevisor.

Lokal: Munkbron 7; tel.: 10 74 33 och 11 23 36.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I Fi 37.

De sakkunniga ha under år 1945 hållit 36 sammanträden.

De sakkunniga ha *dels* den 31 maj 1945 avgivit betänkande med förslag angående vissa spörsmål på den allmänna kommunalbeskattningens område (Statens off. utredn. 1945: 35), *dels ock* den 18 oktober avgivit yttrande över en av taxeringsrevisorn E. Annell upprättad promemoria rörande nedskrivning av varulager i beskattningshänseende jämte förslag till åtgärder för att motverka överdrifter i fråga om varulagernedskrivning.

De sakkunniga beräkna att under början av år 1946 avgiva ett betänkande med förslag rörande idrottssammanslutningars beskattning för inkomst och senare under året ett betänkande med förslag rörande vissa återstående, till de sakkunniga hänskjutna beskattningsfrågor.

26. *1944 års personalutredning* (1945: I 29).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1944 för att inom departementet biträda med utredning rörande anställningsförhållandena för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst (se Post och Inrikes tidn. den 15 april 1944):

Westling, E. A., landshövding, *ordförande*;

Broström, Jane, kanslibitråde;

Carlsson, A., kansliråd;

Ekelöf, P. O., professor;

Eriksson, E. G. E., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Höijer, E. J., överdirektör;

Johansson, Helga, förbundskassör;

Styrud, S. G., byrådirektör;

Woxén, R., professor.

Sekreterare:

af Malmborg, N. M., t. f. kansliråd.

I Fi: 26 Biträdande sekreterare:

Lane, S., förste kanslissekreterare (intill den 1 september 1945);

Mollander, R., fil. kand.;

Agnell, Anna Lisa, amanuens (fr. o. m. den 1 oktober 1945).

Lokal: Biblioteksgatan 3; tel.: 21 12 90.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I Fi 29.

Utredningen har införskaffat ett omfattande utredningsmaterial för närmare undersökning av anställnings- och rekryteringsförhållandena för biträdespersonal med skriv- och kontorsgöromål. Detta material har statistiskt bearbetats, och för frågans vidare behandling har inom kommittén tillsatts en särskild sektion, som för närvarande är sysselsatt med att utarbeta riktlinjer för biträdespersonalens befordringsgång m. m. Sektionen har intill utgången av november månad 1945 sammanträtt 15 gånger.

Ett rikhaltigt utredningsmaterial har jämväl införskaffats beträffande amanuenspersonal och vissa andra jämförliga befattningshavare med göromål av väsentligen administrativ karaktär. Den statistiska bearbetningen av ifrågakvarande material har slutförts, och en särskild sektion inom kommittén har tillsatts för närmare behandling av frågan om amanuenspersonalens befordrings- och rekryteringsförhållanden.

Särskild undersökning har igångsatts jämväl beträffande personal med viss teknisk utbildning. Cirkulärskrivelse i ämnet, åtföljd av individuella uppgiftskort, har expedierats till vederbörande verk och myndigheter.

Den 22 september 1945 har utredningen till justitiedepartementet avgivit infordrat utlåtande i anledning av 1943 års domarutrednings förslag rörande avlöningsförhållandena för fiskalsaspiranter, tingsnotarier och tingsnotarieaspiranter.

Utredningen har under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945 sammanträtt in pleno 17 gånger.

Utredningsarbetet väntas kunna i vissa delar slutföras under loppet av år 1946.

27. 1944 års allmänna skattekommitté (1945: I 30).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1944):

Sandström, K. G. A., skattedirektör, *ordförande*;

Browaldh, E., bankdirektör;

Lindahl, E., professor;

Lundblad, N. W., direktör;

Montgomery, G. A., professor;

Strand, A. W., kassör, led. av I kamm.;

Werner, O. E., hemmansägare, led. av II kamm.

Experter:

Johansson, A. E. M., taxeringsrevisor;

Lindgren, G., fil. lic.;

Bredal-Bauer, J. F., t. f. aktuarie (fr. o. m. den 16 juni 1945);

Lundberg, F., fil. d:r (fr. o. m. den 26 september 1945);
 Prawitz, H. A., byråchef (fr. o. m. den 26 september 1945).

Sekreterare:

Lindquist, N. G., assessor.

Lokal: Skatteberedningen, Storkyrkobrinken 4; tel.: Kanslihuset 654.

Beträffande kommitténs direktiv, se 1945: I Fi 30.

Ledamoten av kommittén professorn A. Montgomery har den 19 januari 1945 efter av honom gjord ansökan befriats från sitt uppdrag.

Kommittén har under år 1945 sammanträtt 4 gånger.

Under året hava utredningar verkställtts angående olika i direktiven angivna spörsmål. Bland de spörsmål, som därvid behandlats, märkas frågan om marginalbeskattningen och i samband därmed förmögenhetsbeskattningen; avdragsrätt för försäkringspremier m. m.; bidragsformer vilka kunna vara av den art, att de möjligen kunna undantagas från beskattning; begränsning i vissa fall av rätt till avdrag från inkomst av tjänst; avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd; beskattning av medlemsavgifter och avdragsrätt för dylika avgifter; beskattningsperioden; beskattning av utdelning å aktier i svenska aktiebolag eller andelar i ekonomiska föreningar, då jämväl mottagaren är aktiebolag eller ekonomisk förening; beskattning av värden av good wills natur i vissa fall.

Kommittén har den 17 oktober 1945 avgivit infortrat yttrande över en av revisor E. Annell upprättad promemoria rörande nedskrivning av varulager i beskattningshänseende m. m.

Kommitténs ordförande samt ledamoten Lindahl ha med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande under tiden den 23 oktober—den 6 november 1945 företagit en resa till England för att studera vissa skattespörsmål, som omfattas av kommitténs arbetsuppgifter.

Sedan kommittén under 1945 i avsevärd utsträckning slutfört förberedande arbeten, torde kommittén under loppet av år 1946 kunna avgiva betänkande rörande ifrågasatta ändringar i kommunalskattelagen m. m.

28. 1944 års pensionsutredning (1945: I 31).

Tillkallade med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juni 1944):

Sverne, E. V., generaldirektör, *ordförande*;

Andersson, Ebon, bibliotekarie, led. av II kamm.;

Björn, E. O. F., statskommissarie;

Dahlgren, I., sekreterare i svenska landstingsförbundet;

Lindstedt, S., f. d. direktör i statens pensionsanstalt.

Expert:

Kjellén, T. B., direktör i statens pensionsanstalt.

Sekreterare:

Isoz, N. P. E., förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Sollander, E. R., förste amanuens.

I Fi: 29 Lokal och telefon: sekreteraren, statens pensionsanstalt tel.: 23 27 30; bitr. sekreteraren, kammarkollegiet, tel.: 10 08 26.

Beträffande utredningsuppdraget, se 1945: I Fi 31.

Utredningen har under år 1945 hållit 9 sammanträden. Därvid ha i huvudsak behandlats de allmänna principerna för avgränsningen av statens pensionsanstalts verksamhetsområde samt grunderna för den av anstalten bedrivna pensioneringen.

Utredningen beräknas bliva slutförd under år 1946.

29. 1944 års deltidstjänstutredning (1945: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1944 med uppdrag att inom finansdepartementet biträda med utredning i fråga om deltidarbete i allmän tjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1944):

Lundquist, R., överdirektör, *ordförande*;

Jäderström-Rössel, Agda, fru;

Nevrell, B., t. f. avdelningschef i finansdepartementet;

Nilsson, G. V., stadsbibliotekarie, led. av II kamm.;

Wallberg, C. E. F., bankdirektör;

Vedberg-Larsson, Elvira, fru;

Vinge, Margit, biblioteksassistent.

Sekreterare:

Lingren, G. W., byråchef.

Lokal och tel.: Arbetsmarknadskommissionen, Stockholm.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I Fi 32.

De sakkunniga ha under 1945 fortsatt sitt arbete och därvid bl. a. från statliga verk och institutioner samt kommunala sammanslutningar inhämtat uppgifter angående möjligheten att anordna deltidarbete i allmän tjänst. Liknande förfrågningar ha riktats till sammanslutningar inom det privata näringslivet. Vid ett stort antal konferenser med representanter för olika statliga och enskilda företag samt personalorganisationer m. fl. ha diskuterats fördelar och olägenheter av ökad användning av deltidarbete.

De sakkunniga ha under år 1945 t. o. m. den 1 december sammanträtt 20 gånger.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1946.

30. Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga (1945: I 33).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1944 för att inom finansdepartementet biträda med viss omprövning av lönegradsplacering m. m. för befattningshavare inom försvarsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 22 september 1944):

Ödeen, S. A. E., generaldirektör, *ordförande*;

Carlsson, A., kansliråd;

Dahl, C. E. H., ingenjör;

Helldén, B. E., förbundsordförande;

Norberg, R. E., statskommissarie;

Ström, E. T. H., krigsråd.

Sekreterare:

Edsberg, H., assessor.

Biträdande sekreterare:

Cars, G. F. O., förste amanuens.

Lokal: Krigsmaterielverket; tel. Krigsmaterielverket.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I Fi 33.

Enligt under hand meddelade direktiv har utredningsuppdraget utsträckt att omfatta jämväl befattningar vid försvarsväsendet med avlöning enligt löneplan Eo eller Ex.

I och för planläggning av utredningsarbetet ha de sakkunniga trätt i förbindelse med försvarets sakanslagskommitté och 1944 års personalutredning.

De sakkunniga, vilkas uppdrag är avhängigt av — förutom de ovannämnda — vissa andra pågående utredningar, ha såsom första etapp i utredningsarbetet inriktat sig på uppgörandet av utkast till en generell tjänsteförteckning, innefattande förslag till placering i lönegrad samt till tjänstebestämmelse av samtliga av utredningen berörda befattningar och serier av befattningar oavsett löneplaner men med hänsyn tagen till såväl befattningarnas art och arbetsuppgifter som föreskrivna kompetenskrav respektive i övrigt erforderliga kvalifikationer. De sakkunniga ha genom hänvändelse till försvarets verk och myndigheter införskaffat ett vidlyftigt uppgiftsmaterial, avseende samtliga vid vederbörande organisationsenheter eller underavdelningar därav anställda civilmilitära och civila befattningshavare med avlöning enligt någon av löneplanerna Ca, MEo, Eo, MEx och Ex, respektive med arvode motsvarande viss löneklass inom någon av nämnda löneplaner eller med avlöning enligt kontrakt. Materialet har därefter varit föremål för bearbetning inom de sakkunnigas kansli.

Resultatet av de sakkunnigas arbete i ovan angivna del beräknas kunna framläggas under första halvåret 1946.

De sakkunniga ha under år 1945 intill den 1 december hållit 18 sammanträden. Därjämte ha de sakkunniga avlagt studiebesök vid krigsmaterielverket, försvarets radioanstalt, Åkers krutbruk, Carl Gustafs stads gevärsfaktori, marinens centrala beklädnadsverkstad, Södermanlands pansarregemente, Sydkustens marindistrikt samt Blekinge kustartilleriförsvär.

De sakkunniga ha till Kungl. Maj:t avgivit utlåtanden, på grund av remisser, i ett flertal frågor.

Genom beslut den 9 november 1945 har chefen för försvarsdepartementet, under hänvisning till proposition nr 170 (s. 350) till 1945 års riksdag, uppdragit åt de sakkunniga att taga under övervägande fråga om lönefyllnadsarvoden till styresmännen för de centrala flygverkstäderna samt att inkomma med det förslag i ämnet, vilket kunde befinnas påkallat.

31. 1944 års militära pensionsutredning (1945: I 34).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 31 oktober 1944) för att biträda med utred-

I Fi: 31 ning om ändrade bestämmelser om pensionsålder m. m. för viss personal inom försväsväsendet:

Sverne, E. V., generaldirektör, *ordförande*;

Nilson, J. F., krigsråd;

Silfverberg, K. J. A., överste;

Törnkvist, A. Å:son, led. av II kamm.

Sekreterare:

Dickson, W., t. f. andre kanslisekreterare.

Sammanträdeslokal: Kammarkollegium; tel. (sekreteraren): Kanslihuset 371.

Angående direktiven för utredningen, se 1945: I Fi 34.

De sakkunniga, som hållit 12 sammanträden, ha under år 1945 verkställt utredning i pensionsåldersfrågor för olika beställningshavargrupper. En diskussion i flygmedicinska frågor har under året ordnats med deltagande av bland andra professorerna U. S. von Euler-Chelpin och H. E. Christensen samt flygöverläkaren C. E. Westerberg.

De sakkunnigas uppdrag beräknas kunna avslutas under år 1946. Utredningsarbetet är dock beroende på vissa frågor, som beröra såväl 1944 års militära pensionsutredning som 1945 års försvarskommitté.

32. 1944 års nykterhetskommitté (1945: I 39).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1944 såsom sakkunniga för utredning rörande nykterhetslagstiftningens framtida innehåll och utformning (se Post- och Inrikes tidn. den 23 november 1944):

Ingvar, S. I., professor, *ordförande*;

Bergvall, J. H., direktör, led. av I kamm.;

Englund, E. V., aktuarie, led. av I kamm.;

Furuskog, K. J., rektor;

Hagberg, E. R., redaktör, led. av II kamm.;

Larsson, Karin, fru;

Nilsson, J., distriktsföreståndare, led. av II kamm.;

Olsson, G. A., redaktör, led. av II kamm.;

Onsjö, J., lantbrukare, led. av II kamm.;

Sefve, S. I., rektor, led. av II kamm.;

Svensson, Valborg, redaktör;

Åkerberg, O. H., redaktör, led. av I kamm.;

Öberg, Märta, kassörska, led. av II kamm.

Sekreterare:

Elmér, Å. B. A., fil. mag.

Biträdande sekreterare:

Nelker, H. G., amanuens.

Lokal: Storkyrkobrinken 2; tel. Kanslihuset 388.

Beträffande direktiven för kommitténs utredningsuppdrag, se 1945: I Fi 39.

Jämlikt ovannämnda bemyndigande förordnades den 8 januari 1945 byråchefen O. H. Klackenbergs att delta i överläggningarna inom kommittén

samt att i övrigt biträda såsom expert i den omfattning, departementschefen **I Fi: 33** bestämde. Därjämte förordnade departementschefen den 19 september 1945 professorn T. Segerstedt att såsom expert biträda kommittén med vissa social-psykologiska undersökningar.

Kommittén har under år 1945 hållit 6 plenarsammanträden, varjämte ett inom kommittén utsett arbetsutskott, bestående av herrar Ingvar, Bergvall, Furuskog, Hagberg och Olsson, sammanträtt 7 gånger.

Kommittén har verkställt vissa förberedande undersökningar angående restriktionssystemets verkningar i olika avseenden, därvid överläggningar ägt rum med professorerna Harald Cramér, Gunnar Dahlberg och Torgny Segerstedt. Vissa större undersökningar på området komma att igångsättas under år 1946.

Kommittén har den 15 mars 1945 till riksdagens andra kammars första tillfälliga utskott avgivit yttrande över motionen nr 450 i andra kammaren angående upphävande av viss föreskrift om järnvägens fungerande såsom inlämningsställe för motböcker m. m. Vidare har kommittén den 29 november 1945 avgivit utlåtande över ungdomsvårdskommitténs betänkande del III angående ungdomen och nöjeslivet (Statens off. utredn. 1945: 22).

33. 1944 års lönekommitté avseende sjukvårds- och ekonomipersonal
(1945: I 40).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 november 1944):

Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförande*;
Anderberg, H. R., stationsmästare, led. av I kamm.;
Andersson, A. J., förste expeditionsvakt;
Blomqvist, H. K. G., kapten;
Elfving, K. I., byrådirektör;
Höjer, Gerda, sjuksköterska.

Sekreterare:

Elfving, K. I. (se ovan);
Petré, K. B. T., assessor.

Angående de sakkunnigas ursprungliga uppdrag, se 1945: I Fi 40.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 april 1945 ha de sakkunniga jämväl erhållit i uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om reglering av avlöningsförhållandena för statsanställda barnmorskor och distriktsbarnmorskor.

De sakkunniga ha med början den 18 januari hållit 26 sammanträden under år 1945. Vidare ha de sakkunniga i studiesyfte avlagt besök å karolinska sjukhuset, förskolan för blinda å Tomtebodas, Beckomberga sjukhus i Stockholm, dövstumskolan å Manilla, serafimerlasarettet, garnisonssjukhuset i Stockholm, statens sjuksköterskeskola, statens distriktssköterskeskola, tandläkarinstitutet och centralfängelset å Långholmen. Efter särskilt medgivande ha de sakkunniga företagit resor till Hälsingborg (S:ta Maria sjukhus), Örkel-

I Fi: 33 Ijunga (statens skolhem Östra Spång), Lund (vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, Vipeholms sjukhus), Göteborg (Göta artilleriregemente), Vänersborg (statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor, statens skolhem Brättegården, dövstumskolan) och Vagnhärad (Lövstahemmet, statens anstalt för själsligt abnorma manliga skyddshemselever).

Under år 1945 har utarbetats preliminärt förslag till betänkande till i stort sett alla de delar utredningen omfattar. En förberedande överläggning har också hållits med representanter för svenska stadsförbundet och svenska landstingsförbundet.

Då kommittén för sitt fortsatta arbete är beroende av de resultat beträffande löneplanernas utformning, som kunna framkomma av 1945 års lönekommittés arbete, har slutlig ståndpunkt till föreliggande spörsmål ännu icke kunnat tagas.

34. 1945 års bankkommitté.

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 23 mars 1945 (se Post- och inrikes tidn. den 3 april 1945):

Eriksson, H., f. d. generaldirektör, *ordförande* (t. o. m. den 22 juni 1945);

Jonsson, P. C., landshövding, *ordförande* (fr. o. m. den 23 juni 1945);

Anderson, I., fil. d:r, chefredaktör, led. av I kamm.;

Andersson, O., ombudsman, led. av II kamm.;

Browaldh, E., bankdirektör;

De Geer, J. G. G., friherre, disponent;

Elofsson, G., lantbrukare, led. av I kamm.;

Fredriksson, K., redaktör (fr. o. m. den 20 september 1945);

Hall, D., ombudsman, led. av II kamm.;

Hallnäs, S., ombudsman;

Lindahl, C., bankdirektör;

Rooth, I., riksbankschef;

Severin, F., chefredaktör, led. av II kamm.;

Vougt, A., statsråd, led. av II kamm. (t. o. m. den 19 september 1945);

Wulff, K., byråchef, tillika *sekreterare*;

Waern, T., f. d. statssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Gabrielson, L., t. f. förste kanslisekreterare.

Lokal: Bank- och fondinspektionen, Sturegatan 16; tel. 62 43 18.

De för kommittén gällande direktiven framgå av departementschefens anförande vid beslutet om kommitténs tillsättande. Departementschefen erinrade därvid om att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 juni 1941, nr 75, hemställt om en förutsättningslös utredning rörande *dels* riksbankens uppgifter och organisation, *dels* tryggheten av ur samhällssynpunkt tillfredsställande förhållanden på kreditväsendets område, *dels* ock formerna för uppnående av enhetlighet i den offentliga finanspolitiken. De konkreta spörsmål, som åsyftats i riksdagens hemställan, hade närmare belysts i motiveeringen till denna. Enligt riksdagens mening borde sålunda i första hand ut-

redas, huruvida riksbanken borde vara en ren centralbank eller även driva I **Fi: 34**
bankmässig rörelse i konkurrens med affärsbankerna. I förra fallet aktualiserades frågan, vilka medel staten behövde förfoga över för att kunna trygga ur samhällssynpunkt tillfredsställande ränteförhållanden. Vid prövningen av detta spörsmål borde övervägas lämpligheten av att inrätta en eller flera av det allmänna kontrollerade affärsbanker. Ett sådant övervägande vore i och för sig motiverat redan på grund därav, att frågan om Jordbrukarbankens och Göteborgs handelsbanks framtida ställning krävde sin lösning. I sammanhang med prövningen av här berörda problem borde diskuteras även de lämpliga formerna för samverkan mellan finansdepartementet, riksgäldskontoret och riksbanken samt arbetsfördelningen dem emellan närmast i låne- och räntepolitiska frågor.

Departementschefen framhöll därefter, att Kungl. Maj:t i anledning av riksdagens hemställan åt bank- och fondinspektionen uppdragit att verkställa en statistisk utredning rörande de för marginalen mellan affärsbankernas in- och utlåningsräntor bestämmande förhållandena. Vid anmälan av förslaget om denna utredning hade departementschefen uttalat, att den av riksdagen berörda frågan om riksbankens uppgifter aktualiserats närmast därigenom, att delade meningar rådde rörande statens möjligheter att med nu föreliggande organisationsförhållanden i önskvärd grad främja en sund utveckling av kreditväsendet. Om det visade sig önskvärt att förstärka statens inflytande på kreditmarknaden, syntes detta emellertid bäst ske genom en vidare utveckling av andra statliga kreditinstitutioner än riksbanken. Kritiken mot kreditväsendet toge väsentligen sin utgångspunkt i det förhållandet, att marginalen mellan in- och utlåningsräntor till men för sparandet och kreditgivningen ansågs alltför stor. Att förändra riksbankens ställning och uppgifter i syfte att komma till rätta med de missförhållanden som kunde föreligga i berörda hänseende syntes icke vara den naturliga utvägen. Departementschefen hade slutligen framhållit, att innan de av riksdagen berörda principiella spörsmålen upptoges till prövning, frågan om kreditväsendets ekonomi borde underkastas en ingående statistisk utredning. Denna kunde preliminärt begränsas till affärsbankerna och anförtros åt bank- och fondinspektionen.

Departementschefen framhöll härefter, att bank- och fondinspektionen i maj 1943 överlämnat resultaten av den enligt Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut av inspektionen verkställda utredningen och att inom finansdepartementet sedermera genom särskilda sakkunniga verkställts viss ytterligare bearbetning av de i bankinspektionens utredning lämnade statistiska uppgifterna.

Under hänvisning till det sagda förordade departementschefen, att en kommitté tillsattes för ifrågavarande utredning, samt anförde vidare följande.

Kommittén bör taga till utgångspunkt vad riksdagen uttalat i sin här behandlade skrivelse och pröva, hur de av riksdagen avsedda problemen bäst kunna lösas. Hinder bör därvid icke möta att, i den mån så befinnes erforderligt, vidga utredningen till att avse organisationen av kreditväsendet i dess helhet. I övrigt torde särskilda direktiv för utredningen icke böra meddelas.

I Fi: 34 Det bör alltså stå kommittén fritt att avgöra, i vilken ordningsföljd de olika spörsmålen lämpligen böra angripas, vilken avgränsning i detalj av arbetsprogrammet som är mest ändamålsenlig och huru resultaten lämpligen böra redovisas.

Kommittén har under tiden april—november 1945 sammanträtt 13 dagar. Därvid har behandlats huvudsakligen de nuvarande kreditinstitutens verksamhet och organisation, varjämte vissa grundläggande frågor rörande kreditväsendets framtida gestaltning diskuterats. Utredningsarbetet beräknas vara avslutat 1947.

35. 1945 års lönekommitté.

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 med uppdrag att verkställa revision av gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid den civila och militära statsförvaltningen och det statsunderstödda kommunala skolväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1945):

Westling, P. W. N., advokat, *ordförande*;

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;

Jonsson, C. A. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Mårtensson, J. W., f. d. tändsticksarbetare, led. av II kamm.;

Nilson, J., distriktsföreståndare, led. av II kamm.;

Nilsson, G. V., stadsbibliotekarie, led. av II kamm.;

Persson, S. E., redaktör, led. av II kamm.;

Swartling, A. E. V., expeditjonschef.

Sekreterare:

Ericson, F., förste kanslissekreterare.

Följande personer ha vidare förordnats att biträda kommittén, nämligen byråchefen i lotsstyrelsen S. J. G. Ericsson (vissa utredningar avseende avlönings- och pensionsförhållanden för lots- och fyrpersonal) samt t. f. förste byråsekreteraren hos försvarets civilförvaltning S. H. T. Beskow, amanuensen hos statens arbetsmarknadskommission C. H. H. Edgardh och amanuensen hos riksräkenskapsverket N. V. Simonsson (inom kommitténs sekretariat förekommande arbetsuppgifter).

Lokal: Storkyrkobrinken 2; tel.: Kanslihuset 661 (huvudsekreteraren) och 395 (expeditionen).

De ursprungliga direktiven för kommittén återfinnas i departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid kommitténs tillsättande. Departementschefen anförde bl. a. följande.

Sedan det europeiska kriget upphört, vore det angeläget att så snart som möjligt få tjänstemännens reallöner avvägda efter den standard, som kunde anses skälig med hänsyn till efterkrigslägets förhållanden. Det syntes därför lämpligt att arbetet på en ny allmän lönereglering upptoges. Den centrala uppgiften för löneutredningen bleve utarbetandet av nya löneplaner. Fastställandet av däri ingående lönebelopp och löneplanernas konstruktion i övrigt finge göras beroende på de resultat, som erhöles vid prövning av

såväl frågan om den allmänna lönestandarden och lönernas dyrortsgradering som olika andra lönespörsmål, vilkas lösning i större eller mindre utsträckning bleve bestämmande för den verkliga löneställningen.

Vad först anginge det allmänna ekonomiska utgångsläget för löneregleringen, syntes det rimligt att räkna med att efterkrigstiden skulle föra med sig en återhämtning i det allmänna välståndet inom landet. I den mån så skedde borde även löntagarna bli delaktiga i återhämtningen. Det borde alltså bli en uppgift för löneutredningen att, med aktgivande på utvecklingen av det ekonomiska läget och löneutvecklingen på den allmänna arbetsmarknaden, pröva i vilken mån och på vilka vägar den genomsnittliga lönenivån skulle kunna återföras till förkrigstidens reallönestandard.

Regleringen av lönerna borde liksom förut anknytas till en viss levnads-kostnadsnivå. Även om lönerna gjordes i viss utsträckning rörliga icke blott uppåt utan även nedåt, vore det naturligt, att de fasta lönebeloppen anpassades efter en levnads-kostnadsnivå som med största sannolikhet kunde beräknas icke komma att underskridas, när förhållandena efter kriget stabiliserats.

För de överväganden i dyrortsfrågan, som skulle äga rum vid löneplanernas omarbetning, borde 1943 års dyrortskommittés förslag jämte däröver avgivna yttranden tagas till utgångspunkt. Att en dyrortsgradering av lönerna alltjämt borde ingå i lönesystemet syntes redan nu kunna fastslås, liksom även att dyrortsgraderingen, såsom kommittén föreslagit, borde innebära en minskning i skillnaden mellan lönerna i lägsta och i högsta ortsgroup. Storleken av denna minskning och sättet för dess genomförande komme att starkt påverka löneställningen för de av frågan närmast berörda lönetagar-grupperna och även lönenivån i genomsnitt sett. De närmare avvägningarna härutinnan jämte regleringen av antalet ortsgroupor borde vid löneregleringen bli föremål för vidare prövning med ledning av det föreliggande utredningsmaterialet.

Löneställningen reglerades emellertid icke enbart genom lönebeloppens avvägning i de olika löneklasserna utan påverkades även av förhållandet mellan begynnelse- och slutlönerna i en och samma lönegrad, antalet löneklasser i lönegraden och tidsschemat för uppflyttning mellan löneklasserna. Anledning hade givits att, främst för de lägre gradernas del, uppmärksamma hur de statsanställda till följd av det statliga lönesystemets utformning i början av sin bana vore förhållandevis sämre ställda än närmast motsvarande anställningshavare på allmänna arbetsmarknaden. En omprövning av de principer, efter vilka löneplanerna i dessa hänseenden vore konstruerade, borde ingå i löneavvägningen. I detta sammanhang finge erinras, att i samband med de tekniska löneklassplaceringsreglernas omarbetning vid den senaste löneregleringen den s. k. sneddningsregeln erhöll vidgad användning. Det nya löneturssystemet hade visat sig medföra vissa ojämnheter i tillämpningen, och frågan om jämkningar däri borde nu upptagas till övervägande.

Till löneregleringen hörde även en avvägning av lönenivån olika löntagar-grupper emellan. I främsta rummet mötte härvid — utom frågan om dyrortsgraderingen — spørsmålet om förhållandet mellan lägsta och högsta löne-

I Fi: 35 lägena. Kravet på ett återställande av tidigare reallöner gjorde sig med ökad styrka gällande ju lägre lönerna vore och ju mindre marginal de följaktligen lämnade för anpassning efter ett skärpt ekonomiskt tryck. Uppenbart vore emellertid, att även löntagarna i mellangraderna och högre grader i längden borde kunna resa allt starkare anspråk på en återgång till tidigare reallöner. En förbättring av reallönerna även för dessa löntagare vore också nödvändig av rekryteringshänsyn och ur andra lönepolitiska synpunkter, vilka staten som arbetsgivare måste anlägga, även om det låge i sakens natur, att tendensen i ett utvecklingsläge som det nuvarande borde gå i riktning mot en relativ minskning av spännvidden i löneskalan.

Vid tidigare lönerevisioner hade frågan om behovsprincipen vid lönesättningen varit under övervägande. Ett hithörande spörsmål, som i synnerhet varit föremål för diskussion, vore spörsmålet om högre löner för befattningshavare med försörjningsplikt mot barn. Principfrågan om de hänsyn som borde tagas till försörjningsbördan berörde icke blott befattningshavare i allmän tjänst utan även andra samhällsgrupper. Departementschefen hade därför kommit till den uppfattningen, att frågan om behovsprincipens tillämpning icke lämpligen borde upptagas till behandling med avseende enbart å statliga och därmed jämställda löntagare. Den borde således lämnas å sido i nu förevarande sammanhang.

Frågan om möjligheterna för ett genomförande av nettolönesystemet, såvitt fråga vore om pensionsavdrag, borde upptagas till förnyad undersökning.

Vid tidigare tillfällen hade ifrågasatts en omläggning av grunderna för övertidsersättningarna. Denna fråga syntes böra uppmärksammas i samband med löneregleringen. Om en mera ingående omarbetning av övertidsreglerna komme i fråga, borde man bland annat beakta det särskilda spörsmål, som sammanhängde med att övertidsersättning icke utginge — och fortfarande icke heller syntes böra utgå — i högre lönegrader.

Verkställda utredningar hade visat, att de olika jämförelsegrunder, som kunde komma i fråga vid kallortsindelningen, vore så obestämda, att varje dylik indelning måste bli i avsevärd mån godtycklig, liksom även hur schematiskt en sådan avlöningsform som kallortstilläggen överhuvudtaget verkade under de olika förhållanden, efter vilka den borde vara anpassad. Frågan om kallortstilläggens bibehållande syntes nu böra omprövas.

Om ock huvudvikten vid löneregleringen borde läggas vid en revision av löneställningen, syntes det lämpligt, att en teknisk översyn av löneförfattningarna samtidigt företoges, varvid i främsta rummet vissa efter den senaste löneregleringen aktualiserade detaljspörsmål borde komma under övervägande.

Löneregleringen borde icke begränsas att gälla den statliga civilförvaltningen utan omfatta alla de områden, där det nya avlöningsystemet vore genomfört. Utredningen borde alltså även avse en revision av militära avlöningsreglementet och manskapsavlöningsreglementet. Härvid föreläge till fortsatt övervägande frågan om en radikal begränsning av det militära arvodesväsendet.

De mot civila och militära avlöningsreglementena svarande icke-ordinarie-reglementena borde även underkastas översyn. I olika sammanhang hade ifrågasatts om den nuvarande skillnaden i avlöningsvillkor för ordinarie, extra ordinarie och extra personal i lönegrader med samma nummer vore lämpligt avvägd. Hithörande spörsmål hade icke gällt rekryteringspersonal — för vilken de rådande skiljaktigheterna mestadels kunde förefalla naturliga såsom tillhörande en reguljär befordringsgång — utan annan icke-ordinarie personal, vilken i en på senare tid ökad omfattning anställts under skiftande förhållanden.

Utredningen borde ytterligare omfatta de avlöningsbestämmelser för det statsunderstödda undervisningsväsendet, som vore anslutna till det nya lönesystemet. Däremot borde utredningen icke beröra de områden av statsförvaltningen, där personalen ännu hade oreglerade löner.

Lönekommittén borde fungera dels som utredningskommitté i vanlig mening och dels som delegation för löneförhandlingar under ordförandens ledning med representanter för de av utredningen berörda personalgrupperna. Vad anginge formen för förhandlingarna syntes man höra räkna med att dessa jämväl i större eller mindre utsträckning skulle kunna föras av ordföranden under medverkan i erforderlig omfattning av ledamöter inom kommittén.

Kommitténs uppdrag har genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1945 utvidgats till att omfatta jämväl verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande de ändringar i tjänste- och familjepensionsförfattningarnas bestämmelser om storleken av pensionsförmåner och om pensionsavdrag, som kunna påkallas i samband med avlöningsrevisionen.

Kommittén har under tiden intill den 1 december 1945 sammanträtt 9 dagar. Vid sammanträdesdagar i november ägde förhandlingar rörande avlöningsförhållandena för civila statstjänstemän i allmänhet rum med statstjänarkartellen, statstjänstemännens riksförbund och tjänstemännens centralorganisation.

Sedan vissa på kommitténs föranstaltande igångsatta utredningar slutförts samt fortsatta förhandlingar ägt rum med representanter för av löne- och pensionsutredningen berörda personalgrupper, beräknas kommitténs arbete kunna bli slutfört omkring mitten av år 1946.

36. 1945 års statsskatteberedning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 oktober 1945):

- Andersson, J. Elon, chefredaktör, led. av I kamm.;
- Brandt, E. R., pappersbruksarbetare, led. av II kamm.;
- Bärg, A. J., f. d. förrådsförman, led. av I kamm.;
- Hermansson, C., redaktör;
- Olsson, G. A., redaktör, led. av II kamm.;
- Rubbestad, A. L., lantbrukare, led. av II kamm.;

I Fi: 36 Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm.;
Sundén, O. R., direktör.

Sekreterare:

Bodin, N. A., kammarrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Löfqvist, I., förste amanuens.

Lokal: Riksdagshuset; tel.: Riksdagen 50.

Såsom statistisk expert ha de sakkunniga anlitat fil. d:r O. Lundberg.

Enligt direktiven skola de sakkunniga med utgångspunkt från statens beräknade behov av inkomstskatter framlägga förslag till utformning av den statliga inkomst- och förmögenhetsbeskattningen vid ett slopande av värnskatten. Frågan om en viss lindring av beskattningen för ensamstående inkomsttagare i de lägre inkomstskikten skall även upptagas till prövning. Utredningen bör även omfatta frågan om den särskilda förmögenhetsbeskattningen. Den sedan länge svävande frågan om en engångsskatt å förmögenhet bör därvid bliva föremål för nytt övervägande liksom den av riksdagen angivna möjligheten att låta ett ökat bidrag från förmögenheterna utgå genom höjning av den årliga förmögenhetsskatten och av arvsskatten. Uppmärksamhet bör enligt direktiven ägnas frågan om en förbättring av taxeringsförfarandet i vad avser förmögenhetsuppgifterna. Om de sakkunniga finna så påkallat, äro de oförhindrade att framlägga förslag till ändringar av nuvarande bestämmelser angående vad som är att hänföra till skattepliktig förmögenhet.

Under departementschefens ordförandeskap ha de sakkunniga under år 1945 intill den 1 december sammanträtt tre gånger, varvid vissa utredningar angående den statliga beskattningen igångsatts.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1946.

37. Utredning angående arbetsuppgifterna för tullverkets kust- och gränsbevakning jämte därmed sammanhängande frågor.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 november 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 22 december 1945):

Linnér, S. N., f. d. landshövding, *ordförande*;

Lindberg, P. H., byråchef;

Beskow, C. A., kommendörkapten;

Andersson, H. B. W., ombudsman.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Därvid erinrade departementschefen till en början att frågor om tullpersonalens deltagande i olika övervaknings- och andra uppgifter i kust- och gränstrakterna vid sidan av den egentliga tulltjänsten sedan länge varit aktuella samt hänvisade till vissa uttalanden i det av särskilda sakkunniga år 1935 avgivna betänkande (Statens off. utredn. 1935: 24), som låg till grund för den år 1937 genomförda omorganisationen av kustbevakningen. Departementschefen anförde vidare bland annat:

Efter krigsutbrottet hade inskränkningarna i fredstrafiken och behovet av övervakning i olika med kriget sammanhängande hänseenden medfört väsentliga ändringar i tullverkets arbetsförhållanden. Detta vore i synnerhet fallet med kustbevakningen, som de sista krigsåren varit ställd till marinens förfogande med personalen inordnad i marinens krigspolis. Grunderna härför hade underställts riksdagen i propositionen 1941: 236. Av stor betydelse vore tullverkets medverkan vid övervakandet av samfärdseln över rikets gränser. I den särskilda organisation, som för detta ändamål inrättats, hade tullverkets personal kommit att utgöra grundstommen. Även i andra hänseenden hade under krigsåren etablerats en ingående och fortlöpande samverkan mellan tullverket samt försvars- och polisväsendets olika organ. I samband med avvecklingen av beredskapen hade kustbevakningen numera i stort sett återgått till den fredsorganiserade tulltjänsten, och även gränsbevakningstjänsten hade i det väsentliga återtagit sin tidigare karaktär.

Krigsårens erfarenheter hade förstärkt intrycket av att åtskilliga övervaknings- m. fl. uppgifter inom kust- och gränsområdena borde handhas på ett effektivare sätt och att härutinnan mycket skulle kunna vinnas genom ett rationellt utnyttjande av de därstädes verksamma bevakningsorganen. Bland de för närvarande mest aktuella spörsmålen på detta område märktes frågan angående omfattningen av och formerna för det fortsatta samarbetet mellan tullverket samt försvars- och polisväsendet.

Vid den utredning i detta ämne, som sålunda nu borde komma till stånd, borde man vad anginge kustbevakningen i princip fasthålla vid den i propositionen nr 226 till 1937 års riksdag uttalade tanken att låta organisationen vara anpassad efter den egentliga tulltjänsten och från denna utgångspunkt undersöka, vilka ytterligare arbetsuppgifter som lämpligen borde ingå i tjänsteåliggandena. Någon mera betydande organisationsändring borde således icke ifrågakomma för kustbevakningens del, i varje fall icke med mindre det kunde anses bestämt påkallat av ändrade förhållanden inom den egentliga tulltjänsten eller viktigare förhållanden vid sidan därav, särskilt med hänsyn till krigsårens erfarenheter om samarbetet med försvars- och polisväsendet. Detsamma borde i tillämpliga delar gälla gränsbevakningen. För mindre omfattande organisationsjämkningar borde däremot hinder ej föreligga. Anledning funnes även att uppmärksamma sambandet mellan arbetsuppgifternas art och omfattning samt personalens löneställning.

38. *Utredning angående anställningsvillkoren för de underordnade läkarna vid Karolinska sjukhuset och Serafimerlasarettet.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 november 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1945):
Johnsson, B. E., statskommissarie.

39. *Sakkunniga för utredning angående riksräkenskapsverkets organisation.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1945:
Linnér, S. N., f. d. landshövding, *ordförande*;

I Fi: 39 Runemark, P. S., generaldirektör;
Dahlberg, G. W., kanslichef.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande. Departementschefen erinrade därvid till en början om att en omorganisation av riksräkenskapsverket hade genomförts vid 1939 års riksdag efter vissa angivna principer. Departementschefen anförde vidare bland annat:

Det räkenskapsmaterial, som ingår till riksräkenskapsverket för granskning, företer en betydande ökning under tiden efter 1939 års omorganisation. Till stor del är denna ökning att tillskriva krisförhållandena. Såväl försvarsreformen som företagna utvidgningar inom den civila statsförvaltningen medföra dock, att en del av ökningen måste förutsättas bli bestående.

I och med uppbördsreformens antagande komma de till riksräkenskapsverket ingående skatteräkenskaperna, såvitt angår uppbörden av preliminärskatt, icke att giva lika goda utgångspunkter för uppbördskontrollen som ämbetsverket för närvarande har beträffande skatteuppbörden i dess helhet. Vid sådant förhållande måste ökad vikt fästas vid den av ämbetsverket förda uppbördsstatistikens omfattning och organisation. Det kan måhända vidare bli nödvändigt att i större utsträckning än hittills grunda uppbördskontrollen på inventeringar och inspektioner hos myndigheterna.

Den av angivna skäl erforderliga översynen av riksräkenskapsverkets organisation bör syfta till en avveckling av kristidens provisorier och en anpassning av den bestående organisationen efter mängden och beskaffenheten av revisionsuppgifterna, sådana de kunna beräknas gestalta sig i fortsättningen.

Frågan om en allmän översyn av den statliga revisionsverksamheten har sedan någon tid varit aktuell. Som ett första led i en sådan översyn ingick inrättandet från och med år 1943 av statens sakrevision. Även den blivande utredningen om riksräkenskapsverkets organisation bör betraktas som ett led i den nu berörda allmänna översynen. Det torde emellertid vara nödvändigt att begränsa utredningen att i huvudsak omfatta de i det föregående antydda organisationsfrågor, som aktualiserats närmast av inträdda förändringar i fråga om granskningsmaterialet, då dessa frågor kräva ett avgörande utan längre uppskov. Sådana till det allmänna revisionsproblemet hörande, mera djupgående spörsmål som frågorna om redogöraransvaret och om anmärkningsprocessens huvudgrunder torde således få hänskjutas till en kommande fortsatt utredning.

40. *Utredning för översyn av det statliga kommittéväsendet.*

Tillkallad med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1945:

Rosander, K. E., borgmästare.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid

meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen yttrade därvid bland annat följande. **I Fi: 40**

Kommittéväsendet har under de senaste åren fått en väsentligt stegrad omfattning, beroende bland annat på att den allmänna politiska och ekonomiska utvecklingen aktualiserat ett flertal utredningsfrågor av stor räckvidd. Bland följderna av utredningsväsendets tillväxt äro icke blott att uppmärksamma de stegrade kommittékostnaderna utan även och framför allt en tilltagande svårighet att överblicka och samordna utredningsarbetet och inom önskad tid få fram resultaten av arbetet. En särskild anledning att nu företaga en revision av utredningsväsendet är, att övergången till fredsförhållanden i olika avseenden kan antagas ha rubbat förutsättningarna för åtskilliga pågående utredningar.

Vid den översyn av kommittéväsendet, som sålunda enligt min uppfattning bör företagas, bör bland annat undersökas, i vad mån förutsättningarna för olika utredningar kunna ha bortfallit eller förskjutits genom det ändrade tidsläget. Om så är fallet beträffande en viss kommittéutredning, kunna olika åtgärder övervägas. Anledning kan måhända finnas att helt eller delvis nedlägga utredningen eller att sammanslå kommittén med något annat utredningsorgan eller överföra någon del av utredningsuppgifterna till sådant organ. Om arbetet finnes böra fortgå, kan en jämkning av direktiven ifrågakomma.

Åtgärder för samordnande av olika kommittéutredningar — exempelvis för att få in skilda, av varandra beroende utredningsresultat i en rätt tidsföljd — torde i åtskilliga fall visa sig påkallade och möjliga. Liksom vid andra allmänna rationaliseringsundersökningar böra förefintliga möjligheter till förenkling av kommittéarbetet tillvaratagas. Detta gäller icke blott hopsamlandet och bearbetningen av utredningsmaterialet utan även framläggandet av arbetsresultaten. En större koncentration i utredningsarbetet är även önskvärd. Då det gäller förverkligandet av detta önskemål, kan man emellertid icke undgå att taga hänsyn till de svårigheter, som sammanhånga med att de ledande krafterna i många fall endast kunna ägna en begränsad del av sin tid åt kommittéarbetet, något som i regel även torde ha varit förutsett vid arbetets igångsättande.

Översynen bör bedrivas under vederbörande statsrådsledamöters ledning men närmast omhänderhavas av en för de olika departementen gemensam utredningsman. I fråga om det omedelbara deltagandet från departementens sida i översynen böra vederbörande departementschefer äga bestämma. Utredningsmannen bör taga kännedom om de olika kommittéernas arbetsuppgifter, om utredningsfrågornas läge och föreliggande arbetsplaner samt om tillämpade arbetsformer. Härigenom bör vinnas en överblick till ledning vid den allmänna planläggningen och samlas erfarenheter och uppslag, som kunna mera allmänt tillgodogöras.

Vad angår sättet för framläggande och genomförande av de vid översynen framkommande resultaten, torde det få förutsättas, att förenklingar och andra jämkningar av övervägande teknisk innebörd skola kunna ge-

I Fi: 40 nomföras under hand alltefter översynens fortskridande. Frågor om åtgärder, som gå därutöver, böra anmälas till vederbörande statsråd och vidare handläggas i den ordning, som betingas av omständigheterna.

Det torde böra ankomma på chefen för finansdepartementet att lämna erforderliga anvisningar rörande framläggande av sådana vid översynen framkomna iakttagelser och förslag, som ha en allmännare innebörd.

Ecklesiastikdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.

1. *Sakkunniga för utredning rörande sjöfolkets bildningsfråga* (1943: I 11; 1944: I 9; 1945: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 30 april 1937 och den 22 oktober 1943 att biträda med utredning och avgiva förslag angående sjöfolkets bildningsfråga:

Josephson, K. O., byråchef, *ordförande*;

Andersson, M. A., kassör;

Lindberg, C. A. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Gorhön, S., skeppsredare.

Sekreterare:

von Schwerin, F. K. W., greve, förste byråsekreterare.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1938: E 16.

De sakkunniga ha den 20 februari 1945 avgivit betänkande med utredning och förslag angående yrkesutbildning av sjöfolk av manskapsgrad samt åtgärder till höjande av sjöfolkets allmänna och medborgerliga bildning (Statens off. utredn. 1945: 5).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. *Läkarutbildningssakkunniga* (1943: I 13; 1944: I 10; 1945: I 15).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:t bemyndigande den 10 juni 1938 för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag angående läkarutbildningens reformering:

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Ankarswärd, G. F. W. G., förste provinsialläkare;

Berg, S. F., professor;

Fast, J. E. G., led. av II kamm.;

Giertz, G. B., leg. läkare, tillika *sekreterare*;

Skoog, T. O., professor;

Wallgren, A. J., professor.

Biträdande sekreterare:

Malmberg, P. G., e. o. andre kanslisekreterare.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1939: E 25.

De sakkunniga ha under 1945 sammanträtt in pleno 23 dagar.

De sakkunniga ha den 15 december 1945 överlämnat dels betänkande med utredning och förslag angående läkarutbildningen III. Utbildningen efter medicine licentiatexamen (Statens off. utredn. 1945: 56), dels ock överarbetning av förslag angående läkarutbildningen; Statens off. utredn. 1941: 27, utbildningen till medicine licentiatexamen (Statens off. utredn. 1945: 57).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Universitetsarrendeutredningen (1945: I 23).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 februari 1944 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande arrendebestämmelser för universitet, akademier, högskolor och vetenskapliga samfund:

Engströmer, T., t. f. universitetskansler, *ordförande*;

Carlsson, E., arrendator;

Ericsson, J., akademifogde;

Gynnerstedt, T. V. K., stiftssekreterare.

Sekreterare:

Svennegård, C. J., hovrättsråd.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: E 23.

De sakkunniga ha den 19 januari 1945 avlämnat betänkande, innehållande förslag till förordning angående utarrendering av jordbruksegendom, tillhörig universitet, akademi, högskola eller vetenskapligt samfund.

Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Prästutbildningssakkunniga (1945: I 25).*

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1944 för att inom departementet verkställa fortsatt utredning och avgiva förslag angående prästutbildningens reformering:

Brilioth, Y. T., biskop, *ordförande*;

von Engeström, J. S. V., professor;

Nygren, A. T. S., professor;

Palm, S. E. W., direktor vid samariterhemmet i Uppsala;

Rudberg, Y., domprost;

Westman, K. B., professor.

Sekreterare:

Murray, G. R. O., teol. lic., kyrkoadjunkt.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: E 25.

De sakkunniga ha den 1 december 1944 avgivit betänkande med förslag rörande ändring av gällande bestämmelser i frågor om prästutbildningen (Statens off. utredn. 1944: 67).

Uppdraget är därmed slutfört.

I E: 5

5. *Församlings-sakkunniga för Göteborg.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1945:
 Malmeström, E. A. C., domprost, *ordförande*;
 Hjørne, H., chefredaktör;
 Sjödahl, H. L. E., lektor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Göransson, W., byråchef vid Göteborgs stads statistiska byrå.

Uppdraget avsåg biträde med den överarbetning av kammarrådet E. H. Schallings den 28 augusti 1943 avlämnade utredning (se 1944: E 9) med förslag angående reglering av den territoriella församlingsindelningen i Göteborg, vartill de över detsamma avgivna yttrandena eller omständigheterna eljest kunde giva anledning.

Med överlämnande den 10 december 1945 av betänkande med förslag angående reglering av den territoriella församlingsindelningen i Göteborg (Statens off. utredn. 1945: 52) ha de sakkunniga slutfört sitt uppdrag.

6. *Nämnden för utredning rörande demobiliserade amerikanska studenters tillträde till svenska universitet och högskolor.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 för att efter samråd med den svenska akademiska hjälpkommittén, svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet, Sverige-Amerika stiftelsen och Sveriges förenade studentkårer skyndsamt undersöka möjligheterna att tillmötesgå de av Förenta staternas arméhögkvarter i Europa uttalade önskemålen angående placering av ett antal armén tillhöriga, svensktalande amerikanska studenter vid svenska universitet och högskolor samt snarast möjligt avgiva förslag till erforderliga åtgärder:

Engströmer, T., t. f. universitetskansler, *ordförande*;

Fägersten, K. A. N., lektor;

Wessén, E. G. A., professor.

Sekreterare:

Malling, J. H. P. A., andre vicekonsul.

Överläggningar ägde under juli 1945 rum mellan nämnden och representanter för amerikanska legationen i Stockholm samt en för dessa frågor utsedd representant för ovannämnda högkvarter. Nämnden upprättade bl. a. förslag till en allmän kurs, avsedd att som en allmän grund till studierna i olika ämnen ge ifrågakvarande studenter en översikt av svensk andlig och materiell kultur, den svenska forskningens nuvarande läge inom olika discipliner m. m.

Sedan nämnden erhållit meddelande, att det planerade studiebesöket icke kunde äga rum, enär demobiliseringen av de amerikanska ockupationstrupperna i Europa kunnat ske snabbare än man beräknat, har nämnden i skrivelse den 6 november 1945 avgivit redogörelse för sitt arbete.

Nämnden har därmed avslutat sin verksamhet.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946. I E: 7

7. *Chalmerska byggnadskommittén* (1943: I 10; 1944: I 8; 1945: I 13).

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 augusti 1936 och den 15 januari 1937 tillsattes en särskild byggnadskommitté för uppförande av byggnad för fackavdelningen för skeppsbyggeri m. m. vid Chalmers tekniska institut.

Genom beslut den 18 november 1938 förordnade Kungl. Maj:t, att Chalmerska skeppsbyggeriinstitutionens byggnadskommitté icke vidare skulle äga bestånd samt att i stället skulle inrättas en kommitté, benämnd Chalmerska byggnadskommittén.

Den 27 september 1945 förordnade Kungl. Maj:t om anordnande inom kommittén av ytterligare två sektioner utöver de tidigare bildade, nämligen en sektion för maskinteknik och en sektion för elektroteknik.

Byggnadskommitténs sammansättning under år 1945:

Hammar, H. G. E., fil. d:r, direktör, *ordförande*;

Steen, S. O., arkitekt, *vice ordförande*;

Hultin, S., professor, *kassaförvaltare*;

Friberger, E. G., länsarkitekt;

ledamot av kommitténs sektion för skeppsbyggeri:

Lindblad, A. F., professor;

ledamöter av kommitténs sektion för väg- och vattenbyggnad:

Granholm, J. H., professor;

Huggert, E. W., speciallärare;

ledamöter av kommitténs sektion för maskinteknik, tillkallade den 27 september 1945:

Karlson, K. G., professor;

Lundberg, S. G. E., professor;

ledamöter av kommitténs sektion för elektroteknik, tillkallade den 27 september 1945:

Dahr, K., professor;

Ekelöf, J. A. A. S., professor;

Rydbeck, O. E. H., professor.

Sekreterare:

Nordwall, K. E., kamrer.

Kommitténs arkitekt:

Wernstedt, C. M., professor.

Därjämte arbetar sedan år 1944 en särskild sektion för textilteknik med samma ledamöter som i huvudkommittén.

Lokal: Chalmers tekniska högskola, Storgatan 43, Göteborg; tel.: 13 12 85.

Chalmers tekniska högskolas rektor har deltagit i de flesta av kommitténs under år 1945 hållna sammanträden.

Vid handläggande av ärenden i samband med maskinhallens ombyggnad har kommittén med sig adjungerat professorn J. A. Hedvall.

Sektionen för skeppsbyggeri har under år 1945 icke haft något självständigt sammanträde, men i samband med sammanträden med övriga sektioner

I E: 7 inom kommittén ha enstaka ärenden tillhörande sektionen för skeppsbyggeri upptagits till behandling. Byggnaderna för statens skeppsprovvningsanstalt vid högskolans skeppsbyggnadsavdelning ha under året överlämnats. Utrustningen har dock icke kunnat helt fullbordas, beroende på att i utlandet beställda maskiner icke kunnat levereras. Genom beslut den 19 september 1945 har Kungl. Maj:t förklarat, att det kommittén anförtrodda uppdraget i denna del skulle anses vara slutfört med utgången av juni månad 1945.

Sektionen för väg- och vattenbyggnad har under år 1945 icke hållit något eget sammanträde. Enstaka förekommande ärenden i anslutning till uppförande och utrustning av byggnader för högskolans väg- och vattenbyggnadsavdelning ha behandlats i samband med övriga sektioners sammanträden. Smärre förändringar och kompletteringar av inredning och möblering i byggnaderna ha under året företagits. Vissa för byggnaderna beställda maskiner och apparater ha levererats. Anskaffandet av maskiner och apparater för laboratoriernas utrustning kommer att fortsättas under år 1946. Kommittén beräknar att inom den närmaste tiden kunna överlämna byggnaderna för avdelningarna för väg- och vattenbyggnad samt för arkitektur.

Ändringsarbetena i högskolans maskinhall å institutionen för kemisk teknologi äro helt färdiga. För ombyggnaden av maskinhallen har länsarkitektkontoret i Göteborg anlitats.

Sektionen för textilteknik har hållit 3 sammanträden. I sektionens sammanträden ha deltagit representanter för stiftelsen svensk textilforskning. Arbetena å byggnaden för svenska textilforskningsinstitutet ha på grund av arbetskonflikten inom verkstadsindustrien icke kunnat helt slutföras. Besiktning av den huvudsakliga delen av byggnaden har ägt rum. Byggnadens uppförande beräknas kunna slutföras under år 1946.

Genom beslut den 29 juni 1945 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att omhändervä de arbeten, som vore förenade med uppförande av följande byggnader för högskolan, nämligen nybyggnad för avdelning för maskinteknik, nybyggnad för avdelningen för elektroteknik och tillbyggnad av fysikinstitutionen. För behandling av härmed sammanhängande frågor har kommittén sammanträtt 5 gånger. Kommittén har beslutat att av nämnda byggnadsföretag först skall uppföras en värme- och kraftcentral, ansluten till maskinlaboratoriet, samt tillbyggnad av fysikinstitutionen. Värme- och kraftcentralen skall leverera värme och elektrisk energi till högskolans nuvarande och planerade byggnader å området Nya Chalmers. I skrivelse den 1 november 1945 har kommittén gemensamt med högskolans styrelse hemställt om tillstånd att låta utföra kraftcentralen för större effekt än som ursprungligen avsetts. Såsom sakkunnig för biträde med frågor rörande kraftcentralen har anlitats professorn L. Malm. Anbud å värme- och kraftcentralen ha infordrats till den 2 januari 1946. Detaljritningar och programhandlingar för fysikinstitutionens tillbyggnad beräknas kunna utlämnas på entreprenad i början av år 1946.

8. 1940 års arkivsakkunniga (1943: I 14; 1944: I 11; 1945: I 16).

I E: 8

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 februari 1940 att biträda med utredning och avgiva förslag angående gallring av statsmyndigheternas arkivalier m. m.:

Knös, B. A. O., statssekreterare, *ordförande*;

Arvidsson, K. A. V., byråchef;

Boëthius, S. B., riksarkivarie;

Staf, N. O. B., förste arkivarie vid Stockholms stadsarkiv.

Sekreterare:

Samzelius, P. P. M., arkivarie.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel.: Kanslihuset 225 (ordf.), 11 25 98 (sekr.: Riksarkivet).

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1941: I E 19.

De sakkunniga ha under år 1945 hållit 25 plenisammanträden. Mellan sammanträdena har utredningsarbetet bedrivits av ordföranden och sekreteraren, delvis tillsammans med olika ledamöter. Överläggningar och samråd ha vid skilda tillfällen ägt rum med representanter för olika förvaltningsområden.

De sakkunniga ha under år 1945 avgivit följande framställningar och utlåtanden: den 24 maj angående utgallring av handlingar hos statens vattenfallsverk; den 1 juni angående gallring i kristidsstyrelsernas arkiv; den 5 juni angående gallring i statens bränslekommissions arkiv; den 27 augusti angående utgallring av vissa obehövliga handlingar i kontrollstyrelsens arkiv; den 17 september angående utgallring av statistiskt primärmaterial m. m. i socialstyrelsens arkiv; den 17 september över riksarkivets framställning om förstärkning av dess arbetskrafter; den 8 oktober angående förvaringen av riksarkivets förråd av författningstryck; den 6 november angående gallring i statens bakteriologiska laboratoriums arkiv; den 30 november över riksarkivets framställning angående ordnande av kristidsförvaltningens arkivfrågor; den 7 december över riksarkivets framställning om viss gallring i försvarets kommandoexpeditioners arkiv; samt den 7 december angående gallring i verifikationsbeståndet i riksgäldskontorets arkiv.

Därjämte ha de sakkunniga under förra hälften av år 1945 utarbetat utkast till gallringsbestämmelser för länsstyrelsens i Stockholms län arkiv, vilket utkast expedierats till de övriga länsstyrelserna (utom överståthållarämbetet) med anhållan, att respektive länsstyrelse måtte under hänsynstagande till av de sakkunniga i detta utkast framförda synpunkter och förslag före årets utgång till de sakkunniga insända ett detaljerat gallringsförslag för sitt eget arkivs vidkommande.

Under år 1944 avlåtna skrivelser med begäran om upplysningar rörande de statliga civila myndigheternas nuvarande arkivaliebestånd m. m. ha under år 1945 besvarats. Behövliga kompletteringar ha infordrats, och de sakkunniga äro sysselsatta med att bearbeta det inkomna materialet för beräkning av lokalbehoven för de statliga arkivinstitutionerna.

I E: 8 Sedan svar inkommit från länsstyrelserna med anledning av de sakkunnigas nyssnämnda skrivelse, komma de sakkunniga att upptaga frågan om gallring i de olika länsstyrelsearkiven. Beräkningarna rörande lokalbehoven för de statliga arkivinstitutionerna komma härefter att slutföras samt, i den mån sådant medhinner, ytterligare några mera skrymmande ämbetsverksarkiv behandlas, såsom arkiven hos byggnadsstyrelsen, generaltullstyrelsen, domänstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission.

9. 1940 års skolutredning (1943: I 16; 1944: I 13; 1945: I 17).

Genom beslut den 22 november 1940 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att verkställa utredning rörande skolväsendets organisation m. m. och framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 30 november 1940).

Sammansättning:

Bagge, G., professor, led. av II kamm., *ordförande*;
 Andræ, T. J. E., biskop;
 Cardell, Karin, småskollärlarinna;
 Dahr, Elisabeth, rektor;
 Fredriksson, V. A., folkskolinspektör;
 Hjärne, U. G. E:son, överläkare vid Stockholms stads folkskolor;
 Iverus, G. H., rektor;
 Jonsson, Sigrid, överlärare;
 Jonzon, B. A. S., förste folkskolinspektör;
 Karnell, N. B., folkskolinspektör;
 Kolmodin, K. M., rektor;
 Kärre, K., undervisningsråd;
 Persson, N. A., folkskolinspektör;
 Sandberg, F. W. E., kansliråd, tillika *sekreterare*;
 Wellander, E. L., professor.

Den 29 oktober 1943 förordnad att såsom ledamot av skolutredningen biträda vid utarbetandet av en översikt av frågor rörande skolans uppfostrande och undervisande verksamhet m. m.:

Hänninger, N. H., f. d. undervisningsråd.

Biträdande sekreterare:

Bruce, N. O. H., assessor vid Stockholms rådhusrätt;
 Bäck, G. H. H:son, t. f. andre kanslisekreterare.

Lokal: Eklelesiastikdepartementet; tel.: Kanslihuset.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1941: I E 23.

Under år 1945 ha följande personer tillkallats för att såsom experter biträda skolutredningen vid behandlingen av vissa frågor, nämligen: lektorn E. K. G. Smedberg vid behandling av frågor rörande underlättande av skolgången för lärjungar från mindre bemedlade hem m. m.; chefen för arbetsmarknadskommissionens sektion för ungdomsförmedling och yrkesvägledning, fil. lic. N. G. E. Neymark vid behandling av sådana frågor om ungdomens yrkesval samt om yrkesrådgivning, som skolutredningen funne sig

böra upptaga till närmare behandling; f. d. undervisningsrådet J. E. Engvall vid beräkningen av vissa kostnader. Därjämte hava vissa tidigare tillkallade experter även under år 1945 biträtt skolutredningen. **I E: 10**

Den inom kommittén år 1944 tillsatta delegationen med uppdrag att undersöka behovet av socialpedagogiska anordningar inom undervisningsväsendet har under året fortsatt sitt arbete.

Kommittén och dess organisationsutskott har under år 1945 hållit ett stort antal sammanträden, varjämte kommitténs båda underavdelningar, läroverks- och folkskolavdelningarna, var för sig sammanträtt ett flertal gånger.

Skolutredningens rådgivande nämnd sammanträdde den 11—den 14 juni 1945 och överlade tillsammans med skolutredningen om de frågor, som under året behandlats av kommittén.

Kommittén har under år 1945 avgivit utlåtanden i flera frågor. Därjämte har kommittén avlämnat betänkanden rörande flertalet av de frågor, som ingå i det kommittén lämnade uppdraget. Dessa betänkanden äro följande: IV. Skolpliktstidens skolformer. 1. Allmän organisationsplan; 2. Folkskolan. A. Allmän del. B. Undervisningsplaner; 3. Realskolan. Teoretisk linje; 4. Realskolan. Praktiska linjer; V. Skolans betygssättning. Därjämte föreligga tre bilagor till skolutredningens betänkanden och utredningar, nämligen: IV. Lärjungurvalet till studielinjer med den nuvarande realskolans mål av ledamoten av skolutredningen Elisabeth Dahr; V. Skolungdomens vägledning till utbildning och yrke av sektionschefen i statens arbetsmarknadskommission E. Neymark; samt VI. Sammanfattning av allmän organisationsplan.

Av ovannämnda betänkanden föreligga i samlingen Statens offentliga utredningar för år 1945 betänkandena IV. 1 och 3 samt V under nummer 60, respektive 61 och 45. Bilagorna IV—VI föreligga i samma samling under nummer 44 respektive 43 och 62.

Av de åt kommittén uppdragna arbetsuppgifterna återstå närmast frågorna om gymnasiet, den högre flickskolan och vissa social-pedagogiska anordningar. För samtliga dessa utredningar föreligga förberedande undersökningar. Enligt direktiven för kommitténs arbete återstår dessutom att behandla spörsmålet om utbildningsbehoven för olika ändamål och i skilda landsdelar.

10. Socialutbildningssakkunniga (1943: I 21; 1944: I 16; 1945: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1942 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande den högre socialvetenskapliga och sociala utbildningen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juni 1942):

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande*;

Andersson, Ebon, bibliotekarie, led. av II kamm.;

Heckscher, G. E., docent, rektor för socialinstitutet i Stockholm, tillika *sekreterare*;

Hult, W. P. A., professor;

Högbom, I., professor, rektor för handelshögskolan i Stockholm;

Karlbom, T. O., studierektor;

I E: 10 Larsson, Y. G. R., borgarråd;
Lindahl, E. R., professor;
Swartling, A. E. V., expeditionschef.

Biträdande sekreterare:

Edgardh, C., amanuens.

Lokal: Socialinstitutet, Odengatan 61; tel. 23 10 45 (växel).

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1943: I E 21.

Under år 1945 ha hållits 6 sammanträden med samtliga sakkunniga. Delegationer av de sakkunniga ha därutöver sammanträtt tillhopa 14 gånger.

Slutbetänkande rörande statsvetenskaplig examen och därmed sammanhängande frågor föreligger i förslag, vilket för närvarande är föremål för slutlig granskning och beräknas kunna avlämnas i början av år 1946.

11. 1942 års kyrkomusikerutredning (1943: I 22; 1944: I 17; 1945: I 19).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1942 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag angående en nyorganisering av klockarinstitutionen och dit hänförliga befattningar samt vad därmed sammanhänger (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juli 1942): Hallén, H. M., prost, led. av II kamm., *ordförande*;

Gustafsson, K. G., kantor;

Ralf, E. C., direktör för musikhögskolan;

Staxäng, E. V., lantbrukare, led. av II kamm.;

Wohlin, T. H., kammarråd, tillika *sekreterare*.

Lokal: Konstitutionsutskottets ordföranderum i riksdagshuset; tel. 10 51 50.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1943: I E 22.

I utredningens arbete har deltagit e. o. förste kanslisekreteraren N.-E. Brolin, vilken enligt departementschefens beslut den 29 november 1943 tillkallats att såsom särskild expert biträda utredningen i vissa hänseenden.

Genom beslut den 23 november 1945 har departementschefen tillkallat direktören i statens pensionsanstalt T. B. Kjellén att såsom särskild expert biträda utredningen vid utarbetande av förslag till erforderliga tjänste- och familjepensioneringsbestämmelser för befattningshavarna vid en ny tjänsteorganisation för kyrkomusikerväsendet.

Utredningen har den 13 april 1945 avgivit Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del I (Statens off. utredn. 1945: 16), innefattande närmare riktlinjer för de härmed sammanhängande frågornas uppordnande. Efter remissbehandling ha de över betänkandet avgivna yttrandena överlämnats till utredningen för att tagas i beaktande vid slutförandet av utredningsuppdraget.

Utredningen har härefter sammanträtt för överläggningar sammanlagt 21 dagar, däribland den 15 och 16 oktober 1945 med representanter för Sveriges allmänna organist- och kantorsförening och för Lunds stifts organist- och kantorsförening.

Slutligt betänkande med förslag till fullständig reglering av den ifråga-

sätta nya tjänsteorganisationen för kyrkomusikerväsendet, innefattande jäm- **I E: 13**
väl förslag till därav påkallade författningsbestämmelser, beräknas kunna
avlämnas i början av år 1946.

12. *1943 års sexualundervisningssakkunniga* (1944: I 22; 1945: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 augusti 1943 för att inom departementet i anslutning till gällande författningar och i samråd med 1940 års skolutredning skyndsamt utarbeta och avgiva förslag till instruktionskurser och annan handledning i sexualundervisning för lärare vid folkskolor och övriga under skolöverstyrelsens inseende stående läroanstalter samt förslag till anordnande av ifrågavarande undervisning för lärjungar på olika åldersstadier i nämnda skolor:

Herlitz, C. W., skolöverläkare, sammankallande ledamot;

Ahlberg, G. A., överlärare;

Nordlund, Elsa-Brita, leg. läkare;

Runestam, A., biskop.

Sekreterare:

Näsmark, K. E. J., lektor (adr. Äppelviken).

Såsom experter ha tillkallats dels rektorn Elisabeth Dahr för att biträda de sakkunniga vid utformningen av den sexualundervisning, som bör lämnas den kvinnliga skolungdomen i flickskolor, flick- och samläroverk samt kommunala mellanskolor, dels ock lektorn S. F. P. Silén för att biträda de sakkunniga vid utarbetande av förslag till den sexualundervisning, som vid läroverken må kunna meddelas inom ämnet kristendomskunskap.

Under år 1945 ha hållits 31 sammanträden, därav 3 plenarsammanträden.

De sakkunniga ha under år 1945 utarbetat handledning i sexualundervisning för lärarna inom högre skolor, vilken beräknas föreligga färdig i början av år 1946.

13. *Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande*
(1944: I 24; 1945: I 21).

Genom beslut den 24 september 1943 tillsatte Kungl. Maj:t en särskild kommitté för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande med uppgift i första hand att — med ledning av vad chefen för ecklesiastikdepartementet enligt proposition nr 151 till 1943 års riksdag och riksdagen enligt dess skrivelse den 8 juni 1943, nr 280, i ämnet anfört — uppgöra och för Kungl. Maj:t framlägga förslag till karolinska sjukhusets utbyggande med en dermatosyfilidologisk och en pediatrik klinik.

Av Kungl. Maj:t den 24 september 1943 tillkallade ledamöter:

Björck, K. A. W., generaldirektör, *ordförande*;

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;

Bohmansson, G., med. d:r, lasarettsläkare;

Hellerström, S. C. A., professor;

Hellström, J. G. L., professor;

I E: 13 Lichtenstein, A., professor;
Nordström, A., byggnadsingenjör;
Öman, I., borgarråd.

Ledamöterna Hellerström och Lichtenstein deltaga i kommitténs överläggningar och beslut endast såvitt angår den dermato-syfilidologiska respektive den pediatrika kliniken.

Sekreterare:

Ekbom, C. A. H., förste amanuens (tel. Kanslihuset).

Lokal: Karolinska institutets kollegierum, Hantverkargatan 3.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1944: I E 24.

Sedan kommittén den 7 juni 1945 till Kungl. Maj:t överlämnat huvudritningar angående den dermato-venereologiska kliniken, har Kungl. Maj:t den 15 juni 1945 fastställt dessa ritningar att lända till huvudsaklig efterrättelse vid byggnadsföretagets utförande. Schaktnings- och sprängningsarbetena för ifrågavarande klinik ha under hösten 1945 påbörjats.

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1945 uppdragit åt kommittén att ombesörja uppförandet av den pediatrika kliniken och utbyggnaden av karolinska sjukhusets centrala anläggningar ävensom anbefallt kommittén att uppgöra ritningar och entreprenadhandlingar samt utföra andra förberedande arbeten beträffande sistnämnda klinik och de centrala anläggningarna.

Kommittén har under år 1945 sammanträtt in pleno 2 gånger. Ett inom kommittén tillsatt arbetsutskott har under året haft 12 sammanträden.

Huvudritningar beträffande den pediatrika kliniken och de centrala anläggningarna beräknas kunna överlämnas under senare halvåret 1946.

14. *Sakkunniga för andliga vården vid sjukhusen* (1944: I 28; 1945: I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 17 december 1943 och den 10 november 1944 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande förbättrade betingelser för den andliga vården å sjukvårdsinrättningar jämte därmed sammanhängande frågor:

Hedlund, V. V., fattigvårdskonsulent, led. av II kamm., *ordförande*;

Bager, E. B. E., lasarettsläkare;

Bergsten, G., distriktsföreståndare, pastor;

Hillbom, Karin, sjuksköterska;

Skoglund, H. L., kammarråd;

Ysander, D. T., biskop.

Sekreterare:

Åberg, E. V. R., t. f. förste advokatfiskal (tel. 11 42 88).

Lokal: Kammarkollegium.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I E 28.

Kommittén har under år 1945 hållit 10 sammanträden.

Kommittén, som under år 1944 infordrat vissa uppgifter, har under år 1945 genomarbetat större delen av detta material. Vidare har kommittén behandlat vissa införskaffade uppgifter rörande den andliga vården å sjukhusen i Danmark, England, Finland, Norge och Schweiz. En översikt över

den andliga vården å sjukhusen i Sverige under gången tid har också utarbetats. **I E: 16**

Under år 1945 ha vissa uppgifter införskaffats till utrönande av möjligheten att sammanföra närbelägna sjukvårdsinrättningar till att i avseende å andlig vård betjänas av samme prästman samt om den tid som må åtgå för pastorernas verksamhet å sjukhusen m. m.

Vid flera sammanträden har kommittén haft överläggningar rörande de allmänna principerna för en reform. Särskilt har till behandling upptagits spörsmålen rörande den prästerliga organisationen å sjukhusen, prästerskapets ersättning för sjukhustjänsten samt kyrkobokföringen å sjukhusen.

De sakkunniga ha den 23 februari 1945 avgivit yttrande över prästutbildningssakkunnigas betänkande med förslag rörande ändring av gällande bestämmelser i fråga om prästutbildningen.

Under år 1946 avser kommittén att behandla det ännu ej genomgångna materialet samt att taga närmare ställning till frågorna om reformer på området.

15. *Sakkunnig för utredning rörande reglering av församlingsindelningen i Stockholm (1945: I 24).*

Tillkallad den 11 februari 1944 för att i enlighet med bestämmelserna i lagen den 13 juni 1919 om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning verkställa utredning rörande reglering av församlingsindelningen i Stockholm:

Schalling, E. H., kammarråd.

Lokal: Kammarkollegiet; tel. 11 34 80.

Beträffande den sakkunniges uppdrag, se 1945: I E 24.

En allmän redogörelse för de kyrkliga förhållandena i Stockholm, en principiell motivering samt preliminära förslag till ändringar i församlingsindelningen ha utarbetats, varjämte beräkningar av därmed förbundna kostnader samt dessas fördelning på de skattskyldiga påbörjats. Där anledning förelagat ha sammanträden hållits med representanter för prästerskapet och församlingarna.

Betänkande i ämnet beräknas kunna avgivas under första hälften av år 1946.

16. *1944 års utredning rörande tandläkarutbildningen m. m. (1945: I 26).*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 februari och den 6 oktober 1944 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande tandläkarundervisningens organisation och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor:

Engströmer, T., t. f. universitetskansler, *ordförande*;

von Hofsten, S. E. C., landstingsdirektör;

Kjellgren, B. S. T., tandläkare;

Lindbärg, K. E., stadskamrerare;

Nordlander, O., generalfärtläkare;

I E: 16 Petrén, T. E. A. professor;
 Pålsson, F., chefstandläkare;
 Strömbeck, J. P., professor;
 Westin, G. E. N., professor;
 Wikblad, Å. H., tandläkare.

Sekreterare:

Malmberg, P. G., e. o. andre kanslisekreterare (t. o. m. den 28 november 1945);

Romberg, N. W. A., aktuarie (fr. o. m. den 29 november 1945; tel. Stads-
 huset).

Lokal: Tandläkarinstitutet; tel. 10 30 92.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I E 26.

De sakkunniga ha under år 1945 fortsatt sitt utredningsarbete och här-
 vid sammanträtt in pleno 23 dagar. Mellan sammanträdena har utrednings-
 arbetet bedrivits av särskilda subkommittéer. Därjämte ha de sakkunniga
 jämlikt medgivande av chefen för ecklesiastikdepartementet verkställt en
 statistisk utredning angående tandläkarkårens framtida storlek.

De sakkunniga ha den 13 januari 1945 avgivit utlåtande över Betänkande
 med utredning och förslag angående tandvården vid försvarsväsendet, den
 26 april 1945 utlåtande över en av socialstyrelsen hos Kungl. Maj:t gjord
 framställning rörande utökning av antalet tandläkare samt den 9 juni 1945
 förslag angående vissa åtgärder för en ökning av elevantalet för tandläkar-
 utbildningen från och med höstterminen 1945.

Genom beslut den 10 augusti 1945 har Kungl. Maj:t uppdragit åt de sak-
 kunniga att i samråd med medicinalstyrelsen bland annat utarbeta ett av
 preliminära ritningar och kostnadsberäkningar åtföljt förslag till ett nytt
 tandläkarinstitut att i erforderlig omfattning tagas i bruk hösten 1947. Med
 anledning härav ha besök avlagts i Göteborg och Malmö för vissa överlägg-
 ningar med representanter för nämnda städers kommunalförvaltningar. De
 sakkunniga ha den 6 november 1945 avgivit preliminärt förslag i ämnet.
 Definitivt förslag beräkna de sakkunniga kunna avge före den 1 februari
 1946.

**17. *Prisnämnden för granskning av tävlingsförslag till restaurering av Upp-
 sala domkyrka (1945: I 27).***

Tillkallade den 15 juli och den 8 december 1944 för granskning av tävlings-
 förslag vid den allmänna pristävling för svenska arkitekter rörande restau-
 rering av Uppsala domkyrka, som enligt beslut förstnämnda dag skall an-
 ordnas:

Bagge, G., professor, led. av II kamm., *ordförande*;
 Anderberg, A. H., domprost;
 Boëthius, Gerda, professor;
 Curman, J. S., riksantikvarie;
 Eidem, E., ärkebiskop;
 Hedqvist, P. G., professor;

Leo, H. V., generaldirektör;
Lundberg, E. J., antikvarie;
Noreen, Å., intendent;
Thiis, H., domkyrkoarkitekt;
Zimdahl, H., arkitekt.

Sekreterare:

Tengelin, Å. E., intendent (tel. Byggnadsstyrelsen).

Beträffande nämndens uppdrag, se 1945: I E 27.

Nämnden, som vid sammanträde den 4 oktober 1944 granskat det inom byggnadsstyrelsen uppgjorda tävlingsprogrammet och därvid beslutat att tävlingstiden skulle utgå den 30 mars 1946, har vid sammanträde den 21 december 1945 utsträckt tävlingstiden till den 1 november 1946.

Nämnden har under år 1945 låtit färdigställa till tävlingen hörande programhandlingar samt ombesörjt dessas utlämnande och i samband därmed till ledning för de tävlande anordnat en i tävlingsprogrammet omnämnd utställning av äldre ritningar, litteratur m. m. Såsom lokal för denna utställning användes landstingssalen å Uppsala slott.

Sedan tävlingstiden utgått, kommer granskning och prisbedömning av de inlämnade tävlingsförslagen omedelbart att vidtagas.

18. 1944 års lönekommitté för privatläroverken (1945: I 28).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 augusti 1944 för att inom departementet biträda med utredning i fråga om löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 22 augusti 1944):

Pauli, I. H. E., lektor, led. av I kamm., *ordförande*;

Aurivillius, Monica L., ämneslärare;

Lundh, H. T., rektor;

af Malmborg, N. M., t. f. kansliråd (fr. o. m. den 18 september 1945);

Nevrell, B. A., t. f. chef för finansdepartementets löne- och pensionsavdelning (t. o. m. den 17 september 1945).

Sekreterare:

Blomberg, D. Ingeborg, byråsekreterare.

Lokal: Riksdagshuset; tel. 11 84 99.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945 I E 28.

Enligt departementschefens anförande till statsrådsprotokollet den 4 januari 1945 vid framläggande av utgiftsstaten under åttonde huvudtiteln av 1945 års statsverksproposition skall kommittén såsom ett andra led i sitt utredningsarbete upptaga frågan om löneförhållandena m. m. vid de enskilda handarbets- och skolköksseminarierna.

De sakkunniga ha under tiden den 1 december 1944—den 30 november 1945 sammanträtt in pleno 20 dagar. Mellan sammanträdena har utredningsarbete enligt kommitténs uppdrag bedrivits av enskilda medlemmar.

Kommittén har fortsatt bearbetningen av från vederbörande läroanstalter införskaffat material angående lärarnas löner, kompetens, tjänstgöring

I E: 18 m. m. och angående de olika privatläroverkens ekonomiska förhållanden i övrigt.

Med anledning av en framställning från centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen har kommittén den 6 december 1944 hemställt om vissa författningsändringar för möjliggörande av kvarstående i tjänst för delägare i lärarinnornas pensionsanstalt till 65 års ålder. Vidare har kommittén i utlåtande den 12 november 1945 över skolöverstyrelsens förslag i anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 beträffande privatläroverken samt handarbets- och skolköksseminarierna avgivit förslag till förhöjning av den tillfälliga löneförbättringen för vissa lärarkategorier.

Uppdraget kan beräknas bli slutfört under år 1946.

19. *Naturvetenskapliga forskningskommittén* (1945: I 29).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 augusti 1944 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande åtgärder för främjande av matematisk-naturvetenskaplig forskning jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 5 september 1944):

Tunberg, S. A. D., professor, rektor vid Stockholms högskola, *ordförande*;
 Edlén, B., professor;
 Kahlson, G. S., professor;
 Siegbahn, K. M. G., professor, föreståndare för vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik;
 Sundén, O. R., direktör i Sveriges industriförbund;
 Tiselius, A. W. K., professor;
 Westgren, A. F., professor, vetenskapsakademiens sekreterare.

Expert:

Josephson, K. O., byråchef.

Sekreterare:

Funke, G. W., lektor (adr.: Besmansvägen 10, Åkeslund; tel.: 25 23 15).

Kommittén i sin helhet har under år 1945 haft sammanträden 20 dagar. Dessutom hava vissa av de sakkunniga hållit sammanträden ytterligare 12 dagar.

Kommittén har den 1 november 1945 avgivit betänkande »I. Den naturvetenskapliga forskningens behov av personal, anslag och lokaler. Förslag om inrättande av ett naturvetenskapligt forskningsråd.» (Statens off. utredn. 1945: 48).

Kommittén väntas kunna slutföra sitt arbete mot slutet av år 1946.

20. *Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté* (1945: I 30).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 augusti 1944 för fortsatt beredning av byggnadsfrågor vid tekniska högskolan i Stockholm:

Kreüger, H., professor emeritus, *ordförande*;
 Ahrbom, N. O., professor (t. o. m. den 26 januari 1945);

Dahl, D., byggnadsråd;
Hellström, B. M., professor;
Larsson, S. B., led. av I kamm. (fr. o. m. den 27 januari 1945);
Sundahl, P. E., professor;
Woxén, R., professor, rektor vid tekniska högskolan.

Arkitekter:

Ahrbom, N. O., professor;
Zimdahl, H., arkitekt.

Sekreterare:

Swedenborg, J. E., t. f. kamrerare.

Lokaler: Sammanträdeslokal: Tekniska högskolan; tel. 23 28 20 (växel);
arkitektkontor: Tekniska högskolan; tel. 20 84 12, 20 85 12, 20 85 31, 20 85 32.

Beträffande kommitténs uppdrag, se 1945: I E 30.

Fyra biträdande arkitekter hava varit anställda under olika tider av år 1945.

Den 7 december 1944 tillkallade departementschefen professorn vid tekniska högskolan i Stockholm L. V. L. Malm att såsom särskild expert biträda kommittén vid utredning av frågan om gemensam värmecentral för högskolans nuvarande och planerade byggnader ävensom för övriga angränsande befintliga och planerade vetenskapliga institutioner.

Under år 1945 har kommittén sammanträtt 12 gånger.

Kommittén har den 15 april 1945 — med överlämnande av ritningar m. m. — efter samråd med riksmarskalksämberet framlagt förslag till generalplan för ny- och ombyggnader av högskolan ävensom förslag till närmare planläggning av de byggnader och övriga arbeten, som i enlighet med meddelade direktiv i första hand borde komma till utförande. Sedermera har kommittén den 16 augusti 1945, med överlämnande av tillhörande ritningar m. m., kompletterat generalplanen i de delar, som avse byggnader m. m. tillhörande senare etapper av högskolans utbyggnad, innefattande bland annat en särskild utredning rörande anläggande av en värme- och kraftcentral för högskolan. Kommittén har härvid tillika på grund av utvecklingen inom vissa områden m. m. föreslagit vissa jämkningar i den av kommittén tidigare framlagda generalplanen.

Kommittén har jämväl framlagt kostnadsberäkningar, som legat till grund för högskolans äskanden av investeringsanslag för de om- och nybyggnader, som enligt generalplanen avses skola utföras under budgetåren 1945/46 och 1946/47.

Sedan medel till anordnande av provisoriska lokaler för arkitektkontor m. m. för utbyggnadsarbetet anvisats av riksdagen, har under hösten 1945 på högskolans område uppförts en kontorsbyggnad av trä, som tagits i bruk från och med ingången av november 1945.

21. 1944 års folkbildningsutredning (1945: I 31).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 13 oktober och den 15 december 1944 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva

- I E: 21** förslag rörande grunderna för statens understödjande av det fria och frivilliga bildningsarbetet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 oktober 1944):
 Andersson, C. I., fil. d:r, *ordförande*;
 Bolin, E. I., fil. lic.;
 Hirdman, G. G., riksstudieledare;
 Nilsson, B. A., egnahemsdirektör, led. av I kamm.;
 Sjöstrand, Helga, fru (fr. o. m. den 23 mars 1945);
 Sundqvist, E. G., studierektor;
 Wallentheim, A. V., sekreterare, led. av II kamm.;
 Åberg, T. G., folkhögskolerektor.

Expert med sekreteraråligganden:

Wirgin, N. A. C., assessor.

Sekreterare:

Hjelmqvist, B. O., förste bibliotekskonsulent (adr. och tel.: Skolöverstyrelsen).

Beträffande utredningsuppdraget, se 1945: I E 31.

Utredningen har under år 1945 sammanträtt in pleno 37 dagar samt företagit studiebesök vid vissa folkbildningsinstitutioner inom landet. En studieresa till England har företagits av två ledamöter.

Utredningen har under året preliminärt behandlat större delen av de i direktiven angivna frågorna. Samråd har därvid ägt rum med representanter för ungdomsvårdskommittén, försvarets upplysningsutredning, 1943 års rundradioutredning och 1940 års skolutredning samt med särskilt inbjudna representanter för olika bildningsorganisationer. Uppgifter ha infordrats rörande folkbildningsarbetets nuvarande omfattning och verksamhetsformer, varjämte de berörda organisationerna beretts tillfälle att för utredningen framlägga sina synpunkter på folkbildningsarbetet, dess syften, metoder och organisation, samt sina önskemål med hänsyn till dess framtid. Det inkomna materialet har underkastats en första granskning och bearbetning.

Utredningen har avgivit yttrande rörande ett antal till utredningen remitterade ärenden.

Utredningens uppdrag kan beräknas bli slutfört under år 1946.

22. Nationalmuseiutredningen (1945: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1944 för att verkställa utredning rörande frågan om beredande av ändamålsenliga lokaler för de av nationalmuseum förvaltade konstsamlingarna, varvid bland annat särskilt böra undersökas frågorna om lokalbehovet för samlingarna av konsthantverksprodukter och modern konst (se Post- och Inrikes tidn. den 2 december 1944):

Beskow, E. A., f. d. landshövding, *ordförande*;

Gauffin, A. W. R., f. d. överintendent;

Gustafson, K. H., lantbrukare, led. av II kamm. (fr. o. m. den 20 september 1945);

Markelius, S. G., stadsplanedirektör;

Wettergren, K. E. W. F., överintendent och chef för nationalmuseum; **I E: 23**
 Wiberg, J. Å. T., direktör, led. av II kamm.;
 Vougt, A. G. F., statsråd, led. av II kamm. (t. o. m. den 19 september 1945);
 Althin, T. K. W., museiintendent;
 Olson, H., direktör;
 Romdahl, A. L., professor;
 Sköld, J. A. J. O., f. d. professor.

Uppdraget åt Althin och Olson avser medverkan vid behandlingen av frågan om lokaler för konsthantverkssamlingarna samt uppdraget åt Romdahl och Sköld medverkan vid behandlingen av frågan om lokaler för samlingarna av modern konst.

Sekreterare:

von Malmborg, B. F., e. o. intendent.

Lokal: Nationalmusei sessionssal; tel. 10 51 10.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I E 32.

De sakkunniga ha under år 1945 sammanträtt 12 dagar.

Under år 1945 ha huvudsakligen behandlats frågorna om den nuvarande museibyggnadens användning samt behövliga nybyggnader och dessas planering. De sakkunniga hava den 20 december 1945 avgivit utlåtande, behandlande vissa frågor av större principiell innebörd och utmynnande i en anhållan om anslag för anordnande av en arkitekttävlan.

Uppdraget beräknas bliva slutfört före 1946 års utgång.

23. 1945 års folkskolesakkunniga (1945: I 33).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1944 för utredning rörande förhållandet mellan staten och skoldistriktet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 16 december 1944):

Weijne, J. J. E., t. f. statssekreterare, *ordförande*;

Andersson, Jones Erik, hemmansägare, led. av I kamm.;

Dillner, H. J., kansliråd, tillika *huvudsekreterare* (t. o. m. den 29 oktober 1945);

Granér, P. E., folkskolinspektör;

Kyling, K. F. F., folkskollärare, led. av II kamm.;

Lund, B. A., komminister.

Expert:

Ahlberg, G. A., överlärare (fr. o. m. den 30 oktober 1945).

Sekreterare:

Reuterswärd, B. E., förste amanuens (fr. o. m. den 30 oktober 1945; dessförinnan biträdande sekreterare).

Såsom expert för utredning av vissa frågor rörande utbetalning av statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet har under år 1945 anlitats revisionsassistenten T. A. R. Thorson.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel.: Kanslihuset.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I E 33.

I E: 23 Genom beslut den 19 oktober 1945 har Kungl. Maj:t vidare uppdragit åt de sakkunniga att — med beaktande av vad 1945 års riksdag i skrivelse nr 8, punkten 151, anfört — verkställa av riksdagen begärd utredning angående frågan om mellaninstanserna i ärenden rörande folkskoleväsendet och vad därmed står i samband.

De sakkunniga ha under år 1945 hållit 13 sammanträden om sammanlagt 23 sammanträdesdagar.

En konferens med representanter för vissa städer har hållits den 1 och 2 november 1945 för diskussion av frågor rörande förhållandet mellan staten och de större skoldistrikten.

Den 29 maj 1945 avlämnades betänkande med förslag angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet (Statens off. utredn. 1945: 25).

De sakkunniga äro för närvarande sysselsatta med utredning rörande möjligheten till förenklingar i skoldistriktens reglementen m. m. samt frågor, som sammanhånga med den statliga inspektionen av folkskoleväsendet. I förstnämnda hänseende torde förslag vara att emotse i början av år 1946.

24. *Kyrkomötesutredningen* (1945: I 34).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1944 för utredning rörande kyrkomötets sammansättning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 januari 1945):

Rodhe, E. M., biskop, *ordförande*;

Berggren, G. H., kansliråd;

Gustavson, J. A., lantbrukare, led. av I kamm.;

Göransson, H. P., överdirektör;

Hermelin, Gunilla (Gunni), friherrinna;

Hultgren, G. A. E., domprost;

Lindqvist, A. A., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.

Sekreterare:

Svensson, T. V., förste amanuens.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. Kanslihuset.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I E 34.

De sakkunniga ha under år 1945 hållit 4 sammanträden om sammanlagt 15 sammanträdesdagar.

Riktlinjerna för de sakkunnigas betänkande äro uppdragna och betänkandet är under utarbetande.

De sakkunniga beräkna att kunna framlägga sitt betänkande omkring den 1 mars 1946.

25. *1945 års seminariesakkunniga*.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1945 för att verkställa skyndsamt utredning och avgiva förslag rörande elevintagningen vid folkskoleseminarierna under de närmaste åren jämte därav föranledda organisationsändringar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 29 mars 1945):

Falck, K. R., undervisningsråd, *ordförande*;
Bergh, K. R., folkskolinspektör, led. av I kamm.;
Nygren, Hildur, överlärare, led. av II kamm.;
Rosberg, K. G., folkskollärare;
Wahlund, S. G. W., professor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Wikberg, S., överlärare (adr. Adolf Fredriks torg 7; tel. 40 70 96).

Lokal: Skolöverstyrelsen.

Departementschefen anförde vid meddelandet av nämnda bemyndigande bland annat följande.

Utredningsarbetet bör bedrivas med utgångspunkt från nuvarande organisation av folkskoleväsendet och på grundval av de förhållanden i övrigt, som nu föreligga. Jag förutsätter, att de sakkunniga komma att finna en åtminstone provisorisk utvidgning av seminarieorganisationen påkallad; i den mån därav föranledas jämkningar av sättet för undervisningens anordnande, böra de sakkunniga givetvis vara oförhindrade att härutinnan föreslå erforderliga åtgärder. I frågor, som gälla beredande av nya eller utvidgning av befintliga lokaler för seminarier, böra de sakkunniga samråda med byggnadsstyrelsen. Vid utredningsarbetet bör beaktas nödvändigheten av att även Norrbottens finnbygder tillföras tillräckligt många och väl kvalificerade lärarkrafter. Kungl. Maj:t har tidigare i sådant syfte för riksdagen framlagt förslag om bland annat en väsentlig förhöjning av de s. k. finnbygdssstipendierna för blivande folkskollärare. En sådan åtgärd är emellertid icke tillfyllest. Ej heller kan den väntas giva omedelbara resultat. Därför synas även andra utvägar böra prövas, exempelvis ett återinförande — eventuellt för begränsad tid — av de förut utgående men numera avskaffade språktilläggen. Jag förutsätter vidare, att de sakkunniga vid övervägande av åtgärder i detta hänseende uppmärksamma, att förevarande fråga i själva verket allenast är en del av det större spørsmålet, huru en rekrytering av lärarpersonal vid avlägset belägna orter i allmänhet skall kunna säkerställas. En tilltagande brist på folkskollärare måste nämligen förväntas komma att i första hand drabba de på dylika orter belägna skolorna av lägre skolformer.

De sakkunnigas arbete bör bedrivas med sådan skyndsamhet, att förslag i ämnet må kunna föreläggas 1946 års riksdag. Det bör icke möta hinder för de sakkunniga att, om så befinnes möjligt och lämpligt, framlägga förslag beträffande särskilda av utredningen berörda frågor, innan arbetet i dess helhet slutförts.

De sakkunniga ha före den 1 december 1945 hållit 10 sammanträden in pleno. Dessutom har ett antal sammanträden mellan ordföranden och sekreteraren eller mellan dessa och enskilda sakkunniga ägt rum.

Vissa av de sakkunniga företagna större undersökningar rörande lärartillsättningarna i riket under en fyraårsperiod m. m. ha statistiskt behandlats av experter å Stockholms stads statistiska kontor.

De sakkunniga ha färdigbehandlat frågan om åtgärder för att fylla det närmast aktuella behovet av folkskollärare genom provisoriska seminariekurser

I E: 25 med början på nyåret 1946 och för det ändamålet den 12 oktober 1945 avgivit sitt betänkande del I. Ett betänkande, del II, innehållande utredning angående finnbygdens lärarproblem m. m. samt betänkande del III, innehållande förslag till seminarieorganisation från och med hösten 1946, komma att avgivas år 1946.

De sakkunnigas arbete beräknas vara avslutat under första hälften av år 1946.

26. *Farmaceututbildningssakkunniga.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 februari 1945 för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande organisationen av den farmaceutiska undervisningen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 29 mars 1945):

Nordström, J. H. M., kansliråd, *ordförande*;

Källström, E. J. E., apotekare;

Lönngren, D. R., leg. apotekare, tillika *sekreterare*;

Ohlsson, C. E., professor, rektor för farmaceutiska institutet;

Wilund, A. O., byråchef.

Lokal: Farmaceutiska institutets styrelserum; tel. 32 54 89.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande anförde departementschefen bland annat följande.

I skrivelse den 12 november 1943 hade styrelsen för farmaceutiska institutet hemställt om en allsidig utredning rörande organisationen av den farmaceutiska undervisningen samt därmed sammanhängande frågor och därvid anført bland annat följande. Studieordningen vid institutet vore i behov av reformer. Den allvarligaste bristen i den nuvarande organisationen vore institutets otillräckliga kapacitet. Utbildningen av farmaceuter hade icke hållit jämna steg med efterfrågan. En avsevärd brist på examinerade farmaceuter hade sedan årtal gjort sig kännbar. För att minska olägenheterna härav hade institutet under en följd av år nödgats vidtaga extraordinära åtgärder för att möjliggöra intagning av ett ökat antal deltagare å lärokursen för farmacie kandidatexamen. Antalet elever hade härigenom kunnat ökas från 56 till 80 om året. Dessa extra åtgärder, som likväl varit otillräckliga för att tillgodose behovet, hade endast med svårighet kunnat inordnas i undervisningsplanen. Det vore angeläget, att mera definitiva anordningar träffades, varigenom institutet bleve bättre i stånd att mottaga ett ökat antal studerande till farmacie kandidatexamen. Kursen för apotekarexamen började endast vartannat år. Detta vore för de studerande en betydande olägenhet och medförde en avsevärd fluktuation i antalet farmaceuter, som stode till förfogande för tjänstgöring på apoteken. I samband med nu nämnda spörsmål hade ifrågasatts att giva farmacie kandidatexamen karaktär av en mera självständig, avslutad examen för de farmaceuter, som icke ämnade fortsätta studierna fram till apotekarexamen. En uppdelning av eleverna borde möjligen ske redan på ett tidigt stadium och utbildningen i viss utsträckning differentieras. Varje utvidgning av institutets kapacitet förutsatte ökade lo-

kaler och förstärkning av lärarpersonalen. Lokalfrågan vore för övrigt redan för närvarande aktuell. En ökning av utgifterna för institutet bleve givetvis ofrånkomlig, om de ökade kraven på lärarpersonal och lokaler skulle kunna tillgodoses. Därest en utredning komme till stånd rörande en förstärkning av institutets kapacitet och därmed sammanhängande reformer i dess studieordning, vore det naturligt att till övervägande upptoges också andra spörsmål, som berörde de farmaceutiska studierna och forskningen vid institutet. Bland dessa spörsmål kunde nämnas förhållandet mellan den teoretiska och den praktiska utbildningen, bland annat frågan huruvida icke apotekarkursen regelmässigt borde följa omedelbart efter farmacie kandidatexamen för de studerande, som icke avlägga sistnämnda examen såsom slutexamen, vidare frågan om nya ämnens intagande i undervisningsplanen samt om ämnenas fördelning på farmacie kandidatexamen och apotekarexamen.

— — —

En utredning i de av styrelsen berörda frågorna är i hög grad av behovet påkallad. Spörsmålen om utbildningens organisation och institutets kapacitet samt dess lokalfrågor böra med det snaraste upptagas till omprövning. Genom anordnande av extra kurser för farmacie kandidatexamen utan att institutets möjligheter att ordna undervisning och examination för apotekarexamen ökats har antalet farmacie kandidater, som avvakta möjlighet att vinna inträde vid apotekarkurser, oproportionerligt stegrats. Det av institutets styrelse framlagda programmet för utredningsarbetet har icke givit anledning till erinran. Institutets ställning som högskola förutsätter, att det utrustas med sådana lärarkrafter, laboratorier och tekniska hjälpmedel, som göra det möjligt för institutet att följa den för närvarande synnerligen livliga utvecklingen inom den farmaceutiska forskningen och denna närstående vetenskapsgrenar. Jag förutsätter vidare, att vid utredningen tagas under övervägande möjligheterna att åvägabringa ett nära samarbete med de institutioner och vetenskapsmän, som äro verksamma på näraliggande områden. Det synes lämpligt, att de sakkunniga upptaga jämväl frågan om utbildningen av apotekselever till provning.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1945 sammanträtt in pleno 14 gånger. Mellan sammanträdena har utredningsarbetet enligt kommitténs uppdrag bedrivits av ett arbetsutskott.

Efter inledande diskussioner om planläggningen av kommitténs arbete ha riktlinjerna för utbildningen till en lägre farmaceutisk examen uppdragits. Arbetet med utformandet av en utbildningsgång ledande till apotekarexamen pågår.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under senare delen av år 1946.

27. *Sakkunniga för utredning rörande organisationen av den meteorologiska forskningen och undervisningen.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 februari 1945 för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag beträffande

I E: 27 vissa frågor rörande organisationen på längre sikt av den meteorologiska forskningen och undervisningen:

Ahlmann, H. J. K. W., professor;

Norinder, E. H., professor.

De i nämnda beslut den 23 februari 1945 avsedda frågorna avse dels upprätthållandet för framtiden av den undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola, som bedrivits av förste statsmeteorologen T. Bergeron, dels det från universitetet i Uppsala framförda förslaget, att Bergeron i stället skulle knytas till universitetet och att plan för ombyggnad av meteorologiska institutionen i Uppsala med hänsyn härtill skulle undergå revision, dels ock frågan, huruvida förläggningen till Stockholm av en professur i meteorologi skulle kräva även särskilda institutionslokaler och dessas omfattning.

De sakkunniga ha under år 1945 hållit 3 sammanträden.

Upplysningar ha införskaffats om till de sakkunnigas utredningsuppdrag hörande förhållanden i Sovjetunionen, Finland, Norge och Amerikas förenta stater. De sakkunniga ha till vissa vetenskapsmän i utlandet riktat framställningar om yttranden angående lämplig organisation av meteorologiundervisningen och anknytning av en professur i tillämpad meteorologi till universitet, högskola eller Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Begärda yttranden ha delvis inkommit.

Kommittén kommer att i januari 1946 avgiva sitt första yttrande angående dels den föreslagna ombyggnaden av meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala, dels ock den lärarbefattning i tillämpad meteorologi, som vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut samt Stockholms högskola upprätthålles av docenten Bergeron.

De sakkunniga beräkna kunna slutföra sitt uppdrag under år 1946.

28. 1945 års universitetsberedning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 22 juni och den 15 november 1945 för att biträda med utredning och avgiva förslag beträffande universitetsorganisationen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1945):

Undén, B. Ö., minister för utrikes ärendena, *ordförande* (t. o. m. den 1 augusti 1945);

Andrén, G., professor, *ordförande* (fr. o. m. den 2 augusti 1945);

Löfstedt, H. E. H., professor emeritus, *vice ordförande*;

Agge, K. I., professor;

Aspelin, G., professor;

Blix, F. G., professor (fr. o. m. den 15 november 1945);

Gunnarsson, G. O. I., professor;

Hadding, A. R., professor;

Hult, W. P. A., professor;

Höjer, T. A. M., docent;

Kjällerström, S. G., professor;

Ohlon, S. J. E., rektor;
 Pauli, I. H. E., lektor, led. av I kamm.;
 Svensson, G. H., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Tiselius, A. W. K., professor;
 Wistrand, K. K., direktör, led. av I kamm.;
 Wolontis, S., med. lic., ordförande i Sveriges förenade studentkårer.

Sekreterare:

Lönnroth, N. E. M., professor, huvudsekreterare;
 Bruno, C. A., amanuens, biträdande sekreterare.

Lokal: Utrikesutskottets plenisal i riksdagshuset; tel. Riksdagen.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda be-
 myndigande den 22 juni 1945 anförde departementschefen bland annat följande.

Med utgångspunkt från universitetens fundamentala betydelse för den nationella kulturen och det mellanfolkliga kulturutbytet böra de sakkunniga inrikta utredningsarbetet på åtgärder, syftande till att befästa och vidga de akademiska lärosätenas möjligheter att göra en insats på den högre utbildningens och den vetenskapliga forskningens områden, som är helt i nivå med vad som fordras och presteras inom de främsta kulturnationerna. Det synes önskvärt, att de sakkunniga i främsta rummet uppehålla sig vid de stora linjerna och söka utstaka huvuddragen för den akademiska undervisningens utveckling samt föreslå utvägar för forskningens främjande. De böra i enlighet härmed i första hand upptaga de allmänna och för de skilda lärosätena och fakulteterna gemensamma frågorna, men det bör å andra sidan icke vara dem betaget att ingå jämväl på spörsmål av mera speciell natur, om så finnes påkallat. Jag erinrar härvid om att de humanistiska studierna icke varit föremål för speciella, mera ingående utredningar under senare år. På detta område föreligga ett flertal reformkrav, som tarva närmare belysning. Sålunda förtjäna överbägas möjligheterna att ge den kulturhistoriskt orienterade filologien större utrymme vid språkstudierna än den för närvarande har. Vad den juridiska undervisningen beträffar, ha vissa spörsmål upptagits till behandling inom 1943 års domarutredning å ena sidan och socialutbildningssakkunniga å andra sidan. Men på detta område finnas det oaktagt åtskilliga frågor, som påkalla uppmärksamhet, inte minst sådana som gälla en eventuell uppdelning av undervisningsskyldigheten mellan professorer och biträdande lärare.

Flertalet specialfrågor böra emellertid hänskjutas till utredning i annan ordning. Sålunda avser jag att i annat sammanhang hemställa om bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för översyn av förslag om inrättande av ett samhällsvetenskapligt forskningsråd; sistnämnda sakkunniga böra granska socialvetenskapernas ställning över huvud taget vid våra universitet och högskolor. Likaledes bör i särskild ordning de medicinska institutionernas utrustningsbehov överses. Utredningen bör icke begränsas till att avse statsuniversitetet utan bör till behandling upptaga även förhållandena vid Stockholms högskola och Göteborgs högskola, varvid de ekonomiska

I E: 28 förutsättningarna för verksamheten vid sistnämnda läroanstalter böra ägnas ingående prövning; härvid må dock uppmärksammas, att en specialfråga, nämligen spørsmålet om statsbidrag åt den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola, i enlighet med ett av riksdagen i fjol gjort uttalande för närvarande är föremål för särskild utredning.

Universitetens ställning i förhållande till vårt bildnings- och utbildningsväsende i övrigt bör bli föremål för undersökning, varvid de sakkunniga böra beakta konsekvenserna för de fria akademiska studiebanorna av läroverksutbildningens demokratisering; ett av målen bör härvid vara, att kvarstående ekonomiska hinder för studielämplig ungdom att vinna inträde vid universiteten och de allmänna högskolorna undanröjas. Ingående uppmärksamhet bör vidare ägnas den med åren alltmer stegrade konkurrensen om studiebegåvningarna från olika specialhögskolors sida, vid vilka en på betygsöäng grundad intagnings spärr finnes anordnad eller tillämpas. — — — Under de gångna åren har behov av en utbyggnad och förbättring av universitetsstatistiken visat sig föreligga särskilt för följande ändamål, nämligen för uppgörande av rationella studieordningar, för arbetsmarknadsprognoser för de akademiska yrkena och för genomförandet av studentsociala undersökningar. De sakkunniga böra — — — uppmärksamma denna fråga och avgiva förslag till dess lösning.

Huvudvikten vid utredningsarbetet synes emellertid — — — böra läggas på åtgärder inom det universitetsorganisatoriska området. De akademiska lärarnas nuvarande fåtalighet i förhållande till antalet studenter påkallar en översyn av antalet lärarbefattningar och av dessa befattningshavares arbetsförhållanden. Möjligheterna för professorerna att i ökad utsträckning ägna sin tid åt vetenskaplig forskning och åt handledandet av mera avancerade lärjungar böra sålunda undersökas. På grundval av jämförelser med förhållandena i våra nordiska grannländer och i de viktigaste kulturländerna i övrigt, böra de sakkunniga söka bilda sig en uppfattning om den lämpliga avvägningen mellan undervisnings- och forskningsuppgifterna för de akademiska lärarnas vidkommande. Behovet av lärarbefattningar må i samband härmed upptagas till prövning, i den mån detta spørsmål icke faller inom ramen för i andra sammanhang bedrivna mera speciella undersökningar. Jag förutsätter emellertid, att en viss försiktighet iakttages i fråga om framläggande av förslag om inrättande av nya professurer, bland annat på det sätt att dylika befattningar föreslås allenast, när betingelser kunna anses vara förhanden att erhålla ett tillräckligt antal kompetenta sökande. Större vikt bör för närvarande läggas vid önskvärdheten att successivt frambringa en stab av vetenskapligt väl rustade lärarkrafter och forskare vid de akademiska lärosätena och de med dem samarbetande vetenskapliga institutionerna och lärda verken. För den skull synas docentinstitutionen och frågan om en utökning av antalet biträdande lärarbefattningar böra upptagas till ingående behandling av de sakkunniga. I samband härmed böra förslag utarbetas beträffande anställningsvillkoren för ifrågavarande typer av befattningshavare, varvid syftet bör vara att söka åvågbringa en avväg-

ning mellan å ena sidan önskemålet om tillbörlig trygghet för den enskilde och å andra sidan universitetens intresse av en viss rörlighet och förnyelse på dessa poster. Frågan om inrättande av särskilda forskarbefattningar samt rörliga professurer och docenturer förtjänar jämväl att uppmärksammas.

Särskilt beträffande universitetens och högskolornas byggnadsfrågor samt institutionernas anslagsbehov är det av vikt, att de sakkunniga icke fördjupa sig i detaljer; dylika frågor synas med större fördel böra göras till föremål för särskilda undersökningar. Även på detta område möta emellertid gemensamma frågor, som lämpligen böra upptagas till prövning i detta sammanhang, exempelvis spörsmålen om de tekniska hjälpkrafternas löneställning, frågan om anslag till skrivhjälp samt resestipendier för universitetslärare och vetenskapsidkare.

Ett centralt problem, som de sakkunniga böra ägna ingående uppmärksamhet, utgör frågan om förbättrade möjligheter för publicering av den vetenskapliga forskningens resultat. Det är önskvärt, att de sakkunniga verkställa en översyn över förefintliga vetenskapliga tidskrifter och av de till dessa utgående statsanslagen. Frågan i vilken utsträckning härutöver särskilda medel böra ställas till lärosätenas och fakulteternas förfogande för publikationsverksamhet bör jämväl uppmärksammas.

Jag förutsätter, att en vägledande synpunkt för de sakkunniga kommer att vara önskvärdheten av att den akademiska forskningens och undervisningens frihet lämnas oförkränkt. Den akademiska självstyrelsen är sedan gammalt en god garanti för den vetenskapliga forskningens frihet och bör i full utsträckning upprätthållas. Åtskilliga av de framkomna reformförslagen kunna och böra förverkligas utan reglerande bestämmelser från statsmakternas sida. Detta torde vara fallet med exempelvis de uppslag till förbättringar, vilka ha avseende å undervisningens metodik samt fördelningen av vissa slag av arbetsuppgifter mellan lärare av olika kategorier. Vad i synnerhet beträffar föreläsningarnas ersättande med seminarieövningar samt tryckta läroböcker och kompendier — vilka problem väsentligen falla inom detta komplex av frågor — utgår jag från att de sakkunniga skola finna det angeläget att förskaffa sig ingående kännedom om de studerandes önskemål och åsikter.

Genomförandet av de sakkunnigas program förutsätter en nära samverkan mellan de sakkunniga och den i föl tillsatta utredningen för den matematisk-naturvetenskapliga forskningen. Jag förutsätter, att detta samarbete kommer att genomföras på det sätt, att frågor rörande de matematisk-naturvetenskapliga fakulteternas och institutionernas organisation och anslagsbehov i detalj utredas av den sistnämnda sakkunnigheredningen, medan däremot principiella spörsmål rörande exempelvis befattningshavarnas löneställning, grunderna för anslag till vetenskapliga publikationer o. s. v. hänskjutas till de nu tillämnade sakkunniga.

En vägledande synpunkt för utredningsarbetet bör slutligen vara önskvärdheten att snabbt ernå praktiskt genomförbara resultat. För den skull synes det lämpligt, att utredningsmaterialet och de sakkunnigas därpå grun-

I E: 28 dade förslag successivt framläggas i var för sig avgränsade betänkanden och promemorior.

Beredningen har under år 1945 hållit 6 plenisammanträden, varjämte 2 delegationssammanträden hållits.

Beredningen har den 28 december 1945 avgivit ett separatbetänkande angående docentinstitutionen.

Under år 1946 avser beredningen att verkställa utredning och framlägga förslag angående den akademiska forskningens och undervisningens organisation.

29. Handelsutbildningskommittén.

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 29 juni och den 31 augusti 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1945):

Törnqvist, K. G. G., professor, *ordförande*;

Andersson, G. O., rektor;

Elldin, H., rektor;

Larsson, G. I., rektor;

Lindblom, Edith M., försäkringstjänsteman;

Lindfors, K. B. R., ombudsman (fr. o. m. den 17 september 1945);

Olsson, S. S., auktoriserad revisor;

Rosenberg, G. D., direktör;

Wetterlind, Å. J., direktör;

Wiklund, H. W., rektor (fr. o. m. den 28 juli 1945).

Sekreterare:

Lindblad, C. W., sekreterare.

Lokal: Statens arbetsmarknadskommision; tel. Arbetsmarknadskommisionen.

I anförande till statsrådsprotokollet den 29 juni 1945 vid meddelande av det nämnda dag givna bemyndigandet erinrade departementschefen inledningsvis om att redan den 22 december 1943 bemyndigande givits att tillkalla sakkunniga för utredning rörande ordnande av vissa grenar av handelsundervisningen och utbildningen av handelslärare samt därmed sammanhängande frågor. Till statsrådsprotokollet sistnämnda dag hade i frågan anförts bland annat följande.

Utredningen bör för närvarande begränsas till att omfatta främst dels handelsgymnasiernas ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska förhållanden jämte därmed sammanhängande frågor, dels spörsmålet om en förbättring av handelslärarutbildningen.

Vad handelsgymnasierna beträffar bör vid övervägande av åtgärder för att förbättra dessa läroanstalters ekonomi ett förstärkt icke betraktas såsom enda alternativ, utan även andra utvägar böra utredas och valet mellan dem träffas med beaktande av såväl det statsfinansiella läget som önskvärdheten av att nå bästa möjliga resultat. Handelsgymnasieorganisationens omfattning bör bestämmas med hänsyn till näringslivets och förvaltningens

behov av personer med olika slag av handelsutbildning. Härvid möter framför allt uppgiften att åvägabringa en lämplig kvantitativ avvägning mellan handelsgymnasier å ena sidan samt praktiska mellanskolor, i läroverk och realskolor inbyggda praktiska linjer samt kommunala och statsunderstödda enskilda handelsskolor å andra sidan. Vid utredningen av detta spörsmål böra de sakkunniga samråda med 1940 års skolutredning, inom vilken tillsatts en delegation för behandling av de praktiska undervisningsfrågorna inom det allmänna skolväsendet. I samband härmed bör undersökas frågan om anknytningen av studierna vid övergång från praktiska mellanskolor och i realskolan inbyggda praktiska linjer till handelsgymnasierna. Även i övrigt böra förutsättningarna för inträde på handelsgymnasium skärskådas, varvid uppmärksamhet framförallt bör ägnas åt frågan, huruvida och i vilken utsträckning föregående praktisk verksamhet bör uppställas såsom inträdesfordring liksom också vilket värde som bör tillerkännas dylik merit i jämförelse med teoretiska förkunskaper.

De sakkunniga böra vidare till övervägande upptaga frågan om utbildningstidens längd vid handelsgymnasierna. Huruvida det från åtskilliga håll uppställda önskemålet om den normala studietidens utsträckning från två till tre år bör villfaras, måste väsentligen bli beroende på de kunskapskrav, som näringslivet uppställer. För att vinna klarhet i denna fråga är det av vikt, att de sakkunniga samråda med representanter för olika yrkes- och näringsorganisationer. Med frågan om studietidens längd sammanhänger spörsmålet om differentierad eller icke differentierad utbildning. En differentiering synes nämligen knappast kunna genomföras, därest nuvarande utbildningstid bibehålles, utan torde bliva möjlig, först om studietiden förlänges. Om en differentiering framstår som önskvärd, bör klarläggas, efter vilka riktlinjer den bör ske. Vid bedömningen av frågan synes det lämpligt, att de sakkunniga utgå från den faktiska arbetsfördelning, som successivt utkristalliserat sig inom näringslivet, och att de tillika uppmärksamma olägenheterna av att specialiseringen drives för långt. Oavsett om en differentiering anses böra komma till stånd eller icke ha de sakkunniga anledning undersöka, om icke på vissa områden en del mindre aktuellt eller alltför speciellt stoff lämpligen kan utmönstras. Sålunda bör övervägas, om icke undervisningen i handelsräkning kan begränsas och i stället ökat utrymme lämnas åt behandlingen av exempelvis skattefrågor och privatekonomiska spörsmål. Å andra sidan synes det, även om studietiden i allmänhet förblir tvåårig och utbildningen i princip enhetlig, befogat att giva större plats åt försäljningsproblemen, i samband varmed även allmängiltiga ekonomiska problem borde kunna få en utförligare behandling än som nu tillkommer dem.

Ytterligare en viktig fråga, när det gäller handelsgymnasiernas inre arbete, är de främmande språkens ställning. Vid utredningen torde såväl antalet språk som kursernas omfattning böra tagas under omprövning. Uppmärksamhet bör ägnas även åt undervisningen i modersmålet. Även frågan om övningsämnenas antal och ställning bör beaktas, varvid särskilt kravet på

I E: 29 anordning av obligatorisk undervisning i gymnastik bör uppmärksammas. De sakkunniga böra ej heller förbigå frågan, i vad mån ytterligare praktiska moment böra inbyggas i undervisningen. Härvid bör såsom riktmärke uppställas, att alltför mycken tid icke bör ägnas åt mindre väsentliga eller mekaniska moment. Som allmänt riktmärke för handelsgymnasiernas inre arbete bör uppställas, att tillräckligt utrymme lämnas icke blott åt sådana kurser, som syfta att bibringa yrkesfärdighet, utan även åt allmänbildande ämnen och karaktärsfostran. När de sakkunniga gå att uppgöra förslag till kursplaner, såväl för teoretiska som för praktiska ämnen, böra de uppmärksamma det nära sammanhang, som denna fråga har med spørsmålet om utformningen av kursplanerna på det allmänna gymnasiet, särskilt dess eventuella nyspråkliga linje. Då sistnämnda spørsmål för närvarande överväges av skolutredningen, är det angeläget, att de båda sakkunnighberedningarna samråda härutinnan.

Vid handelsgymnasierna förekommer för närvarande icke någon avgångsexamen i egentlig mening, och inga bestämmelser finnas rörande anordnandet av avgångsprövningar. Efter hand ha emellertid vissa former för dylika prövningar utbildat sig, men dessa äro mycket skiftande vid de olika gymnasierna. Gemensamt är, att avgångsskrivningar anordnas i modersmålet, engelska, franska, tyska, bokföring och handelsräkning. Under läsåret 1942/43 voro uppgifterna gemensamma för samtliga handelsgymnasiers avgångsskrivningar i engelska, tyska, bokföring och handelsräkning, men denna anordning hade tillkommit genom frivillig överenskommelse mellan handelsgymnasiernas styrelser. Samma anordning är avsedd att tillämpas även under innevarande läsår. Härigenom har en väg beträffs, som torde kunna leda till en fastare ordning beträffande handelsgymnasiernas avgångsprövning. De sakkunniga böra taga under övervägande, huruvida denna strävan till likformighet i kunskapsfordringarna bör regelbindas och systemet med gemensamma examensuppgifter sålunda göras obligatoriskt. Med denna fråga sammanhänger nära spørsmålet om en särskild privatistexamen för sådana personer, som bedrivit sina studier utanför handelsgymnasierna. Det synes angeläget att de sakkunniga söka finna utvägar för en lösning av denna fråga.

— — —

Departementschefen yttrade härefter i anförandet den 29 juni 1945 bland annat: Den i beslutet den 22 december 1943 avsedda utredningen har av olika skäl ännu icke ansetts böra påbörjas. Tidpunkten synes nu vara inne för verkställande av den beslutade översynen rörande handelsgymnasiernas kursplaner och organisation. Utredningen bör omfatta all handelsundervisning med undantag allenast för den, som meddelas vid handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg.

Till vad min företrädare i ämbetet yttrat rörande riktlinjerna för en översyn av handelsgymnasiernas organisation och läroplaner kan jag för egen del ansluta mig. Vad åter beträffar programmet för en förbättring av den

lägre handelsutbildningen böra enligt min mening följande synpunkter vara I E: 29 vägledande för de sakkunniga.

Den lägre handelsutbildningen i Sverige är för närvarande synnerligen oenhetlig, varför nya, klarare och fastare linjer måste eftersträvas för denna gren av yrkesutbildningen. — — — För de statsunderstödda kurserna böra enhetliga normer utformas. — — —

Det svenska näringslivets utveckling i såväl organisatoriskt som tekniskt avseende under de senaste åren har icke blott för handelsgymnasiernas utan även för den lägre handelsundervisningens vidkommande givit anledning till krav på en modernisering av läroplanerna. Den översyn, som i sådant hänseende ansetts nödvändig när det gäller handelsgymnasierna, bör få motsvarighet även i fråga om den lägre handelsundervisningen. Äldre undervisningsstoff bör kunna beskäras för att lämna rum för nya ämnen och kurser. Även på det lägre stadiet bör utrymme beredas för reklam- och försäljningsfrågor. Beträffande undervisningen i språk, handelslära, handelsräkning och bokföring bör en utveckling av undervisningen i mera praktisk riktning kunna genomföras i viss utsträckning. En mera ändamålsenlig avvägning av timantalet för olika läroämnen bör eftersträvas i syfte att åstadkomma en koncentration till väsentligare och för svensk handel särskilt värdefulla ämnesområden.

Vid sidan av den handelsutbildning, som meddelas vid handelsgymnasierna och som — även om en viss differentiering visar sig lämplig och genomförbar — dock i det väsentliga måste komma att få en mera allmän karaktär, finnes otvivelaktigt ett betydande utrymme för specialisering. Detaljhandelsutbildningen torde exempelvis böra utvecklas och delvis omprövas. Kursverksamheten för reklamverksamhet bör kunna organiseras efter fastare linjer. Ett betydande behov av undervisning föreligger för handelsresande och för annan distributionspersonal inom partihandeln. Ett viktigt problem utgör behovet av vidareutbildning av lägre personal med rutinmässigt arbete, särskilt på de större kontoren med deras mycket specialiserade arbete. Sannolikt tarvas även en översyn av den speciella kursverksamheten för försäkringsfunktionärer, bankmän m. fl. Överhuvudtaget synes det angeläget, att den specialiserade handelsutbildningen i vårt land, som nu är föga utvecklad, ägnas en uppmärksamhet, svarande mot den, som sedan lång tid tillbaka kommer specialutbildningen för tekniska yrken till del.

Vid den översyn, varom här är fråga, bör uppmärksamhet jämväl ägnas åt principerna för beviljande av anslag till såväl kommunala som enskilda handelsskolor. Därvid bör beaktas, att åtskilliga nya läroanstalter tillkommit och äldre sådana kraftigt utvecklats under krigsåren utan att möjlighet funnits att bereda dessa skolor anslag. I samband därmed böra observeras de svårigheter, som nu möta flertalet skolor att anskaffa fullgod undervisningsmateriel. De sakkunniga böra sålunda söka, i den mån så är möjligt, uppdraga riktlinjer för materielanskaffningen och för en viss kontroll av undervisningsmaterielen

I E: 29 inom läroanstalter, som åtnjuta eller göra framställning om bidrag av allmänna medel.

Vad min företrädare i ämbetet yttrade beträffande önskvärdheten att ernå en lämplig kvantitativ avvägning mellan handelsgymnasier å ena sidan samt praktiska mellanskolor, i läroverk och realskolor inbyggda praktiska linjer samt kommunala och statsunderstödda enskilda handelsskolor å andra sidan har givetvis betydelse icke minst för den i yrkesskolorna bedrivna handelsutbildningen. Framförallt kan fastslås, att mellan å ena sidan de skoltyper, som meddela handelsutbildning och leda till realexamen samt å andra sidan yrkesskolornas handelslinjer någon egentlig avvägning icke skett. — — — En avvägning mellan dessa olika utbildningsmöjligheter med hänsyn till de olika orternas speciella behov bör därför såvitt möjligt komma till stånd, varvid riktmärket bör vara att alla, som ha intresse därför, få möjlighet att erhålla yrkesutbildning för handel. I detta sammanhang bör hela det stora problem, som korrespondensundervisningen på handels ämnesområden utgör, bli föremål för en grundlig utredning.

— — — Frågan om handelslärarutbildningen bör ingå i de sakkunnigas arbetsprogram. Härvid böra särskilt uppmärksammas bl. a. frågan om ämneskombinationer, kraven på teknisk och praktisk förutbildning m. m., spörsmålet om införande av en provårsinstitution o. s. v. Vid behandlingen av lärarutbildningen böra de sakkunniga jämväl ägna uppmärksamhet åt handelslärarnas anställningsförhållanden och arbetsvillkor i övrigt. Vid behandlingen av sistnämnda frågor böra de sakkunniga samråda med experter på de löne- och pensionstekniska områdena. — — — Det bör icke möta hinder för de sakkunniga att successivt framlägga resultaten av sina utredningar.

Genom beslut den 29 oktober 1945 har departementschefen tillkallat förste aktuarien i statens arbetsmarknadskommission E. J. E. Bohlinder att för en tid av högst sex månader såsom expert biträda kommittén med av dess uppdrag föranledda statistiska utredningar.

Kommittén har under år 1945 hållit 4 sammanträden in pleno.

30. Sakkunnig för utredning rörande avskaffande av den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg m. m.

Tillkallad den 13 juli 1945 för att verkställa den av 1945 års riksdag i skrivelse den 27 juni 1945, nr 470, gjorda hemställan om utredning av spörsmålet, huruvida åtgärder böra vidtagas, varigenom den tvångsvisa anslutningen till de tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg samt församlingar av motsvarande art kan avskaffas:

Schalling, E. H., kammarråd.

Lokal: Kammarkollegiet; tel. 11 34 80.

31. Sakkunnig för utredning rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området m. m. **I E: 31**

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1945 för att såsom sakkunnig inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 september 1945):

Osvald, Ingrid, inspektris för lanthushållsskolorna.

Lokal: Befolkningsutredningen, Fredsgatan 2; tel. 10 32 02.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda beslut anförde departementschefen bland annat följande.

Det synes nödvändigt att nu till särskild behandling upptaga hela det viktiga problem, som lärarinneutbildningen på det husliga området utgör. Den nuvarande lärarinneutbildningen är splittrad på ett flertal olika utbildningslinjer. Stora olikheter förefinnas med avseende å utbildningen av de olika kategorierna av lärarinnor, både beträffande de kvalifikationer, som krävas för inträde vid respektive utbildningsanstalter och beträffande själva utbildningens bedrivande. Mera enhetliga regler härutinnan äro önskvärda. — — —

Det bör bli den sakkunniges främsta uppgift att undersöka förutsättningarna för skapandet av en utbildningsorganisation, vilken samtidigt som den kan giva en jämn och god utbildning över hela linjen även bevarar möjligheten till självständiga och fruktbara initiativ vid de olika utbildningsanstalterna. Därvid har den sakkunnige att taga ställning till framför allt två frågor, nämligen dels frågan om de *yttre organisatoriska förutsättningarna* för en förbättrad lärarinneutbildning, dels frågan om *anordnandet och planläggningen av själva utbildningen*.

I förstnämnda hänseende bör klargöras, huruvida det nyss antydda målet för utbildningen skulle kunna ernås utan alltför genomgripande ändringar av den nuvarande yttre organisatoriska ramen. Det torde därvid visa sig nödvändigt att i ökad utsträckning ekonomiskt understödja de icke statliga utbildningsanstalterna. Det kommunala och enskilda initiativet är på detta område av så stor betydelse, att ett förstatligande av läroanstalter bör ifrågasättas endast om särskilt påtagliga fördelar därmed skulle vinnas. Stor uppmärksamhet synes böra ägnas det förslag, som befolkningsutredningen framlagt rörande upprättandet av ett statligt seminarium, som skulle omfatta samtliga linjer av lärarinneutbildning. Ett dylikt seminarium skulle fylla en viktig uppgift icke blott såsom utbildningsanstalt i och för sig utan även och kanske framförallt såsom normgivande och vägledande för all lärarinneutbildning på detta område. Sistnämnda uppgift ter sig särskilt betydelsefull vid ett hibeållande av det nuvarande systemet med även andra än statliga utbildningsanstalter. Den sakkunnige har att för lösande av dessa frågor bilda sig en såvitt möjligt riktig uppfattning av det ungefärliga framtida behovet av lärarkrafter och hur stort antal lärarinnor, som därför årligen bör utbildas, samt med ledning härav angiva behovet av utbildningsanstalter

I E: 31 ävensom den regionala fördelningen av desamma. Skulle den sakkunnige ur olika synpunkter finna en avveckling eller ett övertagande från statens sida av kommunal eller enskild utbildningsanstalt ändamålsenliga, böra jämväl angivas de riktlinjer, efter vilka sådana åtgärder lämpligen böra vidtagas.

Den sakkunnige bör i samband med utredningen av de yttre organisationsfrågorna undersöka, huruvida dessa ärendens handläggning kan koncentreras samt framlägga de förslag, som härav föranledas.

Beträffande frågan om anordnandet och planläggningen av själva utbildningen bör den första uppgiften bli att undersöka, om icke de nuvarande lärarinnekategoriernas antal kan något minskas. Sålunda synes exempelvis den av befolkningsutredningen förordade sammanslagningen av utbildningen för skolkökslärarinnor och lanthushållslärarinnor vara värd att närmare undersökas. I samband härmed bör övervägas möjligheten av en ändring av de nuvarande ämneskombinationerna. Ett önskemål synes även vara att i stället för de nuvarande strängt skilda utbildningsformerna för olika lärarinnor åstadkomma en utbildning, som i vissa grundläggande hänseenden är gemensam för alla eller i vart fall flertalet lärarinnekategorier. En viktig fråga är det sätt varpå utbildningen bör bedrivas. Det kan ifrågasättas, om ej en grundligare och allsidigare teoretisk skolning för samtliga lärarinnekategorier skulle vara av behovet påkallad. Strävan efter god teoretisk utbildning får emellertid icke drivas så långt, att den skymmer blicken för även den praktiska eller manuella utbildningens behov. Utbildningen bör emellertid planläggas så, att det praktiska arbetet icke inverkar hindrande och störande på den teoretiska utbildningen. Det bör givetvis ankomma på den sakkunnige att i anslutning till undersökningarna rörande lärarinneutbildningens planläggning och i samråd med ämnesrepresentanter och andra experter jämväl utarbeta detaljerade kursplaner för densamma. Härvid synes stor uppmärksamhet böra ägnas frågan om övningsundervisningen, vilken för närvarande torde vara mycket olika tillgodosedd vid de skilda utbildningsanstalterna.

En annan viktig fråga är möjligheten att anordna fortsatt utbildning för dem, som vilja erhålla högre kompetens till särskilt kvalificerade tjänster. Lämpliga utbildningsanstalter härför saknas för närvarande. Den sakkunnige bör upptaga även denna fråga till behandling. Därvid bör klargöras, om en differentiering av denna utbildning efter de tre linjer — påbyggnadsutbildning för lärarinnor, utbildning för konsulenter och högre huslig utbildning — som befolkningsutredningen förordat, lämpligen kan och bör genomföras, ävensom hur en sådan utbildning bör anknytas till det ifrågasatta seminariet, till hemmens forskningsinstitut eller andra befintliga högre läroanstalter, t. ex. lantbrukshögskolan.

En omorganisation av lärarinneutbildningen torde med säkerhet ställa krav på nyanskaffning av teknisk utrustning och nybyggnader för läroanstalterna på detta område. Först och främst gör sig härvid behovet av nya lokaler för det ifrågasatta statliga seminariet med styrka gällande. Tiden synes nu vara inne att upptaga denna fråga till omsorgsfull prövning. Jag

förutsätter sålunda, att den sakkunnige i anslutning till ett eventuellt förslag om inrättande av ett allmänt seminarium för huslig lärarinneutbildning i samråd med ledningen för statens skolköksseminarium, skolöverstyrelsen och byggnadsstyrelsen framlägger utredning rörande de nybyggnadsarbeten, som befinnas erforderliga, samt kostnadsberäkningar. I detta sammanhang bör även lokalfrågan för det nyssnämnda forskningsinstitutet upptagas till prövning, varvid bör beaktas önskvärdheten av att dessa båda institutioner med hänsyn till önskvärdheten av ett intimt samarbete dem emellan förläggas i anslutning till varandra.

Jag förutsätter, att den sakkunnige vid förslagets utarbetande kommer att eftersträva så kostnadsbesparande lösningar som möjligt, utan att därför utbildningens intressen skjutas åt sidan. Förslagen böra åtföljas av beräkningar rörande såväl anläggnings- som driftkostnader ävensom av de uppgifter i övrigt, som må finnas erforderliga för en fullständig överblick av förslagets ekonomiska konsekvenser.

Överläggningar ha ägt rum med statens skolköksseminarium, byggnadsstyrelsen och representanter för de olika berörda lärarinnekategorierna.

Svaren på en enquête till samtliga under åren 1918—1943 utexaminerade lantushållslärarinnor ha av lantbruksstyrelsen överlämnats till den sakkunniga och bearbetas för närvarande. Uppgifter om lokalförhållandena vid de nuvarande seminarierna för ifrågavarande utbildningsområde insamlas även för närvarande. Likaså inväntas uppgifter beträffande seminarierna i de övriga nordiska länderna. Plan för byggnadsarbeten vid det statliga seminariet är under utarbetande.

Så snart experter tillkallats kommer arbetet med planläggning av kurserna för olika lärarinnelinjer att påbörjas. För år 1946 planeras vidare resor till samtliga seminarier för olika grenar av huslig utbildning inom landet samt till de övriga nordiska länderna.

32. *Utredning beträffande kommuns rätt att anslå medel för underlättande av studier.*

Tilkallad den 31 juli 1945 för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag beträffande kommuns rätt att anslå medel för underlättande av studier:

Wejle, C. G., avdelningschef i skolöverstyrelsen, kansliråd (tel. 53 28 03 eller Skolöverstyrelsen).

Samråd skall äga rum med ledamoten av riksdagens andra kammare, riksgäldsfullmäktigen E. G. E. Eriksson och drätselkammarens i Umeå ordförande, färtläkaren P. G. Lundgren såsom experter.

I beslutet den 31 juli 1945 erinras om hemställan i motionen nr 205 i andra kammaren vid 1943 års riksdag, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande ändrade grunder för kommuner att anslå medel till bestridande av viss del av inackorderingskostnaderna för mindre be-

I E: 32 medlade och obemedlade elever vid högre folkskola och kommunal mellan-skola och riksdagens skrivelse i anledning härav den 8 maj 1943, nr 192, vilken överlämnats till 1940 års skolutredning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av skolutredningens uppdrag. 1940 års skolutredning hade sedermera i sitt betänkande med utredning och förslag angående vidgade möjligheter till högre undervisning för landsbygdens ungdom (Statens off. utredn. 1944: 22) dryftat olika möjligheter beträffande den ekonomiska sidan av hjälpverksamheten och därvid funnit av det i Regeringsrättens årsbok 1942 under S 356 angivna rättsfallet framgå, att det icke förefunnos möjlighet att låta kostnaderna för verksamheten helt eller delvis bestridas av kommunala medel, med mindre ändring företogs i den kommunala lagstiftningen. Utredningen hade emellertid ansett sådan ändring icke påkallad och föreslagit, att de med hjälpverksamheten förenade kostnaderna skulle helt bestridas av statsverket.

Vidare fästes i direktiven uppmärksamheten på yrkandet i motionen vid 1944 års riksdag II: 1, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om skyndsamt utredning om kommuns rätt att bevilja stipendier eller i annan form giva bidrag för underlättande av fortsatt utbildning vid högre läroanstalter och för deltagande i studiekurser, innehållet i de över motionen avgivna utlåtandena av andra kammarens första tillfälliga utskott, nr 6, och första kammarens första tillfälliga utskott, nr 11, samt riksdagens skrivelse den 14 juni 1944, nr 377, med hemställan i enlighet med yrkandet i motionen.

Därefter hade föredragande departementschefen enligt propositionen nr 74 till 1945 års riksdag angående studiehjälp för högre undervisning åt landsbygdens ungdom m. m. funnit, att ehuru skolutredningen dryftat problemet om kommuns rätt att bevilja stipendium eller i annan form ge bidrag till underlättande av fortsatt utbildning vid högre läroanstalter, detta spörsmål dock borde bliva föremål för ytterligare utredning. Den i propositionen ifrågasatta studiehjälpen borde emellertid bestridas av statsmedel, varvid dock kommunal medverkan borde kunna förekomma vid upprättande av skolhem. Riksdagen hade i skrivelse den 7 juni 1945, nr 351, förklarat sig icke ha funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört ifråga om bestridande av kostnaderna för studiehjälp.

Slutligen hade överståthållarämbetet med skrivelse den 28 september 1944 överlämnat och tillstyrkt bifall till en av Stockholms stadsfullmäktige den 18 september 1944 beslutad underdånig skrivelse med framställning om åtgärder för lagstiftning i syfte att bereda möjlighet för kommuner att bevilja medel till studiestipendier.

Vid den nu ifrågavarande utredningen skall beaktas vad i ärendet sålunda förekommit.

Under 1945 ha hållits 3 sammanträden.

Utredningsarbetet har hittills huvudsakligen omfattat insamlande och bearbetande av för uppdragets fullgörande erforderligt material.

Uppdraget beräknas bliva slutfört i början av år 1946.

33. *Helgdagssakkunniga.*

I E: 34

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1945 med uppdrag att inom departementet verkställa en förutsättningslös utredning, huruvida en allmän högtidsdag med eller utan kyrklig karaktär kunde inrättas under höstens lopp samt inkomma med det förslag vartill utredningen kunde föranleda:

Hallén, H. M., prost, led. av II kamm., *ordförande*;
Lindström, K. A. R., redaktör, led. av I kamm.;
Mosesson, G. A., f. d. rektor, led. av II kamm.;
Nilsson, A. H., disponent.

Sekreterare:

Hallberg, B. O. C. L., amanuens.

Lokal: Riksdagen, tel. 10 51 50.

1944 års riksdag har i skrivelse den 13 juni 1944, nr 374, anhållit om utredning och förslag i ämnet. Sedan de sakkunniga tillkallats, har departementschefen sedermera uppdragit åt de sakkunniga att även upptaga frågan om midsommardagens förläggande till behandling.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1945 hållit ett sammanträde.

Utredningen beräknas bliva slutförd under senare delen av år 1946.

34. *Sakkunniga för utredning av den samhällsvetenskapliga forskningen.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 september 1945 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande socialvetenskapernas ställning vid universitet och högskolor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 september 1945):

Bergquist, T. E. N., generaldirektör, led. av I kamm., *ordförande*;
Bonow, K. D. M., fil. lic.;
Heckscher, G. E., docent, rektor för socialinstitutet i Stockholm (fr o. m. den 3 november 1945);
Nelson, H. M. O., professor;
Ohlin, B. G., professor, led. av II kamm.;
Segerstedt, T., professor;
Svennilson, S. I., docent;
Tingsten, H. L. G., professor (t. o. m. den 2 november 1945);
Åkerman, J. G., professor.

Sekreterare:

Westerståhl, J., fil. lic. (tel. 23 41 10).

Lokal: Socialstyrelsens sessionssal, Birger Jarls torg 2.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande anförde departementschefen bland annat följande.

Utredningsarbetet bör i första hand inriktas på frågan om en ökning av forskningsmöjligheterna på det samhällsvetenskapliga området. De sakkunniga böra därvid utgå från att den samhällsvetenskapliga forskningen i fram-

I E: 34 tiden liksom hittills i stor utsträckning kommer att omhänderhavas av universitetens och högskolornas lärare. Mot bakgrunden härav bör undersökas, hur arbetsmöjligheterna inom här ifrågavarande ämnesområden skola kunna förbättras vid universitet och högskolor. Till övervägande bör härvid upptagas frågan om antalet professurer och andra lärarbefattningar, frågan om beredande av tillräckliga lokaler åt de vetenskapliga institutionerna samt spörsmålen om vetenskapliga och tekniska hjälpkrafter och deras löneställning, om inköp av litteratur och teknisk utrustning m. m. Vid utredningens genomförande får icke förbises, att fackhögskolorna och särskilt handels-högskolorna under senare tid i ökad grad på många områden blivit hårdar för samhällsvetenskaplig undervisning och forskning. Det vore vidare oriktigt att förbigå allt det forskningsarbete på det samhällsvetenskapliga området, som sedan gammalt i Sverige sker inom olika grenar av administrationen samt kommittéer och utredningar av olika slag. — — — Vid prövningen av de problem om arbetsfördelning och samarbete, som därvid uppkomma, böra de sakkunniga även till förutsättningslös omprövning upptaga föreliggande förslag om ett samhällsvetenskapligt forskningsråd, varvid jag förutsätter, att de komma att beakta vad i ärendet anförts från de hörda myndigheterna och sammanslutningarna samt de offentliga inlägg, som gjorts från fackmannahåll. Slutligen böra de sakkunniga vara oförhindrade att, om de så skulle finna lämpligt, ingå jämväl på frågan om de samhällsvetenskapliga disciplinernas ställning i universitetsorganisatoriskt hänseende, däribland spörsmålet huruvida särskilda samhällsvetenskapliga fakulteter böra upprättas.

De sakkunniga böra under arbetets gång samråda med de sakkunniga för utredning beträffande universitetsorganisationen och med socialutbildnings-sakkunniga. Härvid bör beaktas, att åt socialutbildningssakkunniga uppdragits att verkställa en av riksdagen i skrivelse den 18 maj 1943 begärd utredning om en förstärkning av akademisk forskning och undervisning rörande samtida svenska samhällsförhållanden. Förslag i sistnämnda fråga lär inom kort vara att vänta från socialutbildningssakkunniga. De nu tillämnade sakkunniga synas böra avvakta detta förslag, innan de ingå på frågor rörande de sociologiska disciplinerna.

Till socialutbildningssakkunniga har jämväl överlämnats en av Sveriges förenade studentkårer den 30 september 1943 gjord framställning om inrättande av samhällsvetenskapliga fakulteter vid universiteten i Uppsala och Lund. Framställningen torde böra överlämnas till de nu tillämnade sakkunniga.

De sakkunniga ha under år 1945 hållit ett sammanträde.
Uppdraget kan beräknas bliva slutfört under år 1946.

35. *Sakkunniga för utredning rörande det kyrkliga kollektivväsendet.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 oktober 1945 för att inom departementet verkställa den av riksdagen i skrivelse den 19 maj 1945,

nr 235, begärda utredningen angående ändrade bestämmelser för det kyrkliga I E: 36
kollektivväsendet i syfte att rimligen tillgodose den enskilda församlingens rätt
och behov (se Post- och Inrikes tidn. den 11 oktober 1945):

Cullberg, J. O., biskop, *ordförande*;

Mogård, J. A. B., kyrkoherde;

Andersson, Jones Erik, hemmansägare, led. av I kamm.;

Ericson, J. E., kommunalborgmästare, led. av I kamm.;

Tillkallad att såsom sakkunnig deltaga i granskningen av de ändamål, för
vilka rikskollekterna till lutherska världskonventets svenska landskommitté
och allmänna svenska prästföreningens evangeliska utskott hittills använts:
Ljunggren, Å. V., fil. stud.

Sekreterare:

Sunnerfelt, B. G., stiftsnotarie (tel. Västerås 302 64).

Lokal: Ecklesiastikdepartementet.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda
bemyndigande hänvisade departementschefen till den motivering för den be-
gärda utredningen, som förebragts i de till grund för ovannämnda riksdags-
skrivelse liggande motionerna (I: 41 och II: 79) ävensom till det av andra
kammarens första tillfälliga utskott avgivna utlåtandet i ämnet (nr 8) samt
anförde bland annat.

Den av riksdagen begärda utredningen synes böra komma till stånd. De
under riksdagsbehandlingen framkomna synpunkterna torde i stort sett böra
vara vägledande vid utredningen. Det synes ock lämpligt, att de ändamål,
för vilka de s. k. rikskollekterna hittills använts, underkastas en gransk-
ning. Härvid bör prövas, huruvida nämnda ändamål i viss utsträckning böra
understöddas i annan ordning än genom kollekt.

De sakkunniga ha under år 1945 hållit ett sammanträde.

36. *De medicinska högskolornas organisationskommitté.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1945 för att
inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande de
medicinska högskoleinstitutionernas arbetsförhållanden och därmed sam-
manhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 22 oktober 1945):

Bergstrand, K. J. H., professor, rektor vid karolinska mediko-kirurgiska
institutet, *ordförande*;

Hammarsten, E., professor;

Westman, A. E., professor;

Blix, F. G., professor;

Strömbeck, J. P., professor;

Wolontis, S., med. lic., ordförande i Sveriges förenade studentkårer.

Sekreterare:

Funke, G. W., lektor (adr. Besmansvägen 10, Åkeslund; tel. 25 23 15).

I E: 36 I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda be- myndigande anförde departementschefen bland annat följande.

De sakkunniga böra granska arbetsförhållandena beträffande varje en- skild medicinsk högskoleinstitution i syfte att klarlägga dess eventuella be- hov av ny, ändamålsenlig apparatur och inventarieurtrustning samt av per- manenta och tillfälliga befattningar för såväl vetenskapligt kvalificerad som tekniskt utbildad personal. Befinnes en förbättring av nuvarande förhållan- den erforderlig, böra planer för nyanskaffning av materiel respektive per- sonalförstärkning uppgöras. Av vikt är att institutionernas behov av löpande anslagsmedel till nyanskaffning, underhåll och förbrukning av materiel så noggrant som möjligt uppskattas; i detta sammanhang torde de sakkunniga få anledning att även uppmärksamma frågan om de studerandes avgifter för den materiel, som förbrukas under kurserna. Skulle de sakkunniga finna erforderligt att vissa engångsanslag till nyanskaffning anvisas för att av- hjälpa mera besvärande brister i den vetenskapliga utrustningen, böra kost- naderna härför särskilt angivas och särskiljas från de löpande anslags- medlen.

Det anförda gäller icke endast de teoretiska institutionerna vid de medi- cinska lärosätena. Även vid dessas kliniska institutioner pågå vetenskapliga undersökningar i samband med sjukvården. — — — Klinikernas resurser i förevarande avseende anses i allmänhet icke vara tillfyllest. De sakkunniga böra därför även ingå på frågan vad som kan och bör göras för att förbättra klinikernas möjligheter härvidlag, med avseende på såväl instrument- och apparaturtrustning som förbrukningsartiklar och personal. En speciell fråga i detta sammanhang, till vilken de sakkunniga få taga ställning, blir spörs- målet om fördelningen av kostnaderna för ifrågavarande undersökningar mellan å ena sidan sjukvården och dess huvudmän och å andra sidan måls- männen för forskning och undervisning.

Det bör vara de sakkunniga obetaget att, i den mån så visar sig önskvärt, ingå i prövning även av andra närliggande här ej särskilt berörda frågor.

De sakkunnigas förslag böra vara åtföljda av noggranna kostnadsberäk- ningar. Jag vill i detta sammanhang betona angelägenheten av att de sak- kunniga kritiskt sovra de önskemål som framkomma från de olika institu- tionernas sida och såvitt möjligt uppdelat dem efter angelägenhetsgrad.

Utredningen kommer att tangera spörsmål inom den pågående universitets- beredningens verksamhetsområde. De sakkunniga böra därför låta sig ange- läget vara att upprätthålla kontakt med nämnda utredning.

Kommittén har under år 1945 haft ett sammanträde.

Kommittén har planlagt och förarbetat en inventering av det behov av stödåtgärder, som förefinnes vid de medicinska högskoleinstitutionerna.

Under år 1946 planerar kommittén att fullfölja sitt arbete bland annat med utgångspunkt från önskemål och yrkanden som framställts av de be- rörda institutionerna.

Uppdraget beräknas bliva slutfört mot slutet av år 1946.

37. 1945 års lärobokskommitté.

I E: 37

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945 för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande åtgärder för förbättring av läroböcker m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 24 oktober 1945):

Jonsson, P. C., landshövding, *ordförande*;

Elmgren, B. F., överlärare, led. av I kamm.;

Mattsson, J. G. A., f. d. rektor, sekreterare i målsmännens riksförbund;

Rönn-Christiansson, Solveig A. O., fru, led. av II kamm.;

Sefve, S. I., rektor, led. av II kamm.;

Wikström, N. K., redaktör.

Sekreterare:

Sundfeldt, S.-A., fil. kand. (tel. 32 28 96).

Lokal: Statens läroboksnämnd, Vasagatan 52.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande anförde departementschefen bland annat följande.

1945 års riksdag har i skrivelse den 30 juni 1945, nr 508, anhållit om en utredning angående åtgärder och medverkan från statens sida för åstadkommande av en förbättring och modernisering av läroböckerna samt ett förbilligande av dessa och övrig skolmateriel och att därvid möjligheterna till ett statligt förlag eller andra långt syftande åtgärder upptagas till prövning.

— — —

Beträffande de problem, utredningen bör avse, hänvisar jag till de synpunkter, som framkommit i samband med frågans behandling vid 1945 års riksdag. Jag vill emellertid särskilt framhålla ett par sidor av utredningsuppdraget. Den förestående omorganisationen av vårt skolväsende innebär en genomgripande revidering av läro- och kursplaner för de olika skolornerna. Det är därför en trängande angelägenhet, att läroboksbeståndet snabbt och effektivt anpassas efter det nya läget. Därvid är det ej endast av vikt, att ur det nuvarande läroboksbeståndet utmönstra de läroböcker, som ej fylla måttet. Det har vitsordats, att ett starkt behov av utmönstring förefinnes med hänsyn till att samtliga av lärobokssakkunniga såsom A-böcker betecknade läroböcker uppförts i läroboksförteckningen, och det har gjorts gällande, att läroboksbeståndet såsom sådant, särskilt i vissa ämnen, är allt för stort. Av än större vikt är emellertid, att de nya läroböcker, som skola användas vid undervisningen enligt de förändrade läro- och kursplanerna, motsvara de krav, som ur olika, vitt skilda synpunkter böra ställas på dem. Det främsta målet för en blivande utredning synes därför vara att tillgodose dessa krav. I den mån därvid det nuvarande granskningsförfarandet — som kännetecknas av en samverkan främst mellan lekmannaintressen samt pedagogisk och fackmässig sakkunskap — befinnes sakna tillräcklig representation för den moderna psykologiska forskningens synpunkter bör en ändring härutinnan åvägbringas. Jämväl bör övervägas en sådan förstärkning av granskningsförfarandet, att till vederbörande organ härför knyts fackmän,

I E: 37 som ha förmåga och tid att kontinuerligt följa utvecklingen på respektive ämnesområden. Överhuvud synes en förutsättningslös utredning böra äga rum rörande de former, i vilka den framtida granskningen av läroböcker och annan hithörande undervisningsmateriel lämpligast bör ske. I detta sammanhang erinras endast om de olika meningar, vilka göra sig gällande i fråga om den institution, som i första hand bör omhänderha granskningsarbetet. — — — Ehuru vägande skäl synas tala för en särskilt inrättad nämnd såsom handhavare av ifrågavarande uppgifter, synas likväl vid en blivande utredning i ämnet skälen för de olika ståndpunkterna böra objektivt omprövas.

Vid riksdagsbehandlingen av förevarande frågor ha jämväl kraven på ett förbilligande av kostnaderna för läroböcker och annan hithörande undervisningsmateriel starkt framhållits. — — — Redan inledningsvis har jag redogjort för att årskostnaderna för läroböcker stiga till mycket betydande belopp, och läggas härtil kostnaderna för övrig undervisningsmateriel — beträffande vilka tidigare föreslagits, att de skola övertagas av det allmänna — är det uppenbart att spörsmålen om ifrågavarande kostnader utgöra ett viktigt frågekomplex. — — — Förevarande frågor böra förutsättningslöst prövas.

Bland de många övriga spörsmål, vilka böra bli föremål för en utredning, må här endast ytterligare framhållas frågan om distributionen av skoimateriel. Möjligheterna av en direkt distribution av skolmaterielen från producenter till skolorna böra särskilt uppmärksammas.

Kommittén har under år 1945 haft ett sammanträde.

38. 1945 års dövstumutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande dövstumskolväsendet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 31 oktober 1945):

Wagnsson, R., undervisningsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Larsson, S. B., led. av I kamm.;

Malmberg, O. J. N., folkskollärare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Malm, N. T. B., dövstumlärare.

Lokal: Riksdagshuset.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande anförde departementschefen bland annat följande.

En ännu olöst fråga, avseende dövstumskolväsendets yttre organisation, är spörsmålet om den definitiva förläggningen av östra dövstumskoldistriktets upptagningskola, vilken för närvarande är förlagd till Manilla å Djurgården i Stockholm. Riksdagen har i skrivelse den 27 juni 1945, nr 425, framhållit angelägenheten av att detta spörsmål utan allt för stor tidsutdräkt bringas till sin lösning. Det bör ankomma på utredningsmännen att taga

denna fråga under övertägande och söka ge densamma en tillfredsställande lösning. Utredningsmännen böra också ägna uppmärksamhet åt önskvärdenheten av att åstadkomma en modernisering av vissa lokaler i de skolor, som icke stå inför nybyggnad. Det torde vara möjligt att genom vissa icke alltför kostsamma anordningar höja trevnaden för barnen i skolinternaten.

Åtskilliga av de organisationsproblem i övrigt inom dövstumskolväsendets område, vilka för närvarande äro aktuella, ha berörts av 1945 års riksdag i dess nyssnämnda skrivelse nr 425. Till dem höra frågorna om förskolundervisning åt dövstumma småbarn, om det lämpliga barnantalet i klasserna samt om de dövstummas yrkesutbildning. Dessa spörsmål böra de sakkunniga taga under omprövning. Överhuvudtaget böra utredningsmännen underkasta dövstumundervisningen i dess helhet en översiktlig granskning.

Av särskild vikt synes frågan om förskolundervisning åt dövstumma barn vara. Inte minst med hänsyn till den omvårdnad, som under senare år i allt större utsträckning genom åtgärder från samhällets sida kommer fullsinnade småbarn till del, synes det påkallat att nu till omprövning upptaga frågan om mera effektiva åtgärder från de statliga myndigheternas sida för omhändertagande av dövstumma barn i förskolåldern. För närvarande finnas endast två förskolor och skolhem för döva småbarn. Statsbidrag till dessa utgår jämlikt kungörelse den 20 maj 1938 (nr 343). Ökade möjligheter till undervisning av dövstumma barn i förskolåldern torde emellertid böra tillskapas. Målet synes böra vara en sådan utbyggnad nedåt av dövstumundervisningen att alla dövstumma småbarn kunna beredas omvårdnad och undervisning i för dem avpassade förskolor. I fråga om barnantalet i klasserna är en undersökning påkallad, huruvida detta nu är så avpassat, att det i önskvärd omfattning ger utrymme för individuell undervisning. Även frågan om yrkesval och yrkesutbildning för dövstum ungdom förtjänar omprövas, varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas åt spörsmålen om lämpliga utbildningsgrenar och hur en förbättrad yrkesrådgivning skall kunna åstadkommas. I detta sammanhang bör frågan om ytterligare skolbildning efter avgången från barndomsskola för de bäst begåvade bland de dövstumma upptagas till behandling.

Det är av vikt, att utredningsmännen ägna uppmärksamhet åt dövstumskolornas förseende med tidsenlig teknisk utrustning. Den moderna radiotekniken har möjliggjort konstruktion av effektiva hörsselförstärkare, vilka i högre grad än vad nu är fallet kunna utnyttjas för undervisningen av barn med hörselrester. Film och ljusbilder torde även mera än hittills böra ingå i skolornas utrustning, då vid undervisning av dövstumma barn synsinnet måste anlitas. Överhuvudtaget får det anses vara av största vikt att dövstumskolorna äro försedda med sådan undervisningsmateriel, som är ägnad att effektivisera undervisningen.

Det bör vara de sakkunniga obetaget att vid fullgörandet av sitt uppdrag till prövning upplaga även andra frågor än här särskilt berörda, som finnas ägnade att möjliggöra en förbättring av dövstumundervisningen och vad därmed sammanhänger.

I E: 38 Under år 1945 ha de sakkunniga hållit ett sammanträde, varjämte ordföranden och sekreteraren haft 6 sammanträden.

39. *Sakkunniga för utredning rörande planläggningen av forskningsarbetet för atomenergiens tillgodogörande.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1945 för att inom departementet biträda med utredning rörande planläggningen av forskningsarbetet för atomenergiens tillgodogörande (se Post- och Inrikes tidn. den 5 december 1945):

Jacobsson, M. F., landshövding, *ordförande*;

Alfvén, H. O. G., professor;

Björkeson, G. A. G., överdirektör;

Gustafson, T. V., professor;

Kalling, B. M. S., greve, f. d. professor;

Liljeblad, K. R., direktör;

Schmidt, T. A., överstelöjtnant;

Siegbahn, K. M. G., professor, föreståndare för vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik;

Sterky, H. K. A., generaldirektör;

Tiselius, A. W. K., professor.

Sekreterare:

Funke, G. W., lektor (adr. Besmansvägen 10, Åkeslund; tel. 25 23 15).

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda be- myndigande anförde departementschefen bland annat följande.

För forskningen gäller det främst att finna lämpliga metoder för tillgodo- görande av atomkraften för fredliga ändamål. Om vårt land icke skall komma efter i den tekniska utvecklingen är det nödvändigt att inom landet be- driva forskningar på detta område med speciellt syfte att utröna våra förut- sättningar och möjligheter att praktiskt utnyttja atomenergien. Dessa forsk- ningar måste omspänna en mångfald problem på olika områden, och till- fredsställande resultat torde på kort tid icke kunna ernås med mindre verk- samheten vid ifrågakommande institutioner och tekniska organ effektivt samordnas och inriktas på att praktiskt lösa frågan om atomenergiens ända- målsenliga utnyttjande. En organisatorisk grundval för denna målbundna forskning måste sålunda tillskapas och samtidigt lämpliga åtgärder vidtagas i syfte att tillföra atomforskningen ett tillräckligt antal forskare med möj- lighet att göra en insats i arbetet för atomenergiens tillgodogörande. Möjligen kan det visa sig lämpligt att inrätta ett särskilt institut för verksamhetens handhavande i samarbete med andra forskningsorgan.

De sakkunnigas huvuduppgift bör vara att framlägga förslag, hur atom- kärnforskningen lämpligen bör organiseras och hur den teoretiska och den tillämpade forskningen bäst kunna stödja varandra. Skulle det vid utred- ningsarbetet befinnas påkallat att, i avbidan på definitiva åtgärder på detta område, vidtaga tillfälliga anordningar i syfte att främja den för ögonblicket

aktuella forskningsverksamheten, bör det vara de sakkunniga obetaget att i detta hänseende framlägga de förslag som kunna finnas påkallade. I E: 40

Utredningsarbetet, som torde böra ske i samarbete med naturvetenskapliga forskningskommittén, bör bedrivas med största skyndsamhet och så planläggas, att förslag till erforderliga åtgärder kunna framläggas i början av år 1946.

40. Sakkunniga för utredning rörande omorganisation av utbildningen av gymnastiklärare och sjukgymnaster m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945 för att inom departementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande omorganisation av utbildningen av gymnastiklärare och sjukgymnaster m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 december 1945):

Larsson, O. E., borgarråd, *ordförande*;

Abramson, E. L., professor;

Allard, K. Å. H., annonschef, led. av II kamm.;

Blomquist, K. S., överlärare;

Christensen, H. E., professor;

Fischer, Ingrid, gymnastiklärare;

Holmdahl, D. E., professor;

Thorson, G. A., gymnastiklärare.

I anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av ovannämnda bemyndigande anförde departementschefen bland annat följande.

Till prövning föreligga två huvudspörsmål. Det första gäller utbildningen av gymnastik- och idrottslärare vid gymnastiska centralinstitutet och det andra förläggningen av sjukgymnastutbildningen.

Med utgångspunkt från det av direktionen för institutet framlagda förslaget om en utvidgning och omläggning av gymnastiklärarutbildningen, i samband varmed utbildningstiden borde förlängas till tre år, böra de sakkunniga till närmare övervägande upptaga inträdesfordringarna, frågorna om utbildningens syften, utbildningstidens längd, utformningen av kursplaner ävensom den erforderliga personalorganisationen och kostnaderna för densamma. Beträffande utbildningens syften böra de sakkunniga utgå från att gymnastiska centralinstitutet avser att utbilda fullgoda ledare för gymnastik- och idrottsutbildningen vid högre läroanstalter, folkskolor, yrkeskolor och militära förband ävensom ledare för frivillig gymnastik och idrott. Institutet bör även tillgodose det växande behovet av väl utbildade föreståndare för idrottshallar, idrottsplatser, simhallar o. d. Härvid bör tillses, att utbildningstiden för de olika kategorierna av elever icke blir längre än som erfordras för att uppnå det för vart fall avsedda syftet. Det är sannolikt att utbildningstiden åtminstone för de sistnämnda samt för vissa slag av ledare för frivillig gymnastik och idrott skall kunna avsevärt nedbringas. De sakkunniga böra överväga, huruvida utbildningen vid institutet bör kombineras med teoretiska studier på universitetsstadiet i syfte att göra gymnastik-

I E: 40 lärarna kompetenta att meddela undervisning jämväl i något teoretiskt läroämne och, i händelse så befinnes vara fallet, framlägga härav betingade förslag.

De sakkunniga böra vidare till ingående behandling upptaga de av direktionen vid framläggandet av ovannämnda förslag angivna bristerna i den nuvarande gymnastiklärarutbildningen och möjligheterna att avhjälpa dessa. I samband härmed förtjänar uppmärksammas behovet av specialutbildning av gymnastiklärare för det växande yrkesskolväsendet. Önskvärt är vidare, att redan under utbildningstiden vid institutet hänsyn kan tagas till gymnastik- och idrottslärarnas viktiga organisatoriska uppgifter inom sammanlutningar för frivillig gymnastik och idrott, deras behov av utbildning till domare för bedömning av tävlingar m. m. och till ledare för gymnastik- och semesterläger av olika slag. Ökat utrymme bör dessutom beredas för seminarieövningar och skäligen tid tillmätas för undervisning i talteknik, rytmik och redskapskännedom.

Beträffande undervisningstidens längd böra de sakkunniga inrikta sitt arbete på, att denna hålles inom sådana gränser, att ett högskolemässigt studiesätt möjliggöres. Vid bestämmandet av läsårets början och terminsindelningen bör hänsyn tagas till de manliga elevernas värnpliktstjänstgöring.

I samband med utredning av frågan om sjukgymnastutbildningens förläggning bör övervägas om det är möjligt att bereda dem vissa lättnader i syfte att nedbringa den sammanlagda studietiden, vilka efter föregående utbildning på den ena linjen skaffa sig kompetens jämväl på den andra linjen. De sakkunniga böra vidare uppmärksamma, huruvida en omorganisation av sjukgymnastutbildningen kan förväntas medföra avsevärt ökade kostnader för statsverket. De sakkunniga böra slutligen undersöka vilka förändringar, som en eventuell omorganisation kan föranleda med avseende å administrationen av sjukgymnastutbildningen och i sammansättningen av gymnastiska centralinstitutets direktion.

Utredningsarbetet bör bedrivas i nära samverkan med gymnastiska centralinstitutet, karolinska institutet, karolinska sjukhusets direktion samt de viktigaste sammanslutningarna på gymnastikens och idrottens områden.

Jordbruksdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.

1. *Utredning angående markkarteringens ordnande* (1944: I 26; 1945: I 22).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1943 att, enligt departementschefens närmare bestämmande, verkställa utredning rörande organiserandet av markkarteringsverksamheten efter för hela landet ensartade principer:

Torstensson, G., professor.

Utredningsmannen har den 10 december 1945 avlämnat en promemoria I Jo: 3 angående organiserandet av markkarteringsverksamheten.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. *Utredning rörande svenska vall- och mosskulturföreningens verksamhet*
(1944: I 30; 1945: I 24).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1943)

dels såsom sakkunniga:

Sylvan, H. T., generaldirektör, *ordförande*;

Granström, E. A., byråchef;

Rappe, G., fil. lic., föreståndare för svenska vall- och mosskulturföreningen;

Nilsson, N. R., professor, rektor vid lantbrukshögskolan;

dels ock såsom experter vid behandling av vissa byggnadsfrågor:

Rosén, B., ingenjör;

Åkesson, T., arkitekt.

Sekreterare:

Sjöfält, E. E., byrådirektör.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Jo 24.

Utredningsmännen ha den 30 december 1944 avgivit betänkande med förslag angående svenska vall- och mosskulturföreningens verksamhet.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Utredning rörande arrendebestämmelser för kommunal jord m. m.*
(1945: I 26).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 22 januari 1944)

dels såsom utredningsmän för att verkställa utredning rörande arrendebestämmelser för kommunal jord m. m.:

Wihlborg, N., f. d. häradshövding, *ordförande*;

Gynnerstedt, T. V. K., stiftssekreterare;

dels såsom sakkunniga att med utredningsmännen delta i överläggningar i ämnet:

Johnsson, E., arrendator;

Lundgren, G., agronom;

Persson, F., direktör;

Pettersson, A. P., lantbrukare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Andersson, H. G., hovrättsassessor.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Jo 26.

Utredningsmännen ha avgivit dels den 16 februari 1945 en promemoria med förslag till arrendebestämmelser för kommunal jord (Statens off. utredn. 1945: 9), dels ock den 27 augusti 1945 en promemoria angående de sociala

I Jo: 3 arrendebestämmelsernas tillämpning å upplåtelse på arrende av viss allmänningssjord.

Uppdraget är därmed slutfört.

4. *1944 års skogsvårdsstyrelseutredning* (1945: I 28).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1944 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående finansieringen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 3 april 1944):

Sverne, E. V., generaldirektör, *ordförande*;
 Andersson, L. E., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Björkman, E., länsskogvaktare;
 Ekman, W., direktör;
 Hellbacken, G. K., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Johansson, F. L. H., byråchef;
 Lübeck, O. R., länsjägmästare;
 Norberg, R. E., statskommissarie;
 Sundberg, C. G., bruksdisponent, led. av I kamm.

Tillkallade att såsom experter biträda de sakkunniga med vissa utredningsuppgifter:

Jansson, A., jägmästare;
 Kjellén, T. B., direktör;
 Olhammar, G. F. N., överkontrollör.

Sekreterare:

Edling, N. P. J., amanuens.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Jo 28.

Under år 1945 har utredningen intill den 24 november 1945 sammanträtt in pleno 13 gånger, varjämte ett inom utredningen tillsatt arbetsutskott sammanträtt 15 gånger. Vid två av sistnämnda sammanträden ha representanter för vissa personalorganisationer deltagit.

Studieresor ha företagits av ordföranden, ledamoten Norberg och sekreteraren. Utredningen har besvarat ett flertal remisser från Kungl. Maj:t.

Utredningsmännen ha den 4 december 1945 avgivit betänkande med förslag angående skogsvårdsstyrelserna (Statens off. utredn. 1945: 58).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. *Utredning för verkställande av överarbetning av lantbruksstyrelsens förslag den 11 november 1943 angående omorganisation av den lägre trädgårdsundervisningen* (1945: I 29).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 mars 1944 *dels* såsom utredningsman:

Näsgård, B., f. d. statssekreterare, led. av I kamm.;

dels såsom sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet:

Johansson, H., trädgårdsmästare;

Löfving, G. E., trädgårdsskoleföreståndare;
 Martinsson, G., lantbrukare;
 Ferlenius, G. R., trädgårdskonsulent;
 Torrsell, B. R. M., professor.

Utredningsmannen har den 30 november 1945 avgivit utredning med förslag i ämnet.

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Utredning rörande beredande av ersättning för skador å tamdjur, förorsakade av varg och järv.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945

dels såsom utredningsman:

Näsgård, B., f. d. statssekreterare, led. av I kamm.;

dels såsom sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet:

Dahlbeck, N., fil. d:r;

Johansson, H., lappfogde;

Malmström, K. E., lappfogde.

Utredningsmannen och de sakkunniga ha under tiden den 29 augusti—den 6 september 1945 företagit en resa i Västerbottens och Jämtlands län och därunder hållit sammanträden.

Utredningsmannen har den 31 december 1945 avgivit utredning i ämnet.

Uppdraget är därmed slutfört.

Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946.

7. *Statens sockernämnd* (1943: I 14; 1944: I 9; 1945: I 11).

Tillsatt den 22 februari 1932. Gällande instruktion utfärdad den 10 maj 1940 (Sv. förf.-saml. nr 377), ändrad den 30 augusti 1941 (Sv. förf.-saml. nr 710).

Ledamöter:

Mannerfelt, C. E. A., landshövding, *ordförande*;

Carlborn, Hj., direktör;

Degerstedt, Hj., direktör;

Backman, H. R., hovrättsråd.

Extra ledamöter vid behandling av frågor rörande betarbetarlöner:

Christoffersson, O., agronom;

Lovén, P., landstingsman.

Föredragande för tvister angående betarbetarlöner m.m.:

Jacobsson, G., jur. kand.

Föredragande i frågor rörande ekonomisk-teknisk granskning av Svenska sockerfabriksaktiebolagets verksamhet:

Ljunggren, A. A., auktoriserad revisor.

Föredragande och kontrollant i frågor rörande anslag och lån för lastnings- och lossningsanordningar för sockerbeter:

von Friesen, E., f. d. distriktschef.

I Jo: 7 *Lokal:* Handelskammaren, Malmö; tel.: 710 97.

Nämnden har under år 1945 sammanträtt 17 dagar.

Jämlikt sin instruktion har nämnden utövat fortlöpande kontroll över dels Svenska sockerfabriksaktiebolagets verksamhet, dels den betodlare åliggande skyldigheten att jämlikt till nämnden avlämnad förbindelse erlægga viss minsta ersättning för utfört betarbete. Nämnden har uppburit den avgift som betodlarna enligt samma förbindelse haft att erlægga samt efter av Kungl. Maj:t lämnade föreskrifter fördelat influtna avgiftsmedel. Slutligen har nämnden haft att handlägga inkomna ansökningar om bidrag och lån av statsmedel till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbeter.

8. *Länenämnden för sekundär jordbrukskredit* (1943: I 15; 1944: I 10; 1945: I 12).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 7 juni 1935 för handhavande av ärenden an-
gående statens sekundärlånefond för jordbrukare. Instruktion utfärdad den
2 april 1937.

Ledamöter,

utsedda av Kungl. Maj:t:

Mannerfelt, C. E. A., landshövding, *ordförande*;

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

utsedd av fullmäktige i riksgäldskontoret:

Magnusson, K. H., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

utsedda av styrelsen för Sveriges allmänna hypoteksbank:

von Hofsten, E. G. N., bankdirektör (t. o. m. den 31 maj 1945);

Allstrin, B., bankdirektör (fr. o. m. den 1 juni 1945);

utsedd av styrelsen för Svenska jordbrukskreditkassan:

Waller, T., revisor.

Suppleanter, resp.:

Berger, O. A., t. f. kansliråd;

Hallagård, G. A., lantbrukare, led. av II kamm.;

Larsson, S., riksgäldsfullmäktig, led. av I kamm.;

Allstrin, B., bankdirektör (t. o. m. den 31 maj 1945);

von Hofsten, E. G. N., bankdirektör (fr. o. m. den 1 juni 1945);

Cederström, A., friherre, godsägare.

Verkställande tjänsteman:

Stjernberg, S. T., jur. kand.

Lokal: Näckströmsgatan 1; tel.: 20 02 80.

Nämnden har under år 1945 sammanträtt 9 gånger.

Verksamheten, vari ett flertal kreditinrättningar medverka såsom låneför-
medlare, har under året fortgått i huvudsaklig överensstämmelse med tidi-
gare tillämpade riktlinjer. De anvisningar till låneförmedlarna, som visat sig
erforderliga, ha genom cirkulärskrivelser lämnats dessa.

Under året ha i anledning av från låneförmedlare inkomna medelsrekvi-
sitioner till dessa utanordnats sammanlagt 2 546 700 kronor för bestridande
av beviljade lån till ett antal av 510 stycken.

För besiktning av belånade eller till belåning ifrågasatta egendomar ha **I Jo: 10** åtskilliga resor företagits av nämndens ledamöter och verkställande tjänstemän.

9. *Lyckebyåutredningen* (1943: I 17; 1944: I 11; 1945: I 13).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1936:

Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;

Fröberg, J., f. d. landssekreterare, tillika *sekreterare*;

Herbe, G. H., egnahemsdirektör;

Larsson, L. G. E., egnahemsdirektör.

Därjämte har Kungl. Maj:t den 23 augusti 1945 förordnat överlantmätarna K. G. T. Arnberg och B. F. O. Edstam att vara adjungerade ledamöter av utredningen vid behandlingen av frågor rörande utarbetande av fastighetsbildningsplaner inom Lyckebyområdet.

Lokal: Hushållningssällskapet, Karlskrona; tel.: 24 eller 825.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1938: Jo 29.

Under år 1945 intill den 6 november har utredningen hållit 11 sammanträden.

Vad angår utredningens huvuduppgifter, vattenavledningsföretaget och kolonisationen, må nämnas följande.

Arbetet med årännans uppgrävning har fortgått men har på grund av vissa svårigheter blivit ytterligare försenat. Arbetet därmed förväntas bli avslutat först våren 1946 och kan i allt fall icke bli slutförklarad förr än efter vårflödet. Arbetet med upptagning av småkanalerna, vilket arbete är upplåtet på entreprenad, pågår för närvarande och beräknas vara slutfört vid 1947 års utgång.

Beträffande de av Kungl. Maj:t och kronan förvärvade områdena äro fortfarande inom Kalmar län en del lantmåteriförrättningar oavslutade, varför lagfartsförfarandet i dessa fall ännu icke kunnat slutföras.

Efter överläggningar med representanter för statens sakrevision och undersökningar, verkställda av professor K. D. Myrbeck, har utredningen med biträde av överlantmätarna i Blekinge och Kalmar län igångsatt förberedande utredningar för ernående av ändamålsenligare fastighetsindelningar inom några av årensarbetsberörda byalag i dessa län.

10. *1937 års riksskogstaxeringsnämnd* (1943: I 18; 1944: I 12; 1945: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 september 1937:

Nyblom, A. E., länsjägmästare, *ordförande*;

Jonson, T. W., f. d. professor, *vice ordförande*;

Lindeberg, E. F. L., landshövding;

Nordquist, M., jägmästare;

Näslund, H. M. E., professor.

Skogsmatematisk expert:

Näslund, H. M. E.

I Jo: 10 Sekreterare, överledare för fältarbetena samt föreståndare för räknekonto-
ret hos nämnden:

Hagberg, A. E., bitr. jägmästare.

Beträffande de för nämnden givna direktiven, se 1938: Jo 32.

Rapport har överlämnats den 29 januari 1945 över undersökning rörande omfattningen och beskaffenheten av tidigare avverkning inom Ljungans, Indalsälvens och Ångermanälvens flodområden.

Nämnden har för avsikt att i början av år 1946 avgiva en redogörelse för riksskogstaxeringens tekniska utförande samt därvid använda metoder och vunna erfarenheter, varmed nämndens uppdrag kommer att vara slutfört.

11. *Undersökning av frågor berörande lantbruksakademiens nyttjanderätt till område å Djurgården* (1943: I 20; 1944: I 13; 1945: I 15).

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 14 september 1944 för att verkställa utredning rörande lantbruksakademiens nyttjanderätt till område å Djurgården, därvid även förefintliga mellanhavanden mellan akademien och staten i avseende å byggnader m. m. skola utredas:

Näsgård, B., f. d. statssekreterare, led. av I kamm.

Lokal och tel.: Svenska spannmålsaktiebolaget.

Undersökningen har bedrivits i samband med överarbetningen av lantbruksstyrelsens utredning med förslag till omorganisation av den lägre trädgårdsundervisningen (se ovan I: Jo 7) och väntas bli avslutad i början av år 1946.

12. *Epizootisakkunniga* (1943: I 23; 1944: I 15; 1945: I 16).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 februari 1939 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 februari 1939):

Beskow, E. A., f. d. landshövding, *ordförande*;

Höjer, J. A., generaldirektör;

Magnusson, H. G., professor;

Fallenius, B. A., statssekreterare;

Jerlov, S., chefveterinär;

Lanke, B. T., sekreterare;

Nilsson, M. Hj., lantbrukare.

Tillkallade att såsom experter biträda de sakkunniga:

Askelöf, I. T., försäkringsdirektör (fr. o. m. den 25 oktober 1945);

Börjesson, A., disponent;

Jeppsson, H. Hj., distriktsveterinär;

Wingborg, A. H. B., förste aktuarie;

Svegart, H. L., landskanslist.

Sekreterare:

Kling, E. H., t. f. assessor (t. o. m. den 30 september 1945).

Lokal och telefon: Kanslihuset.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1940: Jo 21

Under år 1945 ha de sakkunniga hållit 1 sammanträde.

Av utredningsuppdraget återstår i huvudsak frågan om revision av bestämnelserna om den statsunderstödda försäkringsverksamheten mot förluster på grund av smittsamma husdjursjukdomar, vilken fråga Kungl. Maj:t den 15 juni 1945 anbefallt de sakkunniga att återupptaga.

13. *Statens linnämnd* (1943: I 25; 1944: I 17; 1945: I 17).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 24 maj 1940. Instruktion för nämnden utfärdades den 31 maj 1940 (Sv. förf.-saml. nr 448).

Ledamöter:

Nilsson, Joh., f. d. landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Åkerman, E. Å., professor;

Leman, A., disponent;

Paues, E. W., direktör;

Bendz, G., godsägare (t. o. m. den 30 september 1945);

Larsson, N., hemmansägare;

Svensson, D., lantbrukare (fr. o. m. den 1 oktober 1945).

Sekreterare:

Heidendahl, N. M., agronom.

Lokal: Kommendörsgatan 30; tel.: Livsmedelskommissionen.

Under år 1945 har nämnden hållit 10 sammanträden.

Nämnden har gjort ingående undersökningar rörande hampberedningsanstalternas ekonomiska ställning och utarbetat förslag till åtgärder i syfte att skapa möjligheter för fortsatt odling och beredning av hampa. Den under föregående verksamhetsår igångsatta odlingsförsöksverksamheten med lin och hampa inom samtliga odlingsområden har fortsatt och resultaten ha bearbetats och delgivits odlarna. Förhandlingar ha förts med linne- och hampindustrien rörande avsättning av svensk spånadsväxtfiber, sedan handelsvägarna ånyo öppnats.

14. *Elektrifieringsberedningen* (1943: I 28; 1944: I 19; 1945: I 18).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 oktober 1941, den 29 januari 1943 samt den 9 mars och den 26 oktober 1945:

Malm, N. P., kommerseråd, *ordförande* (t. o. m. den 31 oktober 1945);

Berggren, B. E. L., kommerseråd, *ordförande* (fr. o. m. den 1 november 1945);

Granström, E. A., byråchef;

Helleberg, N., byråchef;

Fletcher, J. F., förste byråingenjör (t. o. m. den 4 mars 1945);

Upmark, E. G. J., civilingenjör (fr. o. m. den 5 mars 1945).

Sekreterare:

Lund, R. N., civilingenjör.

Lokal: Birger Jarls torg 5; tel.: Kommerskollegium.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1942: I Jo 32.

I Jo: 14 Sedan den 25 november 1944 har beredningen hållit 19 sammanträden samt avgivit utlåtande i 402 ärenden rörande elektrifieringsbidrag eller därmed sammanhängande förhållanden.

15. 1942 års björnutredning (1943: I 29; 1944: I 20; 1945: I 19).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 januari 1942 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 januari 1942):

Sundberg, R. A., landssekreterare, *ordförande*;

Johansson, H., lappfogde;

Dahlbeck, N., fil. d:r., tillika *sekreterare*.

Lokal: Mästersamuelsgatan 3; tel.: 21 06 86.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1943: I Jo 29.

Utredningen avvaktar verkningarna av de bestämmelser angående jakt å björn och lo, som finnas intagna i kungörelsen den 17 juni 1943 (Sv. förf.-saml. nr 519) angående tillfälliga ändringar i fridlysningstiderna för vissa djurslag.

16. 1942 års jordbrukskommitté (1943: I 30; 1944: I 21; 1945: I 20).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 15 maj 1942 och den 12 februari 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 16 maj 1942)

dels såsom sakkunniga:

Hammarskjöld, B. G. Hj., landshövding, *ordförande*;

Sjögren, K. E., direktör, *vice ordförande*;

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Blomkvist, B., lantbrukare;

Bonow, M., fil. lic.;

Ekström, B., lantbrukare;

Eriksson, G., ombudsman;

Fallenius, B. A., statssekreterare;

Fredgardh, F., lantbrukare;

Gullander, Å., lantbrukare;

Gustafsson, E. A., led. av II kamm.;

Johansson, A. L., förbundsordförande (fr. o. m. den 4 augusti 1945);

Johansson, R., landshövding;

Johansson, J. H., lantbrukare, led. av II kamm.;

Jönsson, N., lantbrukare, led. av II kamm.;

Łange, N. G., fil. lic. (fr. o. m. den 4 augusti 1945);

Larsson, K., sekreterare;

Liedberg, C. G., godsägare, led. av II kamm.;

Lundberg, E. F., professor;

Norrman, E., ombudsman;

Ringborg, H., lantbrukare;

Sahlin, G., direktör;

Själander, E., lantbrukare;

Stensgård, A. H., direktör;
Sträng, G., statsråd (t. o. m. den 3 augusti 1945);
Svennilson, I., docent;
Svensson, W., agronom, led. av II kamm.;
Söderström, O., hovrättsråd;
Wehtje, E. J., direktör, led. av I kamm.;
Ytterborn, G. R., överdirektör;

dels ock såsom särskilda sakkunniga att biträda vid verkställandet av vissa specialutredningar:

Axelsson, J., professor;
Berglund, N., ingenjör;
Bonnier, G., professor;
Carlheim-Gyllensköld, H., arkitekt;
Fröjer, K., fil. d:r;
Heidendahl, N. M., direktör;
Hyrenius, H., fil. d:r;
Johansson, K. I., professor;
Lagerlöf, N. P., professor;
Lindahl, E., professor;
Nannesson, L., professor;
Nilsson-Leissner, G., fil. d:r;
Nordengren, S., direktör;
Osvald, H., professor;
Ringborg, G., docent;
Rodhe, S. O., sekreterare;
Rolander, E., landssekreterare;
Ryde, B. H., statskonsulent;
Streyffert, K. T., professor;
Sundström, E. V., byråchef;
Vieweg, O. V. K., rektor;
Wintzell, T., överingenjör (fr. o. m. den 13 januari 1945);
Zetterberg, O., byråchef;
Zotterman, G. Y., professor (fr. o. m. den 15 juni 1945);
Åkerberg, E., fil. d:r;
Åkerman, E. Å., professor.

Sekreterare:

Nordlander, C. H., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Juréen, L., aktuarie;
Olsson, H., byråchef.

Tjänstemän:

Grundström, S., amanuens;
Leissner, K. H., revisor;
Lemme, L., fil. lic.;

I Jo: 16 Meidner, R., fil. kand.;
Svensson, Birgitta, pol. mag. (t. o. m. den 11 mars 1945).

Lokal: Artillerigatan 42; tel.: Livsmedelskommissionen.

Angående de sakkunnigas uppdrag, se 1943: I Jo 30.

Under år 1945 har intill den 1 december kommittén sammanträtt in pleno 14 dagar. Delegationer och särskilda utskott inom kommittén ha under samma tid haft tillhoppa 40 sammanträden.

Flertalet av de specialutredningar, som kommittén tidigare igångsatt, ha nu avslutats eller närma sig slutet. Härjämte ha under år 1945 ytterligare några specialutredningar igångsatts. Bland de större av dessa kunna nämnas en utredning rörande organisationen av tillverkningen av potatismjöl samt av glykos samt en undersökning rörande årslönerna för andra grovarbetare på landsbygden än jordbruksarbetare.

Kommittén har den 5 januari 1945 överlämnat en av docenten H. Hyrenius i samråd med kommittén verkställd utredning angående jordbrukets framtida tillgång på arbetskraft (Statens off. utredn. 1944: 65). Den 1 november 1945 har kommittén överlämnat en inom kommittén upprättad promemoria angående regional jordbruksplanering. Härjämte har kommittén besvarat ett flertal remisser från Kungl. Maj:t samt från departementschefen. Slutligen har kommittén granskat de kalkyler angående jordbrukets inkomster och utgifter, vilka skolat läggas till grund för prissättningen å jordbrukets produkter under regleringsåren 1944/45 och 1945/46.

Arbetet med kommitténs huvudbetänkande har försenats till följd av att vissa utredningar visat sig mera tidsödande än vad som kunnat förutses. Kommittén beräknar kunna avlämna betänkandet i april 1946.

17. *Utredning rörande skogsvårdslagstiftningen m. m.* (1943: I 32; 1944: I 23; 1945: I 21).

Genom beslut den 5 juni 1942 har Kungl. Maj:t uppdragit åt skogsstyrelsen att verkställa utredning rörande vissa skogsvårdslagstiftningsfrågor m. m. Samtidigt har Kungl. Maj:t förordnat att de arbetsuppgifter, som åvilade 1936 års skogsutredning, skulle sedan denna avslutat den inom utredningen pågående undersökningen rörande skogsbrukets transporter på vägar och järnvägar, övertagas av skogsstyrelsen (jfr 1943: I Jo 16).

Med stöd av Kungl. Maj:ts i förenämnda beslut lämnade bemyndigande tillkallade att såsom särskilda sakkunniga biträda skogsstyrelsen med ovan nämnda utredningsuppgifter:

Bogren, G. H., revisionssekreterare, tillika *sekreterare*;

Ekdahl, N. G. F., hovrättsråd.

Med stöd av samma bemyndigande tillkallade att såsom särskilda sakkunniga inom skogsstyrelsen biträda vid utredningen rörande skogsvårdslagstiftningen:

Näsgård, B., f. d. statssekreterare, led. av I kamm.;

Fallenius, B. A., statssekreterare;

Tjällgren, O. L., överrevisor, led. av I kamm.;

Beck-Friis, C. S., friherre, bruksägare, led. av I kamm.;
Näslund, P. J., hemmansägare, led. av I kamm.;
Sten, H., redaktör, led. av I kamm.;
von Seth, T. G. A., greve, godsägare, led. av II kamm.;
Petterson, C. H., professor;
Chöler, C. G., länsjägmästare;
Ekman, G. I., skogschef;
Jansson, A., jägmästare.

Med stöd av samma bemyndigande tillkallade att såsom särskilda sakkunniga biträda skogsstyrelsen vid utredningen rörande flottningsväsendet och flottningslagstiftningen:

Appelberg, K. F., vattenrättsdomare;
Boberg, S., försäljningschef;
Englund, A., förtroendeman;
Essén, G., flottningschef;
Hedlund, G., jur. d:r, led. av II kamm.;
Kempe, F. O. E., fil. d:r;
Lundén, P., flottningschef;
Nordqvist, M., jägmästare;
Sten, H., redaktör, led. av I kamm.;
Strömbäck, C., direktör;
Thygesen, R. Ch., förste kanslisekreterare (fr. o. m. den 1 oktober 1945);
Wärn, G., disponent.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 24 november 1944 och den 4 maj 1945 tillkallade att inom skogsstyrelsen biträda vid överarbetning av vissa föreskrifter rörande virkesmätning och därmed sammanhängande frågor dels såsom särskild utredningsman:

Palmquist, L. P. O., hovrättsråd;
dels såsom särskilda sakkunniga:
Boberg, S., försäljningschef;
Edström, Th. G. F., direktör;
Englund, A., ombudsman;
Hellström, A., disponent;
Herlitz, N. A., direktör;
Jonsson, L. J., skogsarbetare, led. av II kamm.;
Magnusson, M., disponent;
Nordquist, M., jägmästare;
Strömbäck, C., direktör;
Wesslén, G., skogschef;
Winbladh, A. Th., jägmästare.

Av skogsstyrelsen tillkallade att såsom särskilda experter inom styrelsen biträda vid viss del av utredningen rörande virkesmätningen:

Ahnlund, B., disponent;
Bäcklund, O., jägmästare;
Djurberg, G., disponent;

I Jo: 17 Nordquist, M., jägmästare;
Ålund, H., forstmästare.

Lokal: Skogsstyrelsen; tel.: 23 59 10.

Beträffande direktiven för utredningarna rörande skogsvårdslagstiftningen samt flottningsväsendet och flottningslagstiftningen, se 1943: I Jo 32.

Såsom direktiv för utredningen rörande virkesmätningarslagstiftningen m. m. gäller bland annat, att frågan om reglering av virkesmätningen inom de delar av landet, där nu gällande lagstiftning om virkesmätning icke är tillämplig, borde upptagas till övervägande. En inom riksdagens andra kammare år 1943 väckt motion, nr 269, angående utredning av frågan om opartisk mätning av allt virke, som ingår i allmän flottning, har överlämnats till skogsstyrelsen för att tagas under övervägande vid skogsstyrelsens utredning av frågor, som ha samband med virkesmätning.

Under år 1945 ha hållits 3 sammanträden med de sakkunniga för skogsvårdslagstiftningen. Utredningsarbetet i denna del beräknas vara avslutat under första halvåret av år 1946.

Vad angår utredningen rörande flottningsväsendet och flottningslagstiftningen ha under år 1945 hållits 3 sammanträden med de sakkunniga. Skogsstyrelsen har för avsikt att i början av år 1946 framlägga ett principbetänkande.

Vidkommande utredningen rörande virkesmätningen m. m. bedrivs densamma efter två linjer, dels beträffande ifrågasatt lagstiftning å området, dels ock för åstadkommande av enhetliga mättningsföreskrifter avseende i huvudsak timmer och massaved. I lagstiftningsfrågan har 1 sammanträde hållits med skogsstyrelsen och de särskilda sakkunniga. Därjämte ha överläggningar ägt rum med, bland andra, de särskilda experterna. Beträffande frågan om enhetliga mättningsföreskrifter ha 2 sammanträden hållits med skogsstyrelsen och de särskilda sakkunniga. Därjämte ha ett flertal sammanträden hållits med experterna, varjämte överläggningar ägt rum med, bland andra, virkesmätningrådet. Utredningen beräknas vara avslutad under år 1946.

18. *Fiskerättskommittén* (1944: I 28; 1945: I 23).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 oktober 1943 för att verkställa utredning och avgiva förslag till lagstiftning angående rätt till fiske m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 oktober 1943):

Romberg, A. C. T., expeditionschef, *ordförande*;

Alm, G. O., byråchef;

Andersson, P. V., lantbrukare;

Levin, H. S., fiskare;

Magnusson, K. H., riksgäldsfullmäktig, led. av II kamm.;

Palmquist, L. P. O., hovrättsråd;

Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.;

Widerberg, H. E. O., fiskerikonsulent.

Tillkallade att såsom särskilda experter biträda kommittén:

Dahr, E., fiskeriintendent;
Hessle, Chr. W., byrådirektör.

Sekreterare:

Thulin, G. G., hovrättsråd.

Lokal: Rosenbad 2; tel.: 11 77 96.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1944: I Jo 28.

Under år 1945 har kommittén hållit 3 plenisammanträden. Dessutom ha överläggningar ägt rum med vissa ledamöter av kommittén och med de tillkallade experterna. Jämlikt medgivande av chefen för jordbruksdepartementet har kommittén under tiden april—oktober hållit sammanlagt 26 offentliga möten i fiskerifrågor med representanter för olika intressegrupper bland kustbefolkningen.

I anslutning till de offentliga mötena ha inom kommittén fortsatta överläggningar ägt rum rörande förslag till nya lagbestämmelser om saltsjöfisket. Därjämte ha till behandling upptagits frågorna om reglering av fiskerätten i vissa insjöar och om ändrad lagstiftning angående gemensamhetsfiske. Rörande vissa spörsmål om gränsdragning i vatten ha överläggningar hållits med ledamöter av lagberedningen.

Kommittén har den 6 december 1945 till Kungl. Maj:t avgivit remissutlåtande angående rätt för baltiska flyktingar att bedriva fiske i svenskt territorialvatten.

19. *Norrlandskommittén* (1945: I 25).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 17 december 1943 och den 18 februari 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 4 februari 1944):

Malmfors, N. A. E., statssekreterare, *ordförande*;
Strindlund, G., överdirektör, *vice ordförande*;
Andersson, L. E., led. av II kamm.;
Collin, K., fröken;
Degerstedt, H. J., direktör;
Enström, A., direktör;
Fjällström, H., lantbrukare;
Granström, E. A., byråchef;
Hedlund, V. V., fattigvårdskonsulent, led. av II kamm.;
Holmbäck, M. B., direktör;
Johansson, A., disponent;
Jonsson, J. N., hemmansägare, led. av I kamm.;
Kempe, F. O. E., fil. d:r;
Lövgren, O. W., redaktör, led. av II kamm.;
Mäler, K. M., redaktör, led. av II kamm.;
Nyström, P. E., förbundsordförande;
Pålsson, P. O., landstingsman;
Sandberg, O. E., led. av II kamm.;
Sten, H., redaktör, led. av I kamm.;

I Jo: 19 Svennilson, S. I., docent;

Tillander, T., biträdande länsjägmästare;

Tjällgren, O. L., överrevisor, led. av I kamm.;

Velander, C. G., rådman, led. av I kamm.;

Westerlund, P. O., kronojägare;

Wigren, G., landstingsdirektör;

Åman, A., fru.

Särskilda sakkunniga, tillkallade att biträda vid vissa specialutredningar:

Berger, T., byråchef;

Eneborg, H. G. E., förste aktuarie (fr. o. m. den 11 januari 1945);

Källström, K. M., direktör (fr. o. m. den 11 januari 1945);

Lindskog, B. V., hovrättsråd (fr. o. m. den 12 juli 1945);

Ljungdahl, K.-G., f. d. överdirektör;

Sandström, B., direktör (fr. o. m. den 11 januari 1945);

Sjöholm, K. Hj., kommerseråd (fr. o. m. den 11 januari 1945);

Åhmansson, N. C. E., direktör (fr. o. m. den 11 januari 1945).

Sekreterare och kanslichef:

Ericsson, Y. A. R., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Bouvin, S. E. H., aktuarie (fr. o. m. den 31 maj 1945);

Collinder, S. T., jägmästare;

Hylander, E., bergsingenjör (t. o. m. den 30 juni 1945);

Höjer, I., byråsekreterare;

Sjölund, E. O., jordbrukskonsulent;

Velander, J., jur. kand. (fr. o. m. den 11 januari 1945);

Westerberg, M. O., civilingenjör;

Åkerberg, P. E. H., fil. d:r, docent.

Lokal: Riddargatan 12; tel.: 61 53 79.

Angående kommitténs uppdrag, se 1944: I Jo 25. Utöver de särskilda uppdrag, som där omnämnts, har kommittén ålagts att verkställa utredning i bland annat följande frågor, nämligen dels, gemensamt med järnvägsstyrelsen, rörande ostkustbanans förlängning norrut till Umeå, dels ock angående dispositionen av Salt- och Fetmyran i Norrbottens län. Vidare må nämnas, att det enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut ankommer på kommittén att övervaka den verksamhet, som bedrivs av de lokala jordnämnderna i Norrbottens och Västernorrlands län.

Sammanträden ha under år 1945 intill den 1 december hållits med kommittén i dess helhet under 4 dagar, med arbetsutskott under omkring 25 dagar samt med sektioner eller delegationer under omkring 35 dagar. Studieresor ha företagits av vissa sektioner.

Kommittén har under året till Kungl. Maj:t eller departementschef avgivit bland annat följande utlåtanden eller betänkanden, nämligen den 3 mars angående svenska vall- och mosskulturforeningens verksamhet, den 4 maj angående föreskrifter för de lokala jordnämnderna, samma dag angående skärpning av bestämmelserna i frölagen, den 25 maj angående yrkesut-

bildningen i Norrland (Statens off. utredn. 1945: 33), den 30 juni angående undersökning av näringshalten i vissa födoämnen i Norrland, den 3 september och den 16 november angående produktionen och konsumtionen av bär, frukt och köksväxter i Norrland, den 12 september angående befolkningsutredningens betänkande rörande den husliga utbildningen, den 11 oktober angående användning av intäkter av prisutjämningsavgiften, samma dag angående dispositionen av Ragundabottarna i Jämtlands län, den 16 november angående vissa synpunkter på tandläkarutbildningen för Norrland och samma dag angående anläggande av ett ullspinneri i Norrbottens län samt den 15 december angående anläggande av järnväg Överskölda—Gullänget—Husum.

Till 1944 års telefonkommitté har norrlandskommittén avlåtit en skrivelse angående förbättring av telefonförbindelserna i Norrland.

Kommittén kommer att inom en nära framtid avgiva ett betänkande angående forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland.

20. *Utredning av vissa frågor beträffande lapparna m. m.* (1945: I 27).

Tillkallad enligt beslut av Kungl. Maj:t den 28 januari 1944 att enligt föredragande statsrådets närmare bestämmande verkställa utredning och avgiva förslag rörande vissa frågor beträffande lapparna m. m.:

Bergiöf, L., f. d. generaldirektör.

Lokal: Engelbrektsgatan 13; tel. 11 46 99.

Angående utredningsmannens uppdrag, se 1945: I Jo 27.

Utredningsmannen har under år 1945 avlämnat två utredningar med förslag, avseende den ena lappväsendets administration inom länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län och den andra upplåtelse i vissa fall av lägenheter å renbetesfjällen i Jämtlands län. Tillika har avgivits remissutlåtanden i ett flertal ärenden. En resa har företagits till Norrland.

En utredning angående de s. k. fjällägenheterna i Västerbottens och Norrbottens län är för närvarande under utarbetande ävensom bearbetning av remissutlåtanden i en del ärenden.

21. *Utredning rörande ny lagstiftning om uppsikt å jordbruk* (1945: I 30).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 maj och den 21 juli 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 17 maj 1944):

Wihlborg, N., f. d. häradshövding, *ordförande*;

Andersson, J. A., lantbrukare, led. av II kamm.;

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Falk, N. J., hypoteksdirektör;

Janson, S., agronom, led. av II kamm.;

Nilsson, A., lantbrukare;

Hellbacken, G. K., hemmansägare, led. av II kamm.;

Tjällgren, O. L., överrevisor, led. av I kamm.

I Jo: 21 Sekreterare:

Andersson, H. G., hovrättsassessor.

Lokal: Ordföranden: Kungsgatan 7, Landskrona; tel.: 624.

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Jo 30.

Utredningen har under år 1945 hållit 6 sammanträden, varjämte utredningsmännen efter vederbörligt tillstånd företagit studieresor inom landet under tiden den 13—den 21 augusti och den 24—den 29 september 1945.

Utredningen har avgivit dels den 26 april 1945 en promemoria med förslag till provisorisk lagstiftning till förhindrande av sammanslagning av vissa jordbruk, dels ock den 28 december 1945 en promemoria med förslag till provisorisk lag om tvångsinlösen av vanhävdad jordbruksegendom.

Utredningsarbetet i övrigt har under år 1945 huvudsakligen omfattat insamlande och bearbetning av för uppdragets fullgörande erforderligt material samt undersökning av vissa för utredningen grundläggande frågor.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1946.

22. Utredning för verkställande av överarbetning av statens hästexportberednings utredning rörande användningen av å beredningens verksamhet uppkommen behållning (1945: I 31).

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 maj 1944:

Bouveng, G. A., expeditjonschef.

Lokal och tel.: Kanslihuset.

Utredningsmannen har under år 1945 gjort resor till olika orter för att med representanter för, bland andra, de lokala hästavelsintressena rådgöra om premieringsverksamhetens blivande organisation.

Utredningen beräknas bliva avslutad under år 1946.

23. Kommittén för maskinell täckdikning (1945: I 32).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1944 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 juni 1944):

Berglund, N. H., ingenjör, *ordförande*;

Almlöf, E. V., jordbrukskonsulent;

Moberg, H. A:son, agronom.

Tillkallade experter:

Weibull, N. R. M., civilingenjör;

Andersson, E. Y., agronom.

Sekreterare:

Larsen, H. R., agronom.

Lokal: Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut; tel.: Åkarp 19 (sekreteraren).

Beträffande direktiven för utredningen, se 1945: I Jo 32.

Under år 1945 har kommittén hållit 2 plenisammanträden, varjämte överläggningar ägt rum med vissa ledamöter av kommittén och med de tillkallade experterna.

Utredningsarbetet har främst inriktats på undersökning av vad som före **I Jo: 24** kommitténs tillsättande gjorts på området för maskinell täckdikning. Förslag till grävningssmaskiner ha granskats, varjämte åtgärder vidtagits till förbättrande av vissa detaljer hos dikesplogar. Kommittén, som har för avsikt att prova huru i England och Amerika använda maskiner för grävning av täckdiken arbeta under svenska förhållanden, har hos Kungl. Maj:t hemställt om erforderliga medel härtill.

På grund av den rådande bristen på tegelrör för dräneringsändamål har rörfrågan upptagits till särskild behandling i en den 20 augusti 1945 avgiven promemoria.

24. 1945 års lantmäteriutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 april 1945 för att verkställa utredning rörande lantmäteripersonalens organisation och avlöningsförhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 18 april 1945):

Näsgård, B., f. d. statssekreterare, led. av I kamm., *ordförande*;

Andersson, J. A., småbrukare, led. av II kamm.;

Arvidsson, K. A. V., byråchef;

Lindblom, E. A., direktör, led. av I kamm.;

Ljungberg, M. S., civilingenjör, led. av II kamm.;

Sandberg, A. G. N., byråchef.

Sekreterare:

Sollander, E. R., förste amanuens.

Lokal: Kammarkollegiet; tel. 10 08 26 (sekreteraren).

Direktiven för de sakkunniga framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

Spörsmålet om omorganisationen och löneställningen för lantmäteristatens personal har vid upprepade tillfällen varit föremål för överväganden. Någon slutgiltig lösning av detta spörsmål har emellertid härvid icke kommit till stånd. Det nuvarande lönesystemet för avlöning av distriktslantmätare och deras biträden medför ett flertal olägenheter. Man torde heller icke kunna bortse från, att det nuvarande systemet att distriktslantmätarna avlönas i stor utsträckning genom inkomster enligt lantmäteritaxan förr eller senare måste leda till en revidering av denna taxa. Med hänsyn härtill och då tidigare utredningar i ämnet numera äro i hög grad föråldrade synes mig önskvärt, att frågan om avlöningsförhållandena för lantmäteristatens personal underkastas förnyad utredning. Härvid bör i första hand undersökas, huruvida icke det nuvarande lönesystemet för distriktslantmätarna och deras biträden bör ersättas med avlöningsbestämmelser som ansluta sig till det för övriga civila befattningshavare gällande. I detta sammanhang torde även en översyn av löneförhållandena vid lantmäteristyrelsen och lantmäterikontoren företagas i den mån så finnes påkallat av det resultat, vartill utredningen i fråga om distriktslantmätarna och deras biträden kan komma. En förändring av lönesystemet för distriktslantmätarna kan även påkalla vissa or-

I Jo: 24 ganisatoriska förändringar inom lantmäteriväsendet. Efter samråd med chefen för justitiedepartementet vill jag förordna att den av mig nu ifrågasatta utredningen anförtros åt särskilda sakkunniga inom jordbruksdepartementet. Tillfälle synes böra beredas de sakkunniga att samråda med företrädare för de olika personalgrupper, som beröras av utredningen. I erforderliga delar bör utredningen även ske i samråd med fastighetsbildningssakkunniga och 1942 års jordbrukskommitté samt norrlandskommittén.

De sakkunniga ha under år 1945 sammanträtt 3 gånger.

Utredningen har hittills sysslat med uppkommen fråga om provisorisk avlöningsförbättring åt sådan biträdespersonal som är anställd hos distriktslantmätare och vissa extra lantmätare ävensom med de allmänna principerna för lantmäteriets framtida organisation.

Utredningen beräknas bliva slutförd tidigast under slutet av år 1946.

25. Utredning rörande organisationen av forsknings- och försöksverksamheten samt undervisningen på mejerinäringens område.

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande organisationen av forsknings- och försöksverksamheten samt undervisningen på mejerinäringens område (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juli 1945)

dels såsom utredningsman:

Bouvang, G. A., expeditionschef;

dels ock såsom sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet:

Aaröe, V. M. L., direktör;

Anderberg, H. R., stationsmästare, led. av I kamm.;

Arnegren, O. A. P:son, byråchef;

Hakelius, A., agronom;

Norup, B. S. B:son, godsägare, led. av II kamm.;

Olsson, N., professor;

Söderqvist, J., direktör;

Theorell, A. H. T., professor;

Thomé, K. E., fil. d:r.

Sekreterare:

Sjöborg, N. E., byråagronom.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel.: 25 45 60 (utredningsmannen).

Direktiven för utredningsarbetet framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Efter att ha erinrat dels om 1943 års mejerikutrednings den 30 november 1944 framlagda betänkande med förslag rörande ledningen och organisationen av forsknings- och försöksverksamheten på mejerihanteringsens område (se 1945 års berättelse: I Jo 8), dels ock om ett av lantbruksstyrelsen den 16 oktober 1944 framlagt förslag till omorganisation av den lägre mejeriundervisningen, anförde departementschefen bland annat följande.

Såsom framhållits i flertalet av de över nämnda betänkande avgivna yttrandena, torde ytterligare utredning vara erforderlig för ett slutligt ställningstagande till frågan om organisationen och ledningen av forsknings- och försöksverksamheten på mejerinäringens område. Vid denna utredning, som synes böra ske genom en utredningsman med biträde av särskilda för ändamålet tillkallade sakkunniga, bör till övervägande upptagas, huruvida forsknings- och försöksverksamheten bör vara ansluten till den högre undervisningen på detta område eller om den bör bedrivas såsom en självständig institution. Likaså bör övervägas i vad mån staten bör bidra till kostnaderna för verksamheten och i vilken utsträckning mejerihanteringen ensam bör bestrida kostnaderna för de arbetsuppgifter, som höra till ifrågavarande område. Vid övervägande av försöksverksamhetens organisation torde böra beaktas, att i verksamheten bör ingå jämväl försök i fråga om förbättring av distributionstekniken. Spörsmålet om organisationen och förläggningen av den högre mejeriundervisningen, vilket berörts i betänkandet, bör även uppmärksammas. Förslag bör vidare framläggas till det sätt, varpå konsulent- och kontrollverksamheten på mejerihanteringsområdet bör ordnas, med beaktande att kontrollverksamheten bör tillförsäkras en fri och oberoende ställning i förhållande till mejerinäringen så att dess funktion av opartiskt kontrollorgan icke äventyras. Då den högre mejeriundervisningens organisation i viss mån borde inverka på ordnandet av den lägre mejeriundervisningen, synes utredningen även böra överväga frågan om sistnämnda undervisningsorganisation och framlägga förslag härom. Kostnaderna för sålunda berörda verksamhetsgrenar böra icke tillåtas överstiga vad som oundgängligen erfordras för att arbetsuppgifterna skola inordnas i den lämpligaste organisationsformen. Fullständiga och noggranna kostnadsberäkningar böra utarbetas för de framlagda förslagen så att de ekonomiska konsekvenserna därav kunna överblickas. Med hänsyn till det samband, som råder mellan, å ena sidan, forskningen rörande mjölkens produktion samt, å den andra, den forskning, som avser mjölkens tillvaratagande och bearbetande, synes utredningen beträffande frågan om forsknings- och försöksverksamhetens organisation ske under samarbete med de sakkunniga, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallats för att verkställa utredning och avgiva förslag angående organisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område (se nedan I: Jo 26).

Utredningsarbetet beräknas vara avslutat under år 1946.

26. 1945 års jordbruksförsöksutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1945 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående organisationen av försöksverksamheten på jordbrukets område (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1945):

Mannerfelt, C. E. A., landshövding, *ordförande*;
Carlström, O. L., lantbrukare, led. av II kamm.;

I Jo: 26 Eriksson, C. E., möbelhandlare, led. av I kamm.;
 Giöbel, G., phil. d:r;
 Jonsson, J. N., hemmansägare, led. av I kamm.;
 Karlsson, E., redaktör, led. av II kamm.;
 Nilsson, G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Olsson, N., professor;
 Stenberg, J. E., föreståndare för Gisselås försöksgård;
 Svensson, P. G. A., lantbrukare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Wixell, N. F., jur. kand.

Lokal: Nybrogatan 23; tel.: Spannmålsbolaget.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Efter att ha erinrat om vad riksdagen yttrat i skrivelser den 10 juli 1944, nr 455 under punkt 9, och den 28 juni 1945, nr 447, samt om de åtgärder som vidtagits i anledning av sistnämnda skrivelse, anförde departementschefen bland annat följande:

Den av riksdagen begärda utredningen rörande organisationen av den vid jordbruks- och husdjursförsöksanstalterna bedrivna verksamheten torde nu böra igångsättas. Vid utredningen, som synes böra ske genom särskilda för ändamålet tillkallade sakkunniga, bör upptagas frågan huruvida den försöksverksamhet som bedrivs vid jordbruks- och husdjursförsöksanstalterna även framdeles bör vara anknuten till högskolan eller fullföljas i mera fristående former, t. ex. såsom en fristående institution under egen ledning. En förutsättning för att försöksverksamheten skall kunna arbeta tillfredsställande torde emellertid vara att den icke isoleras från den övriga forskningen på jordbrukets område. Det måste därför beaktas huruvida ett skiljande av ifrågavarande försöksverksamhet från högskolan kan ske utan att nya forskningsinstitutioner behöva tillskapas för att möjliggöra försöksverksamhetens bedrivande på ett effektivt och ändamålsenligt sätt eller om alltjämt ett sådant samband kan upprätthållas mellan högskolans övriga forskningsinstitutioner att detta icke blir behövt.

Under utredningen bör vidare uppmärksammas problemet att skapa ett bättre samarbete mellan växtskyddsanstalten, centrala frökontrollanstalten och lantbrukskemiska kontrollanstalten samt de institutioner som syssla med försök på växtodlingens och husdjursförädlingens områden. På vad sätt dessa organisatoriska frågor lämpligen böra lösas, torde närmare undersökas av den blivande utredningen.

Utredningen bör även framlägga förslag till det sätt varpå det av Svenska vall- och mosskulturföreningen bedrivna försöksarbetet bör infogas i den forsknings- och försöksverksamhet, som framdeles bör bedrivas i statens regi på växtodlingens och husdjursförädlingens områden, samt i anslutning därtill uppgöra plan för användningen av föreningens byggnader. I samband härmed bör också tillses att föreningens befattningshavare erhålla en i förhållande till motsvarande tjänstemän inom ifrågavarande verksamhet lämpligt avvägd löneställning. Utredningen bör undersöka i vad mån det lokala konsu-

lentarbete, som för närvarande ombesörjes av föreningen, må kunna överflyttas på hushållningssällskapen. Av utredningen synes likaledes böra upptagas spörsmålet rörande studiegårdsverksamhetens fortsatta bedrivande. Arbetet härpå bör emellertid ske under samarbete med norrlandskommittén, liksom ock överläggningar med denna kommitté böra äga rum, såvitt angår konsulentverksamheten i Norrland.

Vid utredningen bör beaktas att genom förenkling av den nuvarande organisationen av försöksverksamheten vissa besparingar torde kunna göras. Plan bör upprättas för det av försöksverksamheten disponerade byggnadsbeståndet, därvid bör tillses att nybyggnader i möjligaste mån undvikas. För de av utredningen framlagda förslagen böra därför utarbetas fullständiga och noggranna kostnadsberäkningar så att det blir möjligt att överblicka de ekonomiska konsekvenserna av utredningens förslag.

Under år 1945 intill den 1 december har utredningen hållit 3 sammanträden om tillhoppa 4 arbetsdagar samt för studier och överläggningar företagit vissa resor.

Utredningsarbetet har under år 1945 huvudsakligen omfattat insamlande och bearbetande av för uppdragets fullgörande erforderligt material samt undersökning av vissa för utredningen grundläggande frågor. Utredningen har därjämte avgivit utlåtande i ett antal ärenden.

Uppdraget beräknas bli slutfört under 1946.

27. 1945 års fiskeriutredning.

Riksdagen har i skrivelse den 19 maj 1945, nr 266, under åberopande av vad jordbruksutskottet vid 1945 års riksdag i utlåtande nr 46 anfört, hemställt om utredning och förslag angående fiskerinäringens efterkrigsproblem.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 juli 1945 för att verkställa den sålunda påyrkade utredningen och avgiva förslag i ämnel samt därjämte utreda frågan om den prisreglerande verksamheten på fiskets område (se Post- och Inrikes tidn. den 4 augusti 1945):

Hessle, Chr. W., byrådirektör, fil. d:r, *ordförande*;

Corneliusson, S., ombudsman;

Häller, L., direktör;

Nilsson, G., fiskare;

Myrgren, H., kontrollör;

Högström, G., ombudsman;

Cederlund, C. F., direktör (t. o. m. den 15 november 1945);

Molin, E., grosshandlare;

Johansson, H., direktör;

Kewenter, A., direktör;

Stidner, M., direktör (fr. o. m. den 16 november 1945).

Tillkallade att såsom experter biträda de sakkunniga:

Tolstoy, N., sektionschef i statens livsmedelskommission;

I Jo: 27 Belfrage, L., byråchef;
 Fredholm, H., fil. d:r (fr. o. m. den 17 december 1945);
 Sjöholm, S., byråchef (fr. o. m. den 17 december 1945).

Sekreterare:

Gerhard, I., fil. lic.

Lokal: Lantbruksstyrelsen; tel.: 23 46 20 (ordföranden) och 26 52 25 (sekreteraren).

Direktiven för sakkunnigutredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid bland annat följande.

Under utredningsarbetet torde särskild uppmärksamhet böra ägnas fiskets driftskostnader och till övervägande upptagas frågan, huruvida dessa kostnader kunna nedbringas och det svenska fiskets lönsamhet och konkurrensförmåga därigenom ökas. Likaså böra fiskets allmänna distributionsproblem beaktas och frågan om möjligheten att minska fiskerinäringens distributionskostnader upptagas till behandling.

Vid utredningen bör vidare uppmärksammas det av jordbruksutskottet berörda problemet om fiskerinäringens avsättningsförhållanden inom landet. Av den blivande utredningen torde sålunda bland annat böra närmare undersökas förutsättningarna för fryshuslagring av fisk. Utredningen bör framlägga förslag om i vilken utsträckning och på vilket sätt det allmänna bör bidra till uppförandet av fryshus. Av utredningen bör även beaktas andra spörsmål rörande fiskets avsättningsmöjligheter såsom propaganda för ökad fiskkonsumtion m. m.

Under utredningen böra även upptagas de problem, som sammanhännga med de befarade exportsvårigheterna för fiskerinäringen. Euru såsom jordbruksutskottet i sitt förenämnda utlåtande framhållit, åtskilliga av sistnämnda frågor knappast kunna lösas på annat sätt än genom direkta förhandlingar med främmande nationer, synes en utredning av hithörande spörsmål vara av värde för lösningen av dessa frågor.

Med hänsyn till det nära sambandet mellan denna utredning och det uppdrag som Kungl. Maj:t genom beslut den 20 oktober 1944 lämnat livsmedelskommissionen i fråga om spörsmål rörande den prisreglerande verksamheten på fiskets område, torde de sakkunniga även böra övertaga sagda uppdrag.

Utredningsmännen ha intill den 25 november 1945 sammanträtt under 6 dagar.

Utredningsarbetet har huvudsakligen omfattat insamling och bearbetning av för uppdragets fullgörande erforderligt material samt undersökning av de för utredningen grundläggande frågorna. De sakkunniga ha avgivit utlåtanden i ett antal ärenden.

28. *Utredning rörande lagstiftning om föreningar för gemensamt ägande och gemensam drift av jordbruk.* I Jo: 28

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 juli 1945 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande lagstiftning om föreningar för gemensamt ägande och gemensam drift av jordbruk (se Post- och Inrikes tidn. den 14 augusti 1945)

dels såsom utredningsman:

Nordfelt, Hj., revisionssekreterare;

dels ock såsom sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet:

Andersson, J. A., småbrukare, led. av II kamm.;

Jansson, F., lantbrukare, landstingsman;

Olsson, K. H., aktuarie;

Örborn, K. A., agronom.

Lokal: Rosenbad 2; tel.: 10 67 19.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Denne yttrade därvid bland annat följande.

De svårigheter, som möta strävandena att rationalisera det svenska jordbruket, äro i hög grad beroende på att väsentliga delar av landets odlade jord hänföra sig till små brukningsenheter. Företagna undersökningar ha visat, att den tekniska och ekonomiska utvecklingen i många fall ger större företagsenheter företräde inom jordbruket. Under dessa omständigheter torde en rationalisering av jordbruket i de flesta fall förutsätta komplettering av de mindre brukningsdelarnas arealinnehav. Särskilt å slättbygderna torde den företagsstorlek, i fråga om jordbruk, som är lämpligast för ett fullständigt utnyttjande av den moderna teknikens möjligheter, ligga så högt, att jämförelsevis få svenska jordbruk för närvarande uppnå densamma.

Det kan emellertid befaras, att sammanläggningen av mindre brukningsdelar i många fall kommer att leda till att den egentliga bondeklassen går tillbaka och det svenska jordbrukets sociala struktur i stället på längre sikt får ett ökat inslag av större godsägare å ena sidan och egendomslösa lantarbetare å den andra. Det möter uppenbarligen betänkligheter ur sociala synpunkter att medverka till en jordpolitik, som får dylika konsekvenser. Andra vägar måste därför prövas för att uppnå en ökad produktionseffektivitet med bevarande av en fri bondeklass. Där i vårt land de naturliga betingelserna för jordbruket giva stordriften företräde, synas mindre jordägare kunna skörda vinsterna av en dylik driftsform genom långtgående samverkan i produktionen. På liknande grunder kan det tänkas, att, i den mån ägandet av en mindre brukningsdel icke längre anses innebära ett eftersträfvansvärt mål för driftiga och dugliga lantarbetare, det borde möjliggöras för denna kategori att i gemensamt ägande av större jordbruksfastigheter, drivna i sambruk, finna en form för en friare tillvaro än den som kan ernås av anställda lönearbetare. Vid sidan av andra brukningstyper fram-

I Jo: 28 står med hänsyn härtill föreningsjordbruket, bildat genom frivillig sammanslutning av enskilda yrkesutövare i syfte att utnyttja de tekniska möjligheterna till rationell drift, som en tänkbar framtida lösning av dilemmat mellan det sociala önskemålet om bibehållandet av självständiga näringsutövare i jordbruket och det samhällsekonomiska kravet på högsta möjliga effektivitet i produktionen.

Från dessa utgångspunkter måste det betraktas som en brist i vår nuvarande lagstiftning, att det ej finnes särskilda rättsliga grunder för sådana ekonomiska föreningar som avse gemensamt jordägande och sambruk. På grund härav bör en utredning igångsättas med uppgift att komplettera lagstiftningen i förevarande avseende.

Vad som i här föreliggande sammanhang bör utredas, är formerna för en rättslig reglering av gemensamt jordägande och gemensam drift av jordbruksfastigheter.

Ehuru de principiella bestämmelserna rörande här avsedd ekonomisk förening måste föreskrivas i lag, torde andra regler lämpligen kunna upptagas i särskilda stadgar för vederbörande förening. Med hänsyn härtill torde ett förslag om normalstadgar för dylik förening böra utarbetas.

De fastigheter, vilka upplåtits jämlikt gällande bestämmelser om arrendeegnahem, hava i regel haft en sådan storlek, att arrendatorn härav erhållit sin huvudsakliga bärgning men icke i allmänhet behövt anlita lejd arbetskraft. Som anförts, synes den ekonomiska och tekniska utvecklingen i allt högre grad gynna jordbruksdrift på större brukningsdelar. Åtminstone i vissa delar av landet torde därför den ändamålsenligaste företagsstorleken vara avsevärt större än som motsvarar jordinnehavet vid de fastigheter, vilka jämlikt gällande bestämmelser kunna upplåtas såsom arrendeegnahem. Därför synas i detta sammanhang även andra brukningstyper böra prövas. Inga berättigade invändningar torde kunna resas mot att staten, vid sidan av upplåtandet åt enskilda av arrendeegnahem, även på liknande sätt inrättade och upplåte större jordbruksfastigheter på arrende till ekonomiska föreningar av lantarbetare och andra mindre bemedlade yrkesutövare i jordbruket. Dylika ekonomiska föreningar torde böra organiseras i anslutning till de bestämmelser, som finnas lämpliga rörande föreningsjordbruk. Dylika jordbruk skulle kunna inrättas antingen på kronan redan tillhörande jord eller å lämpliga fastigheter, vilka för ändamålet inköptes för kronans räkning. Detta förutsätter emellertid en komplettering av nu gällande bestämmelser rörande arrendeegnahem. Detta spörsmål torde även böra upptagas av utredningen.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1945 hållit 3 sammanträden. Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1946.

29. *Utredning rörande yrkesutbildningen inom jordbruket och skogshanteringen.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 december 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1945):

Lindberg, E. H., landshövding, *ordförande*;
Eklundh, B. E. H., förvaltare;
Held, G., ombudsman;
Mattsson Mårn, L. H., docent;
Persson, I., agronom, led. av I kamm.;
Winroth, Ch., studiesekreterare.

I Jo: 29

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen yttrade därvid bland annat.

En av de viktigaste förutsättningarna för att jordbruket och skogshanteringen i vårt land ytterligare skall kunna utvecklas och rationaliseras är att yrkesutbildningen på dessa områden tränger ut i vidare kretsar av de inom ifrågavarande näringar arbetande män och kvinnor samt erhåller en förbättrad och mera allsidig gestaltning än det för närvarande har. Ett steg mot ett ändamålsenligare ordnande av den lägre lantbruksundervisningen togs år 1939, då lantbruks- samt lantmänna- och lanthushållsskolorna fingo sin nuvarande utformning.

Även frågan om beredande av möjlighet till yrkesutbildning på ifrågavarande områden åt ungdom i åldern närmast efter avslutad folkskola har varit föremål för statsmakternas överväganden. Efter Kungl. Maj:ts uppdrag avgav lantbruksstyrelsen den 1 juli 1940 ett betänkande i ämnet, varj bland annat föreslogs inrättandet av tvååriga yrkesskolor för manlig ungdom i åldern 14—16 år samt anordnandet av tvåårig lärlingsutbildning vid lärlingsgårdar för manlig ungdom i åldern 16—19 år. I flertalet av de över förenämnda betänkande avgivna remissyttrandena avstyrktes förslaget om inrättande av yrkesskolor, framförallt med hänsyn till de höga kostnaderna i förhållande till det ringa elevantalet. Förslaget om anordnande av lärlingsutbildning vann däremot ganska allmänt gillande. I anslutning till lantbruksstyrelsens ifrågavarande betänkande samt vissa andra förslag förelades 1944 års riksdag proposition (nr 54) angående yrkesutbildningen, därvid riksdagen med bifall till propositionen anvisade anslag för bidrag till vissa skolor.

Även norrlandskommittén har i ett den 25 maj 1945 avgivet betänkande angående yrkesutbildningen i Norrland (Statens off. utredn. 1945: 33) framlagt förslag rörande ungdomens yrkesutbildning på jordbrukets och skogsbrukets område. I åtskilliga av de över Norrlandskommitténs förslag avgivna remissyttrandena har framhållits, att likartade åtgärder som de för Norrland föreslagna vore motiverade även för andra delar av riket samt att det ur principiell synpunkt vore önskvärt, att yrkesutbildningen planlades enhetligt för hela landet och den organisation, som därvid beslutades, sedan modifierades med hänsyn till speciella landsdelars behov.

De föreliggande förslagen beträffande yrkesutbildningen på ifrågavarande områden synas vara i behov av komplettering och överarbetning. Då det synes önskvärt att de utbildningsspörsmål, varom här är fråga, upptagas till skärskådande i ett sammanhang, anser jag mig böra förordade att en för-

I Jo: 29 nyad utredning kommer till stånd rörande yrkesutbildningen på jordbrukets och skogshanteringens områden.

Huvudparten av de till jordbruket och skogsbruket knutna yrkesarbetarna torde rekryteras från lant- och skogsarbetarnas led. En icke ringa del torde även komma från det mindre jordbruket. Då det gäller att draga upp riktlinjerna för yrkesutbildningen för denna grupp blivande arbetare i jordbruket och skogsbruket, torde man få taga hänsyn till att en stor benägenhet finnes hos denna att omedelbart efter slutad skolgång börja i föräldrarnas jordbruk eller ock taga anställning hos annan jordbrukare. Med hänsyn härtill kan synas ändamålsenligt att yrkesutbildningen för denna kategori av jordbrukarungdom inriktas på ungdom i något högre ålder, förslagsvis mellan 17—19 år. Vid utformandet av denna yrkesutbildning torde man också kunna räkna med att eleverna ha någon praktisk erfarenhet på jordbrukets och skogshanteringens område, som de förvärvat under tidigare år.

En tänkbar väg vid anordnandet av nu ifrågavarande utbildning är givetvis det i tidigare förslag upptagna lärlingsgårdssystemet. Då denna utbildningsform, som har den fördelen att den ställer sig förhållandevis mindre kostsam och att den också kan nå ett avsevärt klientel, emellertid knappast kan anses innefatta någon tillfredsställande lösning av yrkesutbildningsproblemet för landsbygdens ungdom, torde ett närmare övervägande av frågan om och i vad mån man på denna väg kan nå en godtagbar utbildningsform böra ske.

Ehuru anordnandet av skolor av internattyp ställer sig förhållandevis dyrbart, skulle det sannolikt möta stora svårigheter att få till stånd en effektiv och rationell yrkesutbildning för den ungdom, varom nu är fråga, med mindre denna skolform kommer till användning. Även detta problem synes utredningen böra upptaga till närmare undersökning. Då eleverna redan torde ha en viss praktisk färdighet i de enklare vid jordbruket och skogsbruket förekommande arbetena, synes det mest ändamålsenligt om utbildningen lägges så att densamma ger en fördjupad och utvidgad inblick i sådana moderna och rationella arbetsmetoder, med vilka eleverna icke kunna förväntas under sin tidigare verksamhet ha kommit i närmare beröring. Utbildningen bör läggas efter praktiska linjer och den teoretiska utbildningen huvudsakligen lämnas i samband med det praktiska arbetet. Kurserna vid ifrågavarande utbildning torde icke böra göras längre än att eleverna vinna sådan färdighet att de med framgång kunna utnyttja sina kunskaper under arbete vid det egna jordbruket eller i annans tjänst. Kurserna kunna tänkas få en längd av 3—6 månader. Det torde emellertid få ankomma på utredningen att närmare lösa denna fråga liksom även spörsmålet om huru kurserna lämpligast böra förläggas med hänsyn till årstiderna.

De nu av mig berörda kurserna kunna tänkas förlagda till skolor, som arbeta året om enbart med kurser av ifrågavarande slag. Emellertid bör under utredningen även undersökas möjligheterna att anknyta den av mig nu skisserade utbildningsformen till bestående lantmanna- och lantbruksskolor. Därest utredningen skulle finna lämpligt med det nu antydda sambandet

mellan de förefintliga fasta undervisningsanstalterna och den nya utbildningsformen, torde böra undersökas om och i vad mån en jämkning skulle vara påkallad även i förstberörda undervisningsanstalters utbildningsprogram. **I Jo: 29**

Blivande yrkesutövare vid jordbruket och skogsbruket rekryteras även från andra samhällsgrupper än den i dessa näringar arbetande befolkningen. Det synes ur flera synpunkter önskvärt att denna tendens till övergång från andra samhällsgrupper till jordbruket i viss mån understödjes. För den ungdom som sålunda söker sig över till jordbruket lämpar sig uppenbarligen icke den utbildningsform, för vilken jag i det föregående uppdragit vissa riktlinjer. Då dessa ungdomar med hänsyn till deras brist på praktik böra beredas möjlighet till utbildning redan omedelbart efter slutad skolgång, synes för dem den utbildningsform, som för närvarande kommer till användning vid yrkesskolorna vid Gålö och Vittjärvsgården, i första hand böra övervägas. Givet är att antalet skolor av denna typ av flera skäl måste hållas inom en begränsad ram. Kostnaderna ställa sig sålunda förhållandevis höga för varje vid skolan utbildad elev. Det synes också i icke ringa utsträckning förekomma att elever som genomgått skolorna av denna typ därefter övergå till andra yrken. Emellertid torde inom vissa trakter av landet, måhända främst i närheten av större tätorter, ifrågavarande skoltyp ha en betydelsefull uppgift att fylla. Under utredningen böra de av mig nu berörda förhållandena närmare undersökas. I samband härmed torde under beaktande av vunna erfarenheter även böra övervägas i vad mån utbildningen vid dessa skolor kan finnas i behov av omläggning för att ur densamma skall kunna vinnas det bästa möjliga resultat.

Vad angår målsmanskapet för de av mig i det föregående skisserade skolorna torde starka skäl tala för att detta liksom för närvarande i allmänhet lägges i händerna på lokala organ. Utredningen bör emellertid även beakta denna fråga under arbetets gång.

Utredningen bör vidare till övervägande upptaga frågan om att förbättra möjligheterna för de vid jordbruks- och skogsnäringarna knutna något äldre lant- och skogsarbetarna att erhålla en tillfredsställande fortbildning inom sina yrken. De möjligheter som i detta hänseende för närvarande stå till buds kunna icke anses tillfredsställande. Den verksamhet, som i form av kurser anordnas av hushållningssällskap eller annorledes, synes ytterligare böra utvidgas och förbättras. Mest ändamålsenligt synes mig härvid vara att få till stånd kortare kurser som giva en koncentrerad och snabb utbildning. Utredningen bör även undersöka i vad mån vid utbildningsverksamheten korrespondensundervisning kan komma till användning.

De av mig nu antydda utvägarna för yrkesundervisningens ordnande bör under utredningsarbetet närmare övervägas. Därunder bör emellertid också undersökas vilka andra möjligheter som kunna finnas för lösningen av ifrågavarande problem. Vid utredningen, som sålunda bör vara förutsättningslös, torde utarbetas fullständiga förslag och bestämmelser i ämnet samt verkställas så noggranna kostnadskalkyler att möjlighet finnes att överblicka de ekonomiska konsekvenserna av framlagda förslag.

Handelsdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.

1. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande (1943: I 13; 1944: I 11; 1945: I 10).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1940 (se Post- och Inrikes tidn. den 2 september 1940):

Malm, C. G. O., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Carlborg, P. A. H., kommerseråd;

Kreüger, H., professor emeritus;

Nordenson, H., fil. d:r, led. av I kamm.;

Svedberg, T., professor;

Velander, E., professor, verkst. direktör i ingenjörsvetenskapsakademien;

Westerberg, S. A:son, direktör.

Särskilda sakkunniga för att biträda med utredning av frågan om ordnande av forskning rörande lagring av livsmedel:

Hovgard, T. Å., lantbruksskoleföreståndare, ordförande i statens livsmedelskommission;

Nilsson, N. R., professor;

Sjöholm, S., förste aktuarie;

Sonesson, N. M., byrådirektör;

Myrbäck, K. D. R., professor.

Sekreterare:

Sundström, E. V., avdelningschef.

Experter:

Stridsberg, E. R., f. d. generaldirektör;

Waldenström, E., civilingenjör;

Lallerstedt, L. E., arkitekt;

Sieurin, S. E., direktör;

Engblom, A., överingenjör;

Silow, A., bibliotekarie;

Brahmer, H., överingenjör;

Norlin, E., professor, avdelningschef vid statens provningsanstalt.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1941: I H 17.

Utredningen har avgivit dels den 12 februari 1945 ett med nr VII betecknat betänkande med förslag till åtgärder för livsmedelsforskningens ordnande (Statens off. utredn. 1945: 6), dels ock den 15 september 1945 ett med nr VIII betecknat betänkande med utredning om silikatkemisk forskning och läderforskning m. m., utgörande utredningens slutbetänkande (Statens off. utredn. 1945: 40).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. *Utredning rörande frågan om ordnande av vetenskaplig försöksverksamhet med flygmotorer och propellrar* (1944: I 14; 1945: I 13).

Tillkallade den 30 januari 1943 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 december 1942 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 februari 1943):

Fransén, H. D., regeringsråd, *ordförande*;

Boestad, G., professor;

af Geijerstam, B. G., flygdirektör;

Key, M., diplomingenjör;

Malmer, I., överdirektör.

Sekreterare:

Björnsjö, A. E., flygdirektör.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1944: I H 14.

Sedan Kungl. Maj:t i anledning av en av flygförvaltningen efter samråd med utredningen gjord framställning funnit gott *dels* föreskriva, att utredningens arbete skulle upphöra med utgången av augusti 1945, *dels ock* anmodat utredningen att därefter till chefen för handelsdepartementet inkomma med resultatet av utredningens arbete i befintligt skick, har utredningen den 31 augusti 1945 avgivit betänkande med förslag till inrättande av en forskningsanstalt för konventionella flygmotorer och propellrar.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Utredning rörande behovet av statlig tillsyn över aktiebolag, som ha till ändamål att bedriva fastighetsbelåning, och därmed likartade bolag* (1944: I: 17; 1945: I 15).

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1943):

Elliot, K. E., häradshövding.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1944: I H 17.

Utredningsmannen har den 7 mars 1945 avlämnat en promemoria i ämnet ävensom i anslutning därtill uppgjorda förslag *dels* till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 (nr 53 s. 2) om vissa aktiebolag, som driva lånerörelse, *dels ock* till kungörelse om tillsyn över vissa aktiebolag, som idka belåning av fast egendom eller tomträtt.

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946.

4. *Traktatberedningen* (1943: I 6; 1944: I 5; 1945: I 4).

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 21 oktober 1932 har traktatberedningen till uppgift att stå till vederbörande departementschefers förfogande för beredande av handelsavtalsförhandlingar med främmande makter samt av andra handelspolitiska spörsmål av större betydelse.

Sammansättning under år 1945:

Gjöres, A., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

I H: 4 Lundvik, V. G., landshövding, *vice ordförande*;
 Elliot, K. E., häradshövding;
 von Heland, K. E. H., kapten, led. av I kamm.;
 Hägglöf, B. G., envoyé;
 Nylander, O. E., landshövding.

Sekreterare:

von Horn, K. R. L. R., byråchef.

Lokal och tel.: Kanslihuset.

Beredningen har under år 1945 icke hållit några sammanträden.

5. *Exportkreditnämnden* (1943: I 7; 1944: I 6; 1945: I 5).

Nämnden tillsattes av Kungl. Maj:t den 26 juni 1933. På densamma ankommer prövning och avgörande av frågor om statsgaranti för exportkredit m. m. jämlikt kungörelsen den 26 maj 1939 (Sv. förf.-saml. nr 214), vilken senast genom kungörelsen den 1 juni 1945 (Sv. förf.-saml. nr 216) förordnats skola äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1946.

Exportkreditnämndens sammansättning under år 1945.

a) ledamöter:

Björck, K. A. W., generaldirektör, *ordförande*;

Sohlman, R., utrikesråd, *vice ordförande*;

Eckerberg, E. L., statssekreterare;

Lilja, C. B., generalkonsul;

Vinell, K. T., handelsråd, verkst. direktör i Sveriges allmänna exportförening;

Forsman, K. H. G., verkst. direktör i svenska lantmännens riksförbund;

Böök, K. E., vice riksbankschef.

b) suppleanter:

Frick, B. R., verkst. direktör i aktiebolaget industrikredit;

Ljungberger, B. G., vice verkst. direktör i Sveriges allmänna exportförening;

Holmberg, G. A., verkst. direktör i Sveriges slakteriförbund;

Belfrage, L. A. L., byråchef (t. o. m. den 30 juni 1945);

Brusewitz, S. I., direktör i statens handelskommission (fr. o. m. den 1 juli 1945).

Såsom verkställande direktör har under året tjänstgjort suppleanten i nämnden B. R. Frick. Såsom biträdande direktör har tjänstgjort direktören O. W. Lindström och såsom sekreterare jur. kand. B. Lindberg. I nämndens kansli hava därutöver varit anställda 11 personer.

Lokal: Västra Trädgårdsgatan 15; tel.: 23 58 30.

Nämnden har sammanträtt var eller varannan vecka.

6. *Clearingnämnden* (1943: I 8; 1944: I 7; 1945: I 6).

Enligt kungörelserna den 28 augusti 1934 om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till Tyska riket (Sv. förf.-saml. nr 464), den 28 juni 1935 om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhål-

lande till Italien m. m. (Sv. förf.-saml. nr 381), den 19 september 1936 om fullgörande av betalningsskyldighet i förhållande till Spanien (Sv. förf.-saml. nr 511), den 28 juni 1940 om fullgörande av betalningsskyldighet i förhållande till Belgien, Luxemburg och Nederländerna (Sv. förf.-saml. nr 633), den 12 juli 1940 om fullgörande av betalningsskyldighet i förhållande till Norge (Sv. förf.-saml. nr 711), den 23 juli 1940 om fullgörande av betalningsskyldighet i förhållande till Danmark (Sv. förf.-saml. nr 720), den 9 september 1940 om fullgörande av betalningsskyldighet i förhållande till De Socialistiska Rådsrepublikernas Union (Sv. förf.-saml. nr 811) och den 13 juni 1941 om fullgörande av betalningsskyldighet i förhållande till de till De Socialistiska Rådsrepublikernas Union anslutna republikerna Litauen, Lettland och Estland (Sv. förf.-saml. nr 375) ankommer handläggningen av frågor rörande tillämpningen av nämnda kungörelser samt utövandet av den närmaste tillsynen över desamma efterlevnad på en av Kungl. Maj:t för ändamålet utsedd nämnd (clearingnämnden).

Instruktion för clearingnämnden utfärdades av Kungl. Maj:t den 28 augusti 1934 (Sv. förf.-saml. nr 465).

Clearingnämndens sammansättning under år 1945

a) ledamöter:

Dahlberg, K., f. d. häradshövding, f. d. verkst. direktör i svenska bankföreningen, *ordförande*;

Matz, K. S., kommerseråd, (ledamot och vice ordförande t. o. m. den 14 februari 1945);

Engzell, G., utrikesråd, *vice ordförande* fr. o. m. den 15 februari 1945;

Ihre, N. E., legationsråd (t. o. m. den 12 januari 1945);

Magnusson, H., bankdirektör;

Belfrage, L. A. L., byråchef;

Sauber, K., generalkonsul, direktör;

Wallberg, C. E. F., vice verkst. direktör i aktiebolaget svenska handelsbanken;

Vinell, K. T., handelsråd, verkst. direktör i Sveriges allmänna exportförening;

Brusewitz, S. I., direktör i statens handelskommission (fr. o. m. den 13 januari 1945);

b) suppleanter:

Böök, K. E., vice riksbankschef;

Frick, B. R., verkst. direktör i aktiebolaget industrikredit och i exportkreditnämnden;

Ljungberger, B. G., vice verkst. direktör i Sveriges allmänna exportförening;

Larsson, L., direktör;

Utterström, C., direktör.

Jämlikt beslut av clearingnämnden utgjordes nämndens arbetsutskott vid ingången av år 1945 av följande ledamöter, nämligen ordföranden, vice ordföranden, Ihre och Magnusson. Från och med den 13 januari 1945 inträdde Belfrage i Ihres ställe såsom ledamot av utskottet.

- I H: 6**   *Direktör:* Eberstein, C., jur. kand.
               Ställföreträdare: Palm, G. R., bankdirektör.
               Sekreterare: von Rosen, F. W. F. C. G. R. E., greve, jur. kand.
               Lokal: Västa Trädgårdsgatan 15; tel.: Clearingnämnden.

7. *Försäkringsutredningen* (1943: I 9; 1944: I 8; 1945: I 7).

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 januari 1937 tillkallade chefen för handelsdepartementet dels genom beslut samma dag tre utredningsmän, av vilka en skulle vara ordförande, att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag angående försäkringsverksamheten dels ock genom senare beslut tio särskilda sakkunniga att, på kallelse av ordföranden för utredningsmännen, med dessa deltaga i överläggningar i ämnet.

Beträffande de tillkallade utredningsmännen och de särskilda sakkunniga ävensom försäkringsutredningens ursprungliga uppdrag, se 1938: H 12.

Enligt departementschefens beslut den 12 januari 1940 skulle arbetet inom försäkringsutredningen tills vidare anstå och återupptagas först efter departementschefens bestämmande.

Kungl. Maj:t har den 20 november 1942 bemyndigat departementschefen att dels tillkalla högst sex utredningsmän för att, med vissa ändringar i direktiven, återupptaga försäkringsutredningens arbete, dels uppdraga åt en av utredningsmännen att i egenskap av ordförande leda utredningsarbetet, dels ock i mån av behov ställa sekreterare och experter till utredningsmännens förfogande (se Post- och Inrikes tidn. den 7 december 1942).

Tillkallade jämlikt sistnämnda bemyndigande:

- Åkesson, O. A., överdirektör, *ordförande*;
 Craméer, C. H., professor;
 Ekwall, N. J., försäkringsdirektör;
 Eriksson, K., försäkringsdirektör;
 Hermansson, J. A., ombudsman, led. av II kamm.;
 Lundberg, F., fil. d:r, försäkringsdirektör.

Tillkallad expert vid behandlingen av frågor rörande försäkringsbolag med lokalt begränsade verksamhetsområden:

Bylund, J. G., försäkringsdirektör.

Den 3 december 1943 bemyndigade Kungl. Maj:t departementschefen *dels* att anmoda försäkringsutredningen att vid fullgörandet av sitt uppdrag till behandling upptaga jämväl frågan om ändring — i viss omfattning — av gällande skattebestämmelser rörande livförsäkringsväsendet, *dels ock* tillkalla en särskild utredningsman att biträda utredningen vid behandlingen av nämnda fråga (se Post- och Inrikes tidn. den 6 december 1943).

Tillkallad jämlikt sistberörda bemyndigande:

Stern, E., kammarrättsråd.

Kungl. Maj:t bemyndigade därjämte den 22 september 1944 departementschefen att anmoda försäkringsutredningen att vid fullgörandet av sitt uppdrag underkasta lagen om försäkringsrörelse jämväl den omarbetning som erfordrades för att bringa nämnda lag i överensstämmelse med den av 1944

års riksdag antagna lagen om aktiebolag (se Post- och Inrikes tidn. den 22 I H: 9 september 1944).

Sekreterare:

Appeltofft, O. H., hovrättsassessor.

Lokal: Försäkringsinspektionen, Nybrogatan 57; tel.: 60 88 94.

Beträffande direktiven för utredningens nuvarande uppdrag, se vidare 1943: I H 9.

Utredningsarbetet har under år 1945 i stor utsträckning bedrivits av delegationer inom utredningen. Återstående arbete hänför sig huvudsakligen till de bolagsrättsliga frågorna.

Arbetet beräknas vara slutfört under februari 1946.

8. 1937 års granitutredning (1943: I 10; 1944: I 9; 1945: I 8).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 mars 1937 (se Post- och Inrikes tidn. den 8 mars 1937):

Jacobsson, M. F., landshövding, *ordförande*;

Matz, K. S., kommerseråd;

Petersen, K., direktör;

Royen, N. T., f. d. byrådirektör.

Tillkallade sakkunniga och experter:

Bilde, T., civilingenjör;

Gyllenberg, G. E., vägdirektör;

Hultman, A., gatuchef;

Mannerfeldt, A. T. W. A., vägdirektör;

von Matern, N. A., överingenjör;

Ploman, P. F., f. d. väginsektör;

Schlyter, R. O. O., doktoringenjör;

Södergren, J. R. A., vägdirektör;

Sekreterare:

Springer, T. T. G., förste byråsekreterare.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; tel.: Väg och vatten.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1938: H 13.

Utredningen har under år 1945, i likhet med föregående år, handhaft överinseendet över de genom försorg av statens väginstitut pågående provningarna av bergarter, som lämpa sig för tillverkning av gatsten. Provningarna och bearbetandet av resultaten pågå hos väginstitutet, sedan Sverige geologiska undersökning och statens provningsanstalt slutfört de på dessa institutioner ankommande provningarna.

9. 1938 års sjöfartskommitté (1943: I 11; 1944: I 10; 1945: I 9).

Kommitténs arbete vilar tills vidare enligt departementschefens beslut den 12 januari 1940.

I H: 10 10. 1942 års sakkunniga för revision av förordningen angående explosiva varor (1943: I 15; 1944: I 12; 1945: I 11).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1942 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 oktober 1942):

Nauckhoff, S. A. G., fil. d:r, *ordförande*;

Andersson, J., järnhandlare;

Jentzen, C. H., major (t. o. m. den 30 september 1945);

Jonsson, C. A. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Thulin, G. Å. L., statspolisintendent;

Westrell, C. F., sprängämnesinspektör;

Nordzell, C. O. J., major (fr. o. m. den 1 oktober 1945).

Sekreterare:

Nilsson, S. J., landssekreterare.

Lokal: Sprängämnesinspektionen, Birger Jarls torg 5; tel.: 21 24 00.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1943: I H 15.

Arbetsutskottet har under år 1945 hållit 9 sammanträden. De sakkunniga ha varit samlade till plenisammanträde en gång.

Arbetet, som icke kunnat fullföljas enligt uppgjord plan, beräknas bliva slutfört under år 1946.

11. *Elkraftutredningen av år 1943* (1944: I 13; 1945: I 12).

Tillkallade den 23 januari 1943 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1942 att verkställa utredning rörande möjligheterna att genom statens medverkan mera planmässigt än hittills trygga landets och särskilt den svenska landsbygdens försörjning med elektrisk kraft (se Post- och Inrikes tidn. den 25 januari 1943):

Lindeberg, E. F. L., landshövding, *ordförande*;

Brandin, G. G., agronom (avliden i november 1945);

Malm, N. P., f. d. kommerseråd;

Persson, P. H. Y., civilingenjör, belysningschef i Örebro;

Svensson, D., lantbrukare;

Sylwan, N. E., överdirektör;

Upmark, E. G. J., civilingenjör, sekreterare i svenska vattenkraftföreningen;

Zickerman, S. O. G., vattenrättsingenjör.

Kanslichef (tillika sekreterare t. o. m. den 31 maj 1945):

Rusck, Å., kraftverksdirektör.

Biträdande kanslichef:

Nilsson, G., driftdirektör.

Sekreterare:

Carle, B., e. o. länsnotarie (fr. o. m. den 1 juni 1945).

Särskilda biträden:

Meiton, S., civilingenjör;

Hedefalk, B., ingenjör;

Lindqvist, J., ingenjör;
Törnqvist, G. B., ingenjör.

Lokal: Vattenfallsstyrelsen; tel.: Vattenfall.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1944: I H 13.

Utredningen har under år 1945 sammanträtt 8 gånger.

Det huvudsakliga arbetet inom utredningen har under år 1945 ägnats åt undersökningen av detaljdistributionen genom fortsatt insamling och statistisk bearbetning av uppgifterna om distributionsföretagen och deras priser på elektrisk kraft enligt gällande tariffer. Vid 1945 års slut beräknades preliminära uppgifter föreligga för sammanlagt 17 län. Jämsides med denna tariffinventering har påbörjats en undersökning avseende dels detaljdistributörernas råkraftanskaffning och därvid förekommande medelpriser på råkraft, kedjehandel m. m., dels ock företag med höga medelpriser vid distribution av elektrisk kraft. — Ett preliminärt förslag angående standardisering av tarifferna på landsbygden har framlagts av en kommitté inom svenska elektricitetsverksföreningen. Utredningen har genom sin kanslichef deltagit i kommitténs arbete, som inom kort väntas resultera i ett slutligt förslag angående tariffstandardiseringen. Ett särskilt betänkande i denna fråga torde därefter komma att framläggas av utredningen. — Vissa frågor, som särskilt röra landsbygdselektrifieringen, ha därjämte under året varit föremål för utredning efter olika linjer. Arbetet har i övrigt huvudsakligen varit inriktat på att skaffa material för den vidare behandlingen.

Utredningsarbetet beräknas kunna avslutas först år 1947.

12. 1943 års sjöbefälssakkunniga (1944: I 15; 1945: I 14).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 för att verkställa utredning rörande utbildningen av dels fartygsbefäl (nautiska utredningen) dels ock maskinbefäl (maskintekniska utredningen) för handelsflottan och vissa därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1943):

Nautiska utredningen:

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Böös, G. M. E., kommerseråd;

Gorthon, S., skeppsredare;

Osvald, G. S., hamndirektör.

Maskintekniska utredningen:

Löwbeer, N. T., generaldirektör, *ordförande*;

Böös, G. M. E., kommerseråd;

Gorthon, S., skeppsredare;

Söre, A., förbundsordförande.

Sekreterare (i båda utredningarna):

Harland, E., jur. kand.

Lokal och tel.: Patentverket (ordf.); Kommerskollegium (sekr.).

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1944: I H 15.

I H: 12 De sakkunniga ha under år 1945 intill den 1 december hållit sammanlagt 31 sammanträden, därav 9 med båda utredningarna gemensamt, 10 med nautiska utredningen och 12 med maskintekniska utredningen.

Sedan huvudlinjerna för den teoretiska och praktiska utbildningen under år 1944 utarbetats, ha åtskilliga detaljspörsmål upptagits till behandling. Samråd har därvid ägt rum med representanter för civila och militära myndigheter samt sjöfartsnäringsen. De sakkunniga avse att under första halvåret 1946 slutbehandla återstående utbildningsfrågor och i samband därmed verkställa en översyn av gällande bestämmelser angående fordringarna för befälsbehörighet å handelsfartyg.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under år 1946.

13. *Tjänstepensionsutredningen* (1945: I 16).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1944 för att verkställa utredning rörande riktlinjerna för ett framtida ordnande av tjänstepensionsförsäkringen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 22 september 1944):

Eklom, O., landshövding, *ordförande*;

Ahlberg, C. E. N., ombudsman;

Kjellén, T. B., direktör, tillika *sekreterare* fr. o. m. den 5 mars 1945;

Kugelberg, W. B., direktör;

Lundberg, E. F. O., direktör.

Sekreterare:

Vinell, O. M., förste aktuarie (t. o. m. den 4 mars 1945).

Lokal: Statens pensionsanstalt, Malmtorgsgatan 5; tel.: 23 27 30.

Beträffande utredningens uppdrag, se 1945: I H 16.

Utredningen har under år 1945 intill utgången av november hållit 20 sammanträden.

Utredningen har införskaffat och bearbetat material för belysande av tjänstepensionsförsäkringens utbredning m. m. Arbetet med utformningen av blivande betänkande i ämnet har fortskridit så långt, att detsamma kan beräknas bliva slutfört i början av år 1946.

14. *Sakkunniga för utredning av frågan om revision av förordningen angående handel med vissa begagnade föremål m. m.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1945):

Alexanderson, K. E., t. f. byråchef, *ordförande*;

Behrman, B. W., hovrättsråd;

Carlsson, B. A. B., fattigvårdsinspektör;

Landahl, B. G., advokat;

Lewenhaupt, G. C., greve, advokat;

Lindberg, B. B., grosshandlare;

Zetterquist, A. F., polisintendent.

Sekreterare:

Vogel, L. V., sekreterare.

Lokal: Socialstyrelsen, Birger Jarls torg 2. Sekreterarens adress: Birger Jarls torg 5; tel.: 20 46 67.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde bland annat följande.

I skrivelse den 17 september 1941 ha svenska råvarugrossistföreningen samt svenska järn- och metallskrothandlareföreningen hemställt, att förordningen den 28 maj 1918 angående handel med vissa begagnade föremål m. m. måtte i vissa angivna delar omarbetas. Vidare har Sveriges automobilhandlarförbund i skrivelse den 18 maj 1945 hemställt om sådan ändring av förordningen, att den icke längre bleve tillämplig å handeln med begagnade delar av och tillhör till motorfordon. Av vad i ärendet förekommit synes framgå att en översyn av bestämmelserna i 1918 års förordning måste anses erforderlig. Arbetet därmed bör lämpligen anförtros åt särskilda utredningsmän. Framförda förslag och synpunkter böra därvid underkastas närmare prövning. Jämväl i övrigt bör undersökas huruvida och i vad mån ändringar i gällande bestämmelser med hänsyn till vunna erfarenheter på området böra vidtagas. Åtgärder ej blott i skärpande utan även i uppmjukande riktning torde därvid få övervägas. Särskilt bör uppmärksammas spörsmålet angående vilka varuslag, som lämpligen kunna omfattas av ifrågasvarande lagstiftning. Vid utredningen bör beaktas vikten av att en skälig avvägning kommer till stånd mellan å ena sidan samhällets intresse av att förhindra handel med stulet gods samt å andra sidan näringslivets intresse av att lump, skrot och andra liknande föremål i enklast möjliga former kunna omsättas i marknaden. Det är sålunda angeläget tillse, att kraven på betryggande kontrollföreskrifter rörande handel med dylika föremål icke medföra, att i och för sig legitim och för landet nyttig verksamhet onödigt försvåras.

Socialstyrelsen har i sitt den 8 mars 1943 avgivna betänkande med förslag till åtgärder för borttagande eller minskande av pantlånerörelsens sociala nackdelar framhållit önskvärdheten av att i förordningen rörande handel med begagnade föremål m. m. infogades vissa bestämmelser av social innebörd. Redan vid tillkomsten av 1918 års förordningar angående handel med vissa begagnade föremål m. m. och angående idkande av pantlånerörelse eftersträvades och ernåddes överensstämmelse i väsentliga avseenden mellan bestämmelserna om lump- och skrothandel, å ena sidan, samt pantlånerörelse, å andra sidan. En dylik överensstämmelse bör alltjämt, så vitt möjligt, bibehållas. Utredningsmännen anbefallas därför ägna uppmärksamhet åt socialstyrelsens betänkande och däröver avgiva yttranden samt framställa de ändringsförslag, vartill denna granskning kan föranleda.

De sakkunniga ha intill den 1 december 1945 hållit 3 sammanträden.

Uppdraget beräknas bliva slutfört under första halvåret 1946.

I H: 15

15. Småföretagsutredningen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 15 juni och den 19 september 1945 för att verkställa utredning rörande möjligheterna att främja hantverkets och småindustriens utveckling (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juli 1945):

Lundquist, R., överdirektör, *ordförande*;

Berggren, H., målarmästare;

Bosaeus, E., civilingenjör;

Iveroth, A., sekreterare;

Johansson, A., verkst. direktör i svensk industriförening;

Larsson, I., ordförande i svenska beklädnadsarbetareförbundet;

Modig, J. O., verkst. direktör i Sveriges hantverks- och småindustriorganisation;

Mäler, K., redaktör, led. av II kamm.;

Petterson, L., fabrikör;

Wahlgren, G., disponent;

Wickman, K. A., kommerseråd (fr. o. m. den 20 september 1945).

Sekreterare:

Arvas, C. G. B., byråchef.

Lokal: Riddargatan 9; tel. 67 47 00.

Efter att ha erinrat om riksdagens i skrivelse den 7 juni 1945, nr 10, gjorda hemställan om en utredning i ämnet anförde departementschefen vid meddelandet av bemyndigandet den 15 juni 1945 bland annat:

Syftemålet med utredningen samt de problem, som böra behandlas, framgå av riksdagsskrivelsen. Lämpligt synes även vara att till utredningen för beaktande överlämnas norrlandskommitténs med skrivelse den 4 november 1944 överlämnade utlåtande med förslag till vissa åtgärder till främjande av småföretagarverksamheten i Norrland och däröver avgivna yttranden samt en från Sveriges hantverks- och småindustriorganisation och samarbetsdelegationen för landets företagareföreningar i gemensam skrivelse den 3 maj 1945 gjord framställning, att inom ramen för den statliga efterkrigsplaneringen och i förekommande fall såsom komplettering av privata eller kommunala initiativ åtgärder måtte förberedas och vidtagas till förbättring av hantverkets och den mindre industriens verkstadsbestånd. I samband med behandlingen av norrlandskommitténs i förenämnda utlåtande gjorda förslag om inrättande av en lånefond, varifrån företagareföreningarnas behov av medel för utlåning skulle tillgodoseas, bör en sammanslagning av de för småföretagen avsedda statliga lånefonderna övervägas, därvid sådana lånevillkor böra uppställas, att syftet med låneverksamheten befrämjas. Då det visat sig, att hantverkets och småindustriens produktionsmöjligheter på åtskilliga håll försvåras genom brist på ändamålsenliga och lämpligt belägna verkstadslokaler, har den tanken väckts att centralt belägna hantverkshus skulle uppföras under medverkan från det allmännas sida. I första hand synes sådan medverkan böra lämnas av vederbörande kommuner, men det bör nu

överbågas, huruvida och i vilken form även statligt stöd kan lämnas för ändamålet. Vid behandlingen av den mindre företagsverksamhetens försäljningsproblem bör hållas i minnet, att förhållandena därutinnan icke äro helt likartade beträffande hantverk och småindustri. Det kan alltså komma att visa sig, att från samhällets sida uppmuntrad verksamhet, som av historiska skäl närmast varit inriktad till hantverkets fromma, behöver ej endast utvidgas utan även i viss mån omläggas för att bliva till full nytta även för den mindre industrien. Särskild uppmärksamhet bör ägnas frågan om skapandet av bättre betingelser för export av småföretagsverksamhetens alster och om de organisatoriska problem som därmed äga samband.

Utredningen har den 12 november 1945 avgivit förslag om verkställande av en företagsräkning för hantverk och småindustri.

16. Handelspolitiska rådet.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945.

a) Ledamöter:

Myrdal, K. G., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;
 Lundblad, N. W., hovrättsassessor, för handelskamrarnas nämnd;
 Clemedtson, E., direktör, för inköpscentralernas aktiebolag;
 Johnsson, W., direktör, för jernkontoret;
 Johansson, A., direktör, för kooperativa förbundet;
 Strand, A., kassör, för landsorganisationen i Sverige;
 Vahlberg, G., sekreterare, för landsorganisationen i Sverige;
 Gullander, Å., agronom, för riksförbundet landsbygdens folk;
 Söderlund, G., direktör, för svenska arbetsgivareföreningen;
 Herslow, C., bankdirektör, för svenska bankföreningen;
 Lundgren, T., konsul, för svenska cellulosaföreningen;
 Landberg, E., direktör, för svenska pappersbruksföreningen;
 Ekman, J. L., direktör, för svenska trävaruexportföreningen;
 von Heidenstam, R., kabinettskammarherre, för Sveriges allmänna exportförening;
 Vinell, T., handelsråd, för Sveriges allmänna exportförening;
 Wetterlind, Å., direktör, för Sveriges grossistförbund;
 Lundberg, S., direktör, för Sveriges industriförbund;
 Sjögren, E., direktör, för Sveriges lantbruksförbund;
 Carlsson, G., generalkonsul, för Sveriges redareförening;
 Nordenskiöld, O., sekreterare, för tjänstemännens centralorganisation;
 Borgström, G., direktör, för Sveriges köpmannaförbund;
 Florenius, G. A., direktör, för svenska handelsagenters förening;
 von Sydow, Chr., disponent, för textilrådet.

b) Suppleanter:

Sachs, R., direktör, för handelskamrarnas nämnd;
 Liwendahl, J. R., direktör, för inköpscentralernas aktiebolag;
 Degerstedt, Hj., direktör, för kooperativa förbundet;

- I H: 16** Adiels, Hj., ordförande i svenska pappersindustriarbetareförbundet, för landsorganisationen i Sverige;
 Wilhelmsson, E., ombudsman i svenska metallindustriarbetareförbundet, för landsorganisationen i Sverige;
 Nilsson, N. E., agronom, för riksförbundet landsbygdens folk;
 Söderbäck, F., direktör, för svenska arbetsgivareföreningen;
 Browaldh, E., bankdirektör, för svenska bankföreningen;
 Kördel, E., direktör, för Sveriges grossistförbund;
 Settergren, G., direktör, för Sveriges industriförbund;
 Stensgård, A. H., för Sveriges lantbruksförbund;
 Johnson, Axel Ax:son, generalkonsul, för Sveriges redareförening;
 Lindfors, R., ombudsman i handelstjänstemannaförbundet, för tjänstemännens centralorganisation;
 Schroff, R., direktör, för Sveriges köpmannaförbund.
 Sekreterare:

Grafström, E. O. Hj., pol. mag.

Lokal och tel.: Kanslihuset (sekr.)

I sitt anförande till statsrådsprotokollet vid meddelandet av förenämnda bemyndigande anförde departementschefen bland annat följande.

Kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering har i ett den 16 maj 1945 avgivet betänkande dels framställt förslag rörande näringslivets medverkan vid de handelspolitiska frågornas behandling, dels redovisat sin uppfattning angående behovet av en starkare parlamentarisk kontroll över handelspolitiken och hemställt om utredning rörande denna senare fråga (Statens off. utredn. 1945: 30).

Av olika skäl synes det mig icke lämpligt att nu företa en så vidlyftig omorganisation av de handelspolitiska organen, som av kommissionen förordats. De skäl, som av kommissionen åberopats för att näringslivet mera regelbundet skulle få tillfälle att på ett tidigt stadium av de handelspolitiska ärendenas beredning taga kännedom därom ävensom att framföra sina synpunkter, kvarstå emellertid med oförminskad styrka. Jag delar helt planeringskommissionens uppfattning, att tiden ännu icke kan anses vara inne för en för normala förhållanden mera definitiv organisation på detta område. Det synes mig därför icke heller ändamålsenligt att nu bygga upp en mera omfattande administrativ apparat för ändamålet. Denna fråga torde böra få vila i avvaktan på den nuvarande krisadministrationens och i första hand handelskommissionens avveckling. För den övergångstid, som nu närmast stundar, förefaller det mig vara tillräckligt för att nå nyss angivna syfte att skapa en rådgivande instans, *ett handelspolitiskt råd*, till regeringens förfogande i syfte att bereda förbättrade möjligheter till fortlöpande samråd och information. Inom ett sådant råd bör tillgång beredas till en omfattande och specialiserad sakkunskap, ej blott inom viktiga grenar av utrikeshandeln utan även inom därav beroende inhemska näringsgrenar, såsom viktigare hemmamarknadsindustrier, jordbruk med binäringar samt skogsbruk, liksom

även inom bank- och finansväsende samt sjöfart. De anställdas liksom konsumenternas intressen synas även böra vara representerade. Ett sådant råd bör icke göras alltför stort; i stället böra möjligheter hållas öppna för tillfällig adjungering av representanter för intressen, som där ej komma att vara fortlöpande företrädda. I H: 18

17. *Utredning av frågan om reglerande föreskrifter beträffande fastighetsmäklaryrket.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 oktober 1945 (se Post- och Inrikes tidn, den 22 oktober 1945):

Öhman, F., t. f. assessor.

Lokal och tel.: Kanslihuset.

Såsom direktiv för utredningen gäller bland annat:

Utredningsarbetet bör gå ut på att undersöka möjligheterna att genom lagstiftning stödja och komplettera de åtgärder, som ansvarskännande fastighetsmäklare vidtagit för att söka råda bot på vissa missförhållanden, som synas råda inom fastighetsmäklarbranschen. Därvid kan någon form av auktorisering av mäklare utan sammanhang med ensamrätt att utöva yrket vara förtjänt att övervägas. Däremot bör ett skapande av monopolställning inom yrket för vissa, auktoriserade mäklare icke eftersträvas, särskilt med hänsyn till förhållandena på landsbygden. Vid utredningen bör i övrigt undersökas, huruvida en ökad insyn från det allmännas sida i de yrkesmässiga fastighetsmäklarnas verksamhet må anses erforderlig och i så fall på vad sätt en sådan insyn skall åstadkommas. Utredningsmannen bör under utredningen samråda med representanter för fastighetsmäklarna, fastighetsägarna och hyresgästerna.

18. *Utredning rörande sko- och garveriindustriernas samt sko- och läderhandelns sysselsättnings- och effektivitetsproblem.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1945):

Frendin, T., överingenjör, *ordförande*;

Allard, H., led. av II kamm.;

Bahrke, W., direktör;

Byhlén, G., direktör;

Hansson, G., sekreterare i svenska sko- och läderindustriarbetareförbundet;

Lans, S., ombudsman i de förenade förbunden;

Älmeby, H., direktör.

Sekreterare:

Sandström, C., jur. kand.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet den 26 oktober 1945. Efter att ha erinrat om riksdagens i skrivelse den 30 juni 1945, nr 510, gjorda hemställan om utredning om sko-

I H: 18 industriens framtida organisation och om åtgärder för att åstadkomma ökad skokonsumtion anförde departementschefen bland annat följande.

Utredningens allmänna syfte bör vara att söka den ur samhällsekonomisk synpunkt mest effektiva formen för skoindustriens och skohandelns organisation. Den ekonomiska effektiviteten skall därvid bedömas såväl från synpunkten av konsumenternas behov att erhålla goda skodon till lägsta möjliga pris som från löntagarnas intresse av stadigvarande heltidsarbete och rimliga arbetsförtjänster. Utredningen bör i övrigt vara förutsättningslös. Den skall sålunda icke baseras på någon oprövad schematisk föreställning om att större företag under alla förhållanden äro mera effektiva än mindre företag. Även i övrigt gäller, att skilda organisationsalternativ — statsocialistiska, kooperativa och privatkapitalistiska, liksom även olika mellanformer — skola fördomsfritt och odoktrinärt prövas. I det problemkomplex, som det här gäller att belysa, ingå bland annat följande frågor:

1) Den ekonomiska effektiviteten hos olika typer och storlekar av produktiva enheter vid olika slag av tillverkning samt hos företag med egen försäljningsorganisation respektive med anslutning till andra företags försäljningsorganisation; möjligheten att sänka produktionskostnaderna genom ökad specialisering och samordning mellan produktiva enheter; 2) rationaliseringsmöjligheter i distributionen och i samarbetet mellan distribution och tillverkning; 3) det nuvarande tullskyddets verkningar och utsikterna att genom minskning i tullsatserna eller ändring i deras utformning främja rationaliseringsarbetet inom skoindustrien och därigenom göra denna mera konkurrenskraftig och ekonomiskt effektiv; 4) möjligheten att genom modernisering av gällande materialbestämmelser åstadkomma sänkning av produktpriserna utan att äventyra kvaliteten; 5) graden av skofabrikernas beroende av maskinuthyrningsfirmor och det eventuella behovet att minska detta beroende; 6) behovet av en enhetligare lönestruktur för att avlägsna irrationella incitament till nyetableringar; samt 7) den eventuella förekomsten av »social dumping» genom att vissa företag kunna vara ur arbetarskyddssynpunkt sämre organiserade än andra eller i övrigt erbjuda sämre arbetshygieniska villkor och väsentligen av sådana anledningar lyckas hålla sig vid liv, därmed bidragande till skoindustriens överdimensionering.

En saklig undersökning av dessa och liknande problemställningar bör kunna giva ledning vid utformningen av de praktiska förslagen. Därvid bör läggas icke minst vikt vid undersökningen av distributionen och förhållandet mellan distribution och tillverkning. Av stor betydelse är också undersökningen av tullskyddets verkningar. Med hänsyn till det nära sambandet mellan sko- och garveribranscherna och den stora betydelse, som råvarukostnaderna ha för skopriserna, synes även garveriindustrien samt läder- och skinnhandeln böra inbegripas i utredningen. Likaledes torde lästfabrikationen behöva uppmärksammas. Gummiskobranschen bör för sammanhållningens skull också upptagas till studium men torde däremot icke böra närmare beröras i de praktiska förslagen.

19. 1945 års försäkringsutredning.

I H: 19

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 för att verkställa utredning och avgiva förslag i frågan om en rationalisering och eventuell centralisering av försäkringsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 3 november 1945):

Olsson, K. J., avdelningschef, led. av I kamm., *ordförande*;

Ahlkvist, E., cementgjutare, led. av I kamm.;

Holmberg, N., redaktör, led. av I kamm.;

Hermansson, J. A., ombudsman, led. av II kamm.;

Kristensson, F., köpman, led. av II kamm.;

Johansson, I., lantbrukare, led. av II kamm.;

Ljungqvist, G., försäkringsdirektör, led. av II kamm.;

Sekreterare:

Appeltofft, O. H., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Grabe, A. G., vice assessor.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande till statsrådsprotokollet den 26 oktober 1945. Efter att inledningsvis ha erinrat om riksdagens i skrivelse den 30 juni 1945, nr 530, gjorda hemställan om en allsidig och förutsättningslös utredning med syfte att åstadkomma en genomgripande centralisering och rationalisering av försäkringsverksamheten m. m., anförde chefen för handelsdepartementet bland annat följande.

Utredningens allmänna syfte bör vara att utforma förslag till en sådan organisation av försäkringsverksamheten, som är ägnad att på bästa möjliga sätt tillgodose försäkringstagarnas intressen. En dylik organisation måste tillfredsställa kravet på verksamhetens soliditet, ge försäkringstagarna ett efter deras behov avpassat skydd till lägsta möjliga kostnad samt skapa förutsättningar för en snabb och oväldig skadereglering. Den bör slutligen säkra ett demokratiskt och samhälleligt inflytande över försäkringsverksamheten. I övrigt bör utredningen vara förutsättningslös. Till de organisationsformer, som utan förutfattade meningar bör prövas ur angivna synpunkter, höra följande:

a) Det enskilda försäkringsväsendet blir helt förstatligt, d. v. s. verksamheten övertages av statliga anstalter eller bolag. b) Samtliga riksföretag bli fullständigt förstatligade. Sådana lokalt begränsade företag, som ge försäkringstagarna ett verkligt inflytande över rörelsen och som i övrigt skötas på ett tillfredsställande sätt, inbegripas däremot icke i förstatligandet. c) Vissa grenar av försäkringsverksamheten förstatligas, medan återstående grenar förbehållas åt den privata och kooperativa företagsamheten. d) Det enskilda försäkringsväsendet övertages i sin helhet eller i fråga om vissa försäkringsgrenar av ett eller några få halvoffentliga företag, vari såväl staten som olika organiserade folk- och intressegrupper inträda som garantier, samtidigt som försäkringstagarna tillförsäkras ett tillbörligt inflytande. e) Antalet företagsenheter reduceras starkt, men konkurrensen bibehålles genom att verksam-

I H: 19 heten inom var och en av de olika huvudbranscherna bedrives av mer än ett företag, exempelvis ett kooperativt företag och ett statligt eller halvoffentligt företag respektive ett kooperativt, ett statligt eller halvoffentligt och ett privat företag, vartill eventuellt komma vissa företag med lokalt begränsade verksamhetsområden. f) Bibehållande av ungefär den nuvarande företagsstrukturen respektive av den företagsstruktur, som blir en följd av sådana ändringar i försäkringslagstiftningen, vartill den nu verkamma försäkringsutredningens förslag kan giva anledning (se ovan I: H 7).

Även andra organisationsalternativ respektive kombinationer av olika alternativ äro tänkbara och böra upptagas till närmare undersökning, i den mån utredningen så finner lämpligt. De här nämnda alternativen ha endast angivits för att konkretisera den allmänna frågeställning, som det blir utredningens uppgift att belysa, och icke för att binda utredningens val. Såsom riksdagen uttalat, bör i samband med dessa överväganden prövas huruvida icke ytterligare grenar av försäkringsverksamheten böra göras obligatoriska. I samband med detta allmänna organisationsproblem böra även andra frågor, vilkas lösning äro av betydelse för försäkringsverksamheten, upptagas till behandling i den utsträckning så befinnes erforderligt. Till de frågor, som sålunda kunna behöva övervägas inom utredningen hör exempelvis den om tillsyn från det allmännas sida över försäkringsvillkoren samt frågan om skaderegleringsverksamheten och behovet av ett organ för avgörande av tvister i samband med skadereglering. Vidare torde böra övervägas sådana spörsmål, som särskilt berörts i de i riksdagens skrivelse omnämnda motionerna och första lagutskottets utlåtande nr 47. Beträffande återförsäkringsverksamheten torde bland annat prövas i vilken utsträckning återförsäkring överhuvud bör förekomma med hänsyn till trygghetskravet, huruvida vissa typer av återförsäkring äro att föredraga framför andra samt i vad mån staten lämpligen bör inträda såsom återförsäkringsgivare. Beträffande sådana försäkringsgrenar, som till väsentlig del tillgodose rent socialpolitiska behov, bör om möjligt eftersträvas en rationell anknytning till socialförsäkringen. Utredningens plan bör vidare kompletteras med anordningar, som i görligaste mån hålla den enskilde skadeslös för ofrånkomliga personella rationaliseringskostnader. För den händelse att utredningen skulle framlägga förslag om att enskild försäkringsverksamhet i större eller mindre utsträckning skulle övertagas av statliga, halvoffentliga eller kooperativa företag, bör detta förslag dessutom närmare ange principerna för hur enskilda ägare av aktie- och garantikapital skola ersättas.

20. Utredning rörande frågan om den statliga provningsverksamhetens organisation.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 (se Post-och Inrikes tidn. den 6 november 1945):

Royen, N. T., f. d. byrådirektör.

Sekreterare:

Tengvik, N. R., e. o. byråingenjör.

Lokal: Vanadisvägen 34^{III}; tel.: 33 36 17. Sekr.: 11 60 54.

Uppdraget är föranlett av riksdagens i skrivelse den 16 juli 1945, nr 352, gjorda hemställan om en utredning i ämnet. Enligt direktiven för utredningen bör särskilt undersökas, huru klara gränser skola dragas mellan de olika provningsanstalternas arbetsområden.

Utredningsarbetet beräknas vara avslutat omkring den 1 april 1946.

21. 1945 års gruvutredning.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1945 för att verkställa utredning rörande frågan om ett särskilt statligt organ för tillvaratagande av statens gruvintressen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 november 1945):

Sterner, R., statssekreterare, *ordförande*;

Mattson, E., ordförande i svenska gruvindustriarbetareförbundet;

Geijer, P. A., överdirektör;

Abenius, H., direktör;

Lindahl, A., advokat;

Lindskog, B. V., hovrättsråd, t. f. kommerseråd.

Sekreterare:

Grabe, A. G., vice assessor.

Direktiven för utredningen framgå av departementschefens anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande. Departementschefen anförde därvid — efter att ha erinrat om att förvaltningen av statens gruvegendom är splittrad på olika myndigheter samt att frågan om de former, under vilka staten bör tillvarataga sina gruvintressen, tidigare vid olika tillfällen övervägts utan att då angivna förslag föranlett någon statsmakternas åtgärd — bland annat följande.

En förnyad utredning bör företagas i frågan om ett fristående statsorgan för tillvaratagande av statens gruvintressen. Därvid bör uppmärksamhet ägnas åt organisationsformen, särskilt bolagsformen. På organet skola ankomma att bedöma, i vilka fall kronoandelar i nyupptäckta fyndigheter skola utnyttjas och under vilka former statliga gruvintressen i olika fall skola förvaltas (exempelvis genom utarrendering, genom samdrift med enskilda företag, genom rent statlig drift), vidare att omhänderhava sådana olika förvaltningsuppgifter, däri inbegripet gruvdrift i statlig regi, och att avgiva förslag om köp eller försäljning av gruvegendom för statens räkning samt slutligen att företräda kronan vid förhandlingar med enskilda intressenter och företag. I övrigt skall utredningen avgiva närmare förslag om organets uppgifter. Utredningen bör även söka bilda sig en uppfattning om vilka statliga gruvintressen, som under den närmaste framtiden lämpligen böra anförtros, åt det nya organet, och i vad mån även andra än inmutningsbara fyndigheter lämpligen böra underställas detsamma. För utvecklingen av gruvnäringen är syste-

I H: 21 matisk malmletning och därmed förbunden verksamhet av stor vikt. Utredningen skall undersöka, huruvida den statliga verksamheten på detta område behöver ytterligare utvecklas och vilka organisatoriska förändringar inom Sveriges geologiska undersökning i så fall skulle erfordras. Slutligen bör utredningen pröva, hur samarbetet mellan geologiska undersökningen och det nya organet för tillvaratagande av statliga gruvintressen bör utformas.

Folkhushållningsdepartementet.

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.

1. Statens återuppbyggnadsnämnd (1945: I 1).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 10 mars 1944 med uppgift att i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter handhava ärenden rörande svensk statlig medverkan i det internationella återuppbyggnadsarbetet.

Ledamöter, utsedda av Kungl. Maj:t:

Sahlin, S. E. G., kabinettssekreterare, *ordförande* (t. o. m. den 30 juni 1945);

Lundvik, V. G., landshövding, *ordförande* (fr. o. m. den 1 juli 1945);

Böök, K. E., vice riksbankschef;

Hammarskjöld, B. G. Hj., landshövding;

Schwartz, S. G., direktör;

Sohlman, R. R:son, utrikesråd.

Sakkunnig:

Brusewitz, S. I., direktör.

Sekreterare:

Björnberg, A., fil. d:r;

Bagge, E. A. K., jur. kand.

Nämnden har under 1945 avhållit 16 sammanträden.

Nämnden har verkställt utredningar rörande det svenska deltagandet i det internationella återuppbyggnadsarbetet med leveranser av varor och tjänster samt rörande kreditförsmål som uppkommit i samband härmed. Utredningsarbetet har i främsta rummet avsett möjligheterna att från svensk sida bistå de nordiska grannländerna med återuppbyggnadsleveranser.

Nämnden har även handlagt sådana ärenden rörande svensk efterkrigsexport i allmänhet, som ansetts beröra frågor av principiell natur eller av sådan storleksordning, att de kunnat inverka på bedömningen av exporten i andra avseenden.

Då nämnden slutfört det egentliga planläggningsarbetet avseende återuppbyggnadsleveranserna vid halvårsskiftet och det ansetts önskvärt att koncentrera handläggningen av exportärenden till en myndighet, har från nämnda tidpunkt de löpande ärenden, som eljest åvilat nämnden, överförts till statens handelskommission för handläggning.

2. 1944 års drivmedelsutredning (1945: I 4).

I Fo: 3

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 juni 1944 för att verkställa utredning om ordnandet i fortsättningen av drivmedelsförsörjningen i Sverige (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juni 1944):

Lund, E. A. F., landshövding, ordförande i statens bränslekommission, *ordförande*;

Frisell, E. G., direktör, ordförande i statens trafikkommission;

Leijonhufvud, E. S. A:son, friherre, hovrättsassessor.

Huvudsekreterare:

von Hartmansdorff, C.-H., kanslichef, (fr. o. m. den 23 mars 1945).

Sekreterare:

Persson, S., t. f. andre kanslisekreterare.

Den 11 april 1945 tillkallades följande personer för att åt utredningen verkställa expertutredningar, nämligen:

Berglund, N. H., ingenjör;

Diedrichs, E., civilingenjör;

Lindmark, G., direktör;

Schjånberg, E., fil. d.r.

Utredningen har under 1945 avgivit följande mera utförliga utlåtanden, nämligen angående Svenska skifferoljeaktiebolagets framtida verksamhet, angående bombsäkra lagringsanläggningar, angående raffinering av mineraloljor i Sverige, angående gengasdriften, angående militär oljelagring, angående produktion och avsättning av sulfitsprit samt angående gengasbränsle och tjära. Vidare har utredningen yttrat sig över en riksdagsmotion om utredning angående den framtida organisationen av handeln med brännoljor, varjämte utredningen i olika sammanhang beretts tillfälle att under hand skriftligen eller muntligen framlägga synpunkter på aktuella frågor.

Utredningen har slutligen den 28 november 1945 avlämnat ett betänkande angående drivmedelsberedskapen, i vilket betänkande utredningen anlagt några allmänna synpunkter och sammanfattat de viktigaste partierna av sina utlåtanden i beredskapsfrågan.

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946.

3. *Svenska kommittén för internationell hjälpverksamhet* (1945: I 2).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 10 mars 1944 med uppgift att leda och samordna samt, i mån av behov, stödja sådana humanitära åtgärder till hjälp åt av kriget berörda länder, som vidtagas av olika på området verksamma sammanslutningar eller eljest på enskilt initiativ, ävensom att i övrigt verka för tillgodoseendet av utom landet föreliggande behov av stöd i humanitärt avseende.

Ledamöter, utsedda av Kungl. Maj:t:

Ekeberg, L. B., president, *ordförande*;

I Fo: 3 Bernadotte af Wisborg, F., greve;
 Bjelle, E. A., direktör (fr. o. m. den 21 juli 1945);
 Cedergren, Elsa, fru;
 Goude, S. N. ombudsman;
 Holmgren, F. J. D., kyrkoherde;
 von Horn, K. R. L. R., föredragande i folkhushållningsdepartementet (fr. o. m. den 1 december 1945);
 Leijonhufvud, E. S. A:son, friherre, hovrättsassessor (t. o. m. den 30 november 1945);
 Levinson, Margit, fru;
 Myrdal, Alva, fru;
 Nyström, E. G., professor;
 Steenberg, K. J. E., folkskolinspektör;
 Waldenström, M. E., direktör.

Sekreterare:

Beer, H., fil. kand.

Biträdande sekreterare:

Lagerfelt, Louise, fil. kand.

Lokal: Hovslagargatan 2; tel.: 20 85 17, 20 92 47. (Polenhjälpen 20 92 36, 20 92 37, 11 9310.)

Genom beslut den 7 september 1945 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att i samråd med vederbörande polska myndigheter handhava av svenska staten bekostad hjälpverksamhet i Polen samt förordnat intendenten hos civilförsvarsstyrelsen Å. Sundelin att vara intendent och verkställande tjänsteman hos kommittén för ifrågavarande verksamhet.

Kommittén har under tiden den 1 januari—den 25 november 1945 sammanträtt in pleno 30 gånger. Kommitténs medicinska sektion har sammanträtt 6 gånger och dess rådgivande nämnd 2 gånger.

Ett 50-tal hjälporganisationer äro för närvarande registrerade hos kommittén. Liksom under föregående år har kommittén vidtagit åtgärder för åstadkommande av samarbete mellan dessa, strävat att samordna insamlingsaktioner m. m. Sålunda startades i mars 1945 under kommitténs överinseende Husgerådsinsamlingen 1945 till förmån för Norge och Finland. I april 1945 bildades Kommittén för S. I. H:s beredskapslager för barnkläder med uppgift att samordna de stora kvinnoorganisationernas frivilliga sömnadsarbete till förmån för internationell hjälpverksamhet. I september 1945 organiserades av kommittén en ny landsinsamling av kläder och skor, benämnd Landsinsamlingen 1945, i vars centralutskott presidenten Ekeberg varit ordförande.

Intill utgången av november månad 1945 hade ur anslaget Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete anvisats eller till anvisning föreslagits sammanlagt omkring 81 milj. kronor. Därav utgjordes ca 13,5 milj. kronor av före årets början anvisade medel, varför under året anvisade medel i runt tal kan beräknas till 67,5 milj. kronor. Därav faller på:

materiell hjälp	ca 21	milj. kronor	I Fo: 4
medicinsk hjälp	» 21	» »	
omhändertagande av flyktingar och repatrianter i Sverige ..	» 25·2	» »	
personell social hjälp (kurser m. m.).....	» 0·2	» »	
personell medicinsk hjälp (vaccinationskostnader m. m.)..	» 0·1	» »	
		67·5 milj. kronor	

Statliga hjälpsändningar av livsmedel, läkemedel, kläder och skodon, verktyg m. m. ha under året översänts till Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Italien, Jugoslavien, Nederländerna, Norge, Polen, Sovjetunionen och Tjeckoslovakien.

För internationell hjälpverksamhet registrerad personal har tagits i anspråk i samband med transporter till Sverige av »displaced persons» från tyska koncentrationsläger, i Nordnorge (Svenska Röda Korsets sjukhem i Fauske) samt vid de statliga expeditionerna till Polen.

Polenhjälpen, som är kommitténs största aktion utomlands, innefattar bl. a. övertförande till Polen av sjukhusutrustning, läkemedel, instrument, vetenskaplig litteratur, livsmedel och fordon samt upprättande av en tuberkulosdispensär i Warszawa och av karantän, sjukhus, sanatorium och preventorium för barn i stadens närhet. Totala kostnaderna för hittills beslutade hjälpåtgärder för Polen uppgå till omkring 12 milj. kronor.

Inom ramen för anslaget Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete har, såsom framgår av ovanstående, beviljats omkring 25 milj. kronor för omhändertagande i Sverige av flyktingar och repatrianter.

Kommittén har under året upprätthållit kontakt med UNRRA samt med representanter för främmande makters beskickningar och hjälporganisationer.

Slutförandet av kommitténs arbete blir beroende av hur länge svensk statlig humanitär hjälpverksamhet anses påkallad.

Kommitténs kommande arbetsuppgifter äro avhängiga av i vilken mån svenska resurser finnas tillgängliga för humanitär hjälpverksamhet i Europa.

4. Utredning rörande den fortsatta planläggningen av den ekonomiska försvarsberedskapen (1945: I 3).

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1944 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande den fortsatta planläggningen av den ekonomiska försvarsberedskapen (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juni 1944):

Schwartz, S. G., direktör, ordförande i statens industrikommission, *ordförande*; Ericsson, J. A., statsråd, led. av II kamm. (t. o. m. den 18 september 1945); Hammarskiöld, S. L., revisionssekreterare, ledamot av statens industrikommission (fr. o. m. den 10 mars 1945);

Hovgard, T. Å., direktör, ordförande i statens livsmedelskommission;

Lindell, I. A., hovrättsråd, t. f. statssekreterare;

Ljungdahl, K.-G., f. d. överdirektör, vice ordförande i statens bränslekommission;

I Fo: 4 Lundberg, E. F., professor, vice ordförande i statens priskontrollnämnd;
Persson, R. V., läderarbetare, led. av II kamm. (fr. o. m. den 19 september 1945);

Ödeen, S. A. E., generaldirektör.

Sekreterare:

Roupe, N. G. T., t. f. förste byråsekreterare (t. o. m. den 31 augusti 1945);

Fagerberg, K.-A., jur. kand. (fr. o. m. den 1 september 1945).

Lokal och tel.: Industrikommissionen.

Beträffande de sakkunnigas uppdrag, se 1945: I Fo 3.

Utredningen har under år 1945 hållit 15 sammanträden. Därvid ha bland annat överläggningar ägt rum med representanter för försvarsstaben, civilförsvarsstyrelsen, statens reservförrådsnämnd och 1942 års jordbrukskommitté.

Uppdraget avses bliva slutfört i början av år 1946.

5. Oljeutredningen 1945.

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1945 för att utreda och avgiva förslag rörande statlig kontroll av importen av och handeln med bränn- och smörjoljor (se Post- och Inrikes tidn. den 14 september 1945):

Ljungdahl, K.-G., vice ordförande i statens bränslekommission, f. d. överdirektör, *ordförande*;

Bengtsson, Y., direktör;

Olsson, Hj., ombudsman i svenska transportarbetareförbundet;

Severin, E. J., ombudsman, led. av II kamm.;

Thunberg, F., direktör.

Sekreterare:

Digman, H. M., hovrättsassessor.

Lokal: Sveavägen 63; tel.: Bränslekommissionen.

Direktiven för utredningen framgå av statsrådet Erlanders anförande vid meddelandet av förenämnda bemyndigande den 31 augusti 1945. Statsrådet Erlander erinrade därvid till en början *dels* om tidigare verkställda utredningar i frågan om det lämpligaste sättet för ordnandet av importen och handeln med brännolja, *dels ock* om att riksdagen i skrivelse den 30 juni 1945, nr 534, under åberopande av första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 14 och andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 11, anhållit bland annat om en skyndsamt kompletterande utredning angående den framtida organisationen av handeln med brännolja. Statsrådet Erlander yttrade därefter bland annat:

Det må framhållas att de tidigare verkställda utredningarna i väsentliga delar kunna lämna material för frågans bedömning. I den mån så erfordras böra kompletterande undersökningar verkställas.

Vid utredningen böra de i utskottsutlåtandena anförda synpunkterna beaktas.

Vad härefter till en början beträffar importen av olja torde det vara önskvärdt att utredningsmännen — för att bland annat erhålla en ytterligare garanti att de fördelaktigaste inköpskällorna komma att anlitas — taga under övervägande huruvida vissa enskilda företag, exempelvis importör av råolja för raffinering, eller enskilda sammanslutningar av oljeförbrukare böra tillåtas att själva importera oljor vid sidan av den utav det statliga företaget bedrivna oljeimporten. En dylik import av enskilda torde i så fall böra göras beroende av importtillstånd av statlig myndighet. Frågan om huruvida olika kategorier av oljeförbrukare böra vara representerade i denna statliga myndighet bör härvid övervägas. I detta sammanhang må erinras om kommissionens för ekonomisk efterkrigsplanering till riksdagsutskottet avgivna utlåtande, vari olika alternativ till den nuvarande handeln med brännolja skisseras. Utredningen bör även överväga formerna för försäljning av inom landet producerade eller raffinerade oljeprodukter.

Vad angår organisationen av detaljhandeln bör särskild hänsyn tagas till den oljeköpande allmänhetens intresse av att distributionskostnaderna äro låga samtidigt med att distributionsapparaten blir lättillgänglig och smidig. Utredningen bör undersöka huruvida det allmänna bör ha äganderätt till distributionsapparaten och utarrendera denna till enskilda försäljare eller om staten på annat sätt kan få kontroll över distributionen och erhålla garantier mot en överdimensionering av detaljhandeln. Såsom ett alternativ härvidlag kan sålunda tänkas att distributionsanläggningarna helt eller delvis ägas av enskilda försäljarna, men att villkoren för försäljning i varje särskilt fall göres beroende av ett av statlig myndighet meddelat beslut. Beslutanderätten härvidlag torde måhända kunna anförtros åt den myndighet, som kan få till uppgift att handhava frågorna om enskild oljeimport vid sidan av den statliga importen.

Utredningsmännen ha att i sitt arbete taga hänsyn till de frågor, som behandlas av 1944 års drivmedelsutredning.

Med stöd av ovannämnda bemyndigande tillkallades *dels* den 31 oktober 1945 amanuensen i krigsmaterielverket J. H. Rossholm för att under tiden den 1 november—den 31 december 1945 såsom sakkunnig i utredningen verkställa utredning rörande statliga företags organisation, *dels ock* den 28 november 1945 ingenjören H. C. Wiborgh och redaktören K. S. T. Odhe att vara sakkunniga åt utredningen.

Genom beslut den 30 november 1945 har Kungl. Maj:t uppdragit åt utredningsmännen att i egenskap av undersökningsmyndighet enligt lagen den 18 juni 1925 (Sv. förf.-saml. nr 223) om undersökning angående monopolistiska företag och sammanslutningar verkställa undersökning rörande följande företags inverkan på pris- och omsättningsförhållandena för brännolja här i riket, nämligen Svenska petroleumaktiebolaget Standard, aktiebolaget Svenska Shell, The Texas Company aktiebolag, Svenska bensin & petroleum aktiebolaget BP, Svenska Gulf Oil Company aktiebolag, aktiebolaget Nynäs-petroleum, Bilägarnas inköpscentral med därtill anslutna Bilägarnas inköps-

I Fo: 5 föreningar, Svenska västkustfiskarnas centralförbund, Svensk andelsfisk, förening u. p. a., Svenska lantmännens riksförbund och Kooperativa förbundet.

Genom beslut samma dag har Kungl. Maj:t förordnat assessor Digman att vara sekreterare åt undersökningsmyndigheten samt jämlikt 2 § nämnda lag bemyndigat myndigheten att förordna Digman och auktoriserade revisorn S. Henriksson att tills vidare, efter myndighetens närmare bestämmande, vara myndighetens ombud vid upplysningars inhämtande.

Utredningen har hållit 10 sammanträden samt tillställt oljeföretagen ett antal uppgiftsformulär för avlämnande av uppgifter jämlikt ovannämnda lag den 18 juni 1945. Vidare hava utredningsuppdrag lämnats till sakkunniga.

II. De centrala krisorganen.

Justitiedepartementet.

1. Fartygsersättningsnämnden.

Tillsatt av Kungl. Maj:t jämlikt lagen den 11 maj 1945 med vissa bestämmelser om fartyg, som ankommit från krigförande eller ockuperat land (Svensk förf.-saml. nr 152). Närmare föreskrifter om nämndens verksamhet ha meddelats i kungörelsen samma dag med vissa föreskrifter angående tillämpningen av lagen (Svensk förf.-saml. nr 163).

Ledamöter:

Eklund, C. A. R., f. d. justitieråd, *ordförande*;

Henriques, E., advokat, tillika *sekreterare*;

Håstad, E. W., docent, led. av II kamm.

Suppleanter:

Wikander, H. Chr., hovrättsråd;

Eggert, E. A. F., sjökapt. f. d. byrådirektör;

Hafström, A. G. G:son, fil. lic. och jur. kand.

Lokal och tel.: Krigsförsäkringsnämnden.

Nämnden har under år 1945 låtit värdera de omkring 700 båtar, som beslagt tagits jämlikt förenämnda författningar. Det sammanlagda värdet av båtarna har härvid visat sig uppgå till omkring 4 500 000 kronor. Fastställande av ersättningsbelopp har tagit sin början i december 1945, sedan sex månader förflutit från de första beslagen.

Nämndens arbete beräknas icke kunna avslutas förrän under senare hälften av år 1946.

Utrikesdepartementet.

1. Statens informationsstyrelse (1943: II 1, 1944: II 1; 1945: II 1).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 26 januari 1940. Instruktion utfärdad samma dag (Sv. förf.-saml. nr 60); ändrad lydelse den 25 oktober 1940 (Sv. förf.-saml. nr 920) samt den 12 september 1941 (Sv. förf.-saml. nr 777). Ny instruktion utfärdad den 15 juli 1944 (Sv. förf.-saml. nr 563).

Ledamöter:

Jonsson, P. C., landshövding, *ordförande*;

Thorsing, O. U. K., utrikesråd;

Källner, C. G. A., överste, *militär ledamot*;

Reuterswärd, G. F. A., direktör;

Sundell, O. E., överste, *ersättare för den militäre ledamoten*.

II U: 1

I enlighet med beslut av Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 upphörde styrelsens kollegiala ledning och styrelsens pressakkunniga med sin verksamhet med utgången av budgetåret 1944/45. Styrelsens instruktion upphörde samtidigt att gälla. Åt landshövding Jonsson uppdrogs att alltjämt till den 30 september 1945 vara ordförande i statens informationsstyrelse med uppdrag att omhänderhava avveckling intill sagda dag av styrelsens personal och verksamhet.

Informationsstyrelsens upplysningsavdelning överflyttades den 1 oktober 1945 till folkhushållningsdepartementet och sorterar numera under statens priskontrollnämnd.

2. Flytkapitalbyrån.

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 29 juni 1945. Instruktion utfärdad samma dag (Sv. förf.-saml. nr 524).

Styrelse:

Modig, E., *envoyé, ordförande och chef*;

Böök, K., vice riksbankschef;

Grönwall, T., byråchef;

Holmgren, K., byråchef.

Vid förfall för ordföranden utser styrelsen annan ledamot att vara ersättare för honom. För ledamöterna finnas ersättare förordnade.

Kanslichef:

Karnell, G., byråchef.

Förste sekreterare:

Björklund, A., hovrättsfiskal.

Förste revisor:

Millqvist, T., e. o. förste byråinspektör.

Lokal: Hovslagaregatan 2; tel. 21 24 61, 21 24 63, 21 24 65, och 21 24 67.

Flytkapitalbyrån har till uppgift att *dels* omhänderhava den verksamhet, som jämlikt lagen den 29 juni 1945 (Sv. förf.-saml. nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom från statsverkets sida kan ifrågakomma för sådan egendoms återställande till rätte innehavaren, i den mån icke ombesörjandet av hithörande uppgifter ankommer på restitutionsnämnden, *dels ock* handhava den kontroll, som jämlikt lagen den 29 juni 1945 (Sv. förf.-saml. nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m. finnes böra anordnas rörande utländsk egendom i Sverige.

De förut nämnda lagarna avse att möjliggöra Sveriges medverkan till återställande av egendom, som under kriget rättsstridigt frånhänts invånare i ockuperade länder, samt vissa åtgärder även beträffande s. k. fiendeegendom i allmänhet, som finnes här i landet. Med stöd av 1 § förstnämnda lag har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 31 juli 1945 (Sv. förf.-saml. nr 589) förordnat, att lagen skall gälla med avseende å egendom härrörande från stater, vilkas områden efter utgången av augusti 1939 varit ockuperade av Tyskland. Vidare har Kungl. Maj:t enligt lagen om kontroll å viss utländsk egendom m. m. genom kungörelser den 29 juni 1945 (Sv. förf.-saml. nr 526) och den 17 augusti 1945 (Sv. förf.-saml. nr 607) förordnat, att i Sverige be-

fintlig egendom, som tillhör tyska resp. japanska staten, juridisk person eller medborgare i samma stat eller annan som är bosatt i den staten och icke är svensk medborgare, skall, i den mån ej flytkapitalbyrån medger undantag, vara underkastad förbud att säljas eller skingras.

För att få en såvitt möjligt fullständig överblick över den tyska egendomen här i landet har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 29 juni 1945 (Sv. förf.-saml. nr 559) utfärdat bestämmelser om deklaration av sådan egendom. Deklarationerna skulle avgivas senast den 15 augusti 1945 till flytkapitalbyrån. Uppgifter om japansk egendom ha inhämtats på andra vägar.

Förutom insamling av kontrollmaterial och deklarationsgranskning har flytkapitalbyrån haft att handlägga ärenden av mångskiftande art. Beträffande tysk egendom här i landet såsom fartyg, varupartier m. m. har ofta påkallats flytkapitalbyråns råd eller bistånd. Speciella undersökningar ha utförts rörande patenträtter och i medborgarskapsfrågor. Auktoriserade revisorer ha meddelats uppdrag att undersöka enskilda företag och större koncerner för att få de tyska intressena fixerade och belysta. Gode män ha tillsatts för att tillse att gällande skingringsförbud icke åsidosättes med avseende å ofta mycket betydande tyska ekonomiska värden eller intressen. Samarbete har etablerats med utländska legationer i syfte att erhålla upplysningar, som varit för dem tillgängliga inom området för byråns verksamhet.

3. *Restitutionsnämnden.*

Enligt lagen den 29 juni 1945 om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom skall en särskild nämnd, kallad restitutionsnämnden, finnas för handläggning av frågor om återställande av egendom enligt 2 § nämnda lag och om ersättning enligt 3 § samma lag, varjämte nämnden enligt 2 § lagen den 29 juni 1945 om kontroll å viss utländsk egendom m. m. åligger att taga befattning med ärenden angående kvarstad å egendom, som avses i sistnämnda lag.

Kungl. Maj:t fastställde den 29 juni 1945 instruktion för restitutionsnämnden samt förordnade samma dag följande ledamöter och suppleanter i nämnden

a) ledamöter:

Santesson, P. V., justitieråd, *ordförande*;

Folkard von Scherling, F. A., häradshövding, *vice ordförande*;

Ahrnborg, B. S., advokat;

b) suppleanter:

Kjellson, K. B. N., advokat;

Nial, S. H., professor;

Edling, S. Å., hovrättsassessor, t. f. byråchef för lagärenden.

Sekreterare:

Ericsson, K. A., adjungerad ledamot i Svea hovrätt.

Lokal: Hovslagaregatan 2, Stockholm.

Nämnden har under 1945 hållit 2 sammanträden.

II S: 1

Socialdepartementet.

1. *Statens arbetsmarknadskommission* (1943: II 1; 1944: II 1; 1945: II 1).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 7 maj 1940. Instruktion utfärdad samma dag (Sv. förf.-saml. nr 326; ändringar se Sv. förf.-saml. 1940 nr 812 och 887, 1943 nr 250 samt 1944 nr 818).

Ledamöter:

Thomson, A. N., landshövding, *ordförande och chef*;

Ericsson, J. A., statsråd, led. av II kamm.; *vice ordförande* och chefens ställföreträdare (t. o. m. den 30 augusti 1945);

Olsson, K. J., redaktör, led. av I kamm., *vice ordförande* och chefens ställföreträdare (fr. o. m. den 31 augusti 1945);

Carell, E. A. H., f. d. direktör i Svenska lantarbetsgivareföreningen;

Falk, E. J. L., ordförande i Svenska grov- och fabriksarbetareförbundet;

Brodén, E. H., direktör i Svenska arbetsgivareföreningen;

Vahlberg, G. E., förste sekreterare i landsorganisationen;

Västberg, Disa, fru, led. av II kamm.;

Andersson, K. O. H., godsägare;

Lundquist, O. R., överdirektör;

Adamsson, H., ingenjör, ombudsman i Svenska industritjänstemannaförbundet.

För ledamöterna finnas ersättare förordnade.

Vid arbetsmarknadskommissionens sida är såsom rådgivande församling ställt ett arbetsmarknadskommissionens råd, vars sammansättning bestämts genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1940. Rådet består av representanter för arbetsgivar- och arbetarorganisationer samt för andra organisationer inom näringslivet.

Enligt instruktionen finnes för kommissionen ett kansli, fördelat på avdelningar, byråer och sektioner efter en av Kungl. Maj:t fastställd plan.

Enligt denna plan är kansliet uppdelat på tre avdelningar, benämnda första, andra och tredje avdelningen. Avdelningarna äro uppdelade på byråer och sektioner.

Chef för första avdelningen:

Ericsson, J. A., statsråd, led. av II kamm. (t. o. m. den 30 augusti 1945);

Olsson, K. J., redaktör, led. av I kamm. (fr. o. m. den 31 augusti 1945).

Byrå- och sektionschefer:

för arbetsförmedlingsbyrån: Skogh, S. A., byråchef;

› socialhjälsbyrån: Nordström, G. H., fil. d:r;

› sektionen för administrativa ärenden rörande länsarbetsnämnderna: Jacob, A., byrådirektör;

› sektionen för ungdomsförmedling och yrkesvägledning: Neymark, N. G. E., fil. lic.;

Chef för andra avdelningen: Sundström, E. V., byråchef.

Byrå- och sektionschefer:

för tekniska byrån: Rudhagen, J. B., ingenjör:

- » byrån för ärenden angående byggnadstillstånd: Lingren, G. W., jur. kand.;
- » kameral- och förrådsbyrån: Jacobson, J. E. K. G., civilingenjör;
- » sociala beredskapssektionen: Johansson, B., redaktör;
- » tekniska beredskapssektionen: Tänneryd, A., civilingenjör.

Chef för tredje avdelningen: Hedfeldt, N. E., hovrättsassessor (t. o. m. den 31 december 1945).

Byrå- och sektionschefer:

för värnplikthjälpsbyrån: Curtman, C. W., byråchef;

- » utredningsbyrån: Nordin, A. G., major;
- » uppskovsbyrån: Fahlström, C. A. Hj., överste;
- » arbetsblocksbyrån: Löfgren, K. H. F., byråchef (tjl.);
Grebäck, E. H., agronom, t. f.;
- » kanslisektionen: Mandorff, T. F., jur. kand.

För handläggning av vissa ärenden om värnpliktslån m. m. skall jämlikt Kungl. Maj:ts föreskrift den 12 september 1940 finnas en särskild delegation. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 skall delegationen utgöras av arbetsmarknadskommissionens ordförande och chef, tillika ordförande i delegationen, samt tre andra av Kungl. Maj:t särskilt utsedda ledamöter, en av dem tillika vice ordförande i delegationen. Till medlemmar av delegationen ha förordnats ombudsmannen A. Pettersson i Västerås, tillika vice ordförande i delegationen, revisionssekreteraren O. Bergholtz och led. av II kamm. fru Elsa Johansson i Norrköping med byråchefen C. W. Curtman som suppleant.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1942 skall vidare inom arbetsmarknadskommissionen finnas en särskild delegation för handläggning av vissa ärenden angående inköp av gatsten för statens räkning. Delegationen utgöres av arbetsmarknadskommissionens ordförande och chef, tillika ordförande i delegationen, samt fyra andra av Kungl. Maj:t särskilt utsedda medlemmar jämte två suppleanter. Till medlemmar i delegationen ha utsetts landshövdingen M. Jacobsson, tillika vice ordförande, förrådsdirektören J. E. Neland, direktören V. Kullgren, Uddevalla, och förtroendemannen O. W. Karlsson, Göteborg, samt till ersättare för Kullgren ingenjören S. Mattsson, Göteborg, och till ersättare för Karlsson ombudsmannen O. Nilsson, Göteborg.

Lokal: Döbelnsgatan 18; tel.: Arbetsmarknadskommissionen; adress: Stockholm 19.

2. Medicinalstyrelsens materielnämnd (1943: II 2; 1944: II 2; 1945: II 2).

Tillkallad av chefen för socialdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1941.

Ledamöter:

- Fast, J. E. G., led. av II. kamm., *ordförande*;
Bager, E. B. E., lasaretsläkare;
Telenius, S. F., civilingenjör;
Natt och Dag, B. H., överstelöjtnant;

II S: 2 Svensson, S. E., apotekare;
Welander, L. A. E. apotekare.

Kanslichef:

Blom, S. D., byrådirektör.

Sekreterare:

Gerdrup, F. G., jur. kand.

Lokal och tel.: Medicinalstyrelsen.

Angående nämndens uppgifter, se 1942: II S 2.

Nämnden har under år 1945 intill den 1 december sammanträtt 24 gånger.

Av Kungl. Maj:t anbefalld utredning beträffande central anskaffning, lag-
gerhållning och omsättning av läkemedel och sjukvårdsmateriel samt i sam-
band därmed stående frågor har avslutats och utmynnat i ett förslag till
civil sjukvårdsberedskapsorganisation, vilket materielnämnden med skrivelse
den 9 oktober 1945 överlämnat till Kungl. Maj:t.

För att kunna bedöma försörjningsläget beträffande vissa betydelsefulla
varor, tillhörande nämndens verksamhetsområde, har materielnämnden un-
der år 1945, liksom tidigare, låtit verkställa inventeringar av landets förråd av
sådana varor. Sålunda företogs i mars och oktober månader de regelbundna
halvårsinventeringarna rörande dels vissa läkemedel m. m. och dels för-
bandsgas och viss annan sjukvårdsmateriel, varjämte särskilda inventeringar
företagits beträffande bl. a. tandvårdsmateriel, röntgenrör, röntgenfilm, elek-
trokardiografpapper och febertermometrar. Sammanställningar av inkomna
inventeringsuppgifter rörande läkemedel och förbandsgas m. m. hava tidi-
gare överlämnats till departementschefen. Med ledning av de vid invente-
ringarna erhållna uppgifterna har materielnämnden vidtagit olika åtgärder
för att öka eller säkerställa tillgången på viktiga läkemedel och sjukvårds-
artiklar, antingen genom import eller genom inhemsk tillverkning. Den fri-
villiga handelsregleringen beträffande vissa sådana varor har fortgått enligt
mellan materielnämnden och droghandlarna med flera avnämare träffade
överenskommelser.

Under första halvåret 1945 medförde avbrottet i handelsförbindelserna
med Tyskland en ökad knapphet på vissa för sjukvården angelägna varor,
vilket föranledde nämnden att vidtaga olika restriktiva åtgärder i besparings-
syfte eller för att på lämpligt sätt fördela tillgängliga partier av de av det
skärpta importläget berörda varorna, såsom t. ex. röntgen- och skärmbilds-
film, elektrokardiografpapper, gips och febertermometrar. Å andra sidan har
materielnämnden genom det under sommaren ändrade utrikespolitiska läget
kunnat under senare delen av året undantaga ett flertal varor från nämndens
handels- och förbrukningsreglerande verksamhet. Bland sistnämnda varor må
nämnas etylmorfin, jod och jodsalter, mentol m. fl. läkemedel samt opera-
tionshandskar. Den under största delen av året mycket kännbara knappheten
på röntgenfilm har under november 1945 nästan helt övervunnits.

Nämnden har under år 1945 fortsatt sitt samarbete med svenska kommittén
för internationell hjälpverksamhet och på Kungl. Maj:ts uppdrag för kom-
mitténs räkning verkställt upphandlingar av olika slag av läkemedel och
sjukvårdsmateriel, avsedda för olika hjälpbehövande länder, främst Polen

och Finland. För Finlands räkning har materielnämnden själv tagit initiativ till och genomfört en gåvoaktion hos landets optiker och urmakare beträffande ögonglas och glasögon. II S: 3

Viss upphandling av instrument för komplettering av beredskapssjukhusens utrustning har verkställts. Med Kungl. Maj:ts godkännande har från nämndens förråd utlämnats stora kvantiteter sängutrustningar m. m. till civilförsvarsstyrelsen och statens utlänningskommission, avsedda för till landet inkomna flyktingar.

Nämndens verksamhet med insamling och odling av medicinalväxter har fortgått enligt tidigare fastställda planer. Nämnden har föranställt om en utredning med biträde av representanter för landets apoteksväsende, drog-handlare och läkemedelsfabrikanter för undersökning av behovet av och möjligheterna för en fortsatt sådan verksamhet efter nämndens avveckling i form av en för ändamålet bildad förening eller annorledes.

3. Statens utlänningskommission (1945: II 4).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 22 juni 1944. Instruktion utfärdad samma dag (Sv. förf.-saml. nr 489); ändrad lydelse den 15 juni 1945 (Sv. förf.-saml. nr 323).

Ledamöter:

Bexelius, E. G., byråchef, *ordförande och chef*;

Schmidt, C. C., byråchef, *vice ordförande* (t. o. m. den 31 december 1945);

Bonde, C:son C., greve, överste (t. o. m. den 31 december 1945);

Casparsson, K. R., redaktör;

Engzell, G., utrikesråd;

Hennings, Betty Constance, rektor;

Holmbäck, Å., professor, led. av I kamm.;

Lundh, Th., rektor;

Mossberg, H. K. E., statsråd (t. o. m. den 28 juni 1945);

Nyström, P., statssekreterare (fr. o. m. den 29 juni 1945);

Persson, K. G., landsfogde.

För ledamöterna Bonde, Engzell, Nyström och Persson finnas ersättare förordnade.

Kommissionens kansli är organiserat på tre byråer och en kansliavdelning.

På *passbyrån* handläggas ärenden angående inresor, uppehålls- och arbetstillstånd. *Kontrollbyrån* handhar den löpande individuella utlänningskontrollen och skall främst svara för övervakning av utlännarna ur säkerhetssynpunkt. Inom byrån finnes en efterforskningsavdelning, vars uppgift är att förhjälpa »displaced persons» att komma i skriftlig kontakt med sina anhöriga och vänner. *Sociala byrån* skall ombesörja dels hjälpverksamheter för nödställda flyktingar genom anordnande av flyktingläger, anskaffande av utrustning m. m., dels skötseln av de utlänningsförläggningar, som av säkerhetsskäl upprättats för omhändertagande av vissa utlänningar. Därjämte har byrån att tillhandahålla kansli åt statens flyktingnämnd. På *kansliavdelningen* slutligen handläggas ärenden angående kommissionens personal, administration och ekonomi samt remisser av allmän natur.

II S: 3

Chefer:

för passbyrån: Lindencrona, G., byråchef;

» kontrollbyrån: Schmidt, C. C., byråchef (t. o. m. den 31 december 1945);

» sociala byrån: Perslow, M. S., byråchef;

» kansliavdelningen: Stjernqvist, H. O., sekreterare.

Lokal: Birger Jarls torg 5; tel.: 23 31 20 (växel), adress: Stockholm 2.

Finansdepartementet.

1. Valutakontoret (1943: II 2; 1944: II 2; 1945: II 1).

Enligt 2 § instruktionen för valutakontoret, utfärdad den 25 februari 1940 (Sv. förf.-saml. nr 125), utgöres dess styrelse av riksbankschefen, med vice riksbankschefen som personlig suppleant, samt ytterligare högst sex ledamöter, vilka jämte suppleanter förordnas av Kungl. Maj:t.

Riksbankschefen eller, vid förfall för honom, vice riksbankschefen är styrelsens ordförande.

Den 15 februari 1940, den 22 maj 1942 och den 3 mars 1944 av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter av valutakontorets styrelse (se Post- och Inrikes tidn. den 26 februari 1940):

Dahlberg, K., f. d. häradshövding;

Hammarskjöld, D. H. A. G., statssekreterare;

Lundberg, S. E., direktör;

Lundgren, Th., konsul;

Wallberg, C. E. F., bankdirektör.

2. Centrala omsättningsskattenämnden (1943: II 3; 1944: II 3; 1945: II 2).

Den i 19 § förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt omförmälda centrala omsättningsskattenämnden har genom Kungl. Maj:ts förordnande samma dag erhållit följande sammansättning (se Post- och Inrikes tidn. den 7 januari 1941):

Hagander, J. O., justitieråd, *ordförande*;

Wigert, A., landskamrerare, *vice ordförande*;

Lindqvist, J. L., direktör;

Törnqvist, G., professor;

Wingård, E., revisionschef.

Till suppleanter för nämndens ledamöter har Kungl. Maj:t den 3 januari 1941 utsett för Wigert t. f. taxeringsintendent T. H. F. Hjolman, för Lindqvist direktören E. F. Hellstedt, för Törnqvist fabrikören N. H. Cervin och för Wingård lantbrukaren C. O. H. Andersson.

3. Krigskonjunkturskatterådet (1943: II 4; 1944: II 4; 1945: II 3).

Ledamöter, tillsatta genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 december 1940 (se Post- och Inrikes tidn. den 30 december 1940), den 13 mars 1942 och den 8 oktober 1943:

Nordenskjöld, C. J. K. H., friherre, f. d. hovrättsråd, *ordförande*;

Hedelius, F. E. O., kammarrättsråd;
Sivert, E. D., f. d. kammarrättsråd;
Söderlund, G., direktör.

Till suppleant för Söderlund har Kungl. Maj:t den 27 november 1942 förordnat hovrättsrådet B. Lindskog.

Enligt direktiven skall krigskonjunkturskatterådet bereda frågor rörande eftergift beträffande krigskonjunkturskatt.

4. *Centrala krigskonjunkturskattenämnden* (1943: II 5; 1944: II 5; 1945: II 4).

Den i 32 § förordningen den 8 juni 1945 om krigskonjunkturskatt för år 1945 omförmälda krigskonjunkturskattenämnden har enligt Kungl. Maj:ts förordnande den 22 juni 1945 erhållit följande sammansättning:

Hallberg, F. E. W., f. d. kammarrättsråd, *ordförande*;

Wulf, K., byråchef, *vice ordförande*;

Browaldh, E., bankdirektör;

Brunes, L., kamrerare;

Eklund, J., direktör;

Jelf, O., auktoriserad revisor;

Persson, E., direktör;

Petterson, T., direktör;

Stensgård, A. H., direktör;

Strindlund, G., överdirektör.

Till suppleanter för nämndens ledamöter har Kungl. Maj:t utsett för Wulf assessorn S. E. Jarnerup, för Browaldh direktören H. Ohlin, för Brunes kassören A. W. Strand, för Eklund direktören O. Baeckman, för Jelf auktoriserade revisorn E. Rydbeck, för Persson professorn P. L. Nanneson, för Petterson direktören B. Ljungberger, för Stensgård led. av II kamm. K. Hj. Gustafson samt för Strindlund länsjägmästaren A. E. Nyblom.

Folkhushållningsdepartementet.

1. *Statens reservförrådsnämnd* (1943, 1944 och 1945: II 1).

Instruktion för nämnden utfärdad den 14 augusti 1937 (Sv. förf.-saml. nr 754).

Ledamöter:

Gärde, A. B., f. d. landshövding, *ordförande*;

Holmberg, G. A., direktör;

Ljungdahl, K.-G., f. d. överdirektör;

Nauckhoff, S. A. G., fil. d:r;

Wehtje, W., direktör.

Verkst. direktör:

Kindgren, R., f. d. kapten.

Vice verkst. direktör och sekreterare:

Lamberth, C. L., förste byråsekreterare.

Lokal: Smålandsgatan 12; tel. 23 06 65.

II Fo: 2

2. *Statens krigsförsäkringsnämnd* (1943, 1944 och 1945: II 2).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 21 oktober 1938. Nämndens verksamhet regleras av kungörelsen den 3 september 1939 (nr 596) med närmare föreskrifter angående tillämpningen av lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m.

Ledamöter:

Lindeberg, S. J., bankinspektör, *ordförande* (avliden);
 Levinson, K. S., landshövding, *ordförande* (fr. o. m. den 21 april 1945);
 Östrand, D. O., byråchef, *vice ordförande*;
 Ekman, J. L., direktör;
 Henriques, E., advokat, tillika *sekreterare*;
 Högberg, P. E., direktör;
 Kördel, E. R., direktör;
 Rogberg, N. O. L., assuransdirektör;
 Stähle, A. N. O. K., bitr. avdelningschef;
 Åhmansson, N. C. E., direktör.

Den 7 november 1941 förordnades f. d. justitierådet C. A. R. Eklund och sjötekniske konsulenten hos kommerskollegium, sjökaptenen B. G. Bergström att efter kallelse av ordföranden inträda såsom ledamöter av nämnden i fall, då annan ledamot på grund av jäv icke må delta i behandlingen av viss fråga.

Lokal: Kungsgatan 6; tel.: Krigsförsäkringsnämnden.

3. *Statens industrikommission* (1943, 1944 och 1945: II 3).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 27 oktober 1939. Instruktion utfärdad samma dag (Sv. förf.-saml. nr 787; ändringar se Sv. förf.-saml. 1940 nr 582).

Ledamöter:

Schwartz, S. G., direktör, *ordförande och chef*;
 Sohlman, S. R.:son, vice direktör, *vice ordförande* och chefens ställföreträdare;
 Andersson, G. A., andre ordförande i landsorganisationen;
 Carlborg, P. A. H., kommerseråd;
 Fornander, S. G. E., direktör;
 Hammarskiöld, S. L., revisionssekreterare;
 Hedulff, E. N.:son, överdirektör;
 Lindskog, B. V., hovrättsråd, t. f. kommerseråd (fr. o. m. den 15 februari 1945);
 Sundfeldt, B., överingenjör.

Ledamöter i kommissionens råd:

Bergengren, A. G., direktör;
 Berggren, H. A., målarmästare;
 Ehrnberg, G. Th., direktör;
 Engkvist, O. Th., byggmästare;
 Falk, E., ordförande i svenska grov- och fabriksarbetareförbundet;
 Hèrnod, T. R., direktör;
 Johansson, C. A. A., verkst. direktör i kooperativa förbundet;
 Johansson, I. S., lantbrukare;

Lilliehöök, Eleonore M., fru;
Lindskog, H., ingenjör;
Nyström, P. E., ordförande i svenska sågverksindustriarbetareförbundet;
Wehtje, E. J., direktör, led. av II kamm.;
Westerberg, S. A:son, direktör;
Westerlund, O., ordförande i svenska metallindustriarbetareförbundet.

Avdelningschefer:

för järnavdelningen: Odelberg, P. G., bergsingenjör (t. o. m. den 31 december 1945); Åhrén, A., överingenjör (fr. o. m. den 1 januari 1946);

- » verkstadsavdelningen: Leire, G. J:son, direktör;
- » metallavdelningen: Lagerhjelm, P. E. G. J., bergsingenjör;
- » kemiska avdelningen: Winbladh, R. Th. B:son, docent (t. o. m. den 30 april 1945); Larsson, S. E. H., civilingenjör (fr. o. m. den 1 maj t. o. m. den 31 december 1945);
- » textilavdelningen: Paues, E. W., direktör;
- » läderavdelningen: Hallström, K. E., direktör;
- » krigsindustriavdelningen: Leire, G. J:son, direktör;
- » byggnadsavdelningen: Sandberg, A. E., direktör;
- » skogsindustriavdelningen: Ekman, P. W., direktör.

Kanslichef:

Hammarskiöld, S. L. (se ovan).

Lokal: Sveavägen 44—48; tel.: Industrikommissionen; textilavdelningen 23 57 80, läderavdelningen 23 50 60 och byggnadsavdelningen 23 56 60.

4. Statens livsmedelskommission (1943, 1944 och 1945: II 4).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 27 oktober 1939. Instruktion utfärdad samma dag (Sv. förf.-saml. nr 788; ändringar se Sv. förf.-saml. 1944 nr 29).

Ledamöter:

Hammarskjöld, B. G. Hj., landshövding, *ordförande och chef* (t. o. m. den 30 november 1945);

Hovgard, T. Å., lantbruksskolföreståndare, *vice ordförande* och chefens ställföreträdare (t. o. m. den 30 november 1945), *ordförande och chef* (fr. o. m. den 1 december 1945);

Söderström, O. A. V., hovrättsråd, *vice ordförande* och chefens ställföreträdare (fr. o. m. den 1 december 1945);

Carlsson, G., lantbrukare;

Johansson, H. B., direktör, led. av I kamm.;

Nordgren, Olivia, fru, led. av II kamm.;

Åslund, L. P., köpman.

Ledamöter i kommissionens råd:

för produktionsavdelningen:

Andersson, K. A. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Blomkvist, B., lantbrukare;

Ekström, B., landstingsman;

Erlansson, A., landstingsman (fr. o. m. den 20 september 1945);

- II Fo: 4** Flytström, A. Th., sekreterare;
 Johansson, J. H., hemmansägare;
 Liedberg, C. G., godsägare, led. av II kamm.;
 Själander, E. A., lantbrukare;
 för varuomsättningsavdelningen:
 Börjesson, A., disponent;
 Degerstedt, Hj., direktör;
 Lindström, K. J. O., direktör;
 Molander, H., ordförande i svenska livsmedelsindustriarbetareförbundet (t. o. m. den 9 november 1945);
 Myrgren, H., ordförande i svenska ostkustfiskarens centralförbund;
 Norenberg, C. W., konsul;
 Olin, G., direktör;
 Ringborg, H. G., förvaltare;
 Rundlöv, E., kassör i svenska livsmedelsarbetareförbundet (fr. o. m. den 10 november 1945);
 Utbult, K. B., ordförande i svenska västkustfiskarens centralförbund, led. av II kamm.;
 för konsumtionsavdelningen:
 Abramson, E. L., professor;
 Alvé, Hildur M., fru, led. av II kamm.;
 Cederlund, C. F., direktör;
 Jansson, Linnea, fru;
 Neumüller, Margareta, husmoder vid Karolinska sjukhuset;
 Osvald, Ingrid, inspektör;
 Svensson, Gärda, fru;
 Wiklund, Gertrud, fru;
 för allmänna avdelningen:
 Andersson, A., ordförande i småbrukarnas riksförbund, led. av I kamm. (fr. o. m. den 20 september 1945);
 Beck-Friis, C. S., friherre, bruksägare, led. av I kamm.;
 Björnsson, J. E., lektor, led. av I kamm.;
 Borgström, N. O. G. J., verkst. direktör i Sveriges köpmannaförbund;
 Carlborn, C. Hj., direktör;
 Enderstein, P. E., sekreterare;
 Johansson, A., ordförande i svenska lantarbetareförbundet (fr. o. m. den 8 september 1945);
 Lindberger, A., redaktör;
 Möller, K., direktör;
 Sträng, G., statsråd (t. o. m. den 7 september 1945);
 Avdelningschefer:
 för produktionsavdelningen: Åkerman, E. Å., professor;
 för konsumtionsavdelningen: Kollberg, G. N., mantalsintendent.
 Biträdande avdelningschef för produktionsavdelningen: Hagander, J. H., agronom.
 Kommissionens övriga huvudavdelningar, varuomsättningsavdelningen och

allmänna avdelningen, äro uppdelade å följande sektioner och därmed sidordnade byråer, nämligen *varuomsättningsavdelningen* å en sektion för ärenden rörande spannmål och fodermedel m. m., en byrå för ärenden rörande utsädesvaror m. m., en byrå för ärenden rörande fodermedel, en sektion för ärenden rörande matfett m. m., en byrå för ärenden rörande lagringsfrågor m. m., en sektion för ärenden rörande slaktvaror m. m., en sektion för ärenden rörande potatis m. m., en sektion för ärenden rörande diverse livsmedel och en sektion för administrativa ärenden, samt *allmänna avdelningen* å en sektion för ärenden rörande kristidsstyrelserna m. m., en planläggningsbyrå, en statistisk byrå och en utredningsbyrå. Fristående från avdelningarna äro juridiska sektionen, utrikes- och licensbyrån, byrån för prisclearing m. m. och sekretariatet.

Sektionschefer:

för sektionen för spannmål och fodermedel m. m.: Törnblom, C. G. E., agronom; biträdande sektionschef: Hagander J. H., agronom (fr. o. m. den 1 maj 1945);

- » sektionen för matfett m. m. och sektionen för slaktvaror m. m.: Lund, D. G. M., agronom;
- » sektionen för potatis m. m.: Magnusson, R. A. Hj., länsassessor;
- » sektionen för diverse livsmedel: Tolstoy, N., greve, sekreterare; biträdande sektionschef: Hamrin, C. F. P., förste auktuarie;
- » sektionen för administrativa ärenden: Viklund, N. D., extra vattenrättsdomare (t. o. m. den 31 maj 1945); Tolstoy, N., greve, sekreterare (fr. o. m. den 1 juni 1945);
- » sektionen för kristidsstyrelserna m. m.: Magnusson, R. A. Hj., länsassessor; biträdande sektionschef: Nordström, B. G. L., sekreterare;
- » juridiska sektionen: Viklund, N. D., extra vattenrättsdomare (t. o. m. den 31 maj 1945); Nordlander, M. I. C.-H., hovrättsassessor (fr. o. m. den 1 juni 1945).

Lokal: Artillerigatan 42; tel.: Livsmedelskommissionen.

5. *Statens handelskommission* (1943, 1944 och 1945: II 5).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 10 november 1939. Instruktion utfärdad samma dag (Sv. förf.-saml. nr 805).

Ledamöter:

Sahlin, S. E. G., kabinetssekreterare, *ordförande* (t. o. m. den 30 juni 1945);
 Lundvik, V. G., landshövding (*vice ordförande* t. o. m. den 30 juni 1945),
ordförande (fr. o. m. den 1 juli 1945);
 Böök, K. E., vice riksbankschef, *vice ordförande* (fr. o. m. den 1 juli 1945);
 Bonow, K. D. M., fil. lic.;
 Gränebo, C. P. V., led. av I kamm. (fr. o. m. den 1 juli 1945);
 von Heland, K. E. H., kapten, led. av I kamm. (t. o. m. den 30 juni 1945);
 Kördel, E. R., direktör;
 Lindskog, B. V., hovrättsråd, t. f. kommerseråd (fr. o. m. den 1 juli 1945);
 Sjögren, K. E., direktör;
 Vinell, K. T., direktör.

II Fo:5 Direktör:

Brusewitz, S. I., förste sekreterare.

Biträdande direktör:

Åkermalm, S. T. G., riksbankskamrer (fr. o. m. den 1 november 1945).

Avdelningschefer:

Palmstrand, T. E. H., tullkontrollör;

Karlberg, H., tullkontrollör;

Bernunger, S. E., jur. kand.

Lokal: Kungsträdgårdsgatan 12; tel.: Handelskommissionen.

6. *Statens priskontrollnämnd* (1943, 1944 och 1945: II 6).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 12 april 1940. Gällande instruktion utfärdad den 20 juni 1941 (Sv. förf.-saml. nr 482; ändringar se Sv. förf.-saml. 1942 nr 607, 1943 nr 312 och 1945 nr 208).

Ledamöter:

Bergvall, J. H., direktör, led. av I kamm., *ordförande*;

Lundberg, E. F., professor, *vice ordförande*;

Lind, A., redaktör;

Matts, A. G., direktör;

Norup, B. S. B., lantbrukare, led. av II kamm.;

Nyström, P. E., ordförande i svenska sågverksindustriarbetareförbundet;

Ohlin, P. H., ekonomidirektör;

Schmidt, C. S:son, civilingenjör;

Ålmeby, H., direktör.

Ledamöter i nämndens råd:

Andersson, Elsa, fru;

Andersson, G. A., andre ordförande i landsorganisationen;

Browall, G., direktör;

Collin, Karin, fröken;

Degerstedt, Hj., direktör;

Engberg, N. F., direktör;

Engel, G. A. G., disponent;

Eriksson, Nancy, fru;

Ernmark, A. G., direktör;

Flood, Hulda, fru;

Johansson, A., ordförande i svenska lantarbetareförbundet (fr. o. m. den 20 september 1945);

Johansson, H., direktör;

de Laval, Märta, fru;

Lindberger, A., redaktör;

Lindqvist, J. L., handlande;

Mårtensson, H., civilingenjör;

Nilsson, H., lantbrukare;

Nordström, A., byggnadsingenjör;

Sträng, G., statsråd (t. o. m. den 7 september 1945);

Söderberg, E., direktör;

Throne-Holst, H., disponent.

Sektionschefer:

för sektionen för ärenden rörande järn- och metallprodukter:

Lundberg, E. F., professor (t. o. m. den 15 januari 1945);

Verner-Carlsson, S., civilekonom (fr. o. m. den 16 januari 1945);

Östberg, P., jur. kand., ställföreträdande chef (t. o. m. den 15 januari 1945);

för sektionen för ärenden rörande bränslen och trävaror:

Bäckström, T., jägmästare;

för sektionen för ärenden rörande textilprodukter:

de Broen, J. H. G., kamrerare (t. o. m. den 14 november 1945);

Vakant (fr. o. m. den 15 november 1945);

för sektionen för ärenden rörande läder och skor:

Älmeby, H., direktör;

för sektionen för ärenden rörande kemisk-tekniska produkter:

Schmidt, C. S:son, civilingenjör;

för sektionen för ärenden rörande livsmedel:

Älmeby, H., direktör;

för allmänna sektionen:

Schmidt, C. S:son, civilingenjör;

för sektionen för ärenden rörande importhandeln:

Stenhammar, O., direktör (t. o. m. den 30 september 1945);

Hessel, S., avdelningschef (fr. o. m. den 1 oktober 1945);

för sektionen för ärenden rörande prisövervakning:

Strand, H., direktör.

för sektionen för utredningar och planläggning:

Lundberg, E. F., professor;

för sektionen för ärenden rörande transporter:

Engström, H. O. F., förste sekreterare;

för sektionen för aktiv hushållning:

Åkerman-Johansson, Brita, fil. lic., fru.

Kanslichef:

Dahlin, E. H., hovrättsassessor.

Lokal: Drottninggatan 42—44; tel.: Priskontrollnämnden.

7. *Statens bränslekommission* (1943, 1944 och 1945: II 7).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 14 juni 1940. Instruktion utfärdad samma dag (Sv. förf.-saml. nr 581).

Ledamöter:

Lundh, E. A. F., landshövding, *ordförande och chef*;

Ljungdahl, K.-G., f. d. överdirektör, *vice ordförande* och chefens ställföreträdare;

Carlsson, C. A., lantbrukare;

Höglund, B., disponent (fr. o. m. den 2 juni 1945);

Lindberg, K. A., förste ordförande i landsorganisationen;

Nerell, Å. N. J., direktör.

II F0:7 Ledamöter i kommissionens råd:

Alm, M. F., byråchef;
 Andersson, K. G. H., direktör;
 Bengtsson, O. F., ombudsman;
 Bengtsson, Y., direktör;
 Berg, N. R., ryttmästare;
 Byström, C., ombudsman;
 Englund, A., ordförande i svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet;
 Gålsman, Ester, fru;
 Hain, R. J. F., direktör;
 Helgesson, R., ordförande i svenska transportarbetareförbundet;
 Hultman, G., f. d. överingenjör;
 Johansson, R., landshövding;
 Karlsson, K., direktör;
 Ljunggren, V., direktör;
 Nordström, A., byggnadsingenjör;
 Norgren, N. O., hemmansägare;
 Nyström, P. E., ordförande i svenska sågverksindustriarbetareförbundet;
 Olsson, Erica, fru;
 Schager, N., jägmästare;
 Sundfeldt, R., direktör;
 Telander, N. G., byråchef;
 Tigerschiöld, K. M., överingenjör;
 Wahlstedt, G. V. R., direktör;
 Wesslén, G., skogschef;
 Wibom, T., major;
 Östberg, Amanda, fru.

Avdelningschefer:

för planlägningsavdelningen: Fletcher, J. F., förste byråingenjör (t. o. m. den 4 mars 1945); Uppmark, E. G. J., civilingenjör (fr. o. m. den 5 mars 1945);

för vedavdelningen: Malmgren, E. F. E., byråchef;

» kolavdelningen: Ström, T. V., konsul;

» bensin- och oljeavdelningen: Kähr, H. N. G., disponent.

Chef för sekretariatet (huvudsekreterare):

Andersson, T. C., hovrättsfiskal.

Lokal: Sveavägen 63; tel.: Bränslekommissionen.

8. *Statens trafikkommission* (1943, 1944 och 1945: II 8).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 1 augusti 1940. Instruktion utfärdad samma dag (Sv. förf.-saml. nr 747; ändringar se Sv. förf.-saml. 1944 nr 21).

Ledamöter:

Frisell, E. G., direktör, *ordförande och chef*;

Trolle, C. R., byråchef, *vice ordförande* och chefs ställföreträdare;

Andersson, G. K. H., direktör;

Eriksson, C. A., åkeriägare;

von Horn, C. C:son, major (fr. o. m. den 19 april 1945);

Kring, K. G. H., överste (t. o. m. den 18 april 1945);

Nerell, Å. N. J., direktör;

Ståhle, A. N. O. K., bitr. avdelningschef.

Ledamöter i kommissionens råd:

Borgström, N. O. G. J., verkst. direktör i Sveriges köpmannaförbund;

Byström, C., verkst. direktör i svenska lasttrafikbilägareförbundet;

Corneliusson, S., ombudsman;

Dieden, G., civilingenjör;

Ekman, J. L., direktör;

Gillberg, K. E., verkst. direktör i kemisk-tekniska livsmedelsfabrikanters för-
ening;

Hallgren, H., fabrikör;

Hammarskiöld, A. P., civilingenjör;

Helgesson, R., ordförande i svenska transportarbetareförbundet;

Hérnod, T. R., direktör;

Hoogland, H., direktör;

Högberg, P. E., direktör;

Johansson, B., ombudsman;

Lindberg, C., ombudsman: led. av II kamm.;

Lindmark, G., direktör;

Lindskog, H., ingenjör;

Lindström, K. J. O., direktör;

Lundqvist, Hj., direktör;

Norenberg, C. W., vicekonsul;

Norup, B. S. B., lantbrukare, led. av II kamm.;

Osvald, G. S., hamndirektör;

Persson, E., direktör;

Wahlstedt, G. V. R., direktör;

Waller, P., skeppsredare;

Westerberg, P. O., direktör;

Wijkander, R. T., direktör.

Kanslichef:

Månsson, K. G., e. o. länsnotarie (t. o. m. den 31 oktober 1945);

Dillén, B. O., e. o. länsnotarie (fr. o. m. den 1 november 1945);

Sektionschefer:

för sektionen för ärenden rörande inrikes sjöfarten och hamnarna:

Eggert, E. A. F., f. d. byrådirektör (t. o. m. den 31 mars 1945);

Axelsson, K. A., vicekonsul (fr. o. m. den 1 april 1945);

för sektionen för ärenden rörande järnvägstrafiken och civila luftfarten:

Brinck, P. E. H., byråassistent;

för motorfordonssektionen:

Fredrikson, T., major;

för personbilstrafiksektionen:

Trolle, C. R., byråchef;

II Fo: 8 för godsbiltrafiksektionen:

Grönvall, C.-F., kapten.

Sektionen för ärenden rörande utrikes sjöfarten förestås av direktören H. Hoogland och skeppsredaren T. Pettersson gemensamt.

Genom beslut den 27 april 1945 föreskrev Kungl. Maj:t, att inom trafikkommissionen skulle såsom rådgivande organ i frågor rörande de sociala förhållandena å fartyg, som befraktades i enlighet med bestämmelserna i ett internationellt avtal, till vilket Sverige anslutit sig, rörande principerna för fortsättande av den samfällda kontrollen över handelssjöfarten, finnas en särskild delegation (sjöfolksdelegationen), som hade att följa utvecklingen på ifrågavarande område samt hos trafikkommissionen göra de framställningar, vartill omständigheterna kunde föranleda.

Sjöfolksdelegationens ledamöter:

Öbrink, J. K., byrådirektör, *ordförande*;

Lundgren, S. J., ordförande i svenska sjöfolksförbundet;

Rosendahl, W., direktör i Sveriges fartygsbefälsförening;

Söre, A., ordförande i Svenska maskinbefälsförbundet.

Lokal: Gustaf Adolfs torg 16; tel.: Trafikkommissionen.

9. *Överrevisionen för krisförvaltningen* (1944 och 1945: II 9).

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 31 december 1943.

Instruktion utfärdad samma dag (Sv. förf.-saml. nr 946; ändringar se Sv. förf.-saml. 1944 nr 241).

Engfors, B. G. O., bankdirektör, *ordförande*;

Hagström, S. A. H., auktoriserad revisor (fr. o. m. den 10 november 1945);

Pettersson, A. P., lantbrukare, led. av II kamm.;

Unger, B. B., revisionssekreterare (fr. o. m. den 10 november 1945);

Ward, K. S. V., redaktör, led. av II kamm.

Kanslichef:

von Hartmansdorff, C.-H., förste kanslisekreterare (t. o. m. den 31 oktober 1945).

Byråchef:

Cronmark, J. E. H., förste revisor.

Lokal: Storgatan 19; tel.: 60 83 06, 60 83 46.

Stockholms slott den 4 januari 1946.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

Under år 1945 beviljade bidrag av lotterimedel.

Ä n d a m å l	Beslu- tets dag	B e l o p p kronor	
Arkiv för dekorativ konst vid Lunds universitets konstmuseum	15/6		10 000:—
Berg, B., författare, Halltorp	»		100 000:—
Blekinge musei- och hembygdsförbund	»		75 000:—
Bohusgården, Föreningen Nordens stiftelse, Uddevalla	»		18 000:—
Bygdegårdarnas riksförbund	»		30 000:—
Dalarnes ansgariiförening	»		25 000:—
Dramatiska teatern	6/4	61 000:—	
» »	15/6	162 500:—	
» »	»	12 122: 49	
» »	28/11	83 000:—	
» »	21/12	202 500:—	521 122: 49
Ericastiftelsen, Stockholm	»		25 000:—
Folkets parkers centralorganisation	28/2		200 000:—
Gustav Adolfs akademien för folklivsforskning	15/6		30 000:—
Gävleborgs läns orkesterförening	28/2	4 950:—	
» » »	15/6	60 000:—	
» » »	28/11	6 300:—	
» » »	21/12	5 000:—	76 250:—
Gävleborgs läns skogsvårdsstyrelse	15/6		100 000:—
Göteborgs lyriska teater	6/4	40 000:—	
» » »	15/6	120 000:—	
» » »	28/11	40 500:—	
» » »	21/12	120 000:—	320 500:—
Göteborgs orkesterförening	28/2	10 350:—	
» »	15/6	35 000:—	
» »	28/11	10 000:—	
» »	»	8 800:—	
» »	21/12	45 000:—	109 150:—
Göteborgs stadsteater	6/4	34 000:—	
» »	15/6	75 000:—	
» »	28/11	38 000:—	
» »	21/12	75 000:—	
» »	»	13 200:—	235 200:—

Ä n d a m å l	Beslu- tets dag	B e l o p p kronor	
Hantverksmuseet i Sundsvall, Föreningen	15/6		40 000: —
Humanistiska fonden	21/12		250 000: —
Hälsingborgs stadsteater	6/4		50 000: —
Jordbrukareungdomens förbund	15/6		49 900: —
Konsertföreningen i Stockholm	23/2	12 000: —	
» » »	»	10 000: —	
» » »	15/6	70 000: —	
» » »	23/11	12 200: —	
» » »	21/12	100 000: —	204 200: —
Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige	15/6		45 000: —
Malmö konserthus, Stiftelsen	23/2	11 650: —	
» » »	15/6	35 000: —	
» » »	23/11	9 200: —	
» » »	21/12	30 000: —	85 850: —
Malmö stadsteater	6/4	36 000: —	
» »	15/6	75 000: —	
» »	23/11	42 000: —	
» »	21/12	75 000: —	228 000: —
Musikaliska akademien	»		3 250: —
Nordvästra Skånes orkesterförening	23/2	4 950: —	
» » »	15/6	60 000: —	
» » »	23/11	6 300: —	71 250: —
Norra Södermanlands folkhögskola u. p. a., Föreningen	15/6		12 000: —
Norrbottnens ungdomsgård, Andelsföreningen, Kalix	»		120 000: —
Norrköpings orkesterförening	23/2	4 950: —	
» »	15/6	60 000: —	
» »	23/11	5 700: —	70 650: —
Norrköpings stadsfullmäktige	15/6		110 000: —
Odontologiska föreningen i Stockholm	»		20 000: —
Operan	6/4	158 000: —	
»	15/6	500 000: —	
»	»	30 215: 42	
»	23/11	181 000: —	
»	21/12	500 000: —	1 369 215: 42
Rebbetuarödsgården, förening u. p. a., Degeberga	15/6		5 000: —
Riksarkivet	21/12		30 000: —
Riksförbundet för bildande konst	»		35 000: —
Riksteaterns publikorganisation	15/6	151 000: —	
» »	21/12	151 000: —	302 000: —
Soldaternas vänner i Ljungbyhed, Föreningen	15/6		15 000: —
Stockholms högskola	»		3 500: —
Svenska dramatikers studio, förening u. p. a.	21/12		5 000: —

Ä n d a m å l	Beslu- tets dag	B e l o p p kronor	
Svenska eldbegängelseföreningen	15/6		10 000:—
Svenska sångarförbundet	21/12		25 000:—
Svenska sällskapet för antropologi och geografi	22/6		35 000:—
Svenska ungdomsringen för bygdekultur	15/6		6 000:—
Sveriges författareförening	»		10 000:—
Sveriges körförbund	21/12		15 000:—
Sveriges orkesterföreningars riksförbund	15/6	45 000:—	
» » »	21/12	50 000:—	95 000:—
Trafiksäkerhetens främjande, Nationalföreningen för	20/4		3 000:—
Utö hembygdsförening	15/6		7 500:—
Wesslén, S., forstmästare	6/7		12 000:—
Vetenskapsakademien	15/6		8 000:—
Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien	30/6	30 000:—	
» » »	»	2 500:—	32 500:—
Västerbottens läns arbetsstugor, Stiftelsen	15/6		150 000:—
Väst kustens ungdomsskolas byggnadsförening u. p. a., Ljungs- kile	»		100 000:—
Västra Södermanlands konstförening, Katrineholm	»		20 000:—
Ynglingaföreningen Libanon, Göteborg	»		30 000:—
Ystads drätselkammare	21/12		145 000:—
Älvsborgs kustartilleriregementes soldathem, Stiftelsen	15/6		90 000:—
		Summa kronor	5 794 037: 91

Justitie-

1 Kommitténs benämning	2 3 4 Kommitténs nummer i berättelsen			5 t. o. m. 30/6 1944	6 7 Arvoden		
	1944	1945	1946			Leda-	Sekr.,
						möter	experter o. bitr.
A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.¹							
Sakkunniga för samråd med byggnadsstyrelsen vid utredning angående lokaler för Högsta domstolen, Nedre justitierevisionen och Svea Hovrätt	5	7	1	—	—	—	
Stadsplanutredningen 1942 ²	21	22	2	117 504	6 672	14 754	
1944 års vallagssakkunniga	—	27	3	—	—	—	
Förberedande utredning angående utgivande av författningshandböcker för förvaltande verk och myndigheter	—	31	4	—	678	—	
Löneutredningen för viss fängvårdspersonal	—	32	5	—	804	825	
Utredning angående vissa ändringar i hyresregleringslagstiftningen m. m. ³	—	—	6	—	—	—	
Summa kr.				117 504	8 154	15 579	
B. Kommittéer som fortsatt sin verksamhet vid ingången av 1946.¹							
Sakkunniga för utredning rörande åtgärder för att förhindra förening av vatten och luft samt rörande rätt att utnyttja underjordiska vattentillgångar . .	6	8	7	84 725	—	—	
Sakkunniga för kodifiering av gällande rätt på kyrkolagstiftningens område ⁴	7	9	8	2 180	—	—	
Straffrättskommittén	8	10	9	189 628	20 318	6 658	
1938 års patentutredning ⁵	9	11	10	52 840	2 808	240	
Strafflagberedningen	10	12	11	140 956	10 293	11 312	
Ankorrättskommittén	11	13	12	13 110	1 833	—	
1943 års sekretessutredning	12	14	13	788	744	6 316	
Sakkunnig för utredning angående möjlighet för konkursbo att avsluta av konkursgäldenär påbörjat byggnadsföretag	13	15	14	—	—	—	
Ungdomsvårdskommittén ⁶	14	16	15	93 144	4 296	16 596	
Fastighetsbildningssakkunniga ⁷	15	17	16	171 936	8 575	—	
Sakkunnig för utredning av vissa flottledsfrågors behandling	17	18	17	—	—	—	

¹ Kostnaderna bestridas av kommittéanslaget.² Jämlikt Kongl. Maj:ts beslut den 28 november 1941 skola kostnaderna bestridas från andra,
³ > > > > 23 mars 1945 > > > >
⁴ > > > > 16 oktober 1936 > > > >
⁵ > > > > 17 juni 1938 > > > >
⁶ > > > > 30 juni 1943 > > > >
⁷ > > > > 9 juni 1939 > > > >

Bilaga B.

departementet.

8	9	10	11	12	13	14	15	16
U t g i f t e r								
1/7 1944—30/6 1945						1/7—31/12 1945		Beräknad totalkostnad t. o. m. 31/12 1945 (s:a av kol. 5, 13, 14 och 15)
Ersättning för mistade avlönings- förmåner		Rese- och trakta- mentsersätt- ningar m. m.		Övriga utgifter (trycknings- kostnader, hyror, skriv- materialier m. m.)	Summa	Verkstäl- da utg. 1/7—31/10	Beräkna- de ntg. 1/11—31/12	
Leda- möter	Sekr., experter o. bitr.	Leda- möter	Sekr., experter o. bitr.					
—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 197	127	447	584	1 763	41 544	12 389	—	171 437
—	—	—	—	—	—	—	2 382	2 382
237	—	—	—	—	915	661	1 102	2 678
67	—	451	—	—	2 147	3 618	—	5 765
—	—	—	—	—	—	598	—	598
17 501	127	898	584	1 763	44 606	17 266	3 484	182 860
—	—	—	—	—	—	—	—	84 725
—	—	—	—	—	—	—	—	2 180
7 322	391	285	—	10 276	45 250	16 965	8 000	259 843
—	—	—	—	—	3 048	—	1 782	57 670
9 480	3 450	1 982	1 159	14 237	51 913	20 844	7 500	221 213
—	—	—	—	—	1 833	1 167	300	16 410
119	—	125	—	—	7 304	3 116	2 265	13 473
—	—	—	—	—	—	—	—	—
310	499	1 098	574	15 730	39 103	22 977	2 500	157 724
20 572	—	699	—	8 847	38 693	8 869	6 225	225 723
—	—	—	—	—	—	—	—	—

femte o. sjuätte huvudtitlarnas kommittéanslag med tredjedelen från vardera anslaget.
 och femte » » » hälften » » »
 » åttonde » » » » » » »
 » tionde » » » » » » »
 » femte » » » » » » »
 » nionde » » » » » » »

1	2	3	4	5	6	7
Sakkunnig för en förberedande utredning om det allmännas skyldighet att svara för skada, som uppkommit genom fel eller försummelse av tjänsteman	18	19	18	—	—	—
Sakkunniga för kodifiering av ärvdabalken	19	20	19	3 065	1 333	—
Fortsatt utredning angående revision av strafflagen för krigsmakten ¹	20	21	20	12 454	5 031	1 966
Sakkunnig för utredning angående statlig kontroll över organisationer, som avse att nyttiggöra auktorrättigheter	22	23	21	—	—	—
Dissenterlagskommittén ²	26	24	22	1 000	2 634	1 210
Sakkunniga för utredning rörande domarutbildningen m. m. (1943 års domarutredning)	27	25	23	7 749	4 470	12 521
Utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen	—	26	24	—	—	—
1944 års tryckfrihetskunniga	—	28	25	—	330	6 066
Utredning angående reglering av förfarandet hos förvaltningsmyndigheter i ärenden rörande enskild rätt	—	29	26	—	—	—
Lufträttsakkunniga ³	—	30	27	—	1 758	—
Utredning rörande rationalisering av det frivilliga skydds- och hjälparbetet bland villkorligt dömda m. fl.	—	—	28	—	—	—
1945 års kommitté för utredning om rätten till anställdas uppfinningar ⁴	—	—	29	—	636	318
Utredning för översyn av lagstiftningar om ekonomiska föreningar ⁵	—	—	30	—	—	—
1945 års krigsdomstolsutredning ⁶	—	—	31	—	—	—
Summa kr.				773 575	65 059	63 203
C. Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1945.⁷						
Revision av lagstiftningen om kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag .	16	1	—	3 489	—	—
Utredning rörande frågan om fångvårdspersonalens utbildning och rekrytering	23	2	—	—	761	—
1943 års utlänningssakkunniga ⁸	24	3	—	14 232	5 034	1 550
Utredning beträffande stängelskyldighet vid järnvägar ⁹	25	4	—	6 934	588	—
Utredning rörande åtgärder i syfte att förbereda rättsgångsreformens ikraftträdande	—	6	—	675	330	—
Summa kr.				25 330	6 713	1 550
D. Av kommittéanslaget under budgetåret 1944/45 bestridda kostnader för sakkunniga biträden inom departementet m. m.						
Ersättning till f. d. justitierådet N. Gärde för vissa utredningar för processreformens genomförande m. m.	—	—	—	—	14 251	—

¹ Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 december 1943 skola kostnaderna bestridas från andra

² » » » » » 15 oktober 1943 » » » » »

³ » » » » » 8 och 30 september 1944 » » » » »

⁴ » » » » » 16 mars 1945 » » » » »

⁵ » » » » » 18 maj 1945 » » » » »

⁶ » » » » » 22 juni 1945 » » » » »

⁷ Kostnaderna bestridas av kommittéanslaget.

⁸ Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 april 1943 » » » » »

⁹ » » » » » 1 oktober 1943 » » » » »

8	9	10	11	12	13	14	15	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1 333	667	—	5 065
8 983	12 013	123	110	8	28 234	12 733	5 600	59 021
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1 178	628	242	—	5 892	4 472	—	11 364
1 291	—	2 768	1 482	1 000	23 532	9 673	3 000	43 954
—	—	—	—	—	—	—	—	—
199	—	29	—	—	6 624	3 116	1 255	10 995
—	—	—	—	—	—	—	—	—
11 916	—	—	—	500	14 174	9 432	833	24 439
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1 000	1 954	1 206	2 500	5 660
—	—	—	—	—	—	7 168	1 000	8 168
—	—	—	—	—	—	10 577	6 900	17 477
60 192	17 531	7 737	3 567	41 598	268 887	132 982	49 660	1 225 104
—	—	—	—	1 191	1 191	—	—	4 680
—	—	239	—	958	1 958	—	—	1 958
582	6 004	461	101	3 265	16 997	—	—	31 229
1 256	—	217	—	1 178	3 239	—	—	10 173
—	—	—	—	—	—	—	—	—
132	—	335	—	—	797	—	—	1 472
1 970	6 004	1 252	101	6 592	24 182	—	—	49 512
—	—	—	—	—	14 251	5 863	—	—

och fjärde huvudtitlarnas kommittéanslag med hälften från vardera anslaget.

> åttonde > > > > > >

> sjätte > > > > > >

sjätte o. tionde > > > tredjedelen > > >

nionde o. tionde > > > > > >

och fjärde > > > hälften > > >

> femte > > > > > >

> sjätte > > > > > >

1	2	3	4	5	6	7
Ersättning till f. d. vattenrättsdomaren H. Hamilton för utredning angående vattendomstolarnas arbetsförhållanden, m. m.	—	—	—	—	600	—
» » statsrådet H. Zetterberg för vissa utredningsuppdrag	—	—	—	—	1 248	—
» » kommerserådet S. Matz för förberedande utredning rörande avbetalningshandeln ¹	—	—	—	—	1 200	—
» » vattenrättssekreteraren P. Bergsten för utredningar angående vissa ändringar på vattenlagstiftningens område	—	—	—	—	4 200	—
» » t. f. revisionssekreteraren C. J. Svennegård för förberedande undersökning beträffande frågan om ökat skydd för byggnadsarbetares lönefordringar m. m.	—	—	—	—	—	—
» » krigshovrättsrådet G. Aquilon för utredning rörande krigsdomstolarnas verksamhet under den förstärkta försvarsberedskapen	—	—	—	—	—	—
» » statssekreteraren G. Walin för vissa utredningsuppdrag	—	—	—	—	—	—
» » byråchefen G. Lindencrona för biträde vid utredningar på utlänningsslagsstiftningens område ²	—	—	—	—	—	—
» » hovrättsassessorn B. H. N. Dag för biträde vid utredning rörande hyresregleringslagstiftningen ³	—	—	—	—	—	—
» » följande personer för biträde med utförande av vissa av departementschefen överlämnade utredningsuppdrag:						
hovrättsrådet A. Bexelius	—	—	—	—	1 272	—
» » B. Scherdin	—	—	—	—	828	—
hovrättsassessorn S. Edling	—	—	—	—	9 778	—
» » B. Kjellin	—	—	—	—	1 213	—
e. o. aktuarien T. Lindberg	—	—	—	—	2 268	—
förste sekreteraren S. Rynell	—	—	—	—	420	—
hovrättsassessorn B. Lassen	—	—	—	—	150	—
» » S. Petré	—	—	—	—	—	—
professorn Å. Malmström	—	—	—	—	—	—
hovrättsfiskalen E. Bendz	—	—	—	—	—	—
tingsdomaren Å. von Schultz	—	—	—	—	—	—
Kostnaderna för tryckning av processlagberedningens betänkande med förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m., jämlikt Kungl. Maj:ts beslut d. 30 juni 1944	—	—	—	—	—	—
» » fartygsersättningsnämnden	—	—	—	—	—	—
Renskrivningskostnader m. m. för inom departementet tillkallade sakkunniga	—	—	—	—	—	—
Summa kr				—	37 428	—

¹ Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 26 januari 1945 skola kostnaderna bestridas med en fjärdedel
² » » » » » 13 april 1945 » » » från andra och
³ » » » » » 22 juni 1945 » » » » »

8	9	10	11	12	13	14	15	16
—	—	—	—	—	600	—	—	—
3 794	—	—	—	—	5 042	—	—	—
4 455	—	—	—	—	5 655	8 345	—	—
—	—	—	—	—	4 200	100	—	—
—	—	—	—	—	—	1 800	—	—
—	—	—	—	—	—	873	—	—
—	—	—	—	—	—	1 500	—	—
—	—	—	—	—	—	384	—	—
—	—	—	—	—	—	1 622	—	—
5 689	—	—	—	—	6 961	—	—	—
6 607	—	—	—	—	7 435	8 120	—	—
—	—	—	—	—	9 778	—	—	—
—	—	—	—	—	1 213	—	—	—
3 627	—	—	—	—	5 895	1 382	—	—
2 030	—	—	—	—	2 450	30	—	—
—	—	—	—	—	150	—	—	—
—	—	—	—	—	—	285	—	—
—	—	271	—	—	271	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1 309	—	—
—	—	—	—	—	—	3 087	—	—
—	—	—	—	4 640	4 640	—	—	—
—	—	—	—	—	—	7 300	—	—
—	—	—	—	11 641	11 641	3 000	—	—
26 202	—	271	—	16 281	80 182	45 000	—	—

från andra huvudtitelns kommittéanslag och med tre fjärdedelar från tionde huvudtitelns kommittéanslag.
 femte huvudtitlarnas , , hälften från vardera anslaget.
 , , , , , , , ,

Utrikes-

1	2	3	4	5	6	7
Kommitténs benämning	Kommitténs nummer i berättelsen			t. o. m. 30/6 1944	Arvoden	
	1944	1945	1946		Leda- möter	Sokr., experter o. bitr.
B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946:						
Understödsnämnden för rysslandssvenskar	1	1	1	10 945	2 994	2 400
Amerikantredningen	2	2	2	3 202	—	—
Repatrieringskommittén 1945	—	—	3	—	450	—
Redaktionsnämnden för utgivandet av en framställning över Sveriges utrikespolitik under andra världskriget	—	—	4	—	996	—
Summa kr.				14 147	4 440	2 400
D. Av kommittéanslaget under budgetåret 1944/45 bestridda kostnader för sakkunniga biträden inom departementet m. m.						
Ersättning till följande personer för utförande av vissa utredningsuppdrag:						
byråchefen E. A. G. Karnell	—	—	—	—	245	—
förste byråinspektören T. R. Millqvist	—	—	—	—	54	—
fiskalen G. A. Björklund	—	—	—	—	54	—
Summa kr.				—	353	—

¹ Kostnaderna bestridas av kommittéanslaget.

departementet.

8		9		10		11		12		13		14		15		16	
U t g i f t e r																	
1/7 1944—30/6 1945										1/7—31/12 1945				Beräknad totalkostnad t. o. m. 31/12 1945 (s:a av kol. 5, 13, 14, och 15)			
Ersättning för mistade avlönings- förmåner		Rese- och trakta- mentsersättningar m. m.		Övriga ut- gifter (tryck- ningskostna- der, hyror, skrivmate- rialier m. m.)		Summa		Verk- ställda utgifter 1/7—31/10		Beräk- nade ut- gifter 1/11—31/12							
Leda- möter	Sekr., experter o. bitr.	Leda- möter	Sekr., experter o. bitr.														
—	—	312	—	139	5 845	1 830	917	19 537									
—	—	—	—	—	—	—	—	3 202									
—	—	780	—	43	1 273	2 992	—	4 265									
7 453	—	—	—	10	8 459	6 021	3 730	18 210									
7 453	—	1 092	—	192	15 577	10 843	4 647	45 214									
1 227	—	—	—	212	1 684	—	—	—									
280	—	—	—	—	334	—	—	—									
324	—	—	—	—	378	—	—	—									
1 831	—	—	—	212	2 396	—	—	—									

Försvars-

1 Kommitténs benämning	2 3 4 Kommitténs nummer i berättelsen			5 t. o. m. 30/6 1944	6 7 Arvoden	
	1944	1945	1946		Leda- möter	Skr., experter o. bitr.
A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1945.¹						
Försvarets forskningsnämnd	20	20	1	8 238	930	2 460
1943 års utredning rörande sjökrigsmaterielen	25	22	2	15 595	6 612	2 634
Försvarets upplysningsutredning	—	25	3	5 534	5 916	4 960
Fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen ²	—	28	4	—	2 496	2 088
1944 års utredning rörande försvarets läkemedelsförsörjning	—	30	5	—	2 418	390
Utredning rörande inkallad personals återförande till civil verksamhet	—	31	6	—	1 944	660
Utredning rörande återförande till näringslivet av ianspråktaga hästar, fordon och fartyg	—	32	7	—	990	900
Utredning rörande förfogandelagstiftningens fortsatta tillämpning	—	33	8	—	2 652	—
1944 års manskapsutredning	—	34	9	—	588	360
1944 års uniformspliktsskommitté	—	35	10	—	288	—
Summa kr.				29 367	24 884	14 452
B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1946.¹						
Försvarsdepartementets granskningsnämnd för byggnadsarbeten	21	21	11	4 108	1 686	42
Arméns officersutbildningskommitté	26	23	12	10 406	3 606	2 821
1944 års militärsjukvårdskommitté	—	24	13	4 609	5 586	3 228
Utredning rörande Sveriges försvarsberedskap	—	26	14	—	7 114	384
Fortsatt utredning rörande sjukhusfrågornas lösa- sande vid vissa truppförband	—	27	15	—	—	—
Försvarets sakanslagsutredning	—	29	16	—	1 026	864
1945 års hemvärnskommitté	—	—	17	—	756	60
1945 års utredning rörande åtgärder för ridhäst- avelns befrämjande	—	—	18	—	—	—
1945 års elektronrörsutredning	—	—	19	—	—	—
1945 års försvarskommitté	—	—	20	—	—	—
1945 års militärutredning	—	—	21	—	—	—
Utredning rörande provisoriska åtgärder till för- bättring av ersättningar, utgående i anled- ning av olycksfall m. m. under beredskaps- tjänstgöring ³	—	—	22	—	—	—
Utredning av vissa vid sjökarteverket aktuella lönefrågor	—	—	23	—	—	—
Summa kr.				19 123	19 774	7 390

¹ Kostnaderna bestridas från kommittéanslaget.² Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 maj 1944 skola kostnaderna bestridas från fjärde och sjätte³ Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 skola kostnaderna bestridas från fjärde och

departementet.

8	9	10	11	12	13	14	15	16
U t g i f t e r								Beräknad totalkostnad t. o. m. ^{31/12} 1945 (s:a av kol. 5, 13, 14 och 15)
^{1/7} 1944— ^{30/6} 1945						^{1/7} — ^{31/12} 1945		
Ersättning för mistade avlöningsförmåner		Rese- och trakta- mentsersättningar m. m.		Övriga ut- gifter (tryck- ningskost- nader, hyror, skrivmateri- alier m. m.)	Summa	Verk- ställda utg. ^{1/7} — ^{31/10}	Beräk- nade utg. ^{1/11} — ^{31/12}	
Leda- möter	Sekr., experter o. bitr.	Leda- möter	Sekr., experter o. bitr.					
—	—	87	—	—	3 477	—	—	11 715
—	—	546	359	—	10 151	4 708	—	30 454
—	143	1 936	50	—	13 005	2 268	—	20 807
—	8 998	977	431	1 000	15 990	11 958	9 143	37 091
173	—	273	132	—	3 386	2 372	1 552	7 310
—	—	—	—	2 024	4 628	—	—	4 628
—	—	—	—	142	2 032	—	—	2 032
3 727	—	—	—	85	6 464	—	—	6 464
—	—	1 756	682	—	3 386	1 073	1 000	5 459
65	—	—	—	—	353	618	—	971
3 965	9 141	5 575	1 654	3 251	62 872	22 997	11 695	126 931
75	62	496	161	—	2 522	40	1 454	8 124
1 133	—	5 077	476	246	13 359	2 875	4 092	30 732
—	624	327	1 052	2 244	13 061	2 778	1 113	21 561
—	—	—	—	—	7 498	1 608	1 600	10 706
—	94	251	869	—	1 214	776	399	2 389
—	—	1 124	449	—	3 463	624	1 460	5 547
—	—	—	—	—	816	4 148	3 260	8 224
—	—	—	—	—	—	—	2 000	2 000
—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	13 878	13 878
—	—	—	—	—	—	3 688	2 251	5 939
—	—	—	—	—	—	4 307	2 724	7 031
—	—	—	—	—	—	—	1 400	1 400
1 208	780	7 275	3 007	2 490	41 933	20 844	35 631	117 531

huvudtitlarnas kommittéanslag med två tredjedelar, resp. en tredjedel från vartdera anslaget.
femte huvudtitlarnas kommittéanslag med hälften från vartdera anslaget.

1	2	3	4	5	6	7
C. Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1945.¹						
1940 års militära byggnadsutredning	9	1	—	283 343	2 586	5 588
Utredning rörande tandvården inom försvarsväsendet	10	2	—	23 386	4 248	2 952
Militära expeditionstjänstkommittén	11	3	—	150 709	1 302	1 703
Utredning rörande tillgodoräkning av viss värnpliktsjämsgöring för civil verksamhet	12	4	—	41 233	66	249
Försvarsväsendets ingenjörutredning	14	6	—	30 107	1 212	1 260
1942 års civilanställningssakkunniga	15	7	—	7 513	1 722	3 676
Utredning rörande garnisonssjukvården i Stockholm ²	17	9	—	7 133	3 048	1 097
1943 års militärmusikutredningskommitté	19	11	—	2 312	1 300	—
1943 års militära fastighetsutredning	23	13	—	4 839	714	1 694
Utredning rörande filmverksamheten inom försvarsväsendet	27	17	—	4 136	2 160	2 538
1944 års militära uppskovsutredning	—	18	—	2 568	2 328	2 573
1944 års marinintendenturutredning	—	19	—	2 113	3 432	912
Summa kr.				559 392	24 118	24 242
D. Av kommittéanslaget under budgetåret 1944/45 bestridda kostnader för sakkunniga biträden inom departementet m. m.						
Omarbetning av en av särskild utredningsman utarbetad handledning för militärt befäl i nykterhetsfrågor	—	—	—	—	—	—
Revision av krigsavlöningsreglementet	—	—	—	—	—	—
Föredraganden av ärenden angående vapenfria, revisionssekreterare F. K. I. Ohman	—	—	—	—	—	—
Utredning rörande omorganisation av kavalleriet	—	—	—	—	—	—
Ytterligare utredning angående tillkomsten av den s. k. Skarpnäcksorden	—	—	—	—	—	—
Utredning rörande erforderliga författningsbestämmelser angående anställning vid, befordran inom och avgång från armén, marinen och flygvapnet	—	—	—	—	—	—
1944 års pionjärutredning	—	—	—	—	—	—
Utredning i anledning av förseelser begångna av kaptenen N. W. A. v. Hennigs	—	—	—	—	—	—
Vissa utredningsuppdrag inom departementet	—	—	—	—	—	—
Summa kr.				—	—	—

¹ Kostnaderna bestridas från kommittéanslaget.² Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 6 november 1942 skola kostnaderna bestridas från fjärde och